Joshua Steady. Book.

P. OVIDII NASONIS Metamorphosis

Ex accuratissimis virorum doctissimorum castigationibus emendata, & in lucem edita.

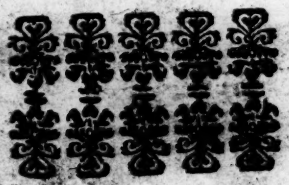

LONDINI,
Excudebat *J. Richardson* pro Societate Stationariorum, 1684.

ASSOCIATION COPY LIBRARY

EducT 21050.100.684*

HARVARD COLLEGE LIBRARY
GIFT OF THE
CONGREGATIONAL LIBRARY OF BOSTON
JAN 4 1937

PUB. OVIDII
NASONIS
Metamorphoseon
LIBER I.

IN nova fert animus mutatas dicere formas
Corpora: Dii cœptis (nam vos mutâstis & illas)
Aspirate meis, primáq; ab origine mundi,
Ad mea perpetuum deducite tempora carmen.
Ante mare & terras, & quod tegit omnia cælum:
Unus erat toto naturæ vultus in orbe,
Quem dixêre Chaos, rudis indigestáq; moles:
Nec quicquam, nisi pondus iners, congestáq; eodem
Non benè junctarum discordia semina rerum.
Nullus adhuc mundo prebæbat lumina Titan:
Nec nova crescendo reparabat cornua Phœbe:
Nec circumfuso pendebat in aëre Tellus,
Ponderibus librata suis: nec brachia longo
Margine terrarum porrexerat Amphitrite.
Quaq; erat & tellus, illîc & pontus & aër;
Sic erat instabilis tellus, innabilis unda,
Lucis egens aër: nulli sua forma manebat;
Obstabátq; aliis aliud: quia corpore in uno
Frigida pugnabant calidis, humentia siccis.
Mollia cum duris, sine pondere habentia pondus,
Hanc Deus & melior litem natura diremit.
Nam cælo terras, & terris abscidit undas,
Et liquidum spissò secrevit ab aëre cœlum:

Quæ postquam evolvit, cæcóq; exemit acervo,
Dissociata locis concordi pace ligavit.
Ignea convexi vis, & sine pondere, cœli
Emicuit, summáq; locum sibi legit in arce.
Proximus est aër illi levitate, locóque.
Densior his tellus, elementáq; grandia traxit,
Et pressa est gravitate sui. Circumfluus humor
Ultima possedit, solidúmq; coërcuit orbem.
Sic ubi dispositam, quisquis fuit ille Deorum,
Congeriem secuit, sectámq; in membra redegit.
Principio terram, ne non æqualis ab omni
Parte foret, magni speciem glomeravit in orbis.
Tum freta diffudit, rapidisq; tumescere ventis
Jussit, & ambitæ circumdare littora terræ.
Addidit & fontes, & stagna immensa, lacúsque,
Fluminaq; obliquis cinxit declivia ripis;
Quæ diversa locis, partim sorbentur ab ipsa,
In mare perveniunt partim, campóque recepta
Liberioris aquæ, pro ripis littora pulsant.
Jussit & extendi campos, subsidere valles,
Fronde tegi sylvas, lapidósos surgere montes.
Utq; duæ dextrâ cœlum, totidémq; sinistrâ
Parte secant Zonæ, quinta est ardentior illis:
Sic onus inclusum numero distinxit eodem
Cura Dei, totidémque plagæ tellure premuntur.
Quarum quæ media est, non est habitabilis æstu:
Nix tegit alta duas: totidém inter utramq; locavit,
Temperiémq; dedit, mista cum frigore flamma.
Imminet his aër, qui quanto est pondere terræ,
Pondere aquæ levior, tanto est onerosior igne.
Illic & nebulas, illic consistere nubes
Jussit, & humanis motura tonitrua mentes,
Et cum fulminibus facientes frigora ventos.
His quoq; non passim mundi fabricator habendum
Aëra permisit: vix nunc obsistitur illis,
(Cum sua quisq; regat diverso flamina tractu)
Quin lanient mundum: Tanta est discordia fratrum.

Eurus

Eurus ad auroram, Nabathæáque regna receſſit,
Perſidáque, & radiis juga ſubdita matutinis:
Veſper, & occiduo quæ littora Sole tepeſcunt
Proxima ſunt Zephyro: Scythiam, ſeptémque Triones
Horrifer invaſit Boreas: contraria tellus
Nubibus aſſiduis, pluviòque madeſcit ab Auſtro.
Hæc ſuper impoſuit liquidum, & gravitate carentem
Æthera, nec quicquam terrenæ fæcis habentem.
Vix ita limitibus diſcreverat omnia certis:
Cùm, quæ preſſa diu maſſa latuere ſub ipſa,
Sydera cœperunt toto fulgeſcere cœlo.
Neu regio foret ulla ſuis animalibus orba:
Aſtra tenent cœleſte ſolum, formæque deorum:
Ceſſerunt nitidis habitandæ piſcibus undæ.
Terra feras cepit, volucres agitabilis aër.
Sanctius his animal, mentiſque capacius altæ
Deerat adhuc, & quod dominari in cætera poſſet:
Natus homo eſt: ſive hunc divino ſemine fecit
Ille opifex rerum, mundi melioris origo:
Sive recens tellus, ſeductáque nuper ab alto
Æthere, cognati retinebat ſemina cœli:
Quam ſatus Iapeto miſtam fluvialibus undis
Finxit in effigiem moderantum cuncta deorum.
Pronáque cum ſpectant animalia cætera terram,
Os homini ſublime dedit, cœlúmque videre
Juſſit, & erectos ad ſydera tollere vultus.
Sic, modò quæ fuerat rudis & ſine imagine tellus,
Induit ignotas hominum converſa figuras.

Aurea prima ſata eſt ætas, quæ vindice nullo
Sponte ſua ſine lege fidem, rectúmque colebat.
Pœna metúſque aberant: nec vincla minacia collo
Ære ligabantur: nec ſupplex turba timebat
Judicis ora ſui: ſed erant ſine judice tuti.
Nondum cæſa ſuis, peregrinum ut viſeret orbem,
Montibus, in liquidas pinus deſcenderat undas:
Nullaque mortales præter ſua littora nôrant.
Nondum præcipites cingebant oppida foſſæ:

Non tuba directi, non æris cornua flexi,
Non galeæ, non ensis erat: sine militis usu
Mollia securæ peragebant otia gentes:
Ipse quoq; immunis, rastróq; intacta, nec ullis
Saucia vomeribus, per se dabat omnia tellus.
Contentiq; cibis nullo cogente creatis,
Arbuteos fœtus montanaq; fraga legebant,
Cornáq; & in duris hærentia mora rubetis,
Et quæ deciderant patulâ Jovis arbore glandes.
VER erat æternum: placidiq; tepentibus auris
Mulcebant Zephyri natos sine semine flores.
Mox etiam fruges tellus inarata ferebat:
Nec renovatus ager gravidis canebat aristis.
Flumina jam lactis, jam flumina nectaris ibant;
Flaváq; de viridi stillabant ilice mella.

Postquam, Saturno tenebrosa in Tartara misso,
Sub Jove mundus erat, subiitq; argentea proles,
Auro deterior, fulvo pretiosior ære:
Jupiter antiqui contraxit tempora veris,
Perq; hyemes, æstúsque, & inæquales autumnos,
Et breve ver, spatiis exegit quatuor annum.
Tum primùm siccis aër fervoribus ustus
Canduit, & ventis glacies astricta pependit.
Tum primùm subiêre domos: domus antra fuerunt,
Et densi frutices, & junctæ cortice virgæ.
Semina tum primùm longis Cerealia sulcis
Obruta sunt, pressiq; jugo gemuêre juvenci.
Tertia post illam successit ahenea proles,
Sævior ingeniis, & ad horrida promptior arma,
Non scelerata tamen. De duro est ultima ferro.
Protinus erupit venæ pejoris in ævum
Omne nefas: fugêre pudor, verúmque, fidésque:
In quorum subiêre locum fraudésque, dolique,
Insidiæque, & vis, & amor sceleratus habendi,
Vela dabat ventis, nec adhuc bene noverat illos,
Navita, quæq; diu steterant in montibus altis
Fluctibus ignotis insultavêre carinæ.

Com-

Communémq; prius ceu lumina ſolis & auræ,
Cautus humum longo ſignavit limite menſor.
Nec tantùm ſegetes, alimentáq; debita, dives
Poſcebatur humus: ſed itum eſt in viſcera terræ,
Quaſq; recondiderat, Stygiiſq; admoverat umbris,
EFFODIUNTUR opes, irritamenta malorum.
Jamq; nocens ferrum, ferróq; nocentius aurum
Prodierat: prodit bellum, quod pugnat utroque,
Sanguineâq; manu crepitantia concutit arma.
Vivitur ex rapto: non hoſpes ab hoſpite tutus,
Nec ſocer à genero: fratrum quoq; gratia rara eſt:
Imminet exitio vir conjugis, illa mariti:
Lurida terribiles miſcent aconita novercæ:
Filius ante diem patrios inquirit in annos.
Victa jacet pietas: & virgo cæde madentes
Ultima cœleſtûm terras Aſtrea reliquit.

Neve foret terris ſecurior arduus æther:
Affectâſſe ferunt regnum cæleſte Gigantes,
Altáq; congeſtos ſtruxiſſe ad ſydera montes.
Tum pater omnipotens miſſo perfregit Olympum
Fulmine, & excuſſit ſubjectam Pelion Oſſæ.
Obruta mole ſua cùm corpora dira jacerent:
Perfuſam multo natorum ſanguine terram
Immaduiſſe ferunt, calidúmq; animâſſe cruorem,
Et, nè nulla ſuæ ſtirpis monumenta manerent,
In faciem vertiſſe hominum: ſed & illa propago
Contemptrix ſuperûm, ſævæq; avidiſſima cædis,
Et violenta fuit: Scires è ſanguine natam.

Quæ pater ut ſumma vidit Saturnius arce,
Ingemit: & facto nondum vulgata recenti
Fœda Lycaoniæ referens convivia menſæ;
Ingentes animo, dignas Jove, concipit iras,
Conciliúmq; vocat. Tenuit mora nulla vocatos.
Eſt via ſublimis cælo manifeſta ſereno,
Lactea nomen habet, candore notabilis ipſo:
Hâc iter eſt ſuperis ad magni tecta Tonantis.
Regaliémq; domum dextra, lævâq; deorum

Atria

Atria nobilium valvis celebrantur apertis.
Plebs habitat diversa locis: à fronte potentes
Cœlicolæ, clarique suos posuêre penates.
Hic locus est, quem, si verbis audacia detur,
Haud timeam magni dixisse palatia cœli.
Ergo ubi marmoreo superi sedêre recessu,
Celsior ipse loco, sceptrôque innixus eburno,
Terrificam capitis concussit terque, quaterque
Cæsariem: cum qua terram, mare, sydera movit.
Talibus inde modis ora indignantia solvit:
Non ego pro mundi regno magis anxius illa
Tempestate fui, qua centum quisque parabat
Injicere anguipedum captivo brachia cœlo:
Nam, quanquam ferus hostis erat, tamen illud ab uno
Corpore, & ex una pendebat origine bellum:
Nunc mihi quà totum Nereus circumsonat orbem,
Perdendum est mortale genus: per flumina juro
Infera, sub terras Stygio labentia luco.
CUNCTA prius tentanda: sed immedicabile vulnus
Ense recidendum est, nè pars sincera trahatur.
Sunt mihi Semidei, sunt rustica numina Fauni,
Et Nymphæ, Satyrique, & monticolæ Sylvani:
Quos quoniam cœli nondum dignemur honore,
Quæ dedimus, certè terras habitare sinamus.
An satis, ô superi, tutos fore creditis illos,
Cùm mihi, qui fulmen, qui vos habeôque, regôque,
Struxerit insidias notus feritate Lycaon?
Consremuêre omnes: studiisque ardentibus ausum
Talia deposcunt. Sic, cùm manus impia sævit
Sanguine Cæsareo Romanum extinguere nomen,
Attonitum tanto subitæ terrore ruinæ
Humanum genus est, totúsque perhorruit orbis.
Nec tibi grata minùs pietas, Auguste, tuorum,
Quàm fuit illa Jovi! qui postquam voce manúque
Murmura compressit, tenuêre silentia cuncti.
Subsitit ut clamor pressus gravitate regentis,

Jupiter

Jupiter hoc iterum ſermone ſilentia rupit:
Ille quidem pœnas (curam hanc dimittite) ſolvit:
Quod tamen admiſſum, quæ ſit vindicta, docebo.
Contigerat noſtras infamia temporis aures:
Quam cupiens falſam, ſummo delabor Olympo,
Et Deus humana luſtro ſub imagine terras.
Longa mora eſt, quantum noxæ ſit ubiq; repertum,
Enumerare: minor fuit ipſa infamia vero:
Mœnala tranſieram latebris horrenda ferarum,
Et cum Cylleno gelidi pineta Lycei:
Arcados hinc ſedet, & inhoſpita tecta tyranni
Ingredior, traherent cum ſera crepuſcula noctem.
Signa dedi veniſſe Deum: vulgúſque precari
Cœperat: irridet primò pia vota Lycaon.
Mox, ait, Experiar, Deus hic, discrimine aperto,
An ſit mortalis: nec erit dubitabile verum.
Nocte gravem ſomno, nec opina perdere morte
Me parat: hæc illi placet experientia veri.
Nec contentus eo eſt: miſſi de gente Moloſſa
Obſidis unius jugulum mucrone reſolvit:
Atq; ita ſemineces partim ferventibus artus
Mollit aquis, partim ſubjecto torruit igni:
Quos ſimul impoſuit menſis, ego vindice flamma
In dominum dignos everti tecta penates.
Territus ipſe fugit: nactúſque ſilentia ruris
Exululat, fruſtraque loqui conatur, ab ipſo
Colligit os rabiem, ſolitaque cupidine cædis
Utitur in pecudes, & nunc quoque ſanguine gaudet:
In villos abeunt veſtes, in crura lacerti:
Fit lupus, & veteris ſervat veſtigia formæ.
Canicies eadem eſt, eadem violentia vultus:
Iidem oculi lucent: eadem feritatis imago eſt.
Occidit una domus: ſed non domus una perire
Digna fuit: quà terra patet, fera regnat Erinnys.
In facinus jurâſſe putes: dent ocyùs omnes
Quas meruêre pati (ſic ſtat ſententia) pœnas.

Dicta

Dicta Jovis pars voce probant, stimulôsq; frementi
Adjiciunt: alii partes assensibus implent.
Est tamen humani generis jactura dolori
Omnibus: & quæ sit terræ mortalibus orbæ
Forma futura, rogant: quis sit laturus in aras
Thura: ferisne paret populandas tradere terras?
Talia quærentes (sibi enim fore cætera curæ)
Rex superûm trepidare vetat, sobolémq; priori
Dissimilem populo promittit origine mira.
Jamq; erat in totas sparsurus fulmina terras:
Sed timuit, nè fortè jacer tot ab ignibus æther
Conciperet flammas, totúsq; ardesceret axis.
Esse quoq; in fatis reminiscitur, affore tempus,
Quo mare, quo tellus, correptáq; regia cœli
Ardeat, & mundi moles operosa laboret.
Tela reponuntur manibus fabricata Cyclopum:
Pœna placet diversa, Genus mortale sub undis
Perdere, & ex omni nimbos demittere cœlo.
Protinus Æoliis Aquilonem claudit in antris,
Et quæcunq; fugant inductas flamina nubes:
Emittitq; Notum. Madidis Notus evolat alis,
Terribilem picea tectus caligine vultum:
Barba gravis nimbis, canis fluit unda capillis,
Fronte sedent nebulæ, rorant pennæq; sinúsque,
Utq; manus latè pendentia nubila pressit,
Fit fragor, & densi funduntur ab æthere nimbi:
Nuntia Junonis varios induta colores
Concipit iris aquas, alimentáq; nubibus affert.
Sternuntur segetes, & deplorata colonis
Vota jacent, longiq; perit labor irritus anni.
Nec cœlo contenta sua est Jovis ira: sed illum
Cœruleus frater juvat auxiliaribus undis.
Convocat hic amnes: qui postquam tecta tyranni
Intravêre sui: non est hortamine longo
Nunc, ait, utendum: vires effundite vestras:
(Sic opus est) aperite domos, ac mole remota,
Fluminibus vestris totas immittite habenas,

Jusserat:

Jusserat: hi redeunt, ac fontibus ora relaxant,
Et defrœnato volvuntur in æquora cursu.
Ipse tridente suo terram percussit: at illa
Intremuit, motúq; vias patefecit aquarum.
Expatiata ruunt per apertos flumina campos,
Cumq; satis arbusta simul, pecudésque, virósque;
Tectáque, cumq; suis rapiunt penetralia sacris.
Si qua domus mansit, potuitq; resistere tanto
Indejecta malo: culmen tamen altior hujus
Unda tegit, pressæq; latent sub gurgite turres:
Jamq; mare, & tellus nullum discrimen habebant:
Omnia pontus erat: deerant quoq; littora ponto,
Occupat hic collem: cymba sedet alter adunca;
Et ducit remos illic, ubi nuper ararat.
Ille super segetes, aut mersæ culmina villæ
Navigat: hic summa piscem deprendit in ulmo:
Figitur in viridi (sic sors tulit) anchora prato;
Aut subjecta terunt curvæ vineta carinæ:
Et modò quà graciles gramen carpsêre capellæ:
Nunc ibi deformes ponunt sua corpora Phocæ:
Mirantur sub aqua lucos, urbésque, domósque
Nereides: sylvásq; tenent delphines: & altis
Insursant ramis, agitatáq; robora pulsant.
Nat lupus inter oves: fulvos vehit unda leones:
Unda vehit tigres: nec vires fulminis apro,
Crura nec ablato prosunt velocia cervo.
Quæsitisq; diu terris, ubi sistere possit,
In mare lassatis volucris vaga decidit alis.
Obruerat tumulos immensa licentia ponti,
Pulsabántq; novi montana cacumina fluctus.
Maxima pars unda rapitur: quibus unda pepercit,
Illos longa domant inopi jejunia victu.
Separat Aonios Actæis Phocis ab arvis
Terra ferax, dum terra fuit; sed tempore in illo
Pars maris, & latus subitarum campus aquarum.
Mons ibi verticibus petit arduus astra duobus,
Nomine Parnassus, superátq; cacumine nubes.

Hic

Hic ubi Deucalion (nam cætera texerat æquor)
Cum consorte tori parva rate vectus adhæsit,
Corycidas Nymphas, & numina montis adorat,
Fatidicámque Themin, quæ tunc oracla tenebat.
Non illo melior quisquam, nec amantior æquì
Vir fuit, aut illa reverentior ulla deorum.
Jupiter ut liquidis stagnare paludibus orbem,
Et superesse virum de tot modò millibus unum,
Et superesse videt de tot modò millibus unam,
Innocuos ambos, cultores numinis ambos:
Nubila disjecit, nimbísque Aquilone remotis,
Et cælo terras ostendit, & æthera terris.
Nec maris ira manet, positóque tricuspide telo
Mulcet aquas rector pelagi, supráque profundum
Extantem, atque humeros innato murice tectum
Cæruleum Tritona vocat, conchámque sonanti
Inspirare jubet: fluctúsque, & flumina signo
Jam revocare dato. Cava buccina sumitur illi
Tortilis, in latum quæ turbine crescit ab imo:
Buccina quæ in medio concepit ubi aëra ponto,
Littora voce replet sub utroque jacentia Phœbo.
Tum quoq; ut ora Dei madida rorantia barba
Contigit, & cecinit jussos inflata recessus,
Omnibus audita est telluris, & æquoris undis:
Et quibus est undis audita coërcuit omnes.
Jam mare littus habet: plenos capit alveus amnes:
Flumina subsidunt: colles exire videntur.
Surgit humus: crescunt loca decrescentibus undis:
Póstque diem longam nudata cacumina sylvæ
Ostendunt, limúmque tenent in fronde relictum.
Redditus orbis erat: quem postquam vidit apertum,
Et desolatas agere alta silentia terras,
Deucalion lacrymis ita Pyrrham affatur obortis:
O soror, ô conjux, ô fœmina sola superstes,
Quam commune mihi genus, & patruelis origo,
Deinde torus junxit, nunc ipsa pericula jungunt:
Terrarum, quascunque vident occasus & ortus,

Nos

Nos duo turba sumus: possedit cætera pontus.
Hæc quoque adhuc vitæ non est fiducia nostræ
Certa satis: terrent etiam nunc nubila mentem.
Quis tibi, si sine me fatis erepta fuisses,
Nunc animus miseranda foret? quo sola timorem
Ferre modo posses? quo consolante dolores?
Namque ego (crede mihi) si te quoque pontus haberet,
Te sequerer conjux, & me quoq; pontus haberet.
O utinam possem populos reparare paternis
Artibus, atque animas formatæ infundere terræ!
Nunc genus in nobis restat mortale duobus:
(Sic visum est superis) hominúmque exempla manemus.
Dixerat, & flebant: placuit cœleste precari
Numen, & auxilium per sacras quærere sortes.
Nulla mora est: adeunt pariter Cephisidas undas
Et nondum liquidas, sed jám vada nota secantes:
Inde ubi libatos irroravêre liquores
Vestibus, & capiti, flectunt vestigia sacra
Ad delubra deæ: quorum fastigia turpi
Squalebant musco, stabántque sine ignibus aræ.
Ut templi tetigêre gradus, procumbit uterque
Pronus humi, gelidóque pavens dedit oscula saxo,
Atque ita, Si precibus, dixerunt, numina justis
Victa remolescunt, si flectitur ira deorum,
Dic Themi, qua generis damnum reparabile nostri
Arte sit, & mersis fer opem mitissima rebus.
Mota dea est, sortémque dedit: Discedite templo,
Et velate caput, cinctáque resolvite vestes,
Ossáque post tergum magnæ jactate parentis.
Obstupuére diu: rumpítque silentia voce
Pyrrha prior, jussísque Deæ parere recusat,
Détque sibi veniam, pavidó rogat ore, pavétque
Lædere jactatis maternas ossibus umbras.
Interea repetunt cæcis obscura latebris
Verba datæ sortis secum, inter séq; volutant.
Inde Promethides placidis Epimethida dictis
Mulcet: & aut fallax, ait, ést solertia nobis,

Aut

Aut pia sunt, nullúmq; nefas oracula suadent:
Magna parens terra est: lapides in corpore terræ,
Ossa reor dici: jacere hos post terga jubemur.
Conjugis augurio quanquam Titania mota est,
Spes tamen in dubio est: adeò cœlestibus ambo
Diffidunt monitis: sed quid tentare nocebat?
Discedunt, velántq; caput tunicásq; recingunt,
Et jussos lapides sua post vestigia mittunt.
Saxa (quis hoc credat, nisi sit pro teste vetustas?)
Ponere duritiem cœpére, suúmq; rigorem,
Mollíriq; mora, mollitáq; ducere formam.
Mox, ubi creverunt, naturáq; mitior illis
Contigit, ut quædam sic non manifesta videri
Forma potest hominis, sed utì de marmore cœpta,
Non exacta satìs, rudibúsq; simillima signis.
Quæ tamen ex illis aliquo pars humida succo,
Et terrena fuit, versa est in corporis usum:
Quod solidum est, flectíq; nequit, mutatur in ossa:
Quæ modò vena fuit, sub eodem nomine mansit:
Inq; brevi spatio, superorum numine, saxa
Missa viri manibus faciem traxêre virorum:
Et de fœmineo reparata est fœmina jactu:
Indegenus durum sumus, experiénsq; laborum:
Et documenta damus, qua simus origine nati.
Cætera diversis tellus animalia formis
Sponte sua peperit, postquam vetus humor ab igne
Percaluit solis, cœnúmq; udæq; paludes
Intumuere æstu, fœcundáq; semina rerum
Vivaci nutrita solo, ceu matris in alvo,
Creverunt, faciémq; aliquam cepere morando.
Sic ubi deseruit madidos septemfluus agros
Nilus, & antiquo sua flumina reddidit alveo,
Æthereóq; recens exarsit sydere limus:
Plurima cultores versis animalia glebis
Inveniunt, & in his quædam modò cœpta per ipsum
Nascendi spatium; quædam imperfecta, suísqué
Trunca vident humeris: & eodem corpore sæpe

Altera

Altera pars vivit, rudis est pars altera tellus:
Quippe ubi temperiem sumpsere humorq; calorque,
Concipiunt, & ab his oriuntur cuncta duobus.
Cumq; sit ignis aquæ pugnax, vapor humidus omnes
Res creat, & discors concordia fœtibus apta est:
Ergo ubi diluvio tellus lutulenta recenti,
Solibus æthereis altóq; recanduit æstu,
Edidit innumeras species, partimq; figuras
Reddidit antiquas, partim nova monstra creavit:
Illa quidem nollet: sed te quoque, maxime Python,
Tum genuit: populisq; novis, incognite serpens,
Terror eras: tantum spatii de monte tenebas:
Hunc Deus Arcitenens, & nunquam talibus armis
Antè, nisi in damis, capreisq; fugacibus usus;
Mille gravem telis, exhausta penè pharetra,
Perdidit, effuso per vulnera nigra veneno:
Neve operis famam posset delere vetustas,
Instituit sacros celebri certamine ludos,
Pythia perdomitæ serpentis nomine dictos.
Hic juvenum quicunque manu pedibúsve rotave
Vicerat, esculeæ capiebat frondis honorem,
Nondum laurus erat: longóq; decentia crine
Tempora cingebat de qualibet arbore Phœbus.
Primus amor Phœbi Daphne Peneïa, quem non
Sors ignara dedit, sed sæva cupidinis ira:
Delius hunc nuper, victo serpente, superbus;
Viderat adducto flectentem cornua nervo:
Quidq; tibi, lascive puer, cum fortibus armis?
Dixerat, ista decent humeros gestamina nostros:
Qui dare certa feræ, dare vulnera possumus hosti:
Qui modo pestifero tot jugera ventre prementem
Stravimus innumeris tumidum Pythona sagittis:
Tu face, nescio quos, esto contentus amores
Irritare tua, nec laudes asserere nostras:
Filius huic Veneris: Figat tuus omnia, Phœbe,
Te meus arcus ait: quantóq; animalia cedunt
Cuncta Deo, tanto minor est tua gloria nostra:

Dixit: & eliso percussis aëre pennis,
Impiger umbrosa Parnassi constitit arce:
Deq; sagittifera prompsit duo tela pharetra
Diversorum operum; fugat hoc, facit illud amorem:
Quod facit, auratum est, & cuspide fulget acuta:
Quod fugat, obtusum est, & habet sub arundine plumbum.
Hoc Deus in Nympha Penëide fixit: at illo
Læsit Apollineas trajecta per ossa medullas:
Protinus alter amat: fugit altera nomen amantis,
Sylvarum latebris, captivarumq; ferarum
Exuviis gaudens, innuptæque æmula Phœbes:
Vitta coercebat positos sine lege capillos.
Multi illam petiêre: illa aversata petentes,
Impatiens, expersq; viri, nemora avia lustrat:
Nec quid Hymen, quid amor, quid sint connubia curat.
Sæpe pater dixit, Generum mihi filia debes:
Sæpe pater dixit, debes mihi nata nepotes:
Illa, velut crimen, tædas exosa jugales,
Pulchra verecundo suffundens ora rubore,
Inque patris blandis hærens cervice lacertis,
Da mihi perpetua, genitor charissime, dixit,
Virginitate frui: dedit hoc pater ante Dianæ:
Ille quidem obsequitur: sed te decor iste, quod optas,
Esse vetat, votoq; tuo tua forma repugnat.
Phœbus amat, visæq; cupit connubia Daphnes:
Quódq; cupit sperat, suáq; illum oracula fallunt.
Utque leves stipulæ demptis adolentur aristis;
Ut facibus sepes ardent, quas forte viator
Vel nimis admovit, vel jam sub luce reliquit:
Sic Deus in flammas abiit, sic pectore toto
Uritur, & sterilem sperando nutrit amorem.
Spectat inornatos collo pendere capillos:
Et, quid si comantur? ait: videt igne micantes
Sideribus similes oculos: videt oscula, quæ non
Est vidisse satis; laudat digitosque, manusque,
Brachiaque, & nudos media plus parte lacertos:
Si qua latent, meliora putat. Fugit ocyor aurâ

Illa

Illa levi, neq; ad hæc revocantis verba resistit:
Nympha precor Penëia mane: non insequor hostis:
Nympha mane. Sic agna lupum, sic cerva leonem,
Sic aquilam pennâ fugiunt trepidante columbæ;
Hostes quæque suos: amor est mihi causa sequendi,
Me miserum! nè prona cadas, indignáve lædi
Crura queant sentes, & sim tibi causa doloris.
Aspera, quà properas, loca sunt: moderantiùs, oro,
Curre, fugámq; inhibe, moderantiùs insequar ipse.
Cui placeas, inquire tamen: non incola montis;
Non ego sum pastor; non hic armenta gregésve
Horridus observo: nescis temeraria, nescis
Quem fugias, ideóq; fugis: mihi Delphica tellus,
Et Claros, & Tenedos, Patareáq; regia servit;
Jupiter est genitor: per me quid erítq; fuítque,
Estq; patet: per me concordant carmina nervis.
Certa quidem nostra est, nostra tamen una sagitta
Certior, in vacuo quæ vulnera pectore fecit.
Inventum medicina meum est, opiférq; per orbem
Dicor, & herbarum est subjecta potentia nobis.
Hei mihi, quòd nullis amor est medicabilis herbis,
Nec prosunt domino, quæ prosunt omnibus artes!
Plura locuturum timido Penëia cursu
Fugit, cúmq; ipso verba imperfecta reliquit.
Tunc quoq; visa decens: nudabant corpora venti,
Obviáq; adversas vibrabant flamina vestes,
Et levis impulsos retro dabat aura capillos.
Aucta fugâ forma est; sed enim non sustinet ultrà
Perdere blanditias juvenis Deus: utque movebat
Ipse amor, admisso sequitur vestigia passu.
Ut canis in vacuo leporem cum Gallicus arvo
Vidit, & hic prædam pedibus petit, ille salutem,
Alter inhæsuro similis, jam, jamq; tenere
Sperat, & extento stringit vestigia rostro;
Alter in ambiguo est, an sit comprensus; & ipsis
Morsibus eripitur, tangentiáq; ora relinquit:
Sic Deus & Virgo est: hic spe celer, illa timore.

Qui tamen insequitur, pennis adjutus amoris,
Ocyor est, requiemq; negat, tergoq; fugacis
Imminet, & crinem sparsum cervicibus afflat.
Viribus absumptis expalluit illa citæque
Victa labore fugæ, spectans Peneidas undas,
Fer pater, inquit, opem, si flumina numen habetis:
Quâ nimium placui, tellus, ait, hisce, vel islam,
Quæ facit ut lædar, mutando perde figuram.
Vix prece finitâ, torpor gravis occupat artus:
Mollia cinguntur tenui præcordia libro:
In frondem crines, in ramos brachia crescunt:
Pes modò tam velox pigris radicibus hæret:
Ora cacumen habent, remanet nitor unus in illa.
Hanc quoq; Phœbus amat, positáq; in stipite dextra
Sentit adhuc trepidare novo sub cortice pectus:
Complexúsq; suis ramos, ut membra, lacertis,
Oscula dat ligno, refugit tamen oscula lignum.
Cui Deus, at quoniam conjux mea non potes esse,
Arbor eris certè, dixit, mea; semper habebunt
Te coma, te citharæ, te nostræ Laure pharetræ.
Tu ducibus lætis aderis, cum læta triumphum
Vox canet, & longas visent Capitolia pompas:
Postibus Augustis eadem fidissima custos
Ante fores stabis, mediámq; tuebere quercum:
Utq; meum intonsis caput est juvenile capillis,
Tu quoq; perpetuos semper gere frondis honores.
Finierat Pæan: factis modo laurea ramis
Annuit, utq; caput, visa est agitasse cacumen.
Est nemus Æmoniæ, prærupta quod undiq; claudit
Sylva, vocant Tempe, per quæ Penëus ab imo
Effusus Pindo spumosis volvitur undis,
Dejectúq; gravi tenues agitantia fumos
Nubila conducit, summisq; aspergine sylvis
Influit, & sonitu plusquam vicina fatigat:
Hæc domus, hæc sedes, hæc sunt penetralia magni
Amnis: in his residens, facto de cautibus antro,
Judiciis jura dabat, Nymphisq; colentibus undas:

Con-

Conveniunt illuc popularia flumina primùm,
Neſcia gratentur, conſolenturne parentem,
Populifer Spercheus, & irrequietus Enipeus,
Apidanúſq; ſenex, leniſq; Amphryſus, & Eas;
Móxq; amnes alii, qui, quà tulit impetus illos,
In mare deducunt feſſas erroribus undas.
Inachus unus abeſt, imóq; reconditus antro
Fletibus auget aquas, natámq; miſerrimus Io
Luget ut amiſſam: neſcit, vitáne fruatur,
An ſit apud manes: ſed quam non invenit uſquam,
Eſſe putat nuſquam, atque animo pejora veretur.
Viderat à patrio redeuntem Jupiter illam
Flumine: & ô virgo Jove digna! tuóq; beatum
Neſcio quem factura toro! pete, dixerat, umbras
Aut horum, aut horum nemorum, (& monſtraverat umbras)
Dum calet, & medio Sol eſt altiſſimus orbe.
Quod ſi ſola times latebras intrare ferarum,
Præſide tuta Deo nemorum ſecreta ſubibis,
Nec de plebe Deo, ſed qui cæleſtia magna
Sceptra manu teneo, ſed qui vaga fulmina mitto.
Né fuge me: (fugiebat enim.) Jam paſcua Lernæ,
Conſitáq; arboribus Dircæa reliquerat arva:
Cùm Deus inducta latas caligine terras
Occuluit, tenuitq; fugam, rapuitq; pudorem.
Interea medios Juno deſpexit in agros:
Et noctis faciem nebulas feciſſe volucres
Sub nitido mirata die, non fluminis illas
Eſſe, nec humenti ſenſit tellure remitti:
Atque ſuus conjux ubi ſit circumſpicit, ut quæ
Deprenſi toties bene nôſſet furta mariti.
Quem poſtquam cœlo non repperit; Aut ego fallor,
Aut ego lædor, ait; delapſáq; ab æthere ſummo
Conſtitit in terris, nebuláſq; recedere juſſit.
Conjugis adventum præſenſerat, inq; nitentem
Inachidos vultus mutaverat ille juvencam.
Bos quoq; formoſa eſt: ſpeciem Saturnia vaccæ,
Quanquam invita, probat: nec non & cujus, & unde,

Quóve sit armento, veri quasi nescia, quærit.
Jupiter è terra genitam mentitur, ut auctor
Desinat inquiri: petit hanc Saturnia munus:
Quid faciat? crudele suos abdicere amores:
Non dare, suspectum, pudor est, qui suadeat, illinc;
Hinc dissuadet amor, victus pudor esset amore:
Sed leve si munus sociæ generisque, torique,
Vacca negaretur, poterat non vacca videri;
Pellice donatâ non protinus exuit omnem
Diva metum, timuitq; Jovem, & fuit anxia furti:
Donec Aristoridæ servandam tradidit Argo.
Centum luminibus cinctum caput Argus habebat:
Indè suis vicibus capiebant bina quietem,
Cætera servabant, atq; in statione manebant.
Constiterat quocunque loco spectabat ad Iô;
Ante oculos Iô, quamvis aversus habebat:
Luce sinit pasci; cum Sol tellure sub alta est,
Claudit, & indigno circundat vincula collo:
Frondibus arboreis, & amara pascitur herba:
Próq; toro, terræ non semper gramen habenti
Incubat infelix, limosáque flumina potat.
Illa etiam supplex Argo cum brachia vellet
Tendere, non habuit quæ brachia tenderet Argo:
Et conata queri, mugitus edidit ore
Pertimuitq; sonos, propriáq; exterrita voce est:
Venit & ad patrias, ubi ludere sæpe solebat,
Inachidas ripas: novâq; ut conspexit in unda
Cornua, pertimuit séq; externata refugit.
Naiades ignorant, ignorat Inachus ipse,
Quæ sit: at illa patrem sequitur, sequiturq; sorores,
Et patitur tangi, séq; admirantibus offert:
Decerptas senior porrexerat Inachus herbas:
Illa manus lambit, patriisq; dat oscula palmis,
Nec retinet lacrymas: & si modò verba supersint,
Orat opem, nomenq; suum, casúsq; loquatur.
Littera pro verbis, quam pes in pulvere duxit,
Corporis indicium mutati triste peregit:

Me

Me miſerum! exclamat pater Inachus, inq; gementis
Cornibus & niveæ pendens cervice juvencæ,
Me miſerum! ingeminat; túne es quæſita per omnes
Nata mihi terras? tu non inventa reperta es,
Luctus erat levior, retices? nec mutua noſtris
Dicta refers? alto tantùm ſuſpiria ducis
Pectore, quòdq; unum potes, ad mea verba remugis:
At tibi ego ignarus thalamos, tedàſq; paraham;
Spéſq; fuit generi mihi prima, ſecunda nepotum:
De grege nunc tibi vir, & de grege natus habendus,
Nec finire licet tantos mihi morte dolores.
Sed nocet eſſe Deum: præcluſáq; janua leti
Æternum noſtros luctus extendit in ævum.
Talia mœrentem ſtellatus ſummovet Argus,
Ereptámq; patri diverſa in paſcua natam
Abſtrahit: ipſe procul montis ſublime cacumen
Occupat: unde ſedens partes ſpeculatur in omnes:
Nec ſuperûm rector mala tantâ Phoronidos ultrà
Ferre poteſt: natúmq; vocat, quem lucida partu
Pleias innixa eſt, letóq; det imperat Argum.
Parva mora eſt, alas pedibus, virgámq; potente
Somniferam ſumpſiſſe manu, tegiménq; capillis:
Hæc ubi diſpoſuit patria Jove natus ab arce
Deſilit in terras, illic tegiménq; removit,
Et poſuit pennas, tantummodo virga retenta eſt,
Hac agit, ut paſtor, per devia rura capellas
Dum venit, adductas: & ſtructis cantat avenis:
Voce novæ captus caſtos Junonius artis,
Quisquis es, hoc poteris mecum conſidere ſaxo,
Argus ait: neq; enim pecori fœcundior ullo
Herba loco eſt: aptámq; vides paſtoribus umbram:
Sedit Atlantiades: & euntem multa loquendo
Detinuit ſermone diem, junctiſq; canendo
Vincere arundinibus ſervantia lumina tentat:
Ille tamen pugnat molles evincere ſomnos:
Et quamvis ſopor eſt oculorum parte receptus,
Parte tamen vigilat, quæritq; quoq; (námq; reperta

Fistula nuper erat) qua sit ratione reperta.
Tum Deus, Arcadiæ gelidis in montibus, inquit,
Inter Hamadryadas celeberrima Nonacrinas
Naias una fuit; Nymphæ Syringa vocabant:
Non semel & Satyros eluserat illa sequentes,
Et quoscunq; Deos umbrosaq; sylva, feraxq;
Rus habet; Ortygiam studiis, ipsamq; colebat
Virginitate Deam, ritu quoq; cincta Dianæ
Falleret, & credi posset Latonia, si non
Corneus huic arcus, si non foret aureus illi;
Sic quoq; fallebat. Redeuntem colle Lycæo
Pan videt hanc, pinúq; caput præcinctus acuta,
Talia verba refert: tibi nubere Nympha volentis
Vótis cede Dei. Restabat plura referre,
Et precibus spretis fugisse per avia Nympham,
Donec arenosi placidum Ladonis ad amnem
Venerat: hîc illam, cursum impedientibus undis,
Ut se mutarent, liquidas orâsse sorores:
Panaq; cùm prensam sibi jam Syringa putaret,
Corpore pro Nymphæ calamos tenuisse palustres,
Dúmq; ibi suspirat, motos in arundine ventos
Effecisse sonum tenuem, similemq; querenti:
Arte nova vocisq; Deum dulcedine captum,
Hoc mihi colloquium tecum, dixisse, manebit:
Atq; ità disparibus calamis compagine ceræ
Inter se junctis nomen tenuisse puellæ.
Talia dicturus, vidit Cyllenius omnes
Succubuisse oculos, adopertaq; lumina somno;
Supprimit extemplo vocem, firmatq; soporem
Languida permulcens medicatâ lumina virgâ.
Nec mora, falcato nutantem vulnerat ense,
Quà collo est confine caput, saxôq; cruentum
Dejicit, & maculat præruptam sanguine rupem;
Arge jaces, quòdq; in tot lumina lumen habebas
Extinctum est, centúmq; oculos nox occupat una.
Excipit hos, volucrisq; suæ Saturnia pennis
Collocat, & gemmis caudam stellantibus implet.

Protinus exarſit, nec tempora diſtulit iræ,
Horriferamq; oculis, animóq; objecit Erynnin
Pellicis Argolicæ, ſtimuloſq; in pectore cæcos
Condidit, & profugam per totum terruit orbem.
Ultimus immenſo reſtabas, Nile, labori:
Quem ſimul ac tetigit, poſitis in margine ripæ
Procubuit genibus, reſupinóq; ardua collo,
Quos potuit ſolos tendens ad ſydera vultus,
Et gemitu, & lacrymis, & luctiſono mugitu
Cum Jove viſa queri eſt, finémq; orare malorum?
Conjugis ille ſuæ complexus colla lacertis,
Finiat ut pœnas tandem rogat: inq; futurum
Pone metus, inquit, nunquam tibi cauſa doloris
Hæc erit: & Stygias jubet hoc audire paludes.
Ut lenita Dea eſt, vultus capit illa priores,
Fitq; quod antè fuit, ſ giunt de corpore ſetæ:
Cornua decreſcunt: fit luminis arctior orbis:
Contrahitur rictus; redeunt humeriq; manuſque:
Ungulaq; in quinos dilapſa abſumitur ungues;
De bove nil ſupereſt, formæ niſi candor in illa,
Officioq; pedum Nymphe contenta duorum
Erigitur, metuitq; loqui nè more juvencæ
Mugiat, & timidè verba intermiſſa retentat,
Nunc Dea Niligera colitur celeberrima turba.
Hinc Epaphus magni genitus de ſemine tandem
Creditur eſſe Jovis, perq; urbes juncta parenti
Templa tenet. Fuit huic animis æqualis & annis,
Sole ſatus Phaëton, quem quondam magna loquentem,
Nec ſibi cedentem, Phœboq; parente ſuperbum,
Non tulit Inachides: matrique, ait, omnia demens
Credis, & es tumidus genitoris imagine falſi:
Erubuit Phaeton, irámq; p dore repreſſit:
Et tulit ad Clymenen Epaphi convitia matrem:
Quóq; magis doleas genitrix, ait, en! ego liber,
Ille ferox, tacui; pudet hœc opprobria nobis
Et dici potuiſſe, & non potuiſſe refelli:
At tu, ſi modo ſum cœleſti ſtirpe creatus,

Evi

Ede notam: tanti generis, méq; asſere cœlo.
Dixit, & implicuit materno brachia collo:
Perq; ſuum, Meropíſq; caput, tedáſq; ſororum,
Traderet, oravit, vere ſibi ſigna parentis.
Ambiguum eſt Clymene precibus Phaëtontis, an irâ
Mota magìs dicti ſibi criminis, utraq; cœlo
Brachia porrexit: ſpectánſq; ad lumina Solis,
Per jubar hoc, inquit, radiis inſigne coruſcis,
Nate, tibi juro, quod nos auditq; vidétque,
Hoc te, quem ſpectas, hoc te, qui temperat orbem,
Soleſatum: ſi ficta loquor, neget ille videndum
Se mihi, ſitq; oculis lux iſta noviſſima noſtris:
Nec longus patrios labor eſt tibi nôſſe penates:
Unde oritur, terræ domus eſt contermina noſtræ:
Si modo ſert animus, gradere, & ſcitabere ab ipſo.
Emicat extemplo lætus poſt talia matris
Dicta ſuæ Phaëton, & concipit æthera mente:
Æthiopáſq; ſuos, poſitóſq; ſub ignibus Indos
Sydereis tranſit, patrióſq; adit impiger ortus.

PUB. OVIDII NASONIS Metamorphoſeon.

LIBER II.

Regia Solis erat ſublimibus alta columnis,
Clara micante auro, flammáſq; imitante Pyropo,
Cujus ebur nitidum faſtigia ſumma tegebat,
Argenti biſores radiabant limine valvæ:
Materiam ſuperabat opus: nam Mulciber illic

Æquora

Æquora cœlárat medias cingentia terras,
Terrarúmq; orbem cœlumq; quod imminet orbi:
Cæruleos habet unda Deos, Tritona canorum,
Proteáq; ambiguum, balænarúmq; prementem
Ægæona ſuis immania terga lacertis,
Doridaq; & natas, quarum pars nare videtur;
Pars in mole ſedens virides ſiccare capillos,
Piſce vehi quædam. facies non omnibus una eſt,
Nec diverſa tamen, qualem decet eſſe ſororum:
Terra viros, urbeſq; gerit, ſylváſque, feráſque,
Fluminá que, & Nymphas & cætera numina rurſ:
Hæc ſuper impoſita eſt cæli fulgentis imago,
Signáq; ſex ſoribus dextris, totidémq; ſiniſtris.
Quò ſimul acclivo Clymeneia limite proles
Venit, & intravit dubitati tecta parentis,
Protinus ad patrios ſua fert veſtigia vultus,
Conſiſtitq; procul: neq; enim propiora ferebat
Lumina; Purpureo velatus veſte ſedebat
In ſolio Phœbus, claris l cente ſmaragdis:
A dextra lævág; Dies, & Menſis, & Annus,
Sæculáque, & poſitæ ſpatiis æqualibus Horæ,
Vérq; novum ſtabat cinctum florente corona,
Stabat nuda Æſtas, & ſpicea ſerta gerebat:
Stabat & Autumnus calcatis ſordidus uvis,
Et glacialis Hyems canos hirſuta capillos.
Indè loco, medius rerum novitate paventem
Sol oculis juvenem, quibus aſpicit omnia, vidit:
Quæque viæ tibi cauſa? quid hac, ait, arce petiſti,
Progenies Phaëton, haud inficianda parenti?
Ille refert: O lux immenſi publica mundi,
Phœbe pater, ſi das uſum mihi nominis hujus,
Nec falſa Clymene culpam ſub imagine celat,
Pignora da genitor, per quæ tua vera propago
Credar, & hunc animis errorem detrahe noſtris.
Dixerat; at genitor circum caput omne micantes
Depoſuit radios, propiúſq; accedere juſſit:
Amplexúq; dato, Nec tu meus eſſe negari

Dignus

Dignus es, & Clymene veros, ait, edidit ortus.
Quòq; minus dubites, quòdvis pete munus, & illud
Me tribuente feres: promissi testis adesto
Diis juranda palus, oculis incognita nostris.
Vix bene desierat: currus petit ille paternos,
Inq; diem alipedum jus & moderamen equorum:
Pœnituit jurâsse patrem, qui tèrq; quatèrq;
Concutiens illustre caput, Temeraria, dixit,
Vox mea facta tua est: utinam promissa liceret
Non dare; Confiteor, solum hoc tibi, nate, negarem.
Dissuadere licet: non est tua tuta voluntas:
Magna petis, Phaëton, & quæ non viribus istis
Munera conveniunt, nec tam puerilibus annis.
Sors tua mortalis; non est mortale, quod optas:
Plus etiam, quàm quod superis contingere fas est,
Nescius affectas; placeat sibi quisque licebit:
Non tamen ignifero quisquam consistere in axe
Me valet excepto: vasti quoq; rector Olympi,
Qui fera terribili jaculatur fulmina dextra,
Non habet hos currus: & quid Jove majus habetur?
Ardua prima via est, & qua vix mane recentes
Enituntur equi: medio est altissima cœlo,
Unde mare & terras ipsi mihi sæpe videre
Fit timor, & pavida trepidat formidine pectus:
Ultima prona via est, & eget moderamine certo;
Tunc etiam, quæ me subjectis excipit undis,
Nè ferar in præceps, Tethys solet ipsa vereri.
Adde, quòd assiduâ rapitur vertigine cœlum,
Syderáq; alta trahit celeriq; volumine torquet:
Nitor in adversum; nec me, qui cætera, vincit
Impetus: & rapido contrarius evehor orbi.
Finge datos currus: quid ages? poterísne rotatis
Obvius ire polis, nè te citus auferat axis?
Forsitan & lucos illic, urbésq; Deorum
Concipias animo, delubráq; ditia donis
Esse: per insidias iter est formásq; ferarum.
Utq; viam teneas, nullóq; errore traharis,

Per

Per tamen adversi gradieris cornua Tauri,
Æmoniúsq; arcus, violentiq; ora Leonis,
Sævaq; circuitu curvantem brachia longo
Scorpion, atq; aliter curvantem brachia Cancrum:
Nec tibi quadrupedes animosos ignibus illis,
Quos in pectore habent, quos ore, & naribus efflant,
In promptu regere est: vix me patiuntur, ubi acres
Incaluere animi, cervixq; repugnat habenis.
At tu, funesti nè sim tibi muneris auctor,
Nate cave: dum resq; sinit, tua corrige vota,
Scilicet ut nostro genitum te sanguine credas,
Pignora certa petis: do pignora certa timendo,
Et patrio pater esse metu probor: aspice vultus
Ecce meos: utinamq; oculos in pectore posses
Inserere, & patrias intus deprendere curas;
Deniq; quicquid habet dives circumspice mundus,
Deq; tot ac tantis, cœli, terræque, marisque,
Posce bonis aliquid, nullam patiere repulsam:
Deprecor hoc unum, quod vero nomine pœna,
Non honor est; pœnam Phaëton pro munere poscis:
Quid mea colla tenes blandis, ignave, lacertis?
Ne dubita, dabitur (Stygias juravimus undas)
Quodcunq; optaris: sed tu sapientius opta.
Finierat monitus: dictis tamen ille repugnat,
Propositúmq; premit, flagratq; cupidine currus:
Ergo, quà licuit, genitor cunctatus, ad altos
Deducit juvenem, Vulcania munera, currus:
Aureus axis erat, temo aureus, aurea summæ
Curvatura rotæ, radiorum argenteus ordo,
Per juga Chrysolithi, positæq; ex ordine gemmæ,
Clara repercusso reddebant lumina Phœbo.
Dúmq; ea magnanimus Phaëthon miratur, opusq;
Perspicit, ecce vigil nitido patefecit ab ortu
Purpureas Aurora fores, & plena rosarum
Atria: diffugiunt stellæ, quarum agmina cogit
Lucifer, & cœli statione novissimus exit.
Tum pater, ut terras mundúmq; rubescere vidit,

Cor-

Cornuáq; extremæ velut evaneſcere Lunæ:
Jungere equos Titan velocibus imperat Horis:
Juſſa deæ celeres peragunt, ignémq; vomentes
Ambroſiæ ſucco ſaturos præſepibus altis
Quadrupedes ducunt, addúntq; ſonantia fræna:
Tum pater ora ſui ſacro medicamine nati
Contigit, & rapidæ fecit patientia flammæ:
Impoſuitq; comæ radios: præſagáq; luctus
Pectore ſollicito repetens ſuſpiria, dixit:
Si potes hic ſaltem monitis parere parentis,
Parce puer ſtimulis, & fortiùs utere loris.
Sponte ſua properant: labor eſt inhibere volantes.
Nec tibi directos placeat via quinq; per arcus;
Sectus in obliquum eſt lato curvamine limes,
Zonarúmq; trium contentus fine, polumq;
Effugit Auſtralem, junctamq; Aquilonibus Arcton:
Hác ſit iter, manifeſta rotæ veſtigia cernes.
Utq; ferant æquos & cœlum & terra caleres,
Nec præme, nec ſummum molire per æthera currum.
Altius egreſſus cœleſtia ſigna cremabis;
Inferiùs terras: medio tutiſſimus ibis.
Nec te dexterior tortum declinet ad Anguem,
Néve ſiniſterior preſſam rota ducat ad Aram:
Inter utrumq; tene: fortunæ cætera mando,
Quæ juvet, & melius quàm tu tibi, conſulat, opto.
Dum loquor, Heſperio poſitas in littore metas
Humida nox tetigit: non eſt mora libera nobis.
Poſcimur, & fulget tenebris Aurora fugatis.
Corripe lora manu: vel, ſi mutabile pectus
Eſt tibi, conſiliis, non curribus utere noſtris,
Dum potes, & ſolidis etiam nunc ſedibus adſtas:
Dúmq; mulcè optatos nondum premis inſcius axes:
Quæ tutus ſpectes, fine me dare lumina terris.
Occupat ille levem juvenili corpore currum,
Státq; ſuper, manibúſq; datas contingere habenas
Gaudet, & invito grates agit indè parenti.
Interea volucres Pyroeis, Eous, & Æthon,

Solis

Solis equi, quartúſq; Phlegon, hinnitibus auras
Flammiferis implent, pedibúſq; repagula pulſant.
Quæ poſtquam Tethys, fatorum ignara nepotis,
Reppulit, & facta eſt immenſi copia cœli,
Corripuêre viam, pedibúſq; per aëra motis
Obſtantes ſcindunt nebulas, penniſq; levati
Prætereunt ortos iiſdem de partibus Euros.
Sed leve pondus erat, nec quod cognoſcere poſſent
Solis equi, ſolitáq; jugum gravitate carebat.
Vtq; labant curvæ juſto ſine pondere naves,
Pérq; mare inſtabiles nimia levitate feruntur:
Sic onere inſueto vacuos dat in aëre ſaltus,
Succutitúrq; altè, ſimiliſq; eſt currus inani.
Quod ſimul ac ſenſere, ruunt, tritúmq; relinquunt
Quadrijuges ſpatium, nec quo priùs ordine currunt:
Ipſe pave; nec quà commiſſas flectat habenas,
Nec ſcit, quà ſit iter, nec ſi ſciat, imperet illis.
Tum primùm radiis gelidi caluere Triones,
Et vetito fruſtra tentárunt æquore tingi:
Quæque polo poſita eſt glaciali proxima ſerpens,
Frigore pigra prius, nec formidabilis ulli,
Incaluit, ſensitq; novas fervoribus iras.
Te quoq; turbatum memorant fugiſſe, Boote,
Quamvis tardus eras, & te tua plauſtra tenebant.
Vt verò terras deſpexit ab æthere ſummo
Infelix Phaëton penitus penitúſq; jacentes,
Palluit, & ſubito genua intremuêre timore:
Súntq; oculis tenebræ per tantum lumen obortæ:
Et jam mallet equos nunquam tetigiſſe paternos:
Jam cognôſſe genus piget, & valuiſſe rogando:
Jam Meropis dici cupiens. Ità fertur, ut actæ
Præcipiti pinus Boreâ, cui cuncta remiſit
Frena ſuus rector, quam diis, votíſq; reliquit.
Quid faciam? multum cœli poſt terga relictum:
Ante oculos plus eſt, animo metitur utrumque:
Et modo, quos illi fatum contingere non eſt,
Proſpicit occaſus, interdum reſpicit ortus.

Quidq;

Quidq; agat ignarus ſtupet: & nec fræna remittit,
Nec retinere valet, nec nomina novit equorum:
Sparſa quoq; in vario paſſim miracula cœlo,
Vaſtarúmq; videt tepidus ſimulacra ferarum:
Eſt locus, in geminos ubi brachia concavat arcus
Scorpius, & cauda, flexiſq; utrinq; lacertis
Porrigit in ſpatium ſignorum membra duorum:
Hunc puer ut nigri madidum ſudore veneni
Vulnera curvata minitantem cuſpide vidit,
Mentis inops, gelida formidine lora remiſit:
Quæ poſtquam ſummo ſenſere jacentia tergo,
Expatiantur equi, nulloq; inhibente per auras
Ignotæ regionis eunt; quaq; impetus egit,
Hâc ſine lege ruunt, altoq; ſub æthere fixis
Incurſant ſtellis, rapiuntq; per avia currum:
Et modò ſumma petunt, modò per declive, viaſq;
Præcipites, ſpatio terræ propiore feruntur:
Inferiúſq; ſuis fraternos currere Lunæ
Admiratur equos, ambuſtaq; nubila fumant:
Corripitur flammis, ut quæq; altiſſima, tellus,
Fiſſaq; agit rimas, & ſuccis aret ademptis:
Pabula caneſcunt, cum frondibus uritur arbor,
Materiamq; ſuo præbet ſeges arida damno:
Parva queror, magnæ pereunt cum mœnibus urbes:
Cúmq; ſuis totas populis incendia gentes
In cinerem vertunt: ſylvæ cum montibus ardent:
Ardet Athos Tauruſq; Cilix, & Tmolus & Œte,
Et tum ſicca, prius celeberrima fontibus, Ide,
Virgineúſq; Helicon, & nondum Oëagrius Æmus;
Ardet in immenſum geminatis ignibus Ætna:
Parnaſſúſq; biceps, & Eryx, & Cynthus, & Othrys,
Et tandem nivibus Rhodope caritura, Mimaſq;
Dyndymaq; & Mycale, natúſq; ad ſacra Cithæron,
Nec proſunt Scythiæ ſua frigora: Caucaſus ardet,
Oſſaq; cum Pindo, majorq; ambobus Olympus:
Aeriæq; Alpes, & nubifer Appenninus;
Tum verò Phaëthon cunctis è partibus orbem

Aſpicit

Aſpicit accenſum, nec tantos ſuſtinet æſtus:
Ferventéſq; auras velut è fornace profunda
Ore trahit, currúſq; ſuos candeſcere ſentit.
Et neq; jam cineres, ejectatamq; favillam
Ferre poteſt, calidóq; involvitur undiq; fumo:
Quoq; eat, aut ubi ſit; picea caligine tectus,
Neſcit, & arbitrio volucrum raptatur equorum.
Sanguine tum credunt in corpora ſumma vocato,
Æthiopum populos nigrum traxiſſe colorem.
Tum facta eſt Libye raptis humoribus æſtu
Arida: tum Nymphæ paſſis, fontéſque, lacúſque,
Deflevêre comis: quærit Bœotia Dircen,
Argos Amymonen, Ephyre Pirenidas undas.
Nec ſortita loco diſtantes flumina ripas
Tuta manent: medius Tanais fumavit in undis,
Peneúſq; ſenex, Teuthranteúſq, Caycus,
Et celer Iſmenos, cum Phocaico Erymantho,
Arſurúſq; iterum Xanthus, flavùſq; Lycormas,
Quíq; recurvatis ludit Mæander in undis,
Mygdoniúſq; Melas, & Tænarens Eurotas:
Arſit & Euphrates Babylonius, arſit Orontes,
Thermodoónq; citus, Gangéſq; & Phaſis & Iſter.
Æſtuat Alpheus: ripæ Sperchiades ardent:
Quódq; ſuo Tagus amne vehit, fluit ignibus aurum:
Et, quæ Mæonias celebrârant carmine ripas,
Flumineæ volucres medio caluêre Cayſtro.
Nilus in extremum fugit perterritus orbem,
Occuluítq; caput, quod adhuc latet: oſtia ſeptem
Pulverulenta vacant, ſeptem ſine flumina valles:
Sors eadem Iſmarios, Hebrum cum Strymone ficcat,
Heſperióſq; amnes, Rhenum, Rhodanumq; Paduмq;
Cuiq; fuit rerum permiſſa potentia, Tibrim.
Diſſilit omne ſolum: penetratq; in Tartara rimis
Lumen, & infernum terret cum conjuge regem:
Et mare contrahitur, ſiccæq; eſt campus arenæ,
Quod modo pontus erat: quoſq; altum texerat æquor,
Exſiliunt montes, & ſparſas Cycladas augent.

Ima petunt piſces: nec ſe ſuper æquora curvi
Tollere conſuetas audent delphines in auras.
Corpora phocarum ſummo reſupina profundo
Exanimata jacent: ipſum quoq; Nerea fama eſt,
Doridáque, & natas, tepidis latuiſſe ſub undis:
Ter Neptunus aquis cum torvo brachia vultu
Exerere auſus erat: ter non tulit aëris ignes.
Alma tamen Tellus, ut erat circundata ponto,
Inter aquas pelagi, contractóſq; undiq; fontes,
Qui ſe condiderant in opacæ viſcera matris,
Suſtulit omniferos collo tenus arida vultus:
Oppoſuitq; manum fronti, magnóq; tremore
Omnia concutiens paulum ſubſedit, & infrà,
Quàm ſolet eſſe, fuit: ſacráq; ità voce profatur:
Si placet hoc, meruiq; quid ô tua fulmina ceſſant
Summe Deûm? liceat perituræ viribus ignis,
Igne perire tuo, cladémq; autore levare.
Vix equidem fauces hæc ipſa in verba reſolvo:
(Preſſerat ora vapor) toſtos en aſpice crines,
Inq; oculis fumum: volitant ſuper ora favillæ.
Hóſne mihi fructus? hunc fertilitatis honorem,
Officiiq; refers, quòd adunci vulnera aratri,
Raſtrorúmq; ferô, totóq; exerceor anno?
Quòd pecori frondes, alimentáq; mitia, fruges
Humano generi, vobis quoq; thura miniſtro?
Sed tamen exitium fac me meruiſſe: quid undæ?
Quid meruit frater? cur illi tradita ſorte
Æquora decreſcunt, & ab æthere longius abſunt?
Quod ſi nec fratris, nec te mea gratia tangit;
At cœli miſerere tui: circumſpice utrinq;
Fumat uterq; polus: quos ſi violaverit ignis,
Atria veſtra ruent. Atlas en ipſe laborat,
Vixq; ſuis humeris candentem ſuſtinet axem.
Si freta, ſi terræ pereunt, ſi regia cœli,
In Chaos antiquum confundimur. Eripe flammis
Si quid adhuc ſupereſt, & rerum conſule ſummæ.
Dixerat hæc Tellus: neque enim tolerare vaporem

Ulterius

Ulteriùs potuit, nec dicere plura, ſúmq;
Rettulit os in ſe, propioráq; manibus antra.
At pater omnipotens ſuperos teſtatus, & ipſum,
Qui dederat currus, niſi opem ferât, omnia fato
Interitura gravi, ſummam petit arduus arcem,
Unde ſolet nubes latis inducere terris,
Unde movet tonitrus, vibratáq; fulmina jactat.
Sed neq; quas poſſet terris inducere nubes
Tunc habuit: nec quos cœlo demitteret imbres:
Intonat, & dextra libratum fulmen ab aure
Miſit in aurigam, paritérq; animáque, rotiſq;
Exuit, & ſævis compeſcuit ignibus ignes.
Conſternuntur equi: & ſaltu in contraria facto,
Colla jugo eripiunt, abruptáq; lora relinquunt.
Illic fræna jacent; illic temone revulſus
Axis, in hac radii fractarum parte rotarum:
Sparſáq; ſunt late laceri veſtigia currûs.
At Phaëthon, rutilos flamma populante capillos,
Volvitur in præceps, longóq; per aera tractu
Fertur: ut interdum de cœlo ſtella ſereno,
Quæ ſi non ceciderit, potuit cecidiſſe videri.
Quem procul à patria diverſo maximus orbe
Excipit Eridanus, fumantiáq; abluit ora.
Naiades Heſperiæ trifida fumantia flamma
Corpora dant tumulo, ſignant quoq; carmine ſaxum:
Hîc ſitus eſt Phaethon, currus auriga paterni:
Quem ſi non tenuit, magnis tamen excidit auſis.
At pater obductos luctu miſerabilis ægro
Conderat vultus: & (ſi modò credimus) unum
Iſſe diem ſine Sole ferunt: incendia lumen
Præbebant, aliquiſq; malo fuit uſus in illo.
At Clymene poſtquam dixit, quæcunq; fuerunt
In tantis dicenda malis, lugubris, & amens,
Et laniata ſinus, totum percenſuit orbem,
Examinéſq; artus primò, mox oſſa requirens:
Repperit oſſa tamen peregrina condita ripa:
Incubuitq; loco, nomenq; in marmore lectum

Perfudit lacrymis, & aperto pectore fovit.
Nec minus Heliades lugent, & inania morti
Munera dant lacrymas, & cæsæ pectora palmis
Non auditurum miseras Phaethonta querelas
Nocte diéq; vocant, adsternuntúrq; sepulchro.
Luna quater junctis implêrat cornibus orbem:
Illæ more suo (nam morem fecerat usus)
Plangorem dederant; è queis Phaëthusa sororum
Maxima, cùm vellet terræ procumbere, questa est
Diriguisse pedes: ad quam conata venire
Candida Lampetie, subita radice retenta est.
Tertia cùm crinem manibus laniare pararet,
Avellit frondes: hæc stipite crura teneri,
Illa dolet fieri longos sua brachia ramos.
Dúmq; ea mirantur, complectitur inguina cortex,
Perq; gradus uterum, pectúsque, humerósque, manúsque,
Ambit: & extabant tantum ora vocantia matrem.
Quid faciat mater? nisi quo trahit impetus illam,
Huc eat atq; illuc, & dum licet, oscula jungat?
Non satìs est: truncis avellere corpora tentat,
Et teneros manibus ramos abrumpit; at indè
Sanguineæ manant tanquam de vulnere guttæ.
Parce precor, mater, quæcunq; est saucia clamat:
Parce precor: nostrum laceratur in arbore corpus.
Jamq; vale, cortex in verba novissima venit.
Indè fluunt lacrymæ, stillatáq; sole rigescunt
De ramis electra novis, quæ lucidus amnis
Excipit, & nuribus mittit gestanda Latinis.
Affuit huic monstro proles Stheneleia Cycnus:
Qui tibi materno quamvìs à sanguine junctus,
Mente tamen, Phaëthon, propior fuit: ille relicto
(Nam Ligurum populos, & magnas rexerat urbes)
Imperio, ripas virides, amnêmq; querelis
Eridanum implêrat, sylvámq; sororibus auctam:
Cùm vox est tenuata viro, canæq; capillos
Dissimulant plumæ: collúmq; à pectore longè
Porrigitur, digitósq; ligat junctura rubentes:

Penna latus velat, tenet os sine ac mine rostrum;
Fit nova Cycnus avis: nec se cœloque, Jovique,
Credit, ut injustè missi memor ignis ab illo:
Stagna petit, patulosq; lacus: ignémq; perosus,
Quæ colat, elegit contraria flumina flammis.
Squallidus interea genitor Phaëthontis, & expers
Ipse sui decoris, qualis cum deficit orbi,
Esse solet, lucémq; odit, sèq; ipse, diémque,
Dátq; animum in luctus, & luctibus adjicit iram:
Officiúmq; negat mundo. Satis, inquit, ab ævi
Sors mea principiis fuit irrequieta, pigétq;
Actorum sine fine mihi, sine honore laborum.
Quilibet alter agat portantes lumina currus:
Si nemo est, omnesq; dei non posse fatentur;
Ipse agat: ut saltem, dum nostras tentat habenas,
Orbatura patres aliquando fulmina ponat.
Tunc sciat, ignipedum vires expertus equorum,
Non meruisse necem, qui non bene rexerit illos.
Talia dicentem circumstant omnia Solem
Numina, nèvè velit tenebras inducere terris,
Supplice voce rogant: missos quoq; Jupiter ignes,
Excusat, precibúsq; minas regaliter addit.
Colligit amentes, & adhuc terrore paventes
Phœbus equos, stimulóq; dolens, & verbere sævit:
Sævit enim, natúmq; objectat, & imputat illis.
At pater omnipotens ingentia mœnia cœli
Circuit, & nè quid labefactum viribus ignis
Corruat, explorat: quæ postquam firma, suíq;
Roboris esse videt: terras, hominúmq; labores
Perspicit (Arcadiæ tamen est impensior illi
Cura suæ) fontésque, & nondum audentia labi
Fulmina restituit: dat terræ gramina, frondes
Arboribus; læsásq; jubet revirescere sylvas.
Dum redit, itq; frequens, in virgine Nonacrina
Hæsit, & accepti caluère sub ossibus ignes.
Non erat hujus opus lanam mollire trahendo,
Nec positas variare comas; sed fibula vestem

Vitta coërcuerat neglectos alba capillos,
Et modò læve manu jaculum, modò sumpserat arcum,
Miles erat Phœbes: nec Mænalon attigit ulla
Gratior hac Triviæ. Sed nulla potentia longa est.
Ulterius medio spatium Sol altus habebat,
Cùm subit illa nemus, quod nulla ceciderat ætas.
Exuit hic humero pharetram, lentòsque retendit
Arcus, inq; solo, quod texerat herba, jacebat:
Et pictam positâ pharetram cervice premebat.
Jupiter ut vidit fessam, & custode vacantem,
Hoc certè furtum conjux mea nesciet, inquit:
Aut si rescierit, sunt, ô sunt jurgia tanti?
Protinus induitur faciem, cultúmq; Dianæ,
Atq; ait, ô comitum virgo pars una mearum,
In quibus es venata jugis? De cespite virgo
Se levat, & salve numen, me judice, dixit,
Audiat ipse licet, majus Jove: ridet, & audit,
Et sibi præferri se gaudet; & oscula jungit,
Nec moderata satìs, nec sic à virgine danda.
Qua venata foret sylva narrare parantem
Impedit amplexu, nec se sine crimine prodit.
Illa quidem contrà, quantum modo fœmina posset,
(Aspiceres utinam Saturnia; mitior esses)
Illa quidem pugnat: sed quæ superare puella,
Quisve Jovem peterat? superûm petit æthera victor
Jupiter: huic odio nemus est, & conscia sylva.
Indè pedem referens, pene est oblita pharetram
Tollere cum telis, & quem suspenderat arcum.
Ecce suo comitata choro Dictynna per altum
Mænalon ingrediens, & cæde superba ferarum,
Aspicit hanc, visámq; vocat, clamata refugit,
Et timuit primò, nè Jupiter esset in illa.
Sed postquam pariter Nymphas incedere vidit,
Sensit abesse dolos, numerúmq; accessit ad harum.
Heu quàm difficile est crimen non prodere vultu?
Vix oculos attollit humo: nec ut antè solebat,
Junóa Deæ lateri, nec toto est agmine prima:

Sed

Sed silet, & læsi dat signa rubore pudoris.
Et nisi quòd virgo est, poterat sentire Diana
Mille notis culpam, Nymphæ sensisse feruntur:
Orbe resurgebant lunaria cornua nono,
Cùm Dea venatrix fraternis languida flammis,
Nacta nemus gelidum, de quo cum murmure labens
Ibat, & attritas versabat rivus arenas.
Ut loca laudavit, summas pede contigit undas:
His quoq; laudatis, procul est, ait, arbiter omnis:
Nuda superfusis tingamus corpora lymphis.
Parrhasis erubuit: cunctæ velamina ponunt:
Una moras quærit: dubitanti vestis adempta est:
Qua posita, nudo patuit cum corpore crimen.
Attonitæ, manibùsq; uterum celare volenti,
I procul hinc, dixit, nec sacros pollue fontes,
Cynthia: déq; suo jussit secedere cœtu.
Senserat hoc olim magni matrona Tonantis,
Distulerátq; graves in idonea tempora pœnas:
Causa moræ nulla est: & jam puer Arcas (ad ipsum
Indoluit Juno) fuerat de pellice natus.
Quò simul obvertit sævam cum lumine mentem,
Scilicet hoc etiam restabat, adultera, dixit,
Ut fœcunda fores, fierètq; injuria partu
Nota, Jovisq; mei testatum dedecus esset.
Haud impunè feres: adimam tibi namq; figuram,
Quæ tibi, quâq; places nostro importuna marito.
Dixit, & arreptam prensis à fronte capillis
Stravit humi pronam: Tendebat brachia supplex:
Brachia cœperunt nigris horrescere villis,
Curvaríq; manus, & aduncos crescere in ungues,
Officióq; pedum fungi, laudatáq; quondam
Ora Jovi, lato fieri deformia rictu,
Neve preces animos, & verba precantia flectant;
Posse loqui eripitur: vox iracunda mináxque,
Plenáq; terroris rauco de gutture sertur.
Mens antiqua tamen facta quoq; mansit in ursa,
Iniduóq; suos gemitu testata dolores,

Qualescunq; manus ad cœlum & sidera tollit:
Ingratúmq; Jovem nequeat cum dicere sentit.
Ah quoties sola non ausa quiescere sylva,
Ante domum, quondámq; suis erravit in agris;
Ah quoties per saxa canum latratibus acta est?
Venatrixq; metu venantum territa fugit?
Sæpe feris latuit visis, oblita quid esset,
Visáq; conspectos in montibus horruit ursos:
Pertimuitq; lupos, quamvis pater esset inillis.
Ecce, Lycaoniæ proles ignara parentis
Arcas adest, ter quinq; ferens natalibus annos.
Dúmq; feras sequitur, dum saltus eligit aptos,
Nexilibúsq; plagis sylvas Erymanthidas ambit,
Incidit in matrem: quæ restitit Arcade viso,
Et cognoscenti similis fuit: ille refugit:
Immotosq; oculos in se sine fine tenentem,
Nescius extimuit: propiúsq; accedere fugit,
Vulnifico fuerat fixurus pectora telo:
Arcuit omnipotens: paritérq; ipsosq; nefásq;
Sustulit: & celeri raptos per inania vento,
Imposuit cœlo, vicináq; sidera fecit.
Intumuit Juno, postquam inter sidera pellex
Fulsit: & ad canam descendit in æquora Tethym,
Oceanúmq; senem, quorum reverentia movit
Sæpe Deos, causámq; viæ scitantibus, inquit:
Quæritis, ethereis quare regina Deorum
Sedibus hic adsim? pro me tenet altera cœlum.
Mentiar, obscurum nisi nox cum fecerit orbem,
Nuper honoratas, summo mea vulnera cœlo,
Videritis stellas illic, ubi circulus axem
Ultimus extremum, spatióq; brevissimus ambit;
Est vero, cur quis Junonem lædere nolit,
Offensámq; tremat: quæ prosum sola nocendo?
O Ego quantum egi! quàm vasta potentia nostra est!
Esse hominem vetui, facta est Dea, sic ego pœnas
Sontibus impono: sic est mea magna potestas.
Vindicet antiquam faciem, vultúsq; ferinos

Detra-

Detrahat, Argolica quod in ante Phoronide fecit.
Cur non expulsa ducit Junone, meóq;
Collocat in thalamo, socerumq; Lycaona sumis?
At vos, si læsæ tangit contemptus alumnæ,
Gurgite cæruleo septem prohibete Triones,
Sideráq; in cœlum stupri mercede recepta
Pellite, nè puro tingatur in æquore pellex.
Dii maris annuerant: habili Saturnia curru
Ingreditur liquidum pavonibus æra pictis:
Tam nuper pictis cæso pavonibus Argo,
Quàm tu nuper eras, cum candidus ante fuisses,
Corve loquax, subitò nigrantes versus in atros.
Nam fuit hæc quondam niveis argentea pennis
Ales, ut æquaret totas sine labe columbas,
Nec servaturis vigili Capitolia voce
Cederet anseribus, nec amanti flumina cycno;
Lingua fuit damno: lingua faciente loquaci,
Qui color albus erat, nunc est contrarius albo.
Pulchrior in tota, quàm Lariſsæa Coronis,
Non fuit Æmonia: placuit tibi Delphice certè,
Dum vel casta fuit, vel inobservata: sed ales
Sensit adulterium Phœbeius: utq; latentem
Detegeret culpam non exorabilis index,
Ad dominum tendebat iter: quem garrula motis
Consequitur pennis, scitetur ut omnia, cornix:
Auditaq; viæ causa: non utile carpis,
Inquit, iter: nè sperne meæ præsagia linguæ.
Quid fuerim, quid sim q; vide, meritúmq; require:
Invenies nocuisse fidem: nam tempore quodam
Pallas Erichthonium, prolem sine matre creatam
Clauserat Actæo texta de vimine cista,
Virginibúsq; tribus gemino de Cecrope natis
Servandam dederat; sed enim inconfessa quod esset,
Et legem dederat sua né secreta viderent.
Abdita fronde levi densa speculabar ab ulmo,
Quid facerent: commissa duæ sine fraude tuentur
Pandrosos, atq; Herse: timidas vocat una sorores

Aglauros,

Aglauros, nodóſq; manu diducit: & intus
Infantémq; vident, apporrectúmq; draconem.
Acta Deæ refero: pro quo mihi gratia talis
Redditur, ut dicar tutela pulſa Minervæ,
Et ponar poſt noctis avem, MEA pœna volucres
Admonuiſſe poteſt, nè voce pericula quærant.
At puto, non ultro, nec quicquam tale rogantem
Me petiit: licet hoc ex ipſa Pallade quæras:
Quamvis irata eſt, non hoc irata negabit.
Nam me Phocaïca clarus tellure Coroneus
(Nota loquor) genuit, fuerámq; ego regia virgo,
Divitibúſq; procis (nè me contemne) petebar.
FORMA mihi nocuit: nam, cùm per littora lentis
Paſſibus, ut ſoleo, ſumma ſpatiarer arena,
Vidit, & incaluit pelagi Deus, utq; precando
Tempora cum blandis abſumpſit inania verbis,
Vim parat, & ſequitur: fugio, denſúmq; relinquo
Littus, & in molli nequicquam laſſor arena.
Indè Deos, hominéſq; voco: nec contigit ullum
Vox mea mortalem: mota eſt pro virgine virgo,
Auxiliúmq; tulit. Tendebam brachia cælo:
Brachia cœperunt levibus nigreſcere pennis.
Rejicere ex humeris veſtem molibar: at illa
Pluma erat, inq; cutem radices fixerat imas.
Plangere nuda meis conabar pectora palmis;
Sed neq; jam palmas, nec pectora nuda gerebam.
Curvebam; nec, ut antè, pedes retinebat arena,
Sed ſumma tollebar humo: mox acta per auras
Evehor, & data ſum comes inculpatæ Minervæ.
Quid tamen hoc prodeſt, ſi diro facta volucris
Crimine Nyctimene noſtro ſucceſſit honori?
An, quæ per totam res eſt notiſſima Lesbon,
Non audita tibi eſt, Patrium temerâſſe cubile
Nyctimenen? Avis illa quidem; ſed conſcia culpæ
Conſpectum, lucémq; fugit, tenebríſq; pudorem
Celat, & à cunctis expellitur aethere toto.
Talia dicenti, Tibi, ait, revocamina, corvus,

Sint

Sint precor iſta malo: nos vanum ſpernimus omen.
Nec cœptum dimittit iter: dominóq; jacentem
Cum juvene Æmonio vidiſſe Corónida narrat.
Laurea delapſa eſt audito crimine amantis,
Et pariter vultúſq; Deo plectrúmque, colórque,
Excidit: utq; animus tumida fervebat ab ira,
Arma aſſueta capit, flexúmq; à cornibus arcum
Tendit, & illa ſuo toties cum pectore junctа
Indevitato trajecit pectora telo.
Icta dedit gemitum, tractóq; à vulnere ferro,
Candida puniceo perfudit membra cruore:
Et dixit, potui pœnas tibi, Phœbe, dediſſe,
Sed peperiſſe prius; duo nunc morièmur in una.
Hactenus: & pariter vitam cum ſanguine fudit,
Corpus inane animæ frigus lethale ſecutum eſt.
POENITET (heu!) ſerò pœnæ crudelis amantem.
Séq; quòd audierit, quòd ſic exarſerit, odit:
Odit avem, per quam crimen, ca ſámq; dolendi
Scire coactus erat: nec non arcúmque, manúmq;
Odit, cúmq; manu temeraria tela ſagittas:
Collapſámq; fovet: ſeráq; ope vincere fata
Nititur: & meditas exercet inaniter artes.
Quæ poſtquam fruſtra tentata, rogúmq; parari
Vidit, & arſuros ſupremis ignibus artus:
Tum verò gemitus (neq; enim cœleſtia tingi
Ora licet lacrymis) alto de corde petitos
Edidit: haud aliter quàm cùm, ſpectante juvenca,
Lactentis vituli dextra libratus ab aure
Tempora diſcuſſit claro cava malleus ictu:
Ut tamen ingratos in pectora fudit odores,
Et dedit amplexus, injuſtáq; juſta peregit:
Non tulit in cineres labi ſua Phœbus eoſdem
Semina, ſednatum flammis, uteróq; parentis
Eripuit, geminiq; tulit Chironis in antrum.
Sperantémq; ſibi non falſæ præmia linguæ,
Inter aves albas vetuit conſiſtere corvum.
Semiferinterea divinæ ſtirpis alumno

Lætus

Lætus erat, miſtóq; oneri gaudebat honore.
Ecce venit rutulis humeros projecta capillis
Filia centauri, quam quondam Nympha Charicle,
Fluminis in rapidi ripis enixa, vocavit
Ocyroën; non hæc artes contenta paternas
Edidiciſſe fuit: fatorum arcana canebat,
Ergo ubi vaticinos concepit mente furores,
Incaluítq; Deo, quem clauſum pectore habebat,
Aſpicit infantem, totíq; ſalutiſer orbi,
Creſce puer, dixit: tibi ſe mortalia ſæpe
Corpora debebunt: animas tibi reddere ademptas
Fas erit: ídq; ſemel Díis indignantibus auſus,
Poſſe dare hoc iterum flammâ prohibebere avita,
Eque Deo corpus fies exangue, Deúſq;
Qui modo corpus eras: & bis tua fata novabis.
Tu quoq; chare pater non jam mortalis, & ævis
Omnibus ut maneas, naſcendi lege creatus,
Poſſe mori cupies tum, cum cruciabere diræ
Sanguine ſerpentis per ſaucia membra recepto:
Téq; ex æterno patientem numina mortis
Efficient, triplicéſq; Deæ tua fila reſolvent.
Reflabat fatis aliquid, ſuſpirat ab imis
Pectoribus, lacrymæq; genis labuntur abortæ:
Atq; ità prævertunt, inquit, me fata: vetóq;
Plura loqui: vociſq; meæ præcluditur uſus.
Non fuerant artes tanti, quæ numinis iram
Contraxere mihi: mallem neſciſſe futura.
Jam mihi ſubduci facies humana videtur:
Jam cibus herba placet: jam latis currere campis
Impetus eſt; in equam, cognatáq; pectora vertor.
Tota tamen quare? pater eſt mihi nempe biformis.
Talia dicentis pars eſt extrema querelæ
Intellecta parum: confuſáq; verba fuerunt.
Mox, nè verba q idem, nec equæ ſonus ille videtur.
Sed ſimulantis equam: parvóq; intempere certos
Edidit hinnitus, & brachia movit in herbas.
Tum digiti coëunt, & equinos alligat ungues

Per-

Perpetuo cornu levis ungula; creſcit & oris,
Et colli ſpatium: longæ pars maxima pallæ
Cauda fit: utq; vagi crines per colla jacebant,
In dextras abiere jubas: paritérq; novata eſt
Et vox, & facies: nomen quoq; mouſtra dederunt.
Flebat, opémq; tuam fruſtra Philyrëius heros,
Delphicè, poſcebat: nam nec reſcindere magni
Juſſa Jovis poteras, nec ſi reſcindere poſſes,
Tunc aderas: Elim, Meſſeniáq; arva colebas.
Illud erat tempus, quo te paſtoria pellis
Texit: onúſq; fuit baculus ſylveſtris olivæ;
Alterius, diſpar ſeptenis fiſtula cannis
Dúmq; amor eſt curæ, dum te tua fiſtula mulcet,
Incuſtoditæ Pylios memorantur in agros
Proceſſiſſe boves. Videt has Atlantide Maia
Natus: & arte ſua ſylvis occultat abactas.
Senſerat hoc furtum nemo, niſi natus in illo
Rure ſenex, Battum vicinia tota vocabat.
Divitis hic ſaltus, herboſáq; paſcua Nelei,
Nobiliúmq; greges cuſtos ſervabat equarum.
Hunc timuit: blandaq; manu ſeduxit: & illi,
Quiſquis es hoſpes, ait, ſi fortè armenta requiret
Hæc aliquis, vidiſſe nega: neu gratia facto
Nulla rependatur, nitidam cape præmia vaccam.
Et dedit: acceptâ, voces has reddidit hoſpes:
Tutus eas: lapis iſte prius tua furta loquetur:
Et lapidem oſtendit: ſimulat Jove natus abire.
Mox redit: & verſa pariter cum voce figura,
Ruſtice, vidiſti ſi quas hoc limite, dixit,
Ive boves, fer opem: furtóq; ſilentia deme:
Junctа ſuo pariter dabitur tibi fœmina tauro.
At ſenior, poſtquam eſt merces geminata, Sub illîs
Montibus, inquit, erant: & erant ſub montibus illis.
Riſit Atlantiades: & me mihi perfide prodis?
Me mihi prodis? ait: perjuràq; pectora vertit
In durum ſilicem, qui nunc quoq; dicitur index:
Inq; nihil merito vetus eſt infamia laxo.

Elin

Hinc se sustulerat paribus Caducifer alis,
Munychiosq; volans agros, gratámq; Minervæ
Despiciebat humum, cultiq; arbusta Lycei.
Illa fortè die castæ de more puellæ,
Vertice supposito festas in Palladis arces
Pura coronatis portabant sacra canistris.
Indè revertentes Deus aspicit ales, itérq;
Non agit in rectum, sed in orbem curvat eundem.
Ut volucris visis rapidissima milvius extis,
Dum timet, & densi circumstant sacra ministri,
Flectitur in gyrum, nec longius audet abire,
Spémq; suam motis avidus circumvolat alis;
Sic super Actæas agilis Cyllenius arces
Inclinat cursus, & easdem circinat auras.
Quanto splendidior, quàm cætera sidera, fulget
Lucifer, & quanto quàm Lucifer, aurea Phœbe;
Tanto virginibus præstantior omnibus Herse
Ibat erátq; decus pompæ, comitúmq; suarum.
Obstupuit formâ Jove natus: & æthere pendens,
Non secus exarsit, quàm cum Balearica plumbum
Funda jacit: volat illud, & incandescit eundo;
Et, quos non habuit, sub nubibus invenit ignes.
Vertit iter, cœlóq; petit diversa relicto:
Nec se dissimulat: tanta est fiducia formæ.
Quæ quanquam justa est, curâ tamen adjuvat illam:
Permulcétq; comas: chlamydémq; ut pendeat aptè,
Collocat: ut limbus, totúmq; appareat aurum:
Ut teres in dextra, qua somnos ducit, & arcet,
Virga sit: ut tersis niteant talaria plantis.
Pars secreta domus, ebore, & testudine cultos
Tres habuit thalamos: quorum tu Pandrose dextrum,
Aglauros lævum, medium possederat Herse.
Quæ tenuit lævum, venientem prima notavit
Mercurium, nomenq; Dei scitarier ausa est,
Et causam adventus: cui sic respondet Atlantis
Pleionésq; nepos: Ego sum, qui jussa per auras
Verba patris porto, pater est mihi Jupiter ipse.

Nec

Nec fingam cauſas: tú tantum fida ſorori
Eſſe velis, proliſq; meæ matertera dici.
Herſe cauſa viæ eſt, faveas oramus amanti.
Aſpicit hunc oculis iiſdem, quibus abdita nuper
Viderat Aglauros flavæ ſecreta Minervæ:
Próq; miniſterio, magni ſibi ponderis aurum
Poſtulat: interea tectis excedere cogit.
Vertit ad hanc torvi Dea bellica luminis orbes,
Et tanto penitus traxit ſuſpiria motu,
Ut pariter pectus, poſitámq; in pectore ſorti
Ægida concuteret: ſubit, hanc arcana profana
Detexiſſe manu, tùm cum ſine matre creatam
Lemniacam ſtirpem contra data fœdera vidit:
Ingratámq; Deo fore jam, ingratámq; ſorori,
Et ditem ſumpto, quod avara popoſcerat, auro.
Protinus Invidiæ nigro ſqualléntia tabo
Tecta petit. Domus eſt imis in vallibus antri
Abdita, ſole carens, non ulli pervia vento:
Triſtis, & ignavi pleniſſima frigoris, & quæ
Igne vacet ſemper, caligine ſemper abundet.
Huc ubi pervenit bello metuenda virago,
Conſtitit ante domum (neque enim ſuccedere tectis
Fas habet) & poſtes extremâ cuſpide pulſat.
Concuſſæ patuêre fores: videt intus edentem
Vipereas carnes, vitiorum alimenta ſuorum,
Invidiam: viſáq; oculos avertit: at illa
Surgit humo pigrè, ſemeſarúmq; reliquit
Corpora ſerpentum, paſſúq; incedit inerti.
Vtq; Deam vidit formámque, armíſq; decoram,
Ingemuit; vultúmq; Deæ ad ſuſpiria duxit.
Pallor in ore ſedet, macies in corpore toto:
Nuſquam recta acies: livent rubigine dentes:
Pectora felle virent: lingua eſt ſuffuſa veneno:
Riſus abeſt, niſi quem viſi movêre dolores:
Nec fruitur ſomno, vigilantibus excita curis:
Sed vi[illegible]et ingratos, intabeſcitq; videndo,
Succeſſu[illegible] hominum; carpitque, & carpitur una,

Sup-

Suppliciúmq; ſuum eſt: quamvis tamen oderat illam,
Talibus affata eſt breviter Tritonia dictis.
Infice tabe tua natarum Cecropis unam:
Sic opus eſt: Aglauros ea eſt: haud plura locuta
Fugit, & impreſſa tellurem reppulit haſta.
Illa Deam obliquo ſugientem lumine cernens,
Murmura parva dedit, ſucceſſibus atq; Minervæ
Indoluit: baculúmq; capit, quem ſpinea tortum
Vincula cingebant: adopertáq; nubibus atris,
Quacunq; ingreditur, florentia proterit arva,
Exuritq; herbas, & ſumma papavera carpit:
Afflatúq; ſuo populóſque, urbéſque, domóſq;
Polluit: & tandem Tritonida conſpicit arcem,
Ingeniíſque, opibúſq; & feſtâ pace virentem.
Vixq; tenet lacrymas, quia nil lacrymabile cernit.
Sed poſtquam thalamos intravit Cecrope natæ,
Juſſa facit: pectúſq; manu ferrugine tincta,
Tangit, & hamatis præcordia ſentibus impiet:
Inſpirátq; nocens virus, piceúmq; per oſſa
Diſſipat, & medio ſpargit pulmone venenum.
Néve mali cauſæ ſpatium per latius errent,
Germanam ante oculos, fortunatúmq; ſororis
Conjugium, pulchráq; Deum ſub imagine ponit.
Cunctáq; magna facit: quibus irritata, dolore
Cecropis occulto mordetur, & anxia nocte,
Anxia luce gemit: lentáq; miſerrima tabe
Liquitur, ut glacies incerto ſaucia Sole:
Fœliciſq; bonis aliter non uritur Herſes
Quàm cum ſpinoſis ignis ſupponitur herbis,
Quæ neq; dant flammas, leniq; tepore cremantur.
Sæpe mori voluit, nè quicquam tale videret:
Sæpe velut crimen rigido narrare parenti:
Deniq; in adverſo venientem limine ſedit
Excluſura Deum. cui blandimenta, precéſq;
Verbaq; jactanti mitiſſima, Deſine, dixit,
Hinc ego me non ſum niſi te motura repulſo:
Stemus, ait, pacto, velox Cyllenius, iſto:

Cælat-

Cælatáſq; fores virga patefecit: at illi
Surgere conanti partes, quaſcunq; ſedendo
Flectimus, ignava nequeunt gravitate moveri.
Illa quidem pugnat recto ſe tollere tranco:
Sed genuum junctura riget, frigúſq; per unguis
Labitur; & pallent amiſſo ſanguine venæ.
Utq; malum latè ſolet immedicabile cancer
Serpere, & illæſas vitiatis addere partes:
Sic lethalis hyems, paulatim in pectora venit,
Vitaléſq; vias, & reſpiramina clauſit.
Nec conata loqui eſt; nec, ſi conata fuiſſet,
Vocis habebat iter: ſaxum jam colla tenebat,
Oráq; duruerant, ſignúmq; exangue fedebat.
Nec lapis albus erat: ſua mens infecerat illam.
Has ubi verborum pœnas mentiſq; profanæ
Cepit Atlantiades, dictas à Pallade terras
Linquit, & ingreditur jactatis æthera pennis.
Sevocat hunc genitor, nec cauſam faſſus amoris,
Fide miniſter, ait, juſſorum nate meorum,
Pelle moram, ſubitóq; cele delabere curſu:
Quæq; tuam matrem tellus à parte ſiniſtra
Suſpicit, (indigenæ Sidonida nomine dicunt)
Hanc pete, quodq; procul montano gramine paſci
Armentum regale vides, ad littora verte.
Dixit: & expulſi jamdudum monte juvenci,
Littora juſſa petunt, ubi magni filia regis,
Ludere virginibus Tyriis comitata ſolebat.
NON bene conveniunt, nec in una ſede morantur
Majeſtas & amor, Sceptri gravitate relicta,
Ille pater rectórq; Deum, cui dextra triſulcis
Ignibus armata eſt, qui nutu concutit orbem,
Induitur fáciem tauri, miſtiuſq; juvencis
Mugit, & in teneris formoſus obambulat herbis:
Quippe color nivis eſt, quam nec veſtigia duri
Calcavêre pedis, nec ſolvit aquaticus Auſter.
Colla toris extant, armis palearia pendent.
Cornua parva quidem; ſed quæ contendere poſſes

Facta manu, purâq; magis pellucidâ gemma.
Nullæ in fronte minæ, nec formidabile lumen:
Pacem vultus habet, Miratur Agenore nata,
Quòd tam formosus, quod prælia nulla minetur.
Sed quamvis mitem, metuit contingere primò:
Mox adit, & flores ad candida porrigit ora.
Gaudet amans; & dum veniat sperata voluptas,
Oscula dat manibus, (vix, ah! vix cætera differt)
Et nunc alludit, viridiq; exultat in herba;
Nunc latus in fulvis niveum deponit arenis:
Paulatimq; metu dempto, modo pectora præbet
Virginea palpanda manu, modo cornua sertis
Impedienda novis. Ausa est quoq; regia virgo,
Nescia quem premeret, tergo considere tauri.
Tum Deus à terra, siccoq; à littore sensim
Falsa pedum primò vestigia ponit in undis:
Indè abit ulterius, mediisq; per æquora ponti
Fert prædam. Pavet hæc, littusq; ablata relictum
Respicit; & dextra cornu tenet, altera dorso
Imposita est: tenues sinuantur flamine vestes.

PUB. OVIDII NASONIS Metamorphoseon.

LIBER III.

JAmq; Deus, posita fallacis imagine tauri,
Se confessus erat Dictæâq; rura tenebat:
Cùm pater ignarus natam perquirere Cadmo

Imperat

Imperat, & pœnam si non invenerit, addit
Exilium, fasto pius, & sceleratus eodem.
Orbe pererrato (quis enim deprendere posset
Furta Jovis?) profugus patriámq; iramq; parentis
Vitat Agenorides, Phœbiq; oracula supplex
Consulit: &, quæ sit tellus habitanda, requirit.
Bos tibi, Phœbus ait, solis occurret in arvis,
Nullum passa jugum, curvique immunis aratri:
Hac duce carpe vias: &, qua requieverit herba,
Mœnia fac condas, Bœotiáq; illa vocato.
Vix bene Castalio Cadmus descenderat antro:
Incustoditam lentè videt ire juvencam,
Nullum servitii signum cervice gerentem:
Subsequitur, pressoq; legit vestigia gressu,
Autorémq; viæ Phœbum taciturnus adorat.
Jam vada Cephisi, Panopesq; evaserat arva:
Bos stetit: & tollens speciosam cornibus altis
Ad cœlum frontem, mugitibus impulit auras.
Atq; ità respiciens comites sua terga sequentes
Procubuit, teneráq; latus submisit in herba.
Cadmus agit grates, peregrinæq; oscula terræ
Figit, & ignotos montesque, agrosq; salutat.
Sacra Jovi facturus erat: jubet ire ministros,
Et petere è vivis libandas fontibus undas.
Sylva vetus stabat, nulla violata securi,
Et specus in medio virgis ac vimine densus,
Efficiens humilem lapidum compagibus arcum,
Uberibus fœcundus aquis; ubi conditus antro
Martius anguis erat crista præfignis & auro;
Igne micant oculi, corpus tumet omne veneno;
Tréfq; micant linguæ, triplici stant ordine dentes.
Quem postquam Tyria lucum degentè profecti
Infausto tetigére gradu, demissáq; in undas
Urna dedit sonitum: longo caput extulit antro
Cœruleus serpens, horrendáq; sibila misit.
Effluxêre undæ manibus: sanguisq; reliquit
Corpus, & attonitos subitus tremor occupat artus.

Ille volubilibus ſquamoſos nexibus orbes
Torquet, & immenſo ſaltu ſinuatur in arcus:
Ac media plus parte leves erectus in auras,
Deſpicit omne nemus, tantóq; eſt corpore, quanto,
Si totum ſpectes, geminas qui ſeparat arctos.
Nec mora: Phœnicas, ſive illi tela parabant,
Sive fugam, ſeu ipſe timor prohibebat utrumque:
Occupat hos morſu, longis amplexibus illos,
Hos necat afflatu, funeſta hos tabe veneni.
Fecerat exiguas jam Sol altiſſimus umbras:
Quæ mora ſit ſociis, miratur Agenore natus,
Veſtigátq; viros. Tegimen direpta leoni
Pellis erat; telum ſplendenti lancea ferro,
Et jaculum: telóq; animus præſtantior omni.
Vt nemus intravit, lethatáq; corpora vidit,
Victorémq; ſupra ſpatioſi corporis hoſtem,
Triſtia ſanguinea lambentem vulnera lingua:
Aut ultor veſtræ, fidiſſima corpora, mortis,
Aut comes, inquit, ero. Dixit: dextráq; molarem
Suſtulit, & magnum magno conamine miſit,
Illius impulſu cum turribus ardua celſis
Mœnia mota ſorent: ſerpens ſine vulnere manſit.
Loricæq; modo ſquamis defenſus, & atra
Duritie pellis, validos cute reppulit ictus.
At non duritia jaculum quoq; vicit eadem:
Quod mediolentæ ſpinæ curvamine fixum
Conſtitit, & totum deſcendit in ilia ferrum.
Ille dolore ferox caput in ſua terga retorſit,
Vulneráq; aſpexit, fixúmq; haſtile momordit.
Idq; ubi vi multa partem labefecit in omnem,
Vix tergo eripuit: ferrum tamen oſſibus hæſit.
Tum verò poſtquam ſolitas acceſſit ad iras
Cauſa recens, plenis tumuerunt guttura venis,
Spumáq; peſtiferos circumfluit albida rictus,
Terráq; raſa ſonat ſquamis, quiq; halitus exit
Ore niger Stygio, vitiatas inficit herbas.
Ipſe modò immenſum ſpiris facientibus orbem

Cingi-

Cingitur, interdum longa trabe rectior extat:
Impete nunc vasto, ceu concitus imbribus amnis,
Fertur, & obstantes perturbat pectore sylvas.
Cedit Agenorides paulum, spoliôq; leonis
Sustinet incursus, instantiáq; ora retardat
Cuspide prætenta: Furit ille, & inania duro
Vulnera dat ferro, figitq; in acumine dentes.
Jámq; venenifero sanguis manare palato
Cœperat, & virides aspergine tinxerat herbas:
Sed leve vulnus erat; quia se retrahebat ab ictu,
Læsáq; colla dabat retro, plagámq; sidere
Cedendo arcebat, nec longius ire sinebat:
Donec Agenorides conjectum in guttura ferrum
Usq; sequens pressit: dum retro quercus eunti
Obstitit, & fixa est pariter cum robore cervix.
Pondere serpentis curvata est arbor, & imæ
Parte flagellari gemuit sua robora candæ.
Dum spatium victor victi considerat hostis,
Vox subitò audita est, nec erat cognoscere promptum
Unde, sed audita est: Quid Agenore nate peremptum
Serpentem spectas? & tu spectabere serpens.
Ille diu pavidus pariter cum voce colorem
Perdiderat, gelidóq; comæ terrore rigebant.
Ecce! viri fautrix superas delapsa per auras
Pallas adest, motæq; jubet supponere terræ
Vipereos dentes, populi incrementa futuri.
Paret: & impresso sulcum patefecit aratro,
Spargit humi jussos, mortalia semina, dentes:
Indè (fide majus) glebæ cœpere moveri,
Primáq; de sulcis acies apparuit hastæ:
Tegmina mox capitum picto nutantia collo,
Mox humeri, pectúsque, oneratáq; brachia telis
Existunt, crescitq; seges clypeata virorum.
Sic, ubi tolluntur fessis aulæa theatris,
Surgere signa solent, primúmq; ostendere vultus:
Cætera paulatim, placidoq; educta tenore
Tota patent, imóq; pedes in margine ponunt.

Territus hoſte novo Cadmus capere arma parabat:
Nè cape, de populo, quem terra creaverat, unus
Exclamat, nec te civilibus inſere bellis.
Atq; ità terrigenis rigido de fratribus unum
Cominus enſe ferit: jaculo cadit eminus ipſe.
Hic quoque, qui dederat letho, nonlongius illo
Vivit, & expirat, modò quas acceperat, auras:
Exemploq; parifurit omnis turba, ſuoq;
Marte cadunt ſubiti per mutua vulnera fratres.
Jámq; brevis vitæ ſpatium ſortita juventus
Sanguineam tepido plangebant pectore matrem.
Quinq; ſuperſtitibus: quorum fuit unus Echion;
Is ſua jecit humi monitu Tritonidis arma,
Fraternæq; fidem pacis petiitq; deditque.
Hos operis comites habuit Sidonius hoſpes,
Cùm poſuit juſſam Phœbëis ſortibus urbem.
Jam ſtabant Thebæ: poteras jam Cadme videri
Exilio felix, Soceri tibi Márjq; Venúſq;
Contigerant: huc addegenus de conjuge tanta,
Tot natos, natáſque, & pignora chara nepotes;
Hos quoq; jam juvenes. Sed ſcilicet ultima ſemper
Expectanda dies homini eſt: dicíq; beatus
Ante obitum nemo ſupremáq; funera debet.
Prima nepos inter res tot tibi, Cadme, ſecundas
Cauſa fuit luctus: alienáq; cornua fronti
Addita, vóſq; canes ſatiati ſanguine herili.
At bene ſi quæras, fortunæ crimen in illo,
Non ſcelus invenias: Quod enim ſcelus error habebat?
Mons erat infectus variarum cæde ferarum:
Jamq; dies medius rerum contraxerat umbras,
Et ſol ex æquo meta diſtabat utraque,
Cùm juvenis placido per devia luſtra vagantes
Participes operum compellat Hyantius ore,
Lina madent, comites ferrúmq; cruore ferarum,
Fortunæq; dies habuit ſatis: altera lucem
Cùm croceis invecta rotis Aurora reducet,
Propoſitum repetemus opus. Nunc Phœbus utraq;

Diſtat

Distat idem terra, finditq; vaporibus arva:
Sistite opus præsens, nodosaq; tollite lina.
Jussa viri faciunt, intermittuntq; laborem.
Vallis erat piceis, & acuta densa cupressu,
Nomine Gargaphie, succinctæ cura Dianæ,
Cujus in extremo est antrum nemor ale recessu,
Arte laboratum nulla, simulaverat artem
Ingenio natura suo: nam pumice vivo,
Et levibus tophis nativum duxerat arcum;
Fons sonat à dextra, tenui perlucidus unda,
Margine gramineo patulos succinctus hiatus.
Hîc dea silvarum venatu jessa, solebat
Virgineos artus liquido perfundere rore.
Quò postquam subiit, Nympharum tradidit uni
Armigeræ jaculum, pharetrámque, arcusq; retentos:
Altera depositæ subjecit brachia pallæ;
Vincla duæ pedibus demunt: nam doctior illis
Ismenis Crocale sparsos per colla capillos
Colligit in nodum, quamvis erat ipsa solutis:
Excipiunt laticem Nyphéque, Hyaléque, Rhanisque,
Et Pisecas, & Phiale, fundúntq; capacibus urnis:
Dúmq; ibi perluitur solita Titania lympha,
Ecce! Nepos Cadmi, dilata parte laborum,
Per nemus ignotum non certis passibus errans
Pervenit in lucum: sic illum fata ferebant.
Qui simul intravit rorantia fontibus antra,
Sicut erant nudæ, viso sua pectora Nymphæ
Percussêre viro, subitisq; ululatibus omne,
Implevére nemus, circumfusæq; Dianam
Corporibus texêre suis: tamen altior illis
Ipsa Dea est, collóq; tenus supereminet omnes.
Qui color infectis adversi solis ab ictu
Nubibus esse solet, aut purpureæ Auroræ,
Is fuit in vultu visæ sine veste Dianæ:
Quæ, quanquam comitum turbâ est cinctata suarum,
In latus obliquum tamen astitit, oráq; retro
Flexit, & ut vellet promptas habuisse sagittas,

Quas habuit, ſic hauſit aquas, vultúmq; virilem
Perfudit, ſpargénſq; comas ultricibus undis,
Addidit hæc cladis præuntia verba futuræ:
Nunc tibi me poſito viſam velamine narres,
Si poteris narrare, licet; nec plura minata,
Dat ſparſo capiti vivacis cornua cervi,
Dat ſpatium collo, ſummáſq; cacuminat aures,
Cum pedibúſq; manus, cum longis brachia mutat
Cruribus, & velat maculoſo vellere corpus.
Additus & pavor eſt: fugit Autonöius heros,
Et ſe tam celerem curſu miratur in ipſo.
Ut verò vultus, & cornua vidit in unda,
Me miſerum! dicturus erat: vox nulla ſecuta eſt.
Ingemuit; vox illa fuit, lacrymæq; per ora
Non ſua fluxerunt; mens tantùm priſtina manſit.
Quid faciat? Repetátne domum, & regalia tecta?
An lateat ſylvis? Timor hoc, pudor impedit illud.
Dum dubitat, viderè canes, primúſq; Melampus,
Ichnobatéſq; ſagax latratu ſigna dederę;
Gnoſius Ichnobates, Spartana gente Melampus,
Inde ruunt alii rapida velociùs aura,
Pamphagus, & Dorceus, & Oribaſus; Arcades omnes,
Nebrophonóſq; valens, & trux cum Lælape Theron,
Et pedibus Pterelas, & naribus utilis Agre,
Hylæúſq; ferox nuper percuſſus ab apro,
Déq; lupo concepta Nape, pecudéſq; ſecuta
Pœmenis, & natis comitata Harpya duobus,
Et ſubſtricta gerens Sicyonius ilia Lagon,
Et Dromas, & Canache, Stictéque, & Tyris, & Alce,
Et niveis Leucon & villis Asbolus atris,
Prævalidúſq; Lacon, & curſu fortis Aëllo,
Et Thoüs, & Cyprio velox cum fratre Lyciſca,
Et nigram medio frontem diſtinctus ab albo
Harpalos, & Melaneus, hirſutáq; corpore Lachne,
Et patre Dictæo, ſed matre Laconide nati
Labros, & Aglaodos, & acutæ vocis Hylactor.
Quos; reſerre mora eſt. Ea turba cupidine præda

Per

Per rupes, ſcopulóſque, aditúq; carentia ſaxa,
Quáq; eſt diſſicilis, quáq; eſt via nulla ſequuntur:
Ille fugit, per quæ fuerat loca ſæpe ſecutus;
Heu! famulos fugit ille ſuos: clamare libebat,
ACTÆON ego ſum, dominum cognoſcite veſtrum:
Verba animo deſunt, reſonat latratibus æther.
Prima Melanchætes in tergo vulnera fecit,
Proxima Theridamas, Oreſitrophus hæſit in armo:
Tardiùs exierant, ſed per compendia montis
Præcipitata via eſt, dominum retinentibus illis
Cætera turba coït, conſértq; in corpore dentes.
Jam loca vulneribus deſunt: gemit ille, ſonúmque,
Etſi non hominis, quem non tamen edere poſſit
Cervus, hábet, mœſtiſq; replet juga nota querelis;
Et genibus pronis ſupplex ſimiliſq; roganti,
Circumfert tacitos, tanquam ſua brachia, vultus.
At comites rapidum ſolitis hortatibus agmen
Ignari inſtigant, oculiſq; Actæona quærunt,
Et velut abſentem certatim actæona clamant,
(Ad nomen caput ille refert) & abeſſe queruntur,
Nec capere oblatæ ſegnem ſpectacula prædæ.
Vellet abeſſe quidem, ſed adeſt; vellétq; videre,
Non etiam ſentire, canum fera facta ſuorum.
Undiq; circumſtant, merſiſq; in corpore roſtris,
Dilacerant falſi dominum ſub imagine cervi.
Nec, niſi finitâ per plurima vulnera vita
Ira pharetratæ fertur ſatiata Dianæ.

Rumor in ambiguo eſt: aliis violentior æquo
Viſa Dea eſt: alii laudant, dignámq; ſevera
Virginitate vocant: pars invenit utraq; cauſas.
Sola Jovis conjux non tam culpétne probétne
Eloquitur, quàm clade domus ab Agenore ductæ
Gaudit: & à Tyria collectum pellice transfert
In generis ſocios odium. Subit ecce! priori
Cauſa recens: gravidámq; dolet de ſanguine magni
Eſſe Jovis Semelen: tam linguam ad jurgia ſolvit:
Proſecit quid enim toties per jurgia? dixit:

Ipſa

Ipſa petenda mihi eſt ; ipſam, ſi maxima Juno
Ritè vocer, perdam : ſi me gemmantia dextræ
Sceptra tenere decet : ſi ſum regina, Joviſq;
Et ſoror, & conjux : certè ſoror. At puto furto eſt
Contenta, & thalami brevis eſt injuria noſtri.
Concipit ; id deerat : manifeſtáq; crimina pleno
Fert utero : & mater, quod vix mihi contigit uni,
De Jove vult fieri. Tanta eſt fiducia formæ.
Fallat eam faxo : nec ſim Saturnia, ſi non
Ab Jove merſa ſuo Stygias penetrabit ad undas.
Surgit ab his ſolio, fulváq; recondita nube
Limen adit Semeles : nec nubes antè removit,
Quàm ſimulavit anum, poſuítq; ad tempora canos,
Sulcavítq; cutem rugis, & curva trementi
Membra tulit greſſu ; vocem quoq; fecit anilem,
Ipſáq; erat Beroë Semeles Epidauria nutrix.
Ergo ubi captato ſermone, diúq; loquendo
Ad nomen venêre Jovis, ſuſpirat ; & opto
Juppiter ut ſit, ait : metuo tamen omnia, multi
Nomine divorum thalamos inière pudicos.
Nec tamen eſſe Jovem ſatis eſt : det pignus amoris,
Si modò verus is eſt ; quantúſque, & qualis ab alta
Junone excipitur, tantus, taliſq; rogatos
Det tibi complexus, ſuáq; antè inſignia ſumat.
Talibus ignaram Juno Cadmeida dictis
Formârat, Rogat illa Jovem ſine nomine munus :
Cui Deus, elige, ait, nullam patière repulſam.
Quoq; magis credas, Stygii quoq; conſcia Junto
Numina torrentis : Timor, & Deus ille Deorum eſt.
Læta malo, nimiúmq; potens, perituráq; amantis
Obſequio Semele, Qualem Saturnia, dixit,
Te ſolet amplecti, Veneris cùm fœdus initis,
Da mihi te talem, Voluit Deus ora loquentis
Opprimere : exierat jam vox properata ſub auras.
Ingemuit : neq; enim non hæc optâſſe, neq; ille
Non jurâſſe poteſt. Ergo mœſtiſſimus altum
Æthera conſcendit, vultúmq; ſequentia traxit

Nubila

Nubila; queis nimbos, immiſſáq; fulgura ventis
Addidit, & tonitrus, & inevitabile fulmen.
Quà tamen uſq; poteſt, vires ſibi demere tentat.
Nec, quo centiman m dejecerat igne Typhœa,
Nunc armatur eo: nimium feritatis in illo eſt.
Eſt aliud levius fulmen, cui dextra Cyclopum
Sævitiæ flammæq; minus, minus addiditiræ,
Tela ſecunda vocant ſuperi: capit illa, domúmq;
Intrat Agenoream. Corpus mortale tumultus
Non tulit æthereos, doníſq; jugalibus arſit.
Imperfectus adhuc infans genetrìcis ab alvo
Eripitur, patrióq; tener (ſi credere dignum eſt)
Inſuitur femori, maternáq; tempora complet.
Furtim illum primis Ino matertera cunis
Educat; indè datum Nymphæ Nyſëides antris
Occuluére ſuis, lactíſq; alimenta dedere.
Dúmq; ea per terras fatali lege geruntur,
Tutáq; bis geniti ſunt incunabula Bacchi;
Fortè Jovem memorant diffulum nectare curas
Sepoſuiſſe graves, vacuâq; agitâſſe remiſſos
Cum Junone jocos; &, major veſtra profectò eſt,
Quâm quæ contingit maribus, dixiſſe, voluptas.
Illa negat, placuit quæ ſit ſententia docti
Quærere Tireſiæ: Venus huic erat utraq; nota.
Nam duo magnorum viridi coëuntia ſylva
Corpora ſerpentum baculi violaverat ictu:
Déq; viro factus (mirabile) fœmina, ſeptem
Egerat autumnos: octavo rurſus eoſdem
Vidit; &, eſt veſtræ ſi tanta potentia plagæ,
Dixit, ut autoris ſortem in contraria mutet,
Nunc quoq; vos feriam. Percuſſis anguibus iiſdem,
Forma prior rediit, genitiváq; venit imago.
Arbiter hic igitur ſumptus de lite jocoſa,
Dicta Jovis firmat. Gravius Saturnia juſto,
Nec pro materia fertur doluiſſe: ſuíq,
Judicis æterna damnavit lumina nocte.
At pater omnipotens (neq; enim licet irrita cuiquam

Facta

Facta dei feciſſe deo)pro lumine adempto
Scive futura dedit, pœnámq; levavit honore.
Ille per Aonias fama celeberrimus urbes
Irreprehenſa dabat populo reſponſa petenti.
Prima fidem vociſq; ratæ tentamina ſumſit
Cœrula Liriope: quam quondam flumine curvo
Implicuit, clauſæq; ſuis Cephiſus in undis
Vim tulit. Enixa eſt utero pulcherrima pleno
Iſantem Nymphe, jam tunc qui poſſit amari.
Narciſſúmq; vocat: de quo conſultus, an eſſet
Tempora maturæ viſurus longa ſenectæ;
Fatidicus vates, Siſe non noverit, inquit.
Vana diu viſa eſt vox auguris; exitus illam,
Réſq; probat, lethiq; genus, novitáſq; furoris.
Nam quater ad quinos unum Cephiſius annos
Addiderat, poterátq; puer, juvenéſq; videri:
Multi illum juvenes, multæ petiêre puellæ:
Sed fuit in tenera tam dura ſuperbia forma,
Nulli illum juvenes, nullæ tetigére puellæ.
Aſpicit hunc trepidos agitantem in retia cervos
Vocalis Nymphe, quæ nec reticere loquenti,
Nec prior ipſa loqui didicit, reſonabilis Echo:
Corpus adhuc Echo, non vox erat; & tamen uſum
Garrula non alium, quàm nunc habet, oris habebat,
Reddere de multis ut verba noviſſima poſſet.
Fecerat hoc Juno, quia, cùm deprendere poſſet
Sub Jove ſæpe ſuo Nymphas in monte jacentes,
Illa Deam longo prudens ſermone tenebat,
Dum fugerent Nymphæ. Poſtquam hæc Saturnia ſenſit,
Hujus, ait, linguæ, qua ſum delúſa, poteſtas
Parva tibi dabitur, vociſq; breviſſimus uſus:
Réq; minus firmat. Tamen hæc in fine loquendi
Ingeminat voces, auditáq; verba reportat.
Ergo ubi Narciſſum per devia rura vagantem
Vidit, & incaluit, ſequitur veſtigia furtim.
Quóq; magis ſequitur, flamma propiore caleſcit:
Non aliter, quàm cùm ſummis circumlita tedis

Admotas

Admotas rapiunt vivacia ſulphura flammas.
O quoties voluit blandis accedere dictis,
Et molles adhibere preces! Natura repugnat,
Nec ſinit incipiat: ſed quod ſinit, illa parata eſt
Expectare ſonos, ad quos ſua verba remittat.
Fortè puer comitum ſeductus ab agmine fido
Dixerat, hic quis adeſt? Et, adeſt reſponderat Echo;
Hic ſtupet, utq; aciem partes dimiſit in omnes,
Voce, veni, magna clamat: vocat illa vocantem.
Reſpicit, & rurſus nullo veniente, quid inquit,
Me fugis? Et totidem, quot dixit, verba recepit.
Perſtat, & alternæ deceptus imagine vocis,
Huc coëamus, ait: Nulliq; libentius unquam
Reſponſura ſono, coëamus, rettulit Echo:
Et verbis favet ipſa ſuis, egreſſáq; ſylva
Ibat, ut injiceret ſperato brachia collo.
Ille fugit, fugiénſq; manus complexibus aufert.
Antè, ait, emoriar, quàm ſit tibi copia noſtri:
Rettulit illa nihil, niſi ſit tibi copia noſtri.
Spreta latet ſylvis pudibundáq; frondibus ora
Protegit, & ſolis ex illo vivit in antris:
Sed tamen hæret amor, creſcítq; dolore repulſæ,
Et tenuant vigiles corpus miſerabile curæ,
Adducítq; cutem macies, & in aëra ſuccus
Corporis omnis abit; vox tantùm, atq; oſſa ſuperſunt.
Vox manet: oſſa ferunt lapidis traxiſſe figuram.
Indè latet ſylvis: nullóq; in monte videtur;
Omnibus auditur: ſonus eſt, qui vivit in illa.
Sic hanc, ſic alias undis, aut montibus ortas
Luſerat hic Nymphas, ſic cœtus ante viriles.
Indè manus aliquis deſpectius ad æthera tollens:
Sic amet ipſe licèt, ſic non potiatur amato.
Dixerat: aſſenſit precibus Rhamnuſia juſtis.
Fons erat illimis nitidis argenteus undis,
Quem neq; paſtores, neq; paſtæ monte capellæ
Contigerant, aliúdve pecus; quem nulla volucris,
Nec fera turbârat, nec lapſus ab arbore ramus:

Gramen

Gramen erat circà, quod proximus humor alebat;
Sylváque, Jole locum paſſura tepeſcere nullo.
Hic puer & ſtudio venandi laſſus, & æſtu,
Procubuit, faciémq; loci, fontemq; ſecutus:
Dúmq; ſitim ſedare cupit, ſitis altera crevit.
Dúmq; bibit, viſæ correptus imagine formæ
Spem ſine corpore amat: corpus putat eſſe quod umbra eſt.
Ac ſtupet ipſe ſibi, vultúq; immotus eodem
Hæret, ut è Pario formatum marmore ſignum.
Spectat humi poſitus, geminum ceu lumina ſidus,
Et dignos Baccho digitos, & Apolline crines,
Impubeſq; genas, & eburnea colla, decúſq;
Oris, & in niveo miſtum candore ruborem:
Cunctáq; miratur, quibus eſt mirabilis ipſe.
Se cupit imprudens; & qui probat, ipſe probatur:
Dúmq; petit, petitur; paritérq; accendit & ardet.
Irrita fallaci quoties dedit oſcula fonti!
In mediis quoties viſum captantia collum
Brachia merſit aquis; nec ſe deprendit in illis!
Quid videat neſcit; ſed, quod videt, uritur illo:
Atq; oculos idem, qui decipit, incitat error.
Credule, quid fruſtra ſimulacra fugacia captas?
Quod petis, eſt nuſquam: quod amas, avertere, perdes.
Iſta repercuſſæ, quam cernis, imaginis umbra eſt:
Nil habet iſta ſui; tecum venitq; manétque,
Tecum diſcedet, ſi tu diſcedere poſſis.
Non illum cereris, non illum cura quietis
Abſtrahere indè poteſt: ſed opaca fuſus in herba
Spectat inexpleto mendacem lumine formam,
Pérq; oculos perit ipſe ſuos; paulumq; levatus
Ad circumſtantes tendens ſua brachia ſylvas,
Ecquis, Io ſylvæ, crudeliùs, inquit, amavit?
(Scitis enim, & multis latebra opportuna fuiſtis)
Ecquem, cum veſtræ tot agantur ſecula vitæ,
Qui ſic tabuerit, longo meminiſtis in ævo:
Et placet, & video; ſed, quod videoq; placétque,
Non tamen invenio, tantus tenet error amantem.

Quòq;

Quóq; magis doleam, non nos mare ſeparat ingens,
Nec via, nec montes, nec clauſis mœnia portis:
Exigua prohibemur aqua. Cupit ipſe teneri:
Nam quoties liquidis porreximus oſcula lymphis,
Hic toties ad me reſupino nititur ore.
Poſſe putes tangi: minimum eſt, quod amantibus obſtat.
Quiſquis es, huc exi: quid me puer unice fallis?
Quóve petitus abis? CERTE nec forma, nec ætas
Eſt mea, quam fugias: & amârunt me quoq; Nymphæ,
Spem mihi niſcio quam vultu promittis amico,
Cúmq; ego porrexi tibi brachia, porrigis ultro;
Cùm riſi, arrides: lacrymas quoq; ſæpe notavi
Me lacrymante tuas, nutu quoq; ſigna remittis;
Et quantum motu formoſi ſuſpicor oris,
Verba refers aures non pervenientia noſtras.
Ille ego ſum: ſenſi; nec me mea fallit imago.
Uror amore mei: flammas moveóque, feróque.
Quid faciam? Roger, anne rogem? Quid deinde rogabo?
Quod cupio, mecum eſt: INOPEM me copia fecit.
O utinam à noſtro ſecedere corpore poſſem!
Votum in amante novum eſt: vellem quod amamus abeſſet.
Jámq; dolor vires adimit, nec tempora vitæ
Longa meæ ſuperant, primoq; extinguor in ævo:
NEC mihi mors gravis eſt poſituro morte dolores.
Hic, qui diligitur, vellem diuturnior eſſet:
Nunc duo concordes anima morieмur in unâ.
Dixit, & ad faciem rediit malè ſanus eandem,
Et lacrymis turbavit aquas, obſcuráq; moto
Reddita forma lacu eſt: quam cùm vidiſſet abire,
Quò refugis? Remane; nec me, crudelis, amantem
Deſere, clamavit; liceat, quod tangere non eſt,
Aſpicere, & miſero præbere alimenta furori.
Dúmq; dolet, ſummo veſtem diduxit ab ore,
Nudáq; marmoreis percuſſit pectora palmis.
Pectora traxerunt tenuem percuſſa ruborem,
Non aliter, quàm poma ſolent, quæ candida parte,
Parte rubent; aut ut variis ſolet uva racemis

Ducere

Ducere purpureum nondum matura colorem.
Quæ ſimul aſpexit liquefacta rurſus in unda,
Non tulit ulteriùs: Sed, ut intabeſcere flavæ
Igne levi ceræ, matutinæq; pruinæ
Sole tepente ſolent; ſic attenuatus amore
Liquitur, & tecto paulatim carpitur igni.
Et neq; jam color eſt miſto candore rubori,
Nec vigor, & vires, & quæ modo viſa placebant:
Nec corpus remanet, quondam quod amaverat Echo.
Quæ tamen ut vidit, quamvis irata, memorque,
Indoluit, quotieſq; puer miſerabilis, Ebeu!
Dixerat, hæc reſonis iterabat vocibus, Eheu!
Cúmq; ſuos manibus percuſſerat ille lacertos,
Hæc quoq; reddebat ſonitum plangoris eundem.
Ultima vox ſolitam fuit hæc ſpectantis in undam:
Heu fruſtra dilecte puer! Totidémq; remiſit
Verba locus; dictóq; vale, vale, inquit & Echo.
Ille caput vividi jeſſum ſubmiſit in herba:
Lumina mors clauſit domini mirantia formam.
Tum quoq; ſe, poſtquam eſt inferna ſede receptus,
In Stygia ſpectabat aqua: planxêreſorores
Naïdes, & ſectos fratri impoſuêre capillos.
Planxerunt Dryades: plangentibus aſſonat Echo.
Jámq; rogum, quaſſáſq; faces, pheretrúmq; parabant:
Nuſquam corpus erat. Croceum pro corpore florem
Inveniunt, foliis medium cingentibus albis.

Cognita res vati meritam per Achaïdas urbes
Contulerat famam: nomenq; erat auguris ingens.
Spernit Echionides tamen hunc ex omnibus unus,
Contemptor ſuperûm Penthens, præſagáq; ridet
Verba ſenis, tenebráſque, & cladem lucis ademptæ
Objicit: Ille movens albentia tempora canis,
Quàm felix eſſes, ſi tu quoq; luminis hujus
Orbus, ait, fieres, nec Bacchica ſacra videres!
Namq; dies aderit, (quam non procul auguror eſſe,)
Qua novus huc veniet proles Semeléia Liber:
Quem niſi templorum fueris dignatus honore:

Mille lacer ſpargere locis, & ſanguine ſylvas
Fœdabis, matrémq; tuam, matríſq; ſorores.
Eveniet: néq; enim dignabere numen honore:
Méq; ſub his tenebris nimium vidiſſe quereris.
Talia dicentem perturbat Echione natus.
Dicta fides ſequitur: reſponſáq; vatis aguntur.
Liber adeſt, feſtiſq; fremunt ululatibus agri:
Turba ruit, miſtæq; viris matréſque, nurúſque,
Et vulgus, proceréſq; ignota ad ſacra feruntur.
Quis furor Anguigenæ proles Mavortia veſtras
Attollit mentes? Pentheus ait: Æráne tantum,
Æra repulſa valent, & adunco tibia cornu?
Et magicæ fraudes? ut quos non bellicus enſis,
Non tuba terruerit, non ſtrictis agmina telis,
Fœmineæ voces, & mota inſania vino,
Obſcœniq; greges, & inania tympana vincant?
Vóſne ſenes miret? qui longa per æquora vecti
A Tyro, hac profugos poſuiſtis ſedepenates,
Nunc ſinitis ſine Marte capi? Vóſne, acrior ætas,
O juvenes, propiórq; meæ? quos arma tenere,
Non thyrſos; galeâq; tegi, non fronde decebat.
Eſte, precor memores, qua ſitis ſtirpe creati,
Illiúſq; animos, qui multos perdidit unus,
Sumite ſerpentis: pro fontibus ille, lacúq;,
Interiit: At vos pro fama vincite veſtra,
Ille dedit letho fortes: Vos vincite molles,
Et patrium retinete decus. Si fata vetabunt
Stare diu Thebas; utinam tormenta, viriq;
Mœnia diruerent, ferrúmque, igniſq; ſonarent!
Eſſemus miſeri ſine crimine, ſorſq; querenda,
Non celanda foret, lácrymæq; pudore carerent.
At nunc à puero Thebæ capientur inermi:
Quem neq; bella juvant, nec tela, nec uſus equorum;
Sed madidi myrrha crines, molléſq; coronæ,
Purpuráque, & pictis intextum veſtibus aurum.
Quem quidem ego actutum (modò vos abſiſtite) cogam
Aſſumptúmq; patrem, commentáq; ſacra fateri.

An ſatis Acriſio eſt animi contemnere vanum
Numen, & Argolicas venienti claudere portas.
Penthea terrebit cum totis advena Thebis?
Ite citi, (famulis hoc imperat) ite, ducémq;
Attrahite huc vinctum: juſſis mora ſegnis abeſto.
Hunc avus, hunc Athamas, hunc cætera turba ſuorum
Corripiunt dictis, fruſtráq; inhibere laborant.
Acrior admonitu eſt: irritatúrq; retenta,
Et creſcit rabies, moderaminaq; ipſa nocebant.
Sic ego torrentem, quà nil obſtabat eunti,
Lenius, & modico ſtrepitu decurrere vidi:
At, quacunq; trabes, obſtructáq; ſaxa jacebant,
Spumeus, & fervens, & ab obice ſævior ibat.
Ecce! cruentati redeunt, & Bacchus ubi eſſet,
Quærenti domino, Bacchum vidiſſe negârunt.
Hunc, dixére, tamen comitem, famulúmq; ſacrorum,
Cepimus: & tradunt manibus poſt terga ligatis,
Sacra Dei quondam Tyrrhena gente ſecutum.
Aſpicit hunc Pentheus oculis, quos ira tremendos
Fecerat, & quanquam pœnæ vix tempora differt,
O periture, tuáq; aliis documenta datúre
Morte, ait, ede tuum nomen, nomenq; parentum,
Et patriam, moriſq; novi cur ſacra frequentes.
Ille metu vacuus, Nomen mihi, dixit Acœtes:
Patria Mæonia eſt, humili de plebe parentes;
Non mihi, quæ duri colerent, pater arva, juvenci,
Lanigeróſq; greges, non ulla armenta reliquit.
Pauper & ipſe fuit: linoq; ſolebat & hamis
Decipere, & calamo ſalientes ducere piſces.
ARS illi ſua cenſus erat: cum traderet artem,
Accipe quas habeo, ſtudii ſucceſſor, & hæres,
Dixit, opes: moriénſq; mihi nihil ille reliquit
Præter aquas; unum hoc poſſum appellare paternum.
Mox ego, nè ſcopulis hærerem ſemper in iiſdem,
Addidici regimen dextra moderante carinæ,
Flectere; & Oleniæ ſidus pluviale capellæ,
Taygetenque, Hyadáſq; oculis, Arctonq; notavi,

Vento-

Ventorúmq; domos, & portus puppibus aptos.
Fortè petens Delon, Chiæ telluris ad oras
Applicor, & dextris adducor littora remis:
Doq; leves ſaltus, udæq; immittor arenæ..
Nox ubi conſumpta eſt, auroraq; rubeſcere primò
Cœperat: exurgo laticéſq; inferre recentes
Admoneo, monſtróq; viam quæ ducit ad undas.
Ipſe, quid aura mihi tumulo promittat ab alto,
Proſpicio: comitéſq; voco, repetóq; carinam.
Adſumus (en!) inquit ſociorum primus Opheltes:
Utq; putat, prædam deſerto nactus in agro,
Virginea puerum ducit per littora formæ.
Ille mero, ſomnóq; gravis titubare videtur,
Vixq; ſequi, ſpecto cultum, faciémq; gradúmque:
Nil ibi, quod credi poſſet mortale, videbam,
Et ſenſi, & dixi ſociis: quod numen in iſto
Corpore ſit dubito; ſed corpore numen in iſto eſt,
Quiſquis es, ô faveas, noſtríſq; laboribus adſis:
His quoq; des veniam, Pro nobis mitte precari,
Dictys ait, quo non alius conſcendere ſummas
Ocyor antennas, prenſoq; rudente relabi:
Hoc Libys, hoc flavus proræ tutela Melanthus,
Hoc probat Alcimedon, & qui requiémq; modúmq;
Voce dabat remis, animorum hortator Epopeus;
Hoc omnes alii: prædæ tam cæca cupido eſt.
Non tamen hanc ſacrovio'ari pondere pinum
Perpetiar, dixi: pars hîc mihi maxima juris;
Inq; aditu obſiſto. Furit audaciſſimus omni
De numero Lycabas: qui Thuſca pulſus ab urbe,
Exilium, dira pœnam pro cæde luebat.
Is mihi, dum reſto, juvenili guttura pugno
Rupit: & excuſſum miſiſſet in æquora, ſi non
Hæſiſſem, quamvis amens, in funere retentus.
Impia turba probat factum, tum deniq; Bacchus
(Bacchus enim fuerat) veluti clamóre ſolutus
Sit ſopor, atq; mero redeant in pectora ſenſus,
Quid facitis? quis clamor? ait: qua, dicite nautæ,

Huc ope perveni? quò me deferre paratis?
Pone metum, Proteus, & quos contingere portus,
Ede, velis, dixit: terra sistêre petita.
Naxon, ait Liber, cursus advertite vestros:
Illa mihi domus est, vobis erit hospita tellus.
Per mare fallaces, pérq; omnia numina jurant,
Sic fore, méq; jubent pictæ dare vela carinæ.
Dextera Naxos erat, dextra mihi linteа danti,
Quid facis, ô demens? quis te furor? inquit Opheltes.
Pro se quisq; timet: lævam pete, maxima nutu
Pars mihi significat; pars, quid velit, aure susurrat.
Obstupui: capiátq; aliquis moderamina, dixi:
Méq; ministerio sceleriſq; artisq; removi.
Increpor á cunctis: totúmq; immurmurat agmen.
E quibus Ethalion, TE scilicet omnis in uno
Nostra salus posita est, ait: & subit ipse, meúmq;
Explet opus, Naxóq; petit diversa relicta.
Tum deus illudens, tanquam modò deniq; fraudem
Senserit, è puppi pontum prospectat aduncа.
Et flenti similis: Non hæc mihi littora nautæ,
Promisistis, ait: non hæc mihi terra rogata est.
Quo merui pœnam facto? quæ gloria vestra est,
Si puerum juvenes, si multi fallitis unum?
Jamdúdum flebam: lacrymas manus impia nostras
Ridet, & impellit properantibus æquora remis.
Per tibi nunc ipsum (neq; enim præsentior illi
Est Deus) adjuro, tam me tibi vera referre,
Quàm veri majora fide. Stetit æquore puppis
Haud aliter, quàm si siccum navale teneret.
Illi admirantes remorum in verbere perstant,
Veláq; deducunt, geminoq; ope currere tentant.
Impediunt hederæ remos, nexuq; recurvo
Serpunt, & gravidis distinguunt vela corymbis.
Ipse racemiferis frontem circumdatus uvis,
Pampineis agitat velatam frondibus hastam.
Quem circa tigres, simulacráq; inania lyncum
Pictárumq; jacent fera corpora pantherarum.

Exiliêre

Exilière viri: (ſive hoc inſaniæ fecit,
Sive timor) primúſq; Medon nigreſcere pinnis,
Corpore depreſſo, & ſpinæ curvamine flecti
Incipit. Huic Lycabas, In quæ miracula, dixit,
Verteris? & lati rictus, & panda loquenti
Naris erat, ſquamámq; cutis durata trahebat.
At Libys, obſtantes dum vult obvertere remos,
In ſpatium reſilire manus breve vidit: & illas
Jam non eſſe manus, jam pinnas poſſe vocari.
Alter ad intortos cupiens dare brachia funes;
Brachia non habuit, truncóq; repandus in undas
Corpore deſiluit: Falcata noviſſima cauda eſt,
Qualia dimidiæ ſinuantur cornua Lunæ.
Undiq; dant ſaltus, multâq; aſpergine rorant,
Emergúntq; iterum, redeúntq; ſub æquora rurſus:
Inq; chori ludunt ſpeciem, laſciváq; jactant
Corpora, & acceptum patulis mare naribus efflant.
De modò viginti (tot enim ratis illa ferebat)
Reſtabam ſolus: pavidus, gelidúſq; trementi
Corpore; vixq; animum firmat Deus, Excute, dicens,
Corde metum. Chiámq; tene, Delatus in illam
Acceſſi ſacris, Baccheáq; ſacra frequento.
Præbuimus longis, Pentheus, ambagibus aures,
Inquit, ut ira mora vires abſumere poſſet.
Præcipitem famuli rapite hunc, cruciatáq; duris
Corpora tormentis Stygiæ demittite morti.
Protinus abſtractus ſolidis Tyrrhenus Acœtes
Clauditur intectis: & dum crudelia juſſæ
Inſtrumenta necis, ferrúmque, ignéſq; parantur,
Sponte ſua patuiſſe fores, lapſáſq; lacertis,
Sponte ſua, fama eſt, nullo ſolvente, catenas.
Perſtat Echionides; nec jam jubet ire, ſed ipſe
Vadit, ubi feſtus facienda ad ſacra Cithæron
Cantibus, & clara bacchantum voce ſonabat.
Ut fremit acer equus, cum bellicus ære canoro
Signa dedit tubicen, pugnæq; aſſumit amorem:
Penthea ſic ictus longis ululatibus æther

Movit, & audito clamore recanduit ira.
Monte ferè medio est, cingentibus ultima sylvis,
Purus ab arboribus spectabilis undiq; campus:
Hic oculis illum cernentem sacra profanis
Prima videt, prima est insano concita cursu,
Prima suum misso violavit Penthea thyrso
Mater: &, ô geminæ, clamavit, adeste sorores:
Ille aper, in nostris errat qui maximus agris,
Ille mihi feriendus aper. Ruit omnis in unum
Turba furens: cunctæ coëunt, trepidumq; sequuntur;
Jam trepidum, jam verba minùs violenta loquentem,
Jam se damnantem, jam se peccâsse fatentem.
Saucius ille tamen, Fer opem, matertera, dixit,
Autonoë: moveant animos Actæonis umbræ.
Illa quis Actæon nescit; dextrámq; precantis
Abstulit; Inoo lacerata est altera raptu.
Non habet infelix quæ matri brachia tendat:
Trunca sed ostendens dejectis vulnera membris,
Aspice, mater, ait, Visis ululavit Agave,
Collaq; jactavit, crinemq; per aëra movit:
Avulsumq; caput digitis complexa cruentis,
Clamat, Io comites! Opus hoc victoria nostra est.
Non citiùs frondes autumni frigore tactas,
Jámq; malè hærentes, alta rapit arbore ventus:
Quàm sunt membra viri manibus direpta nefandis,
Talibus exemplis monitæ nova sacra frequentant,
Thuráq; dant, sanctásq; colunt Ismenides aras.

PUB.

PUB. OVIDII NASONIS Metamorphoseon.

LIBER IV.

At non Alcithoë Mineïas Orgia censet
Accipienda Dei: sed adhuc temeraria Bacchum
Progeniem negat esse Jovis; sociásq; sorores
Impietatis habet. Festum celebrare sacerdos,
Immunésq; operum famulas, dominásq; suorum,
Pectora pelle tegi, crinales solvere vittas,
Serta comis, manibus frondentes sumere thyrsos
Jusserat: & sævam læsisse numinis iram,
Vaticinatus erat. Parent matrésq; nurusque,
Telas & calathos, infectáq; pensa reponunt,
Thura dant, Bacchumq; vocant, Bromiúmq; Lyæúmque,
Ignigenámq; satúmq; iterum, solúmq; bimatrem:
Additur his Nyseúsque, indetonsúsq; Thyoneus,
Et cum Lenæo, genialis consitor uvæ,
Nyctileúsq; Eleleúsq; parens, & Iacchus, & Evan:
Et quæ præterea per Graias plurima gentes
Nomina, Liber, habes, Tibi enim inconsumpta juventa est,
Tu puer æternus, tu formosissimus alto
Conspiceris cœlo: tibi, cùm sine cornibus astas,
virgineum caput est, Oriens tibi victus, adúsq;
Decolor extremo quá cingitur India Gange.
Penthea, tu venerande, bipenniferúmq; Lycurgum
Sacrilegos mactas, Tyrrhenaq; mittis in æquor
Corpora, Tu bijugum pictis insignia frænis

Colla premis lyncum: Bacchæ, Satyríq; ſequuntur,
Quiq ſenex ferula titubantes ebrius artus
Suſtinet, & pando non fortiter hæret aſello.
Quacunq; ingrederis, clamor juvenilis, & unà
Fœmineæ voces, impulſáq; tympana palmis,
Concaváq; æra ſonant, longóq; foramine buxus.
Placatus mitiſq;, rogant Iſmenides, adſis:
Juſſáq; ſacra colunt. Solæ Mineïdes intus
Intempeſtiva turbantes feſta Minerva,
Aut ducunt lanas, aut ſtamina pollice verſant,
Aut hærent telæ, famuláſq; laboribus urgent.
E quibus una levi deducens pollice filum,
Dum ceſſant aliæ, commentáq; ſacra frequentant:
Nos quoq; quas Pallas melior Dea detinet, inquit,
Utile opus manuum vario ſermone levemus,
Perq; vices aliquid; quod tempora longa videri
Non ſinat, in medium vacuas referamus ad aures.
Dicta probant, primámq; jubent narrare ſorores.
Illa, quid è multis referat (nam plurima nórat)
Cogitat: & dubia eſt, de te Babylonia narret
Dereeti, quam verſa ſquamis velantibus artus
Stagna Palæſtini credunt coluiſſe figura;
An magis ut ſumptis illius filia pennis,
Extremos altis in turribus egerit annos;
Nais an ut cantu, nimiúmq; potentibus herbis
Verterit in tacitos juvenilia corpora piſces:
Donec idem paſſa eſt; an, quæ poma alba ferebat,
Ut nunc nigra ferat contactu ſanguinis arbor.
Hæc placet, hæc quoniam vulgaris fabula non eſt.
Talibus orſa modis lanam ſua fila ſequente;
Pyramus & Thysbe, juvenum pulcherrimus alter,
Altera, quas oriens habuit, prælata puellis,
Contiguas habuére domos: ubi dicitur altam
Cœlibus muris cinxiſſe Semiramis urbem.
Notitiam primóſq; gradus vicinia fecit:
Tempore crevit amor: tedæ quoq; jure coiſſent,
Sed vetuêre patres, quod non potuêre vetare.

Ex

Ex æquo captis ardebant mentibus ambo.
Conscius omnis abest; nutu, signisq; loquuntur:
Quoq; magis tegitur, tanto magis æstuat ignis.
Fissus erat tenui rima, quam duxerat olim,
Cùm fieret, paries domui communis utrique.
Id vitium nulli per sæcula longa notatum
(Quid non sentit amor?) primi vidistis amantes,
Et vocis fecistis iter, tutæq; per illud
Murmure blanditiæ minimo transire solebant.
Sæpe ubi constiterant hinc Thisbe, Pyramus illinc,
Inq; vices fuerat captatus anhelitus oris,
Invide, dicebant, paries quid amantibus obstas?
Quantum erat, ut sineres toto nos corpore jungi?
Aut, hoc si nimium est, vel ad oscula danda pateres?
Nec sumus ingrati: tibi nos debere fatemur,
Quòd datus est verbis ad amicas transitus aures.
Talia diversa nequicquam sede locuti
Sub noctem dixêre Vale: partiq; dedere
Oscula quisq; suæ non pervenientia contra.
Postera nocturnos aurora removerat ignes,
Solq; pruinosas radiis siccaverat herbas:
Ad solitum coiere locum, Tum murmure parvo
Multa prius questi, statuunt, in nocte silenti
Fallere custodes, foribúsq; excedere tentent:
Cúmq; domo exierint, urbis quoq; tecta relinquant:
Néve sit errandum lato spatiantibus arvo,
Conveniant ad busta Nini, lateántq; sub umbra
Arboris, Arbor ibi niveis uberrima pomis
Ardua morus erat, gelido contermina fonti,
Pacta placent: & lux tardè discedere visa
Præcipitatur aquis, & aquis nox exit ab iisdem.
Callida per tenebras versato cardine Thisbe
Egreditur, fallitq; suos, adopertáq; vultum
Pervenit ad tumulum, dictáq; sub arbore sedit.
AUDACEM faciebat amor, Venit (ecce!) recenti
Cæde leæna boum spumantes oblita rictus,
Depositura sitim vicini fontis in unda:

Quam

Quam procul ad Lunæ radios Babylonia Thisbe
Vidit, & obſcurum timido pede fugit in antrum,
Dúmq; fugit, tergo velamina lapſa relinquit.
Ut lea ſæva ſitim multa compeſcuit unda,
Dum redit in ſylvas, inventos fortè ſine ipſa
Ore cruentato tenues laniavit amictus.
Seriùs egreſſus veſtigia vidit in alto
Pulvere certa feræ, totóq; expalluit ore
Pyramus; ut verò veſtem quoq; ſanguine tinctam
Repperit: UNA duos, inquit, nox perdet amantes,
E quibus illa fuit longa digniſſima vita.
Noſtra nocens anima eſt: ego te miſeranda peremi,
In loca plena metus qui juſſi nocte venires;
Nec prior huc veni. Noſtrum divellite corpus,
Et ſcelerata fero conſumite viſcera morſu,
O quicunq; ſub hac habitatis rupe leones.
Sed TIMIDI eſt optare necem: velamina Thisbes
Tollit, & ad pactæ ſe confert arboris umbram.
Utq; dedit notæ lacrymas, dedit oſcula veſti,
Accipe nunc, inquit, noſtri quoq; ſanguinis hauſtus;
Quóq; erat accinctus, demiſit in ilia ferrum.
Nec mora: ſerventi moriens è vulnere traxit,
Et jacuit reſupinus humo: cruor emicat altè,
Non aliter, quàm, cùm vitiato fiſtula plumbo
Scinditur, &, tenui ſtridente foramine, longas
Ejaculatur aquas, atq; ictibus aëra rumpit.
Arborei fœtus aſpergine cædis in atram
Vertuntur faciem: madefactaq; ſanguine radix
Purpureo tingit pendentia mora colore.
Ecce! metu nondum poſito, nè fallat amantem,
Illa redit: juvenémq; oculis, animóq; requirit,
Quantáq; vitarit narrare pericula geſtit,
Utq; locum, & viſam cognoſcit in arbore formam,
(Sic facit incertam pomi color) hæret an hæc ſit.
Dum dubitat, tremebunda videt pulſare cruentum
Membra ſolum, retróq; pedem tulit: & neq; vultus
Pallidiora gerens, exhorruit æquoris inſtar,

Quod

Quod fremit, exigua cùm ſummum ſtringitur aura.
Sed poſtquam remorata ſuos cognovit amores,
Percutit indignos claro plangore lacertos:
Et laniata comas, amplexaq; corpus amantis,
Vulnera ſupplevit lacrymis, fletúmq; cruori
Miſcuit, & gelidis in vultibus oſcula figens,
Pyrame, clamavit, quis te mihi caſus ademit?
Pyrame reſponde, tua te chariſſima Thisbe
Nominat, exaudi; vultúſq; attolle jacentes.
Ad nomen Thisbes oculos in morte gravatos
Pyramus erexit; viſáq; recondidit illa.
Quæ poſtquam veſtémq; ſuam cognovit, & enſe
Vidit ebur Vacuum, TUA te manus, inquit, amorq;
Perdidit infelix: Eſt & mihi fortis in uſum
Hæc manus, eſt & amor; dabit hic in vulnera vires.
Perſequar extinctum, lethiq; miſerrima dicar
Cauſa, comeſq; tui: quiq; à me morte revelli
(Heu!) ſola poteras, poteris nec morte revelli.
His tamen amborum verbis eſtote rogati,
O multùm miſeriq; mei, illiúſq; parentes:
Ut quos certus amor, quos hora noviſſima junxit,
Componi tumulo non invideatis eodem.
At tu, quæ ramis arbor miſerabile corpus
Nunc tegis unius, mox es tectura duorum,
Signa tene cædis: pullúſq; & luctibus aptos
Semper habe fœtus, gemini monumenta cruoris,
Dixit; & aptato pectus mucrone ſub imum
Incubuit ferro, quod adhuc à cæde tepebat.
Vota tamen tetigêre Deos, tetigêre parentes:
Nam color in pomo eſt, ubi permaturuit, ater;
Quódq; rogis ſupereſt, una requieſcit in urna.
Deſierat; mediúmq; fuit breve tempus, & orſa eſt
Dicere Leucothoë: vocem tenuêre ſorores.
Hanc Sol, quique, ſiderea qui temperat omnia luce,
Cepit amor Solem: Solis referamus amores.
Primus adulterium Veneris cum Marte putatur
Hic vidiſſe Deus: videt hic Deus omnia primus.

Indoluit

Indoluit facto, Junonigenæq; marito
Furta tori, furtiq; locum monstravit: at illi
Et mens, & quod opus fabrilis dextra tenebat,
Excidit, Extemplo graciles ex ære catenas,
Retiáque, & laqueos, quæ lumina fallere possent,
Elimat: non illud opus tenuissima vincant
Stamina, nec summo quæ pendet aranea tigno:
Utq; leves tactus, momentáq; parva sequantur,
Efficit, & lecto circundata collocat apté.
Ut venêre torum conjux & adulter in unum:
Arte viri, vinclisq; nova ratione paratis,
In mediis ambo deprensi amplexibus hærent.
Lemnius extemplo valvas patefecit eburnas,
Admisitq; Deos: illi jacuére ligati
Turpiter, atq; aliquis de Diis non tristibus, optat
Sic fieri turpis. Superi risêre: diúq;
Hæc fuit in toto notissima fabula cœlo.
Exigit indicii memorem Cythereia pœnam,
Inq; vices illum, tectos qui læsit amores,
Lædit amore pari. Quid nunc, Hyperione nate,
Forma, colorq; tibi radiatáq; lumina prosunt?
Nempe tuis omnes qui terras ignibus uris,
Ureris igne novo: quiq; omnia cernere debes,
Leucothoen spectas; & virgine figis in una,
Quos mundo debes, oculos. Modo surgis Eoo
Temporius cœlo, modò serius incidis undis,
Spectandáq; mora brumales porrigis horas.
Deficis interdum, vitiumq; in lumina mentis
Transit, & obscurus mortalia pectora terres.
Nec, tibi quòd Lunæ terris propioris imago
Obstiterit, palles: facit hunc amor ipse colorem.
Diligis hanc unam: nec te Clymenéq; Rhodóque,
Nec tenet Æææ genitrix pulcherrima Circes,
Quæq; tuos Clytie, quamvis despecta, petebat
Concubitus, ipsáq; illo grave vulnus habebat
Tempore. LEUCOTH oë multarum oblivia fecit,
Gentis odorifera quam formosissima partu

Exuit

Edidit Eurynome: sed postquam filia crevit,
Quàm mater cunctas, tam matrem filia vicit:
Rexit Achæmenias urbes pater Orchamus, ísq;
Septimus à prisco numeratur origine Belo:
Axe sub Hesperio sunt pascua Solis equorum,
Ambrosiam pro gramine habent: ea sessa diurnis
Membra ministeriis nutrit, reparátq; labori,
Dúmq; ibi quadrupedes cœlestia pabula carpunt,
Nóxq; vicem peragit: thalamos Deus intrat amatos,
Versus in Eurynomes faciem genitricis, & inter
Bis sex Leucothoën famulas ad lumina cernit,
Lævia versato ducentem stamina fuso:
Ergo ubi, ceu mater, charæ dedit oscula natæ,
Res, ait, arcana est: famulæ discedite, néve
Eripite arbitrium matri secreta loquendi:
Paruerant: Thalamóq; Deus sine teste relictus,
Ille ego sum, dixit, qui longum metior annum,
Omnia qui video, per quem videt omnia tellus,
Mundi oculus: mihi crede places: Pavet illa: metúq;
Et colos, & fusus digitis cecidêre remissis.
Ipse timor decuit: nec longius ille moratus,
In veram rediit speciem, solitúmq; nitorem.
At virgo quamvis inopino territa visu,
Victa nitore Dei posita vim passa querela est:
Invidit Clytie: (neq; enim moderatus in illam
Solis amor fuerat) stimulatáq; pellicis ira
Vulgat adulterium, diffamatúmq; parenti
Indicat. Ille ferox immansuetúsq; precantem,
Tendentémq; manus ad lumina Solis, &, Ille
Vim tulit invitæ, dicentem, defodit alta
Crudus humo: tumulúmq; super gravis addit arenæ.
Dissipat hunc radiis Hyperione natus, itérq;
Dat tibi, quo possis defossos promere vultus:
Nec tu jam poteras enectum pondere terræ
Tollere nympha caput; corpúsq; exangue jacebas.
Nil ille fertur volucrum moderator equorum
Post Phaëthonteos vidisse dolentius ignes.

Ille

Ille quidem gelidos radiorum viribus artus,
Si queat, in vivum tentat revocare calorem:
Sed quoniam tantis fatum conatibus obstat,
Nectare odorato sparsit corpúsque, locumque,
Multáq; præqueſtus, tanges tamen æthera, dixit.
Protinus imbutum cœleſti nectare corpus
Delicuit, terrámq; ſuo madefecit odore:
Virgáq; per glebas ſenſim radicibus actis
Thurea ſurrexit, tumulúmq; cacumine rupit.
At Clytien, quamvis amor excuſare dolorem,
Indiciúmq; dolor poterat, non amplius autor
Lucis adit, Veneríſq; modum ſibi fecit in illa.
Tabuit ex illo dementer amoribus uſa
Nympharum impatiens; & ſub Jove nocte diéq;
Sedit humo nuda madidis incompta capillis,
Pérq; novem luces expers undæq; cibíque,
Rore mero, lacrymiſq; ſuis jejunia pavit:
Nec ſe movit humo; tantum ſpectabat euntis
Ora Dei, vultúſq; ſuos flectebat ad illum.
Membra ferunt hæſiſſe ſolo; partémq; coloris
Luridus exangues pallor convertit in herbas:
Eſt in parte rubor, violæq; ſimillimus ora
Flos tegit, Illa ſuum, quamvis radice tenetur,
Vertitur adſolem, mutatáq; ſervat amorem.
Dixerat: & factum mirabile ceperat aures.
Pars fieri potuiſſe negant: pars omnia veros
Poſſe Deos memorant: ſed non eſt Bacchus in illis.
Poſcitur Alcithoe, poſtquam ſiluere ſorores:
Quæ radio ſtantis percurrens ſtamina telæ,
Vulgatos taceo, dixit, paſtoris amores
Daphnidis Idæi, quem Nymphæ pellicis ira
Contulit in ſaxum. Tantus dolor urit amantes.
Nec loquar ut quondam naturæ jure novato
Ambiguus fuerit modo vir, modo fœmina Scython.
Te quoque, nunc adamas, quondam fidiſſime parvo
Celme Jovi, largóq; ſatos Curetas ab imbri:
Et Crocon in parvos verſum cum Smilace flores,

Pra-

Prætereo, dulciq; animos novitate tenebo.
Unde ſit infamis; quare malè fortibus undis
Salmacis enervet, tactóſq; remolliat artus,
Diſcite: cauſa latet; vis eſt notiſſima fontis.
Mercurio puerum diva Cythereïde natum
Naïades Idæis enutrivêre ſub antris:
Cujus ERAT facies, in qua matérq; patérq;
Cognoſci poſſent; nomen quoq; traxit ab illis.
Is tria cùm primùm fecit quinquennia, montes
Deſeruit patrios: Idâq; altrice relicta,
Ignotis errare locis, ignota videre
Flumina gaudebat, ſtudio minuente laborem.
Ille etiam Lycias urbes, Lyciæq; propinquos
Caras adit; videt hic ſtagnum lucentis ad imum
Uſq; ſolum lymphæ: non illic canna paluſtris,
Nec ſteriles ulvæ, nec acuta cuſpide junci,
Perſpicuus liquor eſt; ſtagni tamen ultima vivo
Ceſpite cinguntur, ſempérq; virentibus herbis.
Nympha colit: ſed nec venatibus apta, nec arcus,
Flectere quæ ſoleat, nec quæ contendere curſu,
Soláq; Naïadum celeri non nota Dianæ.
Sæpe ſuas illi fama eſt dixiſſe ſorores,
Salmaci, vel jaculum, vel pictas ſume pharetras,
Et tua cum duris venatibus otia miſce.
Nec jaculum ſumit, nec pictas illa pharetras,
Nec ſua cum duris venatibus otia miſcet.
Sed modò fonte ſuo formoſos perluit artus,
Sæpe Citoriaco deducit pectine crines,
Et, quid, ſe deceat, ſpectatas conſulit undas.
Nunc perlucenti circumdata corpus amictu,
Mollibus aut foliis, aut mollibus incubat herbis:
Sæpe legit flores, & nunc quoq; ſortè legebat,
Cùm puerum vidit, viſumq; optavit habere.
Nec tamen antè adiit, etſi properabat adire,
Quàm ſe compoſuit, quàm circumſpexit amictus,
Et finxit vultum, & meruit formoſa videri.
Tunc ſic orſa loqui: Puer ô digniſſime credi

Eſſe

Esse Deus! seu tu Deus es, potes esse Cupido:
Sive es mortalis, qui te genuere beati,
Et mater felix, & fortunata profecto
Si qua tibi soror est, & quæ dedit ubera nutrix:
Sed longè cunctis, longéq; beatior illa est,
Si qua tibi sponsa est, si quam dignabere teda:
Nunc tibi sive aliqua est; mea sit furtiva voluptas:
Seu nulla est; ego sim: thalamumq; ineamus eundem.
Nais ab his tacuit, Pueri rubor ora notavit;
Nescit, quid sit amor: sed & erubuisse decebat.
Hic color aprica pendentibus arbore malis
Aut ebori tincto est, aut sub candore rubenti,
Cùm fustra resonant æra auxiliaria Lunæ.
Poscenti Nymphæ sine fine sororia saltem
Oscula, jámq; manus ad eburnea colla ferenti,
Desinis? Aut fugio, tecúmque, ait, ista relinquo.
Salmacis extimuit, locâq; hæc tibi libera trado
Hospes, ait, simulátq; gradu discedere verso;
Tum quoq; respiciens, fruticúmq; recondita, sylva
Delituit, flexúmq; genu summisit: at ille,
Ut puer, & vacuus, & inobservatus in herbis
Huc it, & hinc illuc, & in alludentibus undis
Summa pedum, talóq; tenus vestigia tingit.
Nec mora: temperie blandarum captus aquarum.
Mollia de tenero velamina corpore ponit.
Tum verò stupuit, nudæq; cupidine formæ
Salmacis exarsit: flagrant quoq; lumina Nymphæ:
Non aliter, quàm cùm puro nitidissimus orbe
Oppositæ speculi referitur imagine Phœbus.
Vixq; moram patitur; vix jam sua gaudia differt:
Jam cupit amplecti; jamse malè continet amens.
Ille cavis velox applauso corpore palmis
Desilit in latices, alternáq; brachia jactans
In liquidis transtucet aquis: ut eburnea si quis
Signa tegat claro, vel candida lilia, vitro.
Vicimus, & meus est, exclamat Nais: & omni
Veste procul jácta, mediis immittitur undis,

Pugnan-

Pugnantémq; tenet, luctantiáq; oscula carpit,
Subjectátq; manus, invitáq; pectora tangit:
Et nunc hàc juveni, nunc circumfunditur illac.
Deniq; nitentem contrà, elabíq; volentem
Implicat ut serpens, quem regia sustinet ales.
Sublimémq; rapit: pendens caput illa, pedésq;
Alligat, & cauda spatiantes implicat alas.
Utq; solent hederæ longos intexere truncos,
Utve sub æquoribus deprensum Polypus hostem
Continet, ex omni demissis parte flagèllis.
Perstat Atlantiades, speratáq; gaudia Nymphæ
Denegat: Illa premit, demisságq; corpore toto
Sicut inhærebat, Pugnes licèt, improbe, dixit,
Non tamen effugies. Ità Dii jubeatis, & istum
Nulla dies à me, nec me diducat ab isto!
Vota suos habuêre Deos: nam mista duorum
Corpora junguntur, faciésq; inducitur illis
Una: velut si quis conducat cortice ramos,
Crescendo jungi, paritérq adolescere cernat.
Sic ubi complexu coïerunt membra tenaci,
Nec duo sunt, sed forma duplex; nec fœmina dici
Nec puer ut possit: neutrúmq; & utrúmq; videtur.
Ergo ubi seliquidas, quò vir descenderat, undas
Semimarem feciſſe videt, mollitáq; in illis
Membra, manus tendens, sed non jam voce virili
Hermaphroditus ait, Nato date munera vestro,
Et pater & genitrix, amborum nomen habenti:
Quisquis in hos fontes vir venerit exeat indè
Semivir, & tactis subitò mollescat in undis.
Motus uterq; parens nati rata verba biformis
Fecit, & incerto fontem medicamine tinxit.
Finis erat dictis: Et adhuc Minëia proles
Urge opus, spernítq; Deum festúmq; profanat.
Tympana cum subitò non apparentia raucis
Obstrepuêre sonis, & adunco tibia cornu,
Tinnuláq; æra sonant, & olent myrrhæq; crocique:
Resq; fide major, cœpere virescere telæ,

Inq; hederæ faciem pendens frondescere vestis.
Pars abit in vites, & quæ modo fila fuerunt,
Palmite mutantur, de flamine pampinus exit:
Purpura fulgorem pictis accommodat uvis.
Jámq; dies exactus erat, tempusq; subibat,
Quod tu nec tenebras, nec posses dicere lucem,
Sed cum luce tamen dubiæ confinia noctis.
Tecta repentè quati, pingués; ardere videntur
Lampades, & rutilis collucent ignibus ædes,
Falsáq; sævarum simulacra ululare ferarum.
Fumida jamdudum latitant per tecta sorores,
Diversæq; locis ignes ac lumina vitant:
Dumq; petunt tenebras, parvos membrana per artus
Porrigitur, tenuésq; includunt brachia pennæ,
Nec, quâ perdiderint veterem ratione figuram,
Scire sinunt tenebræ; Non illas plumalevavit,
Sustinuêre tamen se perlucentibus alis.
Conataq; loqui, minimam pro corpore vocem
Emittunt, peragúntq; leves stridore querelas;
Tectáque, non sylvas celebrant, lucémq; perosæ
Nocte volant, seróq; tenent à vespere nomen.
Tum verò totis Bacchi memorabile Thebis
Numen erat; magnásq; novi matertera vires
Narrat ubiq; Dei: de tótq; sororibus expers
Una doloris erat, nisi quem fecêre sorores.
Aspicit hanc, natis thalamóq; Athamantis habentem
Sublimes animos, & alumni numine, Juno.
Non tulit: & secum, Potuit de pellice natus
Vertere Mæonios pelagóq; immergere nautas,
Et laceranda sua nati dare viscera matri,
Et triplices operire novis Mineïdas alis?
NIL poterit Juno, nisi inultos flere dolores?
Idq; mihi satis est? Hæc una potentia nostra est?
Ipse docet, quid agam: FAS est & ab hoste doceri.
Quídq; furor valeat, Penthea cæde satisq;
Ac super ostendit. Cur non stimuletur, eatq;
Per cognata suis exempla sororibus Ino?

Eſt via declivis funeſta nubila taxo,
Ducit ad infernas per multa ſilentia ſedes:
Styx nebulas exhalat iners, umbræq; recentes
Deſcendunt illac, ſimulacráq; functa ſepulcris.
Pallor hyémſq; tenent laté loca ſenta: novíque,
Quà ſit iter, manes, Stygiam quod ducat ad urbem,
Ignorant; ubi ſit nigri fera regia Ditis.
Mille capax aditus, & apertas undiq; portas
Urbs habet: itq; fretum de tota flumina terra,
Sic omnes animas locus accipit ille; nec ulli
Exiguus populo eſt, turbámve accedere ſentit.
Errant exſangues ſine corpore & oſſibus umbræ:
Párſq; forum celebrant, pars imi tecta tyranni;
Pars aliquas artes antiqua imitamina vitæ
Exercent; aliam partem ſua pœna coërcet.
Suſtinet ire illuc, cœleſti ſede relicta,
(TANTUM odiis iræq; dabat) Saturnia Juno.
Quò ſimul intravit, ſacroq; à corpore preſſum
Intremuit limen, tria Cerberus extulit ora,
Et tres latratus ſimul edidit: illa ſorores
Nocte vocat genitas, grave & implacabile numen.
Carceris ante fores clauſas adamante ſedebant,
Déq; ſuis atros pectebant crinibus angues:
Quam ſimul agnôrunt inter caliginis umbras,
Surrexêre Deæ, Sedes ſceleratа vocatur.
Viſcera præbebat Tityus lanianda, novémq;
Jugeribus diſtractus erat, Tibi, Tantale, nullæ
Deprenduntur aquæ: quæq; imminet, effugit arbor:
Aut petis, aut urges ruiturum, Siſyphe, ſaxum.
Volvitur Ixion: & ſe ſequitúrq; fugítque.
Moliriq; ſuis lethum patruelibus auſæ,
ASSIDUE repetunt, quas perdunt Belides, undas.
Quos omnes facie poſtquam Saturnia torva
Vidit, & ante omnes Ixiona; rurſus ab illo
Siſyphon aſpiciens: Cur hic è fratribus, inquit,
Perpetuas patitur pœnas? Athamanta ſuperbum
Regia dives habet, qui me cum conjuge ſemper

Sprevit? & exponit cauſas odiiq; viæque,
Quidq; velit: quod vellet, erat, nè regia Cadmi
Staret, & in ſcelus traherent Athamanta furores.
IMPERIVM, promiſſa, preces, confundit in unum;
Sollicitatq; Deas. Sic hæc Junone locuta,
Tiſiphone canos, ut erat turbata, capillos
Movit, & extantes dejecit ab ore colubros.
Atque ita, Non longis opus eſt ambagibus, inquit,
FACTA puta, quæcunq; jubes: inamabile regnum
Deſere, tèq; refer cœli melioris ad auras.
Læta redit Juno, quam cœlum intrare parantem
Roratis luſtravit aquis Thaumantias Iris.
Nec mora: Tiſiphone madefactam ſanguine ſumit
Importuna facem, fluidóq; cruore rubentem
Induitur pallam, tortóq; incingitur angue;
Egreditúrq; domo: Luctus comitatur euntem.
Et Pavor, & Terror, trepidóq; Iuſania vultu.
Limine conſtiterat: poſtes tremuiſſe feruntur
Æolii, pallórq; ſores infecit acernas,
Solq; locum fugit: monſtris exterrita conjux:
Territus eſt Athamas, tectóq; exire parabant.
Obſtitit infelix, aditúmq; obſedit Erinnys,
Nexáq; vipereis diſtendens brachia nodis
Cæſariem excuſſit: motæ ſonuêre colubræ,
Parſq; jacent humeris, pars circum pectora lapſæ
Sibila dant, ſaniémq; vomunt, linguiſq; coruſcant.
Indè duos mediis abrupit crinibus angues,
Peſtiferáq; manu raptos immiſit. At illi
Inoóſq; ſinus Athamantéoſq; pererrant,
Inſpirántq; graves animos, nec vulnera membris
Ulla ferunt: mens eſt, quæ diros ſentiat ictus.
Attulerat ſecum liquidi quoque monſtra veneni.
Oris Cerberei ſpumas, & virus Echidnæ,
Errorémq; vagos, cæcæq; oblivia mentis,
Et ſcelus, & lacrymas, rabiémq; & cædis amorem;
Omnia trita ſimul: quæ ſanguine miſta recenti
Coxerat ære cavo viridi verſata cicuta.

Dúmq;

Dúmq; pavent illi, vertit furiale venenum
Pectus in amborum, præcordiáq; intima movit,
Tum face jactata per eundem sæpius orbem,
Consequitur motis velociter ignibus ignes.
Sic victrix, jussiq; potens, ad inania magni
Regna redit Ditis, sumptúmq; recingitur anguem.
Protinus Æolides media furibundus in aula
Clamat, Io comites, his retia tendite sylvis,
Hîc modò cum gemina visa est mihi prole leæna,
Utq; feræ sequitur vestigia conjugis amens,
Déq; sinu matris ridentem, & parva Learchum
Brachia tendentem rapit, & bis térq; per auras
More rotat fundæ, rigidóq; insania saxo
Discutit ora ferox: tum deniq; concita mater,
Seu dolor hoc fecit, seu sparsi cruda veneni,
Exululat sparsisq; fugit malè sana capillis,
Téq; ferens parvum nudis, Melicerta, lacertis,
Evæ Bacche sonat. Bacchi sub nomine Juno
Risit, &, Hos usus præstet tibi, dixit, alumnus.
Imminet æquoribus scopulus: pars ima cavatur
Fluctibus, & tectas defendit ab imbribus undas,
Summa rigent; frontémq; in apertum porrigit æquor.
Occupat hunc (vires insania fecerat) Ino,
Séq; super pontum nullo tardata timore
Mittit, onúsq; suum: percussa recanduit unda.
At Venus immeritæ neptis miserata labores,
Sic patruo blandita suo est, O numen aquarum,
Proxima cui cœlo cessit, Neptune, potestas,
Magna quidem posco: sed tu miserere meorum,
Jactari quos cernis in Ionio immenso,
Et Diis adde tuis. Aliqua & mihi gratia ponto est:
Si tamen in medio quondam concreta profundo
Spuma fui, gratúmq; manet mihi nomen ab illa.
Annuit oranti Neptunus: & abstulit illis
Quod mortale fuit, majestatémque verendam
Imposuit: noménq; simul, faciémq; novavit;
Leucotheáq; Deum cum matre Palæmona dixit,

Sidoniæ comites, quantum valuêre, secutæ
Signa pedum: primo vidêre novissima saxo:
Nec dubium de morte rat. Cadmeida palmis
Deplanxêre domum scissis cum veste capillis.
Utq; parum justæ, nimiúmq; in pellice sævæ
Invidiam fecêre Deæ, convitia Juno
Non tulit: & Faciam vos ipsas maxima, dixit,
Sævitiæ monumenta meæ. Res dicta secuta est.
Nam quæ præcipuè fuerat pia, Persequar, inquit
In freta reginam; saltúmq; datura, moveri
Haud usquam potuit, scopulóq; affixa cohæsit.
Altera, dum solito tentat plangore ferire
Pectora, tentatos sentit riguisse lacertos.
Illa, manus ut forté tetenderat in maris undas,
Saxea facta manus in easdem porrigit undas.
Hujus at arreptum laniabat vertice crinem,
Duratos subitò digitos in crine videres.
Quo quæq; in gestu deprensa est, hæsit in illo.
Pars volucres factæ, quæ nunc quoq; gargite in illo
Æquora distringunt summis Cadmeides alis.

Nescit Agenoridis natam, parvúmq; nepotem
Æquoris esse Deos. Luctu, feriéq; malorum
Victus & ostentis, quæ plurima viderat, exit
Conditor urbe sua, tanquam fortuna locorum,
Non sua se premeret: longisq; erroribus actus,
Contigit Illyricos profuga cum conjuge fines.
Famq; malis annisq; graves, dum prima retractant
Fata domus, reliquntq; suos sermone labores:
Num sacer ille mea trajectus cuspide serpens,
Cadmus ait fuerat tum, cùm Sidone profectus
Vipereos sparsi per humum nova semina dentes?
Quem si cura Deûm tam certa vindicat ira,
Ipse precor, serpens in longam porrigar alvum.
Dixit: &, ut serpens, in longam tenditur alvum,
Duratæq; cuti squamas increscere sentit,
Nigráq; cæruleis variari corpora guttis:
In pectus q; cadit pronus, commissaq; in unum

Pau-

Paulatim teretitenuantur acumine cru
Brachia jam reſtant: quæ reſtant brachia tendit,
Et lacrymis per adhuc humana fluentib' s ora,
Accede, ô conjux, accede miſerrima dixit,
Dúmq; aliquid ſupereſt de me, me tange, manúmq;
Accipe, dum manus eſt, dum non totum occupat anguis.
Ille quidem vult plura loqui: ſed lingua repentè
In partes elt fiſſa duas, nec verba loquenti
Sufficiunt, quotiéſq; aliquos parat edere queſtus
Sibilat: Hanc ille vocem natura reliquit.
Nuda manu feriens, exclamat pectora conjux,
Cadme mane, téq; infelix his erue monſtris:
Cadme quid hoc? ubi pes? ubi ſunt humeríq; manúſque?
Et color, & facies? &, dum loquor, omnia? Cur non
Me quoq; cœleſtes in eundem vertitis anguem:
Dixerat: ille ſuæ lambebat conjugis ora,
Inq; ſinus charos, veluti cognoſceret, ibat,
Et dabat amplexus, aſſuet q; colla petebat.
Quiſquis adeſt (aderant comites) terretur: at illis
Lubrica perlucent criſtati colla draconis,
Et ſubitò duo ſunt, junctóq; volumine ſerpunt,
Donec in oppoſiti nemoris ſubiére latebras.
Nunc quoq; nec fugiunt homines, nec vulnere lædunt:
Quídq; priùs fuerint, placidi meminêre dracones.
Sed tamen ambobus verſæ ſolatia formæ
Magna nepos dederat, quem debellata colebat
Iudia, quem poſitis celebrabat Achaïa templis.
Solus Abantiades ab origine cretus eadem
Acriſius ſupereſt, qui mœnibus arceat urbis
Argolicæ, contráq; Deum ferat arma, genúſq;
Non putat eſſe Deum (neq; enim Jovis eſſe putabat)
Perſea: quem pluvio Danaë conceperat auro:
Mox tamen Acriſium (tanta eſt præſentia veri)
Tam violâſſe Deum, quàm non agnôſſe nepotem
Pœnitet: impoſitus jam cœ'o eſt alter; & alter
Viperei referens ſpolium memorabile monſtri,
Aëra carpebat tenerum ſtridentibus alis.

Cúmq; ſuper Libyen victor penderet arenas,
Gorgonei capitis guttæ cecidêre cruentæ;
Quas humus acceptas varios animavit in angues.
Unde frequens illa eſt, infeſtáq; terra colubris.
Indè per immenſum ventis diſcordibus actus,
Nunc huc, nunc illuc, exemplo nubis aquoſæ
Fertur: & ex alto ſeductas æthere longè
Deſpectat terras, totúmq; ſupervolat orbem.
Ter gelidas Arctos, ter Cancri brachia vidit:
Sæpe ſub occaſus, ſæpe eſt oblatus in ortus.
Jámq; cadente die, veritus ſe credere nocti
Conſtitit Heſperio regnis Atlantis in orbe,
Exiguámq; petit requiem, dum Lucifer ignes
Evocet Auroræ, curſúſq; Aurora diurnos.
Hîc hominum cunctis ingenti corpore præſtans
Iapetionides Atlas fuit: Ultima tellus
Rege ſub hoc, & pontus erat, qui ſolis anhelis
Æquora ſubdit equis, & feſſos excipit axes.
Mille greges illi, totidémq; armenta per herbas
Errabant: & humum vicinia nulla premebat.
Arboreæ frondes auro radiante nitentes,
Ex auro ramos, ex auro poma ferebant.
Heſpes, ait Perſeus illi, ſeu gloria tangit
Te generis magni, generis mihi Jupiter autor:
Sive es mirator rerum, mirabere noſtras;
Hoſpitium, requiémq; peto. Memor ille vetuſtæ
Sortis erat: dederat Themis hanc Parnaſſia ſortem:
Tempus, Atla, veniet tua quo ſpoliabitur auro
Arbor, & hunc prædæ titulum Jove natus habebit.
Id metuens, ſolidis pomaria clauſerat Atlas
Montibus, & vaſto dederat ſervanda draconi,
Arcebátq; ſuis externos finibus omnes.
Hinc quoq; vade procul, nè longè gloria rerum,
Quas mentiris ait, longè tibi Jupiter abſit:
Vimq; minis addit, manibúſq; expellere tentat
Cunctantem, & placidis miſcentem fortia dictis.
Viribus inferior. Quis enim par eſſet Atlantis

Viri-

Viribus? At quoniam parvi tibi gratia noſtra eſt,
Accipe munus, ait: lævâque à parte Meduſæ
Ipſe retro verſus ſquallentia protulit ora.
Quantus erat, mons factus Atlas! nam barba, comæq;
In ſylvas abeunt, juga ſunt humeriq; manúſque,
Quod caput ante fuit ſummo eſt in monte cacumen,
Oſſa lapis fiunt: tum partes altus in omnes
Crevit in immenſum, (ſic Dii ſtatuiſtis) & omne
Cum tot ſyderibus cœlum requievit in illo.
Clauſerat Hippotades æterno carcere ventos:
Admonitórq; operum cœlo clariſſimus alto
Lucifer ortus erat. Pennis ligat ille reſumptis
Parte ab utraq; pedes, tèlóq; accingitur unco,
Et liquidum motis talaribus æëra findit,
Gentibus innumeris circúmq; infráq; relictis,
Æthiopum populos, Cephe a q; conſpicit arva.
Illic immeritam maternæ pendere linguæ
Andromedam pœnas injuſtus juſſerat Ammon.
Quam ſimul ad duras religatam brachia cautes
Vidit Abantiades, niſi quod levis aura capillos
Moverat, & tepido manabant lumina fletu,
Marmoreum ratus eſſet opus: trahit inſcius ignes,
Et ſtupet: eximiæ correptus imagine formæ,
Penè ſuas quatere eſt oblitus in aëre pennas.
Ut ſtetit, O, dixit, non iſtis digna catenis,
Sed quibus inter ſe cupidi junguntur amantes,
Pande requirenti nomen terræq; tuúmque,
Et cur vincla geras. Primò ſilet illa, nec audet
Appellare virum virgo; manibúſq; modeſtos
Celâſſet vultus, ſi non religata fuiſſet:
Lumina, quod potuit, lacrymis implevit obortis.
Sæpius inſtanti ſua ne delicta fateri
Nolle videretur; nomen terræq; ſuúmque,
Quantáq; maternæ fuerit fiducia formæ,
Indicat: &, nondum memoratis omnibus unda
Inſonuit, veniénſq; immenſo bellua ponto
Imminet, & latum ſub pectore poſſidet æquor.

Conclamat

Conclamat virgo: Genitor lugubris, & unà
Mater adeſt, ambo miſeri, ſed juſtiùs illa;
Nec ſecum auxilium, ſed dignos tempore fletus,
Plangorémq; ferunt, vinctóq; in corpore adhærent.
Tum ſic hoſpes ait, LACRYMARUM longa manere
Tempora vos poterunt; ad opem brevis hora ferenda eſt.
Hanc ego ſi peterem Perſeus, Jove natus, & illâ,
Quam clauſam implevit fœcundo Jupiter auro,
Gorgonis anguicomæ Perſeus ſuperator, & alis
Æthereas auſus jactatis ire per auras,
Præferrer cunctis certè gener: Addere tantis
Dotibus & meritum (faveant modò numina) tento.
Ut mea ſit, ſervata mea virtute: paciſcor.
Accipiunt legem, (quis enim dubitaret?) & orant,
Promittúntq; ſuper regnum dotale parentes.
Ecce! velut navis præfixo concita roſtro
Sulcat aquas, juvenum ſudantibus acta lacertis:
Sic fera dimotis impulſu pectoris undis
Tantum aberat ſcopulis, quantum balearica torto
Funda poteſt plumbo medii tranſmittere cœli.
Cùm ſubitò juvenis pedibus tellure repulſæ
Arduus in nubes abiit, & in æquore ſummo
Umbra viri viſa eſt: viſam fera ſævit in umbram:
Utq; Jovis præpes, vacuo cùm vidit in arvo,
Præbentem Phœbo liventia terga draconem
Occupat adverſum; neu ſæva retorqueat ora,
Squamigeris avidos figit cervicibus ungues:
Sic celeri miſſo præceps per inane volatu
Terga feræ preſſit, dextróq; frementis in armo
Inachides ferrum curvo tenus abdidit hamo.
Vulnere læſa gravi, modò ſe ſublimis in auras
Attollit, modò ſubdit aquis: modo mare ferocis
Verſat apri, quem turba canum circumſona terret.
Ille avidos morſus velocibus effugit alis.
Quáq; patent, nunc terga cavis ſuper obſita conchis,
Nunc laterum coſtas, nunc quà tenuiſſima cauda
Deſinit in piſcem, falcato vulnerat enſe.

Bellua

Bellua puniceo mistos cum sanguine fluctus
Ore vomit: maduêre graves aspergine pennæ,
Nec bibulis ultrà Perseus talaribus ausus
Credere, conspexit scopulum: qui vertice summo
Stantibus extat aquis, operitur ab æquore moto.
Nixus eo, rupisq; tenens juga prima sinistræ,
Ter quater exegit repetita per ilia ferrum.
Littora cum plausu clamor, superásq; Deorum
Implevêre domos. Gaudent, generumq; salutant,
Auxiliúmq; domus, servatorémq; fatentur
Cassiope, Cepheúsq; pater: Resoluta catenis
Incedit virgo, pretiúmq; & causa laboris:
Ipse manus hausta victrices abluit unda:
Anguiferúmq; caput dura nè lædat arena,
Mollit humum foliis, natásq; sub æquore virgas
Sternit, & imponit Phorcynidos ora Medusæ.
Virga recens, bibulaq etiam nunc viva medullæ
Vim rapuit monstri, tactúq; induruit hujus,
Percepitq; novum ramis & fronde rigorem.
At pelagi Nymphæ factum mirabile tentant
Pluribus in virgis: & idem contingere gaudent,
Seminágq; ex illis iterant jactata per undas.
Nunc quoq; coralii eadem natura remansit:
Duritiem tacto capiant ut ab aëre, quódq;
Vimen in æquore erat, fiat super æquora saxum.
Diis tribus ille focos totidem de cespite ponit,
Lævum Mercurio; dextrum tibi, bellica virgo;
Ara Jovis media est: mactatur vacca Minervæ;
Alipedi vitulus; taurus tibi, summe Deorum.
Protenus Andromedon, & tanti præmia facti
Indotata rapit, tedas Hymenæus, amorq;
Præcipiunt, largis satiantur odoribus ignes,
Sertáq; dependent tectis, & ubiq; lyræq;
Tibiáque, & cantus, animi felicia læti
Argumenta sonant: reseratis aurea valvis
Atria tota patent, pulchróq; instructa paratu,
Cepheni proceres ineunt convivia regis.

Post-

Postquam epulis functi, generosi munera Bacchi
Diffudêre animos: cultúsque, genúsq; locorum
Quærit Abantiades. Quærenti protinus unus
Narrat Lyncides morésque, habitúmq; virorum.
Quod simul edocuit. Nunc ô fortissime, dixit,
Fare precor, Perseu, quanta virtute, quibúsq;
Artibus abstuleris crinita draconibus ora.
Narrat Abantiades, gelido sub Atlante jacentem
Esse locum solidæ tutum munimine molis,
Cujus in introitu geminas habitâsse sorores
Phorcidas, unius sortitas luminis usum;
Id si solerti, furtim dum traditur, æstu
Supposita cepisse manu, pérq; abdita longè,
Deviáque, & sylvis horrentia saxa fragosis,
Gorgonias tetigisse domos, passímq; per agros,
Pérq; vias vidisse hominum simulacra, ferarúmq;
In silicem ex ipsa visa conversa Medusa.
Se tamen horrendæ, clypei quem læva gerebat
Ære repercusso formam aspexisse Medusæ;
Dumq; gravis somnus colubros, ipsámq; tenebat,
Eripuisse caput collo, penníq; fugacem
Pegasŏn & fratrem, matris de sanguine natos.
Addidit & longi non falsa pericula cursus,
Quæ freta, quas terras sub se vidisset ab alto,
Et quæ jactatis tetigisset sydera pennis.
Ante expectatum tacuit tamen: excipit unus
Ex numero procerum, quærens, cur una sororum
Gesserit alternis immistos crinibus angues.
Hospes, ait quoniam scitaris digna relatu,
Accipe quæsiti causam: Clarissima forma,
Multorúmq; fuit spes invidiosa procorum
Illa: nec in tota conspectior ulla capillis
Pars fuit: inveni, qui se vidisse referrent.
Hanc pelagi Rector templo vitiâsse Minervæ
Dicitur: aversa est, & castos ægide vultus
Nata Jovis texit: néve hoc impune fuisset,
Gorgoneum crinem turpes mutavit in hydros.

Nunc

Nunc quoque, ut attonitos formidine terreat hoſtes,
Pectore in adverſo, quos fecit, ſuſtinet angues.

PUB. OVIDII NASONIS Metamorphoſeon.

LIBER V.

Dumq; ea Cephenùm medio Danaëius heros
Agmine commemorat, fremitu regalia turbæ
Atria complentur: nec, conjugialia feſta
Qui canat, eſt clamor, ſed qui fera nuntiet arma.
Inq; repentinos convivia verſa tumultus
Aſſimilare freto poſſis, quod ſæva quietum
Ventorum rabies motis exaſperat undis.
Primus in his Phineus, belli temerarius autor,
Fraxineam quatiens æratæ cuſpidis haſtam,
En, ait, en! adſum præreptæ conjugis ultor:
Nec mihi te pennæ, nec falſum verſus in aurum
Jupiter eripiet. Conanti mittere, Cepheus,
Quid facis? exclamat: Quæ te, germane, furentem
Mens agit in facinus? meritiſne hæc gratia tantis
Redditur? hac vitam ſervatam dote rependis?
Quam tibi non Perſeus, verum ſi quæris, ademit,
Sed grave Nereidum numen, ſed corniger Ammon,
Sed quæ viſceribus veniebat bellua ponti.
Exſaturanda meis: Illo tibi tempore rapta eſt,
Quo peritura fuit; niſi ſi crudelis id ipſum
Exigis ut pereat, luctúq; levabere noſtro.

Scilicet

Scilicet haud ſatis eſt, quòd te ſpectante revincta eſt,
Et nullam quòd opem patruus, ſponſúſve tuliſti,
Inſuper à quoquam quod ſit ſervata dolebis?
Præmiáq; eripies? Quæ, ſi tibi magna videntur,
Ex illis ſcopulis, ubi erant affixa, petîſſes:
Nunc ſine qui petiit, per quem hæc non orba ſenectus,
Ferre, quod & meritis, & voce eſt pactus; eúmq;
Non tibi, ſed certæ prælatum intellige morti.
Ille nihil contrá: ſed & hunc, & Perſea vultu
Alterno ſpectans, petat hunc ignorat, an illum;
Cunctatúſq; brevi contortam viribus haſtam,
Quantas ira dabat, nequicquam in Perſea miſit:
Vt ſtetit illa toro, ſtratiſtum deniq; Perſeus
Exiliit, telóq; ferox inimica remiſſo
Pectora rupiſſet, niſi poſt altaria Phineus
Iſſet: & (indignum!) ſcelerato profuit ara.
Fronte tamen Rhœti non irrita cuſpis adhæſit:
Qui poſtquam cecidit, ferrúmq; ex oſſe revúlſum eſt,
Calcitrat, & poſitas aſpergit ſanguine menſas.
Tum verò indomitas ardeſcit vulgus in iras,
Telaq; conjiciunt; & ſunt, qui Cephea dicant
Cum genero debere mori: ſed limine tecti
Exierat Cepheus, teſtatus júſque, fidemque,
Hoſpitiiq; Deos, ea ſe prohibente moveri.
Bellica Pallas adeſt, & protegit ægide fratrem,
Datq; animos. Erat Indus Atys, quem flumine Gange
Edita Limniace vitreis peperiſſe ſub undis
Creditur, egregius forma, quam divite cultu
Augebat, bis adhuc octonis integer annis,
Indutus chlamyden Tyriam, quam limbus obibat
Aureus: ornabant aurata monilia collum,
Et madidos myrrha curvum crinale capillos.
Ille quidem jaculo quamvis diſtantia miſſo
Figere doctus erat, ſed tendere doctior arcus.
Tum quoq; lenta manu flectentem cornua Perſeus
Stipite, qui media poſitus tumabat in ara,
Perculit, & fractis conſudit in oſſibus ora.

Hunc

Hunc ubi fœdatos jactantem in ſanguine vultus
Aſſyrius vidit Lycabas; junctiſſimus illi,
Et comes, & veri non diſſimulator amoris,
Poſtquam exhalantem ſub acerbo vulnere vitam
Deploravit Atyn, quos ille tetenderat arcus
Arripit: Et, mecum tibi ſint certamina, dixit,
Non longùm pueri fato lætabere: quo plus
Invidiæ, quàm laudis habes. Hæc omnia nondum
Dixerat, emicuit nervo penetrabile telum,
Vitatúmq; tamen ſinuoſa veſte pependit.
Vertit in hunc harpen madefactam cæde Meduſæ
Acriſioniades, adigitq; in pectus: at ille
Jam moriens, oculis ſub nocte natantibus atra,
Circumſpexit Atyn, ſéq; acclinavit ad illum,
Et tulit ad manes junctæ ſolatia mortis.
Ecce Syënites, genitus Methione Phorbas,
Et Libys Amphimedon, avidi committere pugnam,
San uine, quo latè tellus madefacta tepebat,
Conciderant lapſi: ſurgentibus obſtitit enſis,
Alterius coſtis, jugulo Phorbantis adactus.
At non Actoriden Erithum, cui lata bipennis
Telum erat, admoto Perſeus petit enſe, ſed altis
Extantem ſignis, multæq; in pondere maſſæ
Ingentem manibus tollit cratera duabus,
Infligitq; viro, Rutilum vomit ille cruorem:
Et reſupinus humum moribundo vertice pulſat.
Indè Semiramio Polydæmona ſanguine cretum,
Caucaſeúmq; Abarim, Sperchionidemq; Lycetum,
Intonſúmq; comas Helicen, Phlegyámq; Clytúmq;
Sternit, & extructos morientum calcat acervos.
Nec Phineus auſus concurrere comminus hoſti,
Intorquet jaculum: quod detulit error in Idam;
Expertem fruſtra belli, & neutra arma ſecutum.
Ille tuens oculis immitem Phinea torvis,
Quandoquidem in partes, ait, abſtrahor, accipe Phineu,
Quem feciſti hoſtem, penſáq; hoc vulnere vulnus.
Jámq; remiſſurus tractum de corpore telum,

San-

Sanguine defectos cecidit collapsus in artus.
Hîc quoq; Cephenûm post regem primus Odytes
Ense jacet Clymeni; Protenora percutit Hypseus;
Hypsea Lyncides; fuit & graudævus in illis
Emathion æqui cultor, timidúsq; Deorum:
Qui, quoniam prohibent anni bellare, loquendo
Pugnat, & incessit, scelerátaq; devovet arma.
Huic Cromis amplexo tremulis altaria palmis
Decutit ense caput: quod protinus incidit aræ:
Atq; ibi semianimis verba execrantia lingua
Edidit, & medios animam expiravit in ignes.
Hinc gemini fratres, Broteásq; & cæstibus Ammon
Invicti, vinci si possent cæstibus enses,
Phinea cecidêre manu: Cereríq; Sacerdos
Amphitus, albenti velatus tempora vitta.
Tu quoque, Lampetide, non hos adhibendus ad usus,
Sed qui pacis opus citharam cum vóce moveres,
Jussus eras célebrare dapes, festúmq; canendo.
Quem procul astantem, plectrúmq imbelle tenentem
Pettalus irridens, Stygiis cane cætera, dixit,
Manibus: & lævo mucronem tempore fixit.
Concidit, & digitis morientibus ille retentat
Fila lyræ: casúq; fuit miserabile carmen.
Non finit hunc impune ferox cecidisse Lycormas.
Raptáq; de dextro robusta repagula poste
Ossibus illisit mediæ cervicis: at ille
Procubuit terræ, mactati more juvenci.
Demere tentabat lævi quoq; robora postis
Cinipheus Palates: tentanti dextera fixa est
Cuspide Marmaridæ Coriti, lignóq; cohæsit.
Hærenti latus hausit Abas: nec corruit ille,
Sed retinente manu moriens è poste pependit.
Sternitur & Melaneus Persæa castra secutus,
Et Nasamoniaci Dorilas ditissimus agri,
Dives agri Dorilas: quo non possederat alter
Latius, aut totidem tollebat farris acervos.
Hujus in obliquo missum fletit inguine ferrum:

(Lethiser

(Lethifer ille locus) quem poſtquam vulneris autor
Singultantem animam, & verſantem lumina vidit
Bactrius Halcyoneus, H C quod premis, inquit, habeto
De tot agris terræ: corpúſq; exangue reliquit.
Torquet in hunc haſtam calido de vulnere raptam
Vltor Abantiades: mediâ quæ nare recepta
Cervice exacta eſt, in partéſq; eminet ambas.
Dúmq; manum fortuna juvat, Clytiúmque, Danúmq;
Matre ſatos una, diverſo vulnere fudit:
Nam Clytii per utrumq; gravi vibrata lacerto
Fraxinus acta femur; ſaculum Danus ore momordit.
Occidit & Celadon Mindeſſus, occidit Aſtreus:
Matre Palæſtina, dubio genitore creatus:
Echiónq; ſagax quondam ventura videre,
Tunc ave deceptus falſa; regiſq; Thoactes
Armiger, & cæſo genitore injamis Agyrtes:
Plus tamen exhauſto ſupereſt: nâmq; omnibus unum
Opprimere eſt animus, Conjurata undiq; pugnant
Agmina pro cauſa meritum impugnante fidémque:
Hac pro parte ſocer fruſtra pius, & nova conjux
Cum genitrice javent, ululatúq; atria complent.
Sed ſonus armorum ſuperat, gemitúſq; cadentum;
Pollutóſq; ſimul multo Bellona penates
Sanguine perfundit, renovatáq; prælia miſcet:
Circumeunt unum Phineus, & mille ſecuti
Phinea; tela volant hyberna grandine plura
Præter utrumq; latus, prætérq; & lumen, & aures:
Applicat hic humeros ad magnæ ſaxa columnæ,
Tutáq; terga gerens, adverſáq; in agmina verſus,
Suſtinet inſtantes: inſtabat parte ſiniſtra
Chaonius Molpeus, dextra Nabathæus Ethemon:
Tigris ut, auditis diverſa valle duorum
Extimulata fame, mugitibus armentorum,
Neſcit utrò potius ruat, & rutre ardet utroque;
Sic dubius Perſeus dextra, lævâne ferátur,
Molpea trajecti ſummovit vulnere cruris,
Contentúſq; fuga eſt; neq; enim dat tempus Ethemon,

Sed furit, & cupiens alto dare vulnera collo
Non circumſpectis exactum viribus enſem
Fregit in extrema percuſſæ parte columnæ
Lamina diſſiluit, dominiq; in gutture fixa eſt:
Non tamen ad lethum cauſas ſatis illa valentes
Plaga dedit: trepidum Perſeus, & inertia fruſtra
Brachia tendentem Cyllenide conſodit harpe.
Verùm ubi virtutem turbæ ſuccumbere vidit,
Auxilium, Perſeus, quoniam ſic cogitis ipſi,
Dixit, ab hoſte petam: vultus avertite veſtros
Si quis amicus adeſt; & Gorgonis extulit ora.
Quære alium, tua quem moveant miracula, dixit
Theſſalus: utq; manu iaculum lethale parabat
Mittere, in hoc hæſit ſignum de marmore geſtu:
Proximus huic Ampix animi pleniſſima magni
Pectora Lyncidæ gladio petit: inq; petendo
Dextera diriguit, nec citrà mota, nec ultrà eſt.
At Nileus, qui ſe genitum ſeptemplice Nilo
Ementitus erat, clypeo quoq; flumina ſeptem
Argento partim, partim cælaverat auro:
Aſpice ait, Perſeu, noſtræ primordia gentis;
MAGNA feres tacitus ſolatia mortis ad umbras
A tanto cecidiſſe viro: Pars ultima vocis
In medio ſuppreſſa ſono eſt, adapertáq; velle
Ora loqui credas, nec ſunt ea pervia verbis.
Increpat hos, vitióq; animi, non viribus, inquit,
Gorgoneis torpetis, Eryx: incurrite mecum,
Et proſternite humi juvenem magica arma moventem:
Incurſurus erat: tenuit veſtigia tellus,
Immotúſq; ſilet, armatáq; manſit imago.
Hi tamen ex merito pœnas ſubiêre; ſed unus
Miles erat Perſei, pro quo dumpugnat, Aconteus
Gorgone conſpecta ſaxo concrevit oborto.
Quem ratus Aſtyages etiam dum vivere, longo
Enſe ferit; ſonuit tinnitibus enſis acutis.
Dum ſtupet Aſtyages naturam traxit eandem,
Marmoreóq; manet vultus mirantis in ore.

Nomina

Nomina longa mora est media de plebe virorum
Dicere. Bis centum restabant corpora pugnæ:
Gorgone bis centum riguerunt corpora visa.
Pœnitet injusti tunc deniq; Phineа belli.
Sed quid agat? simulacra videt diversa figuris,
Agnoscitq; suos & nomine quemq; vocatum,
Poscit opem; credénsq; parum, sibi proxima tangit
Corpora: marmor erant. Avertitur, atq; ita supplex
Confessáq; manus, obliquáq; bracchia tendens,
Vincis, ait, Perseu: remove tua monstra, tuæq;
Saxificos vultus, quæcunq; ea, tolle Medusæ,
Tolle precor: non nos odium, regniq; cupido
Compulit ad bellum. Pro conjuge movimus arma:
CAUSA fuit meritis melior tua, tempore nostro.
Non cessisse piget: Nihil ô fortissime, præter
Hanc animam concede mihi: tua cætera sunto.
Talia dicenti, neq; eum, quem voce rogabat
Respicere audenti, quod, ait, timidissime Phineu
Et possum tribuisse, & magnum est munus inerti,
Pone metum, tribuam, nullo violabere ferro:
Quin etiam marmora dabo monumenta per ævum,
Inq; domo soceri semper spectabere nostri,
Ut mea se sponsi soletur imagine conjux.
Dixit, & in partem Phorcynida transtulit illam
Ad quam se trepido Phineus obverterat ore.
Tunc quoq; conati sua flectere lumina, cervix
Diriguit, saxoq; oculorum induruit humor.
Sed tamen os timidum, vultusq; in marmore supplex,
Summissæq; manus, faciesq; obnoxia mansit.
Victor Abantiades patrios cum conjuge muros
Intrat: & immeriti vindex, ultorq; parentis
Aggreditur Prœtum, nam fratre per arma fugato
Acrisioneas Prœtus possederat arces.
Sed nec ope armorum, nec, quam male ceperat, arce,
Torva colubriferi superavit lumina monstri.
Te tamen, ô parvæ rector Polydecte Seriphi,
Nec juvenis virtus per tot spectata labores,

Nec mala mollierant: ſed inexorabile durus
Exercet odium, nec iniqua finis in ira eſt,
Detrectas etiam laudem, fictámq; Meduſæ
Arguis eſſe necem: dabimus tibi pignora veri,
Parcite luminibus, Perſeus ait: oráq; regis
Ore Meduſæo ſilicem ſine ſanguine fecit.
Hactenus aurigenæ comitem Tritonia fratri
Se dedit: indè cava circumdata nube Seriphon
Deſerit, à dextra, Cythno Gyaróq; relictis.
Quáq; ſuper pontum via viſa breviſſima, Thebas,
Virgineúmq; Helicona petit: quo monte potita
Conſtitit, & doctas ſic eſt affata ſorores;
Fama novi fontis noſtras pervenit ad aures,
Dura Meduſæi quem præpetis ungula rupit,
Is mihi cauſa viæ: volui mirabile factum
Cernere; vidi ipſum materno ſanguine naſci:
Excipit Uranie: Quæcunq; eſt cauſa videndi
Has tibi, Diva, domos, animo gratiſſima noſtro,
Vera tamen fama eſt: & Pegaſus hujus origo eſt
Fontis, & ad latices deduxit Pallada ſacros.
Quæ mirata diu factas pedis ictibus undas,
Sylvarum lucos circumſpicit antiquarum,
Antraque, & innumeris diſtinctas floribus herbas.
Felicéſq; vocat pariter ſtudióque, locóq;
Mœonidas: Quam ſic affata eſt una ſororum:
O; NISI te virtus opera ad majora tuliſſet,
In partem ventura chori Tritonia noſtri,
Vera refers; meritóq; probas artémque, locúmque:
Et gratam ſortem, tutæ modò ſimus, habemus.
Sed (vetitum eſt adeò ſceleri nihil) omnia terrent
Virgineas mentes: dirúmque ante ora Pyreneus
Vertitur: & nondum me tota mente recepi:
Daulia Threïcio Phocaáq; milite rura
Ceperat ille ferox, injuſtáq; regna tenebat:
Templa petebamus Parnaſſia; vidit euntes,
Noſtráq; fallaci veneratus numina vultu,
Mœonides (agnorat enim) conſiſtite, dixit,

Nec

Nec dubitate, precor, tecto grave ſidus, & imbrem
(Imber erat) viarte meo: SUBIERE minores
Sæpe caſas ſuperi: Dictis, & tempore motæ,
Annuimúſq; viro, primáſq; intravimus ædes.
Deſierant imbres, victóq; Aquilonibus Auſtro,
Fuſca repurgato fugiebant nubila cœlo:
Impetus ire fuit. Claudit ſua tecta Pyreneus,
Vimq; parat, quam nos ſumptis effugimus alis.
Ipſe ſecuturo ſimilis ſtetit arduus arce:
Quaq; via eſt vobis, erit & mihi, dixit, eadem.
Séq; jacit vecors è ſummo culmine turris,
Et cadit in vultus, diſcuſsíſq; oſſibus oris
Tundit humum moriens ſcelerato ſanguine tinctam.
Muſa loquebatur; pennæ ſonuêre per auras,
Vóxq; ſalutantum ramis veniebat ab altis:
Suſpicit, & linguæ quærit tam certa loquentes
Unde ſonent, hominémq; putat Jove nata locutum.
Ales erat: numeroq; novem ſua fata querentes
Inſtiterant ramis imitantes omnia picæ:
Miranti ſic orſa Deæ Dea: nuper & iſtæ
Auxerunt volucrum victæ certamine turbam,
Pierus has genuit Pellæis dives in arvis;
Pæonis Euippe mater fuit: illa potentem
Lucinam novies, novies paritura vocavit:
Intumuit numero ſtolidarum turba ſororum,
Pérq; tot Æmonias, & per tot Achaïdas urbes
Huc venit, & tali committit prælia voce:
Deſinite indoctum vana dulcedine vulgus
Fallere: Nobiſcum, ſi qua eſt fiducia vobis,
Theſpiades certate Deæ: nec voce, nec arte
Vincemur; totidémq; ſumus: Vel cedite victæ
Fonte Meduſæo, & Hyantea Aganippe;
Vel nos Emathiis ad Pæonas uſq; nivoſos
Cedemus ſylvis: dirimant certamina Nymphæ;
TURPE quidem contendere erat; ſed cedere viſum
Turpius: electæ jurant per flumina Nymphæ;
Factáq; de vivo preſsêre ſedilia ſaxo.

Tunc sine sorte prior, quæ se certare professa est,
Bella canit superûm: falsoq; in honore gigantes
Ponit, & extenuat magnorum facta Deorum:
Emissúmq; imâ de sede Typhoëa terræ
Cœlitibus seciſſe metum, cunctosq; dedisse
Terga fugæ: donec fessos Ægyptia tellus
Ceperit, & septem discretus in ostia Nilus:
Huc quoq; terrigenam veniſſe Typhoëa narrat;
Et se mentitis superos celâsse figuris:
Duxq; gregis, dixit, sit Jupiter! unde recurvis,
Nunc quoq; firmatis Libys est cum cornibus Ammon,
Delius in corvo, proles Semeleia capro,
Feleſorer Phœbi, nivea Saturnia vacca,
Piſce Venus latuit, Cyllenius Ioidis alis.
Hactenus ad citharam vocalia moverat ora:
Poſcimur Aonides: ſed forsitan otia non ſunt,
Nec nostris præbere vacat tibi cantibus aures.
Nè dubita, vestrúmq; mihi refer ordine carmen,
Pallas ait: nemoriſq; levi conſedit in umbra.
Muſa refert: DEDIMUS ſummam certaminis uni.
Surgit, & immenſos hedera collecta capillos
Calliope querulas prætentat pollice chordas:
Atq; hæc percuſſis ſubjungit carmina neruis.

Prima Ceres unco glebas dimovit aratro;
Prima dedit fruges alimentaq; mitia terris;
Prima dedit leges: Cereris ſunt omnia munus:
Illa canenda mihi est; utinam modo dicere poſſem
Carmina digna Dea! certè est Dea carmine digna.
Vaſta giganteis injecta est insula membris
Trinacris, & magnis ſubjectum molibus urget
Æthereas ausum sperare Typhoëa ſedes.
Nititur ille quidem, tentátq; resurgere sæpe:
Dextra ſed Ausonio manus est subjecta Peloro,
Læva, Pachyne, tibi; Lybæo crura premuntur.
Degravat Ætna caput: ſub qua reſupinus arenas
Ejectat, flammámq; fero vomit ore Typhœus.
Sæpe remoliri luctatur pondera terræ,

Oppi-

Oppidáque, & magnos devolvere corpore montes.
Indè tremit tellus, & rex pavet ipse silentum,
Nè pateat, latóq; solum retegatur hiatu,
Immissúsq; dies trepidantes terreat umbras:
Hanc metuens cladem, tenebrosa sede tyrannus
Exierat: currúque atrorum evectus equorum,
Ambibat Siculæ cautus fundamina terræ.
Postquam exploratum satis est loca nulla labare,
Depositúsq; metus, videt hunc Erycina vagantem
Monte suo residens: natumq; amplexa volucrem,
Arma manúsq; meæ, mea, nate, potentia, dixit,
Illa, quibus superas omnes, cape tela, Cupido,
Inq; Dei pectus celeres molire sagittas,
Cui triplicis cessit fortuna novissima regni.
Tu superos, ipsúmq; Jovem, tu numina ponti
Victa domas, ipsumq; regit qui numina terræ.
Tartara quid cessant? cur non matrísque, tuúmq;
Imperium profers? agitur pars tertia mundi:
Et tamen in cœlo, quæ jam patientia nostra est?
Spernimur, ac mecum vires minuuntur amoris.
Pallada nonne vides, jaculatricémq; Dianam
Abscessisse mihi? Ceteris quoq; filia virgo,
Si patiamur, erit: nam spes affectat eadem.
At tu pro socio, si qua est tibi gratia, regno
Junge Deam patruo. Dixit Venus. Ille pharetram
Solvit, & arbitrio matris de mille sagittis
Unam sepositit: sed quæ nec acutior ulla,
Nec minus incerta est, nec quæ magis audiat arcum:
Oppositóq; genu curvavit flexile cornu,
Inq; cor hamata percussit arundine Ditem.
Haud procul Ætneis lacus est à mœnibus altus,
Nomine Pergusa: non illo plura Caystri
Carmina cygnorum labentibus audit in undis.
Sylva coronat aquas cingens latus omne, suisq;
Frondibus, ut velo, Phœbeos summovet ignes:
Frigora dant rami, variis humus humida floribus
Perpetuum ver est. Quo dum Proserpina luco

Ludit, & aut violas, aut candida lilia carpit,
Dúmq; puellari ſtudio calathóſque, ſinúmq;
Implet, & æquales certat ſuperare legendo,
Penè ſimul viſa eſt, dilectáq; raptáq; Diti:
Uſq; adeò eſt properatus amor: Dea territa, mæſto,
Et matrem, & comites, ſed matrem ſæpius, ore
Clamat, & ut ſumma veſtem laniârat ab ora,
Collecti flores tunicis cecidêre remiſſis,
Tantáq; ſimplicitas puerilibus adfuit annis:
Hæc quoq; virgineum movit jactura dolorem.
Raptor agit currus, & nomine quemq; vocando
Exhortatur equos, quorum per colla jubáſq;
Excutit obſcura tinctas ferrugine habenas:
Pérq; lacus altos, & olentia ſulphure fertur
Stagna Palicorum, rupta ferventia terra;
Et quà Bacchiadæ, himari gens orta Corintho,
Inter inæquales poſuerunt mœnia portus.
Eſt medium Cyanes, & Piſææ Arethuſæ,
Quod coït anguſtis incluſum cornibus æquor:
Hîc fuit, à cujus ſtagnum quoq; nomine dictum eſt,
Inter Sicelidas Cyane celeberrima Nymphas,
Gurgite quæ medio ſumma tenus extitit alvo,
Agnovitq; Deam; nec longiùs ibitis, inquit:
Non potes invitæ Cereris gener eſſe; roganda,
Non rapienda fuit. Quod ſi componere magnis
Parva mihi fas eſt; & me dilexit Anapis;
Exorata tamen, nec, ut hæc, exterrita, nupſi.
Dixit: & in partes diverſas brachia tendens
Obſtitit: Haud ultrà tenuit Saturnius iram:
Terribiléſq; hortatus equos, in gurgitis ima
Contortum valido ſceptrum regale lacerto
Condidit. Icta viam tellus in Tartara fecit,
Et pronos currus medio cratere recepit.
At Cyane, raptúmq; Deam, contemptáq; ſuorum
Jura ſui mœrens, inconſolabile vulnus
Mente gerit tacita, lacrymíſq; abſumitur omnis:
Et quarum fuerat magnum modo numen, in illas

Extr-

Extenuatur aquas: molliri membra videres,
Oſſa pati flexus, ungues poſuiſſe rigorem.
Primáq; de tota tenuiſſima quæq; liqueſcunt:
Cœrulei crines, digitiq; & crura, pedéſque:
Nam brevis in gelidas membris exilibus undas
Tranſitus eſt, poſt hæc humeri, tergúmque, latúſque,
Pectoráq; in tenues abeunt evanida rivos;
Deniq; pro vivo vitiatas ſanguine venas
Lympha ſubit, reſtátq; nihil quod prendere poſſis.
Interea pavidæ nequicquam filia matri
Omnibus eſt terris, omni quæſita profundo.
Illam non udis veniens aurora capillis
Ceſſantem vidit, non Heſperus: illa duabus
Flammiferas pinus manibus ſuccendit ab Ætna,
Pérq; pruinoſas tulit irrequieta tenebras.
Rurſus ubi aima dies hebetârat ſidera, natam
Solis ab occaſu, Solis quærebat ad ortus.
Feſſa labore ſitim conceperat, oráq; nulli
Colluerant fontes: contectam ſtramine vidit
Fortè caſam, parváſq; fores pulſavit. At indè
Prodit anus, Divámq; videt, lymphámq; roganti
Dulce dedit, teſta quod coxerat antè, polenta.
Dum bibit illa datum, duri puer oris, & audax
Conſtitit ante Deam, riſitque, avidámq; vocavit.
Offenſa eſt; neq; adhuc epota parte, loquentem
Cum liquido miſta perfudit Diva polenta.
Combibit os maculas, &, quæ modò brachia geſſit,
Crura gerit: cauda eſt mutatis addita membris:
Inq; brevem formam, nè ſit vis magna nocendi,
Contrahitur, parváq; minor menſura lacerta eſt.
Mirantem, flentémque, & tangere monſtra paventem
Fugit anum, latebrámq; petit, aptúmq; colori
Nomen habet, variis ſtellatus corpora guttis.
Quas Dea per terr.as, & quas erraverit undas,
Dicere longa mora eſt: quærenti defuit orbis.
Sicaniam repetit; dúmq; omnia luſtrat eundo,
Venit & ad Cyanen: ea, ni mutata fuiſſet,

Omnia

Omnia narrâſſet: ſed & os & lingua volenti
Dicere non aderant, nec, qua loqueretur, habebat.
Signa tamen manifeſta dedit; notámq; parenti
Illo fortè loco dilapſam in gurgite ſacro
Perſephones zonam ſummis oſtendit in undis.
Quam ſimul agnovit, tanquam tum deniq; raptam
Scîſſit, inornatos laniavit dira capillos:
Et repetita ſuis percuſſit pectora palmis.
Neſcit adhuc ubi ſit: terras tamen increpat omnes,
Ingratáſq; vocat, nec frugum munere dignas;
Trinacriam ante alias, in qua veſtigia damni
Repperit. Ergo illic ſæva vertentia glebas
Fregit aratra manu, pariliq; irata colonos
Ruricoláſq; boves letho dedit, arváq; juſſit
Fallere depoſitum, vitiatáq; ſemina fecit.
Fertilitas terræ latum vulgata per orbem
Sparſa jacet; primis ſegetes moriuntur in herbis,
Et modo Sol nimius, nimius modò corripit imber;
Sidera, nunc ventiq; nocent: avidæq; volucres
Semina jacta legunt; lolium tribuliq; fatigant
Triticeas meſſes, & inexpugnabile gramen.
Tum caput Eleis Alpheas extulit undis:
Rorantéq; comas à fronte removit ad aures,
Atq; ait, O toto quæſitæ virginis orbe,
Et frugum genitrix, immenſos ſiſte labores,
Neve tibi ſidæ violenta iraſcere terræ.
Terra nihil meruit, patuitq; invita rapinæ.
Nec ſum pro patria ſupplex: hæc hoſpita veni.
Piſa mihi patria eſt, & ab Elide ducimus ortus;
Sicaniam peregrina colo: ſed gratior omni
Hæc mihi terra ſolo eſt; hos nunc Arethuſa penates,
Hanc habeo ſedem; quam tu mitiſſima ſerva.
Mota loco cur ſim, tantiq; per æquoris undas
Advehar Ortygiam, veniet narratibus hora
Tempeſtiva meis, cùm tu curáq; levata,
Et vultus melioris eris: mihi pervia tellus
Præbet iter, ſubtérq; imas ablata cavernas

Hîc

Hîc caput attollo, deiuetáq; ſiderа cerno:
Ergo dum Stygio ſub terris gurgite labor,
Viſa tua eſt oculis illic Proſerpina noſtris;
Illa quidem triſtis, nec adhuc interrita vultu,
Sed regina tamen, ſed opaci maxima mundi,
Sed tamen inferni pollens matrona tyranni.
Mater ad auditas ſtupuit ceu ſaxea, voces,
Attonitæq; diu ſimilis fuit: utq; dolore
Pulſa gravi gravis eſt amentia, curribus auras
Exit in æthereas. Ibi toto nubila vultu
Ante Jovem ſparſis ſtetit invidioſa capillis,
Próq; meo veni ſupplex tibi, Jupiter, inquit,
Sanguine, próq; tuo: ſi nulla eſt gratia matris,
Nata patrem moveat; neu ſi tibi cura, precamur,
Vilior illius, quod noſtra eſt edita partu.
En? quæſita diu tandem mihi nata reperta eſt.
Si reperire vocas amittere certiùs; aut ſi,
Scire ubi ſit, reperire vocas. Quòd rapta, feremus,
Dummodo reddat eam: neq; enim prædone marito
Filia digna tua eſt, ſi jam mea filia non eſt.
Jupiter excepit, Commune eſt pignus onúſq;
Nata mihi tecum: ſed, ſi modò nomina rebus
Addere vera placet, non hoc injuria factum,
Verùm amor eſt, neq; erit nobis gener ille pudori;
Tu modò diva velis. Ut deſint cætera, quantum eſt
Eſſe Jovis fratrem? Quid, quòd non cætera deſunt?
Nec cedit niſi ſorte mihi? Sed tanta cupido
Si tibi diſſidii eſt, repetet Proſerpina cœlum,
Lege tamen certa, ſi nullos contigit illic
Ore cibos: nam ſic Parcarum fœdere cautum eſt.
Dixerat, At Cereri certum eſt educere natam.
Non ità fata ſinunt: quoniam jejunia virgo
Solverat, &, cultis dum ſimplex errat in hortis,
Puniceum curva decerpſerat arbore pomum,
Sumptáq; pallenti ſeptem de cortice grana
Preſſerat ore ſuo. Solúſq; ex omnibus illud
Aſcalaphus vidit: quem quondam dicitur Orphne,

Inter

Inter Avernales haud ignotissima Nymphas,
Ex Acheronte suo furvis peperisse sub antris:
Vidit, & indicio reditum crudelis ademit.
Ingemuit regina Erebi, testémq; profanum
Fecit avem: sparsúmq; caput Phlegethontide lympha
In rostrum, & plumas, & grandia lumina vertit.
Ille sibi ablatus, fulvis amicitur in alis,
Inq; caput crescit, longósq; reflectitur ungues:
Vixq; movet natas per inertia brachia pennas:
Fœdáq; fit volucris, venturi nuntia luctus,
Ignavus bubo, dirum mortalibus omen.
Hic tamen indicio pœnam, linguâq; videri
Commeruisse potest. Vobis, Acheloïdes, unde
Pluma, pedésq; avium, cùm virginis ora geratis?
An quia, cùm legeret flores Proserpina vernos,
In comitum numero mistæ Sirenes eratis?
Quam postquam toto frustra quæsistis in orbe,
Protinus, ut vestram sentirent æquora curam,
Posse super fluctus alarum insistere remis
Optâstis: faciléq; Deos habuistis, & artus
Vidistis vestros subitis flavescere pennis.
Nè tamen ille canor mulcendas natus ad aures,
Tantáq; dos oris linguæ deperderet usum;
Virginei vultus, & vox humana remansit.
At medius fratrísq; sui, mœlæq; sororis
Jupiter, ex æquo volventem dividit annum:
Nunc Dea regnorum numen commune duorum,
Cum matre est totidem, totidemcum conjuge menses.
Vertitur extemplo facies & mentis, & oris:
Nam modo quæ poterat Diti quoq; mœsta videri,
Læta Deæ frons est, Ut Sol, qui tectus aquosis
Nubibus antè fuit, victis è nubibus exit.
Exigit alma Ceres, nata secura recepta,
Quæ tibi causa fugæ? cur sis, Arethusa, sacer fons?
Conticuêre undæ: quarum Dea sustulit alto
Fonte caput, viridésq; manu siccata capillos,
Fluminis Alphëi veteres narravit amores.

Fa-

Pars ego Nympharum quæ sunt in Achaïde, dixit,
Una fui: nec me studiosius altera saltus
Legit, nec posuit studiosis altera tasses.
Sed quamvis formæ nunquam mihi fama petita est,
Quamvis fortis eram, formosæ nomen habebam:
Nec mea me facies nimium laudata juvabat,
Quâq; aliæ gaudere solent, ego rustica dote
Corporis erubui, CRIMENQUE placere putavi.
Lassa revertebar, memini, Stymphalide sylva:
Æstus erat, magnúsq; labor geminaverat æstum.
Invenio sine vortice aquas, sine murmure euntes,
Perspicuas ad humum: per quas numerabilis altè
Calculus omnis erat, quas tu vix ire putares.
Cana salicta dabant, nutritáq; populus unda,
Sponte sua natas ripis declivibus umbras.
Accessi, primúmq; pedis vestigia tinxi,
Poplite deinde tenus: neq; eo contenta, recingor,
Molliáq; impono salici velamina curvæ,
Nudáq; mergor aquis, quas dum ferióque, traháque,
Mille modis labens, excussáq; brachia jacto,
Nescio quod medio sensi sub gurgite murmur,
Territáq; insisto propioris margine fontis.
Quò properas Arethusa? Suis Alpheus ab undis,
Quò properas? iterum rauco mihi dixerat ore:
Sicut eram fugio sine vestibus; altera vestes
Ripa meas habuit: tantò magis instat, & ardet;
Et, quia nuda fui, sum visa paratior illi:
Sic ego currebam, sic me ferus ille premebat,
Ut fugere accipitrem penna trepidante columbæ,
Ut solet accipiter trepidas urgere columbas,
Usq; sub Orchomenon, Psophidaque, Cyllenénque,
Mænaliosq; sinus, gelidúmq; Erymanthon, & Elim
Currere sustinui; nec me velocior ille:
Sed tolerare diu cursus ego viribus impar
Non poteram: longi patiens erat ille laboris.
Per tamen & campos, & opertos arbore montes,
Saxa quoque, & rupes, & quà via nulla, cucurri:

Sol

Sol erat à tergo, vidi præcedere longam
Ante pedes umbram, nisi si timor illa videbat:
Sed certè sonitúq; pedum terrebat & ingens
Crinales vittas afflabat anhelitus oris.
Fessa labore fugæ, Fer opem, deprendimur, inquam,
Armigeræ Diana tuæ cui sæpe dedisti
Ferre tuos arcus, inclusáq; tela pharetra.
Mota Dea est, sparsisq; ferens è nubibus unam
Me super injecit. Lustrat caligine tectam
Amnis, & ignarus circum cava nubila quærit:
Bisq; locum, quo me Dea texerat, inscius ambit,
Et bis Io Arethusa, Io Arethusa vocavit.
Quid mihi tunc animi miseræ fuit? Anne quod agnæ,
Si qua lupos audit circum stabula alta frementes?
Aut lepori, qui vepre latens hostilia cernit
Ora canum, nullosq; audet dare corpore motus?
Non tamen abscedit, neq; enim vestigia cernit
Longiùs ulla pedum: servat nubémque, locúmque,
Occupat obsessos sudor mihi frigidus artus,
Cæruleæq; cadunt toto de corpore guttæ,
Quáq; pedem movi, manat locus: eq; capillis
Ros cadit, & citiùs, quam nunc tibi fata renarro.
In latices mutor: sed enim cognoscit amatas
Amnis aquas, positoq; viri, quod sumpserat, ore,
Vertitur in proprias, ut se mihi misceat, undas.
Delia rupit humum: cæcis ego mersa cavernis
Advehor Ortygiam, quæ me cognomine divæ
Grata mihi superas eduxit prima sub auras.
Hac Arethusa tenus. Geminos Dea fertilis angues
Curribus admovit, frenisq; coërcuit ora:
Et medium cœli terræq; per aëra vecta est,
Atq; levem currum Tritonida misit in urbem
Triptolemo, partimq; rudi data semina jussit
Spargere humo, partim post tempora longa recultæ.
Jam super Europen sublimis, & Asida terram
Vectus erat juvenis, Scythicásq; advertitur oras
Rex ubi Lyncis erat: regis subit ille penates.

Qui

Quà veniat, cauſámq; viæ, noménq; rogatus,
Et patriam: Patria eſt claræ mihi, dixit, Athenæ;
Triptolemus nomen; veni nec puppe per undas,
Nec pede per terras: patuit mihi pervius æther.
Dona fero Cereris, latos quæ ſparſa per agros,
Frugiferas meſſes? alimentáq; mitia reddant.
Barbarus invidit, tantiq; ut muneris autor
Ipſe fit, hoſpitio recipit, ſomnóq; gravatum
Aggreditur ferro: conantem figere pectus
Lynca Ceres fecit, rurſúſq; per aëra juſſit
Mopſopium juvenem ſacros agitare jugales.
Finierat doctos è nobis maxima cantus:
At Nymphæ viciſſe Deas Helicona colentes
Concordi dixêre ſono, Convicia victæ
Cùm facerent: Quoniam, dixit, certamine vobis
Supplicium meruiſſe parum eſt, maledictáq; culpæ
Additis, & non eſt patientia libera nobis:
Ibimus in pœnas, & qua vocat ira, ſequemur.
Rident Pœonides, ſpernúntq; minantia verba,
Conatæq; loqui, & magno clamore protervas
Intentare manus, pennas exire per ungues
Aſpexêre ſuos, operiri & brachia plumis:
Alteraq; alterius rigido concreſcere roſtro
Ora videt, volucréſq; novas accedere ſylvis.
Plangere dùmq; volunt, per brachia mota levatæ,
Aëre pendebant, nemorum convitia, picæ.
Nunc quoq; in alitibus facundia priſca remanſit,
Raucáq; garrulitas, ſtudiúmq; immane loquendi.

PUB.

PUB. OVIDII NASONIS Metamorphoseon.

LIBER VI.

PRæbuerat dictis Tritonia talibus aures:
Carminaq; Aonidum juſtámq; probaverat iram.
Tum ſecum: Laudare parum eſt, laudemur & ipſæ:
Numina nec ſperni ſine pœna noſtra ſinamus,
Mæoniæq; animum fatis intendit Arachnes.
Quam ſibi lanificæ non cedere laudibus artis
Audierat. Non illa loco, nec origine gentis
Clara, ſed arte fuit. Pater huic Colophonius Idmon,
Phocaico bibulas tingebat murice lanas:
Occiderat mater; ſed & hæc de plebe, ſuóq;
Æqua viro fuerat. Lydas tamen illa per urbes,
QUÆSIERAT ſtudio nomen memorabile: quamvis
Orta domo parva, parvis habitabat Hypæpis:
Hujus ut aſpicerent opus admirabile, ſæpe
Deſeruêre ſui Nymphæ vineta Timoli:
Deſeruêre ſuas Nymphæ Pactolides undas:
Nec factas ſolum veſtes ſpectare juvabat;
Tunc quoq; cùm fierent; Tantus decor affuit arti!
Sive rudem primos lanam glomerabat in orbes;
Seu digitis ſubigebat opus, repetitáq; longo
Vellera mollibat nebulas æquantia tractu;
Sive levi teretem verſabat pollice fuſum;
Seu pingebat acu: SCIRES à Pallade doctam.
Quod tamen ipſa negat: Tantáq; offenſa magiſtra.

Certet,

Certet, ait, mecum, nihil eſt quòd victa recuſem,
Pallas anum ſimulat: falſoſq; in tempora canos
Addit & infirmos baculo quoq; ſuſtinet artus.
Tunc ſic orſa loqui: NON omnia grandior ætas
Quæ fugiamus habet. SERIS venit uſus ab annis.
Conſilium nè ſperne meum; Tibi fama petatur
Inter mortales faciendæ maxima telæ.
CEDE Deæ veniámq; tuis temeraria dictis
Supplice voce roga: veniam dabit illa rogantì.
Aſpicit hanc torvis, inceptáq; fila reliquit:
Vixq; manus retinens, conſeſſáq; vultibus iram,
Talibus obſcuram relecuta eſt Pallada dictis:
Mentis inops, longâq; venis confecta ſenecta,
Et NIMIUM vixiſſe diu nocet. Audiat iſtas,
Si qua tibi nurus eſt, ſi qua eſt tibi filia voces:
CONSILIÌ ſatìs eſt in me mihi: néve movendo
Profeciſſe putes, eadem eſt ſententia nobis.
Cur non ipſa venit? cur hæc certamina vitat?
Tum Dea Venit, ait: formámq; removit anilem,
Palladáq; exhibuit. Venerantur numina Nymphæ.
Mygdonidéſq; nurus: ſola eſt interrita virgo:
Sed tamen erubuit ſubitúſq; invita notavit
Ora rubor, rurſúq; evanuit: ut ſolet aër
Purpureus fieri, cum primùm Aurora movetur,
Et breve poſt tempus candeſcit ſolis ab ortu.
Perſtat in incepto, ſtolidæq; cupidine palmæ,
In ſua fata ruit: neq; enim Jove nata recuſat,
Nec monet ulteriùs, nec jam certamina differt.
Haud mora: conſiſtunt diverſis partibus ambæ,
Et gracili geminas intendunt ſtamine telas:
Tela jugo juncta eſt, ſtamen ſecernit arundo;
Inſeritur medium radiis ſubtemen acutis,
Quod digiti expediunt: atq; inter ſtamina ductum
Percuſſo feriunt inſerti pectine dentes.
Utraq; feſtinat, cinctæq; ad pectora veſtes
Brachia docta movent, ſtudio fallente laborem.
Illîc & Tyrium quæ purpura ſenſit ahenum

Texit ur, & tenues parvi discriminis umbræ:
Qualis ab imbre solet percussus solibus arcus
Inficere ingenti longum curvamine cœlum;
In quo diversi niteant cùm mille colores,
Transitus ipse tamen spectantia lumina fallit.
Usq; adeò quod tangit idem est, tamen ultima distant
Illic & lentum filis immittitur aurum,
Et vetus in tela deducitur argumentum.
Cecropia Pallas scopulum Mavortis in arce
Pingit, & antiquam de terræ nomine litem.
Bis sex cœlestes medio Jove, sedibus altis,
Augusta gravitate sedent; sua quemq; Deorum
Inscribit facies: Jovis est regalis imago.
Stare Deum pelagi, longoq; ferire tridente
Aspera saxa facit: medioq; è vulnere saxi
Exiluisse fretum, quo pignore vindicet urbem.
At sibi dat clypeum, dat acutæ cuspidis hastam,
Dat galeam capiti, defenditur ægide pectus,
Percussámq; sua simulat de cuspide terram
Edere cum baccis fœtum canentis olivæ,
Miraríq; Deos: OPERIS victoria finis.
Ut tamen exemplis intelligat æmula laudis,
Quod pretium speret pro tam furialibus ausis,
Quattuor in partes certamina quatuor addit,
Clara colore suo, brevibus distincta sigillis.
Threiciam Rhodopen habet angulus unus, & Æmum,
Nunc gelidos montes, mortalia corpora quondam,
Nomina summorum sibi qui tribuêre Deorum.
Altera Pigmæe fatum miserabile matris
Pars habet, hanc Juno justit certamine victam
Esse gruem, populisq; suis indicere bellum:
Pinxit & Antigonen ausam contendere quondam
Cum magni consorte Jovis, quam regia Juno
In volucrem vertit: nec profuit Ilion illi,
Laomedonve pater, sumptis quin candida pennis,
Ipsa sibi plaudat crepitante ciconia rostro.
Qui superest solus Cynaran habet angulus orbum:

Ipsq;

Isq; gradus templi natarum membra suarum
Amplectens, saxúq; jacens lacrymare videtur.
Circuit extremas oleis pacalibus oras.
Is modus est, operisq; sua facit arbore finem.
Mæonis elusam designat imagine tauri
Europam: verum taurum, freta vera putares.
Ipsa videbatur terras spectare relictas,
Et comites clamare suas: tactúmq; vereri
Assilientis aquæ, timidásq; recondere plantas.
Fecit, & Asterien aquila luctante tenrei:
Fecit olorinis Ledam recubare sub alis.
Addidit, ut Satyri cœlatus imagine, pulchram
Jupiter impleri gemino Nycteida fœtu:
Amphitryon fuerit, cùm te Tirynthia cepit:
Aureus ut Danaën Asopida luserit ignis;
Mnemosynen pastor, variúsq; Deoïda serpens.
Te quoq; mutatum torvo, Neptune, juvenco
Virgine in Æolia posuit: tu visus Enipeus
Gignis Aloïdas; aries Bisaltida fallis:
Et te flava comas frugum mitissima mater
Sensit equum: te sensit equum crinita colubris
Mater equi volucris: sensit Delphina Melantho.
Omnibus his faciémq; suam, faciémq; locorum
Reddidit. Est illîc agrestis imagine Phœbus:
Utq; modò accipitris pennas, modò tergaleonis
Gesserit; ut pastor Macareïda luserit Issen.
Liber ut Erigonen falsa deceperat uva:
Ut Saturnus equo geminum Chirona creârit.
Ultima pars telæ tenui circumdata limbo,
Nexilibus flores hederis habet intertextos.

NON illud Pallas, non illud carpere Livor
Possit opus. Doluit successu flava virago,
Et rupit pictas, cælestia crimina, vestes:
Utq; Cytoriaco radium de monte tenebat,
Ter quater Idmoniæ frontem percussit Arachnes.
Non tulit infelix: laqueóq; animosa ligavit
Guttura. Pendentem Pallas miserata levavit,

Atq; ita, Vive quidem, pende tamen improba, dixit:
Lexq; eadem pœnæ, nè sis secura futuri,
Dicta tuo generi, seriq; nepotibus esto.
Postea discedens succis Hecateïdos herbæ
Sparsit: & extemplo tristi medicamine tactæ
Defluxêre comæ; cum quis & naris, & aures,
Fitq; caput minimum: toto quoq; corpore parva est.
In latere exiles digiti pro cruribus hærent:
Cætera venter habet, de quo tamen illa remittit
Stamen, & antiquas exercet aranea telas.
Lydia tota fremit, Phrygiæq; per oppida facti
Rumor it, & magnum sermonibus occupat orbem.
Ante suos Niobe thalamos cognoverat illam,
Tum cùm Mæoniam virgo Sipylúmq; colebat:
Nec tamen admonita est pœna popularis Arachnes
Cedere cœlitibus, verbisq; minoribus uti.
Multa dabant animos: sed enim nec conjugis arces,
Nec genus amborum, magniq; potentia regni,
Sic placuêre illi (quamvis ea cuncta placerent)
Ut sua progenies: Et FELICISSIMA *matrem*
Dicta foret Niobe, si non sibi visa fuisset,
Nam fata Tiresia venturi præscia Manto
Per medias fuerat, divino concita motu,
Vaticinata vias: Ismenides ite frequentes,
Et date Latonæ, Latonigeníq; duobus
Cum prece thura pia, lauróq; innectite crinem.
Ore meo Latona jubet: Paretur: & omnes
Thebaïdes jussis sua tempora frondibus ornant,
Thuráq; dant sanctis & verba precantia flammis.
Ecce venit comitum Niobe celeberrima turba,
Vestibus intexto Phrygiis spectabilis auro,
Et, quantum ira sinit, formosa: movénsq; decoro
Cum capite immissos humerum per utrumq; capillos,
Constitit, útq; oculos circumtulit alta superbos,
Quis furor auditos, inquit, præponere visis
Cœlestes? aut, cur colitur Latona per aras?
Numen adhuc sine thure meum est: Mihi Tantalus autor;

Cui

Cui licuit ſoli ſuperorum tangere menſas;
Pleiadum ſoror eſt genitrix mea; maximus Atlas
Eſt avus, ætherium qui fert cervicibus axem;
Jupiter alter avus; ſocero quoq; glorior illo.
Me gentes metuunt Phrygiæ, me regia Cadmi
Sub domina eſt: fidibúſq; mei commiſſa marito
Mœnia cum populis à méq; viróq; reguntur.
In quamcunq; domus adverti lumina partem,
Immenſæ ſpectantur opes: accedit eodem
Digna Dea facies: huc natas adjice ſeptem,
Et totidem juvenes, & mox generóſq; nurúſque.
Quærite nunc, habeat quam noſtra ſuperbia cauſam.
Quoq; modo audetis genitam Titanida Cœo
Latonam præferre mihi, cui maxima quondam
Exiguam ſedem parituræ terra negavit?
Nec cœlo, nec humo, nec aquis Dea veſtra recepta eſt:
Exul erat mundo, donec miſerata vagantem,
Hoſpita tu terris erras, Ego, dixit, in undis;
Inſtabilémq; locum Delos dedit. Illa duorum
Facta parens: uteri pars hæc eſt ſeptima noſtri.
Sum felix: Quis enim negat hoc? felixq; manebo.
Hoc quoq; quis dubitet: TUTAM me copia fecit.
MAJOR ſum, quàm cui poſſit fortuna nocere.
Multaq; ut eripiat, multò mihi plura relinquet.
EXCESSERE metum mea jam bona. Fingite demi
Huic aliquid populo natorum poſſe meorum:
Non tamen ad numerum redigar ſpoliata duorum,
Ite ſatis properè ſacris: laurúmq; capillis
Ponite. Deponunt, & ſacra infecta relinquunt.
Quodq; licet, tacito venerantur murmure numen
Latonæ. Turba quantùm diſtabat ab orba,
Tantùm animoſa ſui furiis agitata doloris
Indignata Dea eſt, ſummóq; in vertice Cynthi
Talibus eſt dictis gemina cum prole locuta:
En! Ego veſtra parens, vobis animoſa creatis,
Et, niſi Junoni nulli ceſſura Dearum,
An Dea ſim, dubitor: pêrq; omnia ſecula cultis

Arceor, ô nati niſi vos ſuccurritis, aris.
Nec dolor hic ſolus: diro convitia facto
Tantalis adjecit, vóſq; eſt poſtponere natis
Auſa ſuis: & me (quod in ipſam decidat!) orbam,
Dixit. & exhibuit linguam ſcelerata paternam.
Adjectura preces erat his Latona relatis:
Deſine. Phœbus ait, POENÆ mora longa querela eſt.
Dixit idem Phœbe, celeríq; per aëra lapſu
Contigerat tecti Cadmeîda nubibus arcem.
Planus erat, latéq; patens prope mœnia campus.
Aſſiduis pulſatus equis: ubi turba rotarum,
Duráq; mollierat ſubjectas ungula glebas.
Pars ubi de ſeptem genitis Amphione ſortes
Conſcendunt in equos, Tyrióq; rubentia ſucco
Terga tremunt: auro gravidis moderantur habenis:
E quibus Iſmenos, quì matri ſarcina quondam
Prima ſuæ fuerat, dum certum flectit in orbem
Quadrupedis curſus ſpumantiáq; ora coërcet,
(Hei mihi!) conclamat: medioq; in pectore fixa
Tela gerit fræníſq; manu moriente remiſſis,
In latus à dextro paulatim defluit armo.
Proximus audito ſonitu per inane pharetræ
Fræna dabat Sipylus: veluti cùm præſcius imbres
Nube fugit viſa, pendentiáq; undiq; rector
Carbaſa deducit, nè quàlevis effluat aura.
Fræna tamen dantem non evitabile telum
Conſequitur: ſummáq; tremens cervice ſagitta
Hæſit, & extabat nudum de gutture ferrum.
Ille, ut erat pronus, per crura admiſſa, jubáſq;
Volvitur, & calido tellurem ſanguine fœdat.
Phœdimus infelix, & aviti nominis hæres
Tantalus, ut ſolito finem impoſuêre labori,
Tranſierant ad opus nitidæ juvenile paleſtræ:
Et jam contuleraut arcto luctantia nexu
Pectora pectoribus, cum tentoconcita nervo,
Sicut erant juncti, trajecit utrumq; ſagitta.
Ingemuêre ſimul; ſimul incurvata dolore

Membra

Membra ſolo poſuêre : ſimul ſuprema jacentes
Lumina verſârant ; animam ſimul exhalârunt.
Aſpicit Alphenor, laniatáq; pectora plangens
Evolat, ut gelidos complexibus allevet artus,
Inq; pio cadit officio: nam Delius illi
Intima fatifero rupit præcordia ferro.
Quod ſimul eductum eſt, pars eſt pulmonis in hamis
Eruta : cúmq; anima cruor eſt effuſus in auras.
At non intonſum ſimplex Damaſichthona vulnus
Afficit : ictus erat quà crus eſſe incipit, & quà
Mollia nodoſus facit internodia poples :
Dúmq; manu tentat trahere exitiabile telum,
Altera per jugulum pennis tenus acta ſagitta eſt :
Expulit hanc ſanguis, qui ſe jaculatus in altum
Emicat, & longè terebrata poſilit aura.
Ultimus Ilioneus non profectura precando
Brachia ſuſtulerat : Diíq; ô communiter omnes,
Dixerat, ignarus non omnes eſſe rogandos,
Parcite. Motus erat, cùm jam revocabile telum
Non fuit, Arcitenens : minimo tamen occidit ille
Vulnere, non altè percuſſo corde ſagitta.
Fama mali, populiq; dolor, lacrymæq; ſuorum,
Tam ſubitæ matrem certam fecêre ruinæ,
Mirantem potuiſſe, iraſcentémq; quòd auſi
Hoc eſſent ſuperi, quòd tantum juris haberent :
Nam pater Amphion, ferro per pectus adacto,
Finierat moriens pariter cum luce dolorem.
HEU ! Quantum hæc Niobe Niobe diſtabat ab illa !
Quæ modò Latois populum ſummoverat aris,
Et medium tulerat graſſus reſupina per urbem
Invidioſa ſuis : at nunc miſeranda vel hoſti,
Corporibus gelidis incumbit, & ordine nullo
Oſcula diſpenſat natos ſuprema per omnes.
A quibus ad cœlum liventia brachia tollens,
PASCERE crudelis noſtro Latona dolore,
Paſcere, ait, ſatiáq; meo tua pectora luctu,
Corq; ferum ſatia, dixit per funera ſeptem

Efferor; exulta, victrixq; inimica triumpha.
Cur autem victrix? MISERÆ mihi plura supersunt
Quàm tibi felici: post tot quoq; funera vinco:
Dixerat: & sonuit contento nervus ab arcu,
Qui præter Nioben unam, conterruit omnes.
Illa malo est audax: stabant cum vestibus atris
Ante toros fratrum demisso crine sorores:
E quibus una trahens hærentia viscere tela,
Impositò fratri moribunda relanguit ore:
Altera solari miseram conata parentem,
Conticuit subito, duplicatáq; vulnere cœco est,
Oráq; compressit, nisi postquam spiritus ibat.
Hæc frustra fugiens collabitur; illa sorori
Immoritur: latet hæc: illam trepidare videres.
Séxq; datis letho, diversáq; vulnera passis,
Ultima restabat, quam toto corpore mater,
Tota veste tegens, Unam, minimámq; relinque,
De multis minimam posco, clamavit, & unam:
Dúmq; rogat, pro qua rogat, occidit. Orba resedit
Exanimes inter natos, natáq; virumque,
Diriguitq; malis: nullos movet aura capillos;
In vultu color est sine sanguine; lumina mœstis
Stant immota genis; nihil est in imagine vivum.
Ipsa quoq; interius cum duro lingua palato
Congelat, & venæ desistunt posse moveri.
Nec flecti cervix, nec brachia reddere gestus,
Nec pes ire potest; intra quoq; viscera saxum est:
Flet tamen, & validi circundata turbine venti
In patriam rapta est, ubi fixa cacumine montis
Liquitur, & lacrymis etiam nunc marmora manant.
Tunc verò cuncti manifestam numinis iram
Fœmina virq; timent: cultúq; impensiùs omnes
Magna gemellipare venerantur numina divæ;
Utq; fit, à facto priora propiore renarrant.
E quibus unus ait: Lyciæ quoq; fertilis agris
Non impunè Deam veteres prævêre coloni.
RES obscura quidem est ignobilitate virorum,

Mira tamen : vidi præsens stagnúmq; locúmq ;
Prodigio notum. Nam me jam grandior ævo,
Impatiensq; viæ genitor, deducere lectos
Jusserat indè boves, gentisq; illius eunti
Ipse ducem dederat : cum quo dum piscua lustro,
(Ecce !) lacu medio, sacrorum nigra favilla
Ara vetus stabat, tremulis circumdata cannis.
Restitit ; & parvo, faveas mihi, murmure dixit
Dux meus : & simili, faveas mihi, murmure dixi.
Nãiadum, Famine foret tamen ara rogabam,
Indigenæve Dei : cùm talia rettulit hospes :
Non hæc, ô juvenis, montanum numen in ara est :
Illa suam vocat hanc, cui quondam regia conjux
Orbem interdixit, quam vix erratica Delos
Errantem accepit, tunc cum levis insula nabat.
Illìc incumbens cum Palladis arbore palmæ,
Edidit invita geminos Latona noverca :
Hinc quoq; Junonem fugisse puerpera fertur,
Inq; suo portâsse sinu duo numina natos.
Jamq; Chimæriferæ, cùm Sol gravis ureret arva,
Finibus in Lyciæ, longo Dea fessa labore,
Sydereo siccata sitim collegerat æstu,
Uberáq; ebiberant avidi lactantia nati.
Fortè lacum mediocris aquæ prospexit in imis
Vallibus : agrestes illìc fruticosa legebant
Vimina cum junco, gratámq; paludibus ulvam.
Accessit, positóq; genu Titania terram
Pressit, ut hauriret gelidos potura liquores :
Rustica turba vetat. Dea sic affata vetantes,
QUID prohibetis aquas ? usus communis aquarum est,
Nec solem proprium natura, nec aëra fecit,
Nec tenues undas : ad publica munera veni.
Quæ tamen ut detis, supplex peto. Non ego nostros
Abluere hìc artus, lassatáq; membra parabam ;
Sed relevare sitim : caret os humore loquentis
Et fauces arent, vixq; est via vocis in illis.
HAUSTUS aquæ mihi Nectar erit, vitámq; fatebor

Accepisse

Accepiſſe: ſimul vitam dederitis in undis.
Hi quoq; vos moveant, qui noſtro brachia tendunt
Parva ſinu: & caſu tendebant brachia nati.
Quem non blanda Deæ potuiſſent verba movere?
Hi tamen orantem perſtant prohibere, mináſque,
Ni procul abſcedat, convitiáq; inſuper addunt.
Nec ſatis eſt: ipſos etiam pedibúſq; manúque,
Turbavêre lacus, imóq; è gurgite mollem
Huc illúc limum ſaltu movêre maligno.
Diſtulit ira ſitim: neq; enim jam filia Cœi
Supplicat indignis, nec dicere ſuſtinet ultrà
Verba minora Dea; tollénſq; ad ſydera palmas,
Æternùm ſtagno, dixit, vivatis in iſto.
Eveniunt optata Deæ. Juvat eſſe ſub undis,
Et modò tota cava ſummergere membra palude,
Nunc proferre caput, ſummo modò gurgite nare;
Sæpe ſuper ripam ſtagni conſiſtere; ſæpe
In gelidos reſilire lacus: ſed nunc quoq; turpes
Litibus exercent linguas, pulſoq; pudore,
Quamvis ſint ſub aqua, ſub aqua maledicere tentant.
Vox quoq; jam rauca eſt, inflatáq; colla tumeſcunt,
Ipſáq; dilatant patulos convitia rictus:
Terga caput tangunt, colla intercepta videntur:
Spina viret; venter, pars maxima corporis; albet,
Limoſoq; novæ ſaliunt in gurgite ranæ.
Sic ubi neſcio quis Lycia de gente virorum
Rettulit; exitium Satyri reminiſcitur alter,
Quem Tritoniaca Latous arundine victum
Affecit pœna. Quid me mihi detrahis? inquit:
AH! pi et: ah! non eſt, clamabat, tibia tanti.
Clamanti cutis eſt ſummos direpta per artus,
Nec quicquam niſi vulnus erat: cruor undiq; manat,
Detecti q; patent nervi, trepidæq; ſine ulla
Pelle micant venæ. Salientia viſcera poſſes,
Et pellucentes numerare in pectore fibras.
Illum rurícolæ ſylvarum numina Fauni,
Et Satyri fratres, & tunc quoq; clarus Olympus,

Et

Et Nymphæ flérunt, & quiſquis montibus illis
Langeriósq; greges, armentáq; bucera pavit.
Fertilis immaduit, madefactáq; terra caducas
Concepit lacrymas, ac venis perbibit imis:
Quas ubi fecit aquas, vacuas immiſit in auras,
Indé petens rabidum ripis declivibus æquor,
Marſya nomen habet, Phrygiæ liquidiſſimus amnis:
Talibus exemplis redit ad præſentia dictis
Vulgus: & extinctum cum ſtirpe Amphiona luget:
Mater in invidia eſt: hanc tunc quoq; dicitur unus
Fléſſe Pelops, humerógq; ſuas à pectore poſtquam
Deduxit veſtes, ebur oſtendiſſe ſiniſtro.
Concolor huic humerus naſcendi tempore dextro,
Corporeúſq; fuit: manibus mox cæſa paternis
Membra ferunt junxiſſe Deos: aliiſq; repertis,
Qui locus eſt juguli medius, ſummiq; lacerti,
Defuit: impoſitum eſt non comparentis in uſum
Partis ebur, factóq; Pelops fuit integer illo:
Finitimi Proceres coëunt: urbéſq; propinquæ,
Oravére ſuos ire ad ſolatia reges,
Argóſq; & Sparte, Pelopéiadéſq; Mycenæ,
Et nondum torvæ Calydon inviſa Dianæ,
Orchomenóſq; ferax, & nobilis ære Corynthos,
Meſſenéq; ferox, Patræq; humiléſq; Cleonæ,
Et Nelea Pylos, nec adhuc Pirtheia Trœzen,
Quæq; urbes aliæ bimari clauduntur ab Iſthmo,
Exteriúſq; ſicæ bimari ſpectantur ab Iſthmo.
Credere quis poſſet? Solæ ceſſaſtis Athenæ.
Obſtitit officio bellum: ſubjectáq; ponto
Barbara Cecropios terrebant agmina muros.
Threïcius Tereus hæc auxiliaribus armis
Fuderat, & clarum vincendo nomen habebat:
Quem ſibi Pandion opibúſq; viriſq; potentem,
Et genus à magno ducentem fortè Gradivo,
Connubio Prognes junxit: Non pronuba Juno,
Non Hymenæus adeſt, non illi Gratia lecto:
Eumenides tenuêre faces de funere raptas,

Eumenides

Eumenides stravêre torum, tectóq; profanus
Incubuit bubo, thalamíq; in culmine sedit.
Hac ave conjuncti Progne Tereúsque, parentes
Hac ave sunt facti; gratata est scilicet illis
Thracia, Diísq; ipsis grates egêre; diémque,
Quoq; data est claro Pandione nata tyranno,
Quoq; erat ortus Itys; festum jussere vocari.
Usq; adeò latet utilitas. Jam tempora Titan
Quinq; per autumnos repetitis duxerat annis,
Cùm blandita viro Progne Si gratia, dixit
Ulla mea est; vel me visendam mitte sorori,
Vel soror huc veniat: redituram tempore parvo,
Promittes socero: MAGNI mihi muneris instar
Germanam vidisse dabis. Jubet ille carinas
In freta deduci, velóq; & remige portus
Cecropias intrat, Piræáq; littora tangit.
Ut primùm soceri data copia, dextera dextræ
Jungitur, infausto commititur omine sermo:
Cœperat adventus causas, mandata referre
Conjugis, & celeres missæ spondere recursus.
Ecce! venit dives magno Philomela paratu,
Divitior forma: quales audire solemus
Naïadas, & Dryadas mediis incedere sylvis;
Si modò des illis cultus, similésq; paratus.
Non secus exarsit conspecta virgine Tereus,
Quam si quis canis ignem supponat aristis,
Aut frondem, positásq; cremet fœnilibus herbas.
Digna quidem facies; sed & hunc innata libido
Extimulat, pronúmq; genus regionibus illis
In Venerem: flagrat vitio gentísq; suóque.
Impetus est illi comitum corrumpere curam,
Nutricísq; fidem, nec non ingentibus ipsam
Sollicitare datis, totúmq; impendere regnum:
Aut rapere, & sævo raptam defendere bello:
Et nihil est, quod non effrænus captus amore
Ausit; nec capiunt inclusas pectora flammas:
Jámq; moras malè fert, cupidóq; revertitur ore

Man-

Mandata ad Prognes, & agit ſua vota ſub illa.
FACUNDUM faciebat amor: quotiéſq; rogabat
Ulteriùs juſto, Prognen ita velle ferebat.
Addidit & lachrymas, tanquam mandâſſet & illas.
PROH Superi! Quantum mortalia pectora cœcæ
Noctis habent? Ipſo ſceleris molimine Tereus
Creditur eſſe pius, laudémq; à crimine ſumit.
Quid quòd idem Philomela cupit: patriòſq; lacertis
Blanda tenens humeros, ut eat viſura ſororem,
Pérq; ſuam, contráq; ſuam, petit illa ſalutem?
Spectat eam Tereus, præcontrectátq; videndo,
Oſculáque, & collo circumdata brachia cernens,
Omnia pro ſtimulis, facibúſque, ciboq; furoris
Accipit, &, quoties amplectitur illa parentem,
Eſſe parens vellet; neq; enim minus impius eſſet.
Vincitur amborum genitor prece; gaudet, agitq;
Illa patri grates, & ſucceſſiſſe duabus
Id putat infelix, quod erat lugubre duabus.
Jam labor exiguus Phœbo reſtabat, equiq;
Pulſabant pedibus ſpatium declivis Olympi:
Regales epulæ menſis, & Bacchus in auro
Ponitur; hinc placido tradunt ſua corpora ſomno.
At rex Odryſius quamvis ſucceſſit ab illa
Æſtuat: & repetens faciem, motúmque, manúſque,
Qualia vult fingit, quæ nondum vidit, & ignes
Ipſe ſuos nutrit, curis removente ſoporem.
Lux erat, & generi dextram complexus euntis
Pandion, comitem lacrymis commendat obortis:
Ut voluêre ambæ, voluiſti tu quoq; Tereu,
Hanc ego, chare gener, quoniam pia cauſa coëgit,
Do tibi: pérq; fidem, cognatáq; pectora ſupplex,
Per ſuperos oro, patrio ut tuearis amore,
Et mihi ſollicito lenimen dulce ſenectæ,
Quam primum (omnis erit nobis mora longa) remittas.
Tu quoq; quam primum (ſatis eſt procul eſſe ſororem)
Si pietas ulla eſt, ad me Philomela redito.
Mandabat, paritérq; ſuæ dabat oſcula natæ:

Et

Et lacrymæ mites inter mandata cadebant:
In pignus fidei dextras utráſq; poposcit,
Inter ſeq; datas junxit, natámque, nepotémq;
Abſentes pro ſe memori, rogat, ore ſalutent:
Supremúmq; vale pleno ſingultibus ore
Vix dixit, timuitq; ſuæ præſagia mentis.
Ut ſimul impoſita eſt pictæ Philomela carinæ,
Admiſúmq; fretum remis, tellúſq; repulſa eſt:
Victimas, exclamat, mecum mea vota ſeruntur,
Exultátque, & vix animo ſua gaudia differt
Barbarus, & nuſquam lumen detorquet ab illa:
Non aliter, quàm cùm pedibus prædator aduncis
Depoſuit nido leporem Jovis ales ab alto:
Nulla fuga eſt capto; ſpectat ſua præmia raptor.
Jámq; iter effectum eſt, jamq; in ſua littora feſſis
Puppibus exierant: cùm rex Pandione natam
In ſtabula alta trahit ſylvis obſcura vetuſtis.
Atq; ibi pallentem, trepidámque, & cuncta timentem,
Et jam cum lacrymis ubi ſit germana rogantem
Includit: faſſúſq; nefas, & virginem, & unam
Vi ſuperat, fruſtra clamato ſæpe parente,
Sæpe ſorore ſua, magnis ſuper omnia divis.
Illa tremit, velut agna pavens, quæ ſaucia cani
Ore excuſſa lupi, nondum ſibi tuta videtur;
Utq; columba ſuo madefactis ſanguine plumis
Horret adhuc, avidoſq; timet, quibus hæſerat, ungues:
Mox ubi mens rediit, paſſos laniata capillos,
Lugenti ſimilis, cæſis, plangore lacertis,
Intendens palmas, O diris Barbare factis,
O crudelis! ait: nec te mandata parentis
Cum lacrymis movêre piis, nec cura ſororis,
Nec mea virginitas, nec conjugialia jura?
Omnia turbaſti; pellex ego facta ſororis,
Tu geminus conjux, hoſtis mihi, debita pœna.
Quin animam hanc (nequod facinus tibi, perfide, reſtet)
Eripis? Atq; utinam feciſſes ante nefandos
Concubitus! VACUAS habuiſſem criminis umbras.

Sic

Si tamen hoc ſuperi cernunt, ſi numina divûm
Sunt aliquid, ſi non perierunt omnia mecum,
Quandocunq; mihi pœnas dabis, ipſa pudore
Projecto tua facta loquar : ſi copia detur,
In populos veniam : ſi ſylvis clauſa tenebor,
Implebo ſylvas, & conſcia ſaxa movebo.
Audiet hoc æther, & ſi Deus ullus in illo eſt.
Talibus ira feri poſtquam commota tyranni,
Nec minor hac metus eſt, cauſa ſtimulatus utraque,
Quo fuit accinctus, vagina liberat enſem :
Arreptámq; coma, flexis poſt terga lacertis
Vincla pati cogit : jugulum Philomela parabat,
Spemq; ſuæ mortis viſo conceperat enſe.
Ille indignantem, & nomen patris uſq; vocantem,
Luctantémq; loqui comprenſam forcipe linguam
Abſtulit enſe ferox : radix micat ultima linguæ.
Ipſa jacet, terræq; tremens immurmurat atræ :
Utq; ſalire ſolet mutilatæ cauda colubræ,
Palpitat, & moriens dominæ veſtigia quærit.
Hoc quoq; poſt facinus (vix a ſim credere) fertur
Sæpe ſua lacerum repetiſſe libidine corpus.
Suſtinet ad Prognem poſt talia facta reverti,
Conjuge quæ viſo germanam quærit ; at ille
Dat gemitus fictos, commentáq; funera narrat.
Et lacrymæ fecêre fidem : velamina Progne
Diripit ex humeris auro fulgentia lato,
Induitúrq; atras veſtes, & inane ſepulcrum
Conſtituit, falſiſq; piacula manibus infert,
Et luget non ſic lugendæ ſata ſororis.
Signa Deus bis ſex actо luſtraverat anno.
Quid faciat Philomela ? Fugam cuſtodia claudit,
Structa rigent ſolido ſtabulorum mœnia ſaxo :
Os mutum facti caret indice. GRANDE doloris
Ingenium eſt, miſériſq; venit ſolertia rebus.
Stamina barbarica ſuſpendit candida tela,
Purpuraſq; notas filis intexuit albis,
Indicium ſcéleris, perfectáq; tradidit uni,

Utq;

Utq; ferat dominæ, geſtu rogat: illa rogata
Pertulit ad Prognen, nec ſcit quid tradat in illis,
Evolvit veſtes ſævi matrona tyranni,
Fortunaq; ſuæ carmen miſerabile legit,
Et (mirum potuiſſe) ſilet: dolor ora repreſſit,
Verbáq; quærenti ſatis indignantia linguæ
Defuerant; nec flere vacat, ſed jáſq; nefaſq;
Confuſura ruit, pœnæq; in imagine tota eſt.
Tempus erat, quo ſacra ſolent Trieterica Bacchi
Sithoniæ celebrare nurus: nox conſcia ſacris,
Nocte ſonat Rhodope tinnitibus æris acuti,
Nocte ſua eſt egreſſa domo regina, Deiq;
Ritibus inſtruitur, furialiáq; accipit arma.
Vite caput tegitur, lateri cervina ſiniſtro
Vellera dependent, humero levis incubat haſta:
Concita per ſylvas, turba comitante ſuarum,
Terribilis Progne, furiiſq; agitata doloris,
Bacche tuas ſimulat. Venit ad ſtabula avia tandem,
Exululatque, evœq; ſonat, portáſq; reſringit,
Germanámq; rapit, raptæq; inſignia Bacchi
Induit, & vultus hederarum frondibus abdit,
Attonitamq; trahens intra ſua mœnia ducit.
Ut ſenſit tetigiſſe domum Philomela nefandam,
Horruit infelix, totóq; expalluit ore.
Nacta locum Progne, ſacrorum pignora demit,
Oráq; develat miſeræ pudibunda ſororis:
Amplexúmq; petit. Sed non attollere contrà
Suſtinet hæc oculos, pellex ſibi viſa ſororis.
Dejectóq; in humum vultu jurare volenti,
Teſtariq; Deos, per vim ſibi dedecus illud
Illatum: pro voce manus fuit: ardet, & iram
Non capit ipſa ſuam Progne, fletúmq; ſororis
Corripiens, NON eſt lacrymis hoc, inquit, agendum,
Sed ferro; ſeu, ſi quid habes, quod vincere ferrum
Poſſit. IN omne nefas ego me germana paravi,
Aut ego cum facibus regalia tecta cremabo,
Artificem meáiis immittam Tereа flammis,

Aut linguam, aut oculos, &, quæ tibi membra pudorem
Abſtulerant, ferro rapiam; aut per vulnera mille
Sontem animam expellam: magnum eſt, quodcunq; paravi,
Quid ſit adhuc dubito. Peragit dum talia Progne,
Ad matrem veniebat Itys; quid poſſit, ab illo
Admonita eſt, oculiſq; tuens immitibus, Ah! Quam
Es ſimilis patri: dixit: nec plura locuta,
Triſte parat facinus, tacitaq; exæſtuat ira.
Ut tamen acceſſit natus, matriq; ſalutem
Attulit, & parvis adduxit colla lacertis,
Miſtáq; blanditiis puerilibus oſcula junxit:
Mota quidem eſt genitrix, infractáq; conſtitit ira,
Invitiq; oculi lacrymis maduêre coactis.
Sed ſimul ex nimia mentem pietate labare
Senſit, ab hoc iterum eſt ad vultus verſa ſororis:
Inq; vicem ſpectans ambos. Cur admovet, inquit,
Alter blanditias? rapta ſilet altera lingua?
Quam vocat hic matrem, cur non vocat illa ſororem?
Cui ſis nupta vide Pandione nata marito:
Degeneras; ſcelus eſt pietas in conjuge Tereo.
Nec mora, traxit Ityn, veluti Gangetica cervæ
Lactantem fœtum per ſylvas tigris opacas.
Utq; domus altæ partem tenuêre remotam,
Tendentémq; manus, & jam ſua fata videntem,
Et, MATER, MATER, clamantem, & colla petentem
Enſe ferit Progne, lateri quà pectus adhæret.
Nec vultum vertit: ſatis illi ad fata vel unum
Vulnus erat, jugulum ferro Philomela reſolvit,
Viváq; adhuc, animæq; aliquid retinentia membra
Dilaniat. Pars indè cavis exultat ahenis;
Pars verubus ſtridet: manant penetralia tabo.
His adhibet conjux ignarum Terea menſis,
Et patrii ſacrum mentita, quod uni
Fas [illegible] ara, comites famuloſq; removit.
[illegible] Tereus ſublimis avito,
[illegible] ſuam ſua viſcera congerit alvum:
[illegible] animi, eſt, Ityn huc accerſite, dixit:

Dissimulare nequit crudelia gaudia Progne,
Jamq; suæ cupiens existere nuntia cladis
Intus habes, quod poscis, ait: circumspicit ille,
Atq; ubi sit, quærit. Quærenti iterumq; vocanti,
Sicut erat sparsis juriali cæde capillis,
Prosiluit, Ityosq; caput Philomela cruentum
Misit in ora patris: nec tempore maluit ullo
Posse loqui & meritis testari gaudia dictis.
Thracius ingenti mensas clamore repellit,
Vipereásq; ciet Stygia de valle sorores:
Et modo, si posset, reserato pectore, diras
Egerere indè dapes, demersáq; viscera gestit;
Flet modò, séq; vocat busti miserabile nati;
Nunc sequitur nudo genitas Pandione ferro:
Corpora Cecropidum pennis pendere putares,
Pendebant pennis: quarum petit altera sylvas,
Altera tecta subit, neq; adhuc de pectore cædis
Excessére notæ, signatáq; sanguine pluma est.
Ille dolore suo, pœnæq; cupidine velox,
Vertitur in volucrem, cui stant in vertice cristæ,
Prominet immodicum pro longa cuspide rostrum:
Nomen Epops volucri; facies armata videtur.
Hic dolor ante diem, longæq; extrema senectæ
Tempora, Tartareas Pandiona misit ad umbras.
Sceptra loci, rerúmq; capit moderamen Erichtheus:
Justitia dubium est, validisne potentior armis.
Quatuor ille quidem juvenes, totidémq; creârat
Fœmineæ sortis: sed erat par forma duarum:
E quibus Æolides Cephalus te conjuge felix
Procri fuit: Boreæ Tereus Thracéq; nocebant.
Dilectaq; diu caruit Deus Orithyia,
Dum rogat, & precibus mavult quàm viribus uti.
Ast ubi blanditiis agitur nihil; horridus ira
Quæ solita est illi, nimiúmq; domestica, vento,
Et merito, dixit: Quid enim mea tela reliqui,
Sævitiam, & vires, iramq; animósq; minaces,
Admoviq; preces, quarum me dedecet usus?

Apta

Apta mihi vis est: hac tristia nubila pello,
Hac freta concutio, nodosáq; robora verto,
Induróq; nives, & terras grandine pulso,
Idem ego cùm fratres cœlo sum nactus aperto,
(Nam mihi campus is est) tanto molimine luctor,
Ut medius nostris concursibus insonet æther,
Exiliántq; cavis elisi nubibus ignes:
Idem ego, cum subii convexa foramina terræ,
Suppositq; ferox imis mea terga cavernis,
Sollicito manes, totúmq; tremoribus orbem.
Hac ope debueram thalamos petiisse: socérq;
NON orandus erat mihi, sed faciendus Erichtheus,
Hæc Boreas, aut his non inferiora locutus.
Excussit pennas, quarum jactatibus omnis
Afflata est tellus, látumq; perhorruit æquor:
Pulvereámq; trahens per summa cacumina pallam
Verrit humum, pavidámq; metu caligine tectus
Oritbyiam adamans sulvis complectitur alis.
Dum volat, arserunt agitati fortiùs ignes:
Nec prius aërii cursus suppressit habenas,
Quam Ciconum tenuit populos & mœnia raptor:
Illic & gelidi conjux Actæa tyranni,
Et genitrix facta est, partúq; enixa gemellos,
Cætera qui matris, pennas genitoris habebant:
Non tamen has memorant unà cum corpore natas.
Barbáq; dum rutilis aberat subnixa capillis
Implumes Calaísq; puer Zethésq; fuerunt:
Mox pariter pennæ ritu cœpêre volucrum
Cingere utrumq; latus, pariter flavescere malæ:
Ergo ubi concessit tempus puerile juventæ,
Vellera cum Minyis nitido radiantia villo,
Per mare non notum prima petiére carina.

PUB. OVIDII NASONIS Metamorphoseon.

LIBER VII.

Jamq; fretum Minyæ Pegasæa puppe secabant,
Perpetuáq; trahens inopem sub nocte senectam,
Visus erat Phineus: juvenesq; Aquilone creati
Virgineas volucres miseri senis ore fugârant,
Multáq; perpessi claro sub Jasone, tandem
Contigerant rapidas limosi Phasidos undas.
Dúmq; adeunt regem, Phryxæaq; vellera poscunt,
Vóxq; datur Minyis magnorum horrenda laborum:
Concipit interea validos Æëtias ignes,
Et luctata diu, postquam ratione furorem
Vincere non poterat. Frustra Medea repugnas,
Nescio quis Deus obstat, ait, mirúmq; quid hoc est,
Aut aliquid certè simile huic, quod AMARE vocatur.
Nam cur justa patris nimium mihi dura videntur?
Sunt quoq; dura nimis: Cur, quem modo deniq; vidi,
Nè pereat, timeo? quæ tanti causa timoris?
Excute virgineo conceptas pectore flammas;
Si potes, infelix. Si possem, sanior essem;
Sed TRAHIT invitam nova vis: aliúdq; Cupido,
Mens aliud suadet. VIDEO meliora, probóque:
Deteriora sequor. Quid in hospite regia virgo
Ureris & thalamos alieni concipis orbis?
Hæc quoq; terra potest quod ames dare. Vivat, an ille
Occidat, in diis est; vivat tamen! idq; precari

Vel

Vel ſine amore licet: quid enim commiſit Iaſon?
QUEM, niſi crudelem, non tangat Jaſonis ætas,
Et genus, & virtus? quem non, ut cætera deſint,
Forma movere poteſt? Certè mea pectora movit.
At, niſi opem tulero, taurorum afflabitur ore,
Concurrêtq; ſuæ ſegeti, tellure creatis
Hoſtibus, aut avido dabitur fera præda draconi.
Hoc ego ſi patiar, tum me de tigride natam,
Tum ferrum, & ſcopulos geſtare in corde fatebor.
Cur non & ſpecto pereuntem? oculoſq; videndo
Conſcelero? cur non tauros exhortor in illum?
Terrigenáſq; feros; inſopitúmq; draconem?
Dii meliora velint! Quanquam NON iſta precanda,
Sed facienda mihi: prodamne egoregna parentis:
Atq; ope neſcio quis ſervabitur advena noſtra?
Ut, per me ſoſpes, ſine me det lintea ventis?
Virq; ſit alterius? pœnæ Medea relinquar?
Si facere hoc, aliámve poteſt præponere nobis;
Occidat ingratus: SED non is vultus in illo,
Non ea nobilitas animo eſt, ea gratia formæ,
Ut timeam fraudem, meritíq; oblivia noſtri.
Et dabit antè fidem, cogámq; in fœdera teſtes
Eſſe Deos. QUID tuta times? accingere, & omnem
Pelle moram. TIBI ſe ſemper debebit Jaſon,
Te face ſolenni junget ſibi, pérq; Pelaſgas
Servatrix urbes matrum celebrabere turba.
Ergo ego germanam, fratrémque, patrémq; Deóſque,
Et natale ſolum ventis ablata relinquam?
Nempe pater ſævus, nempe eſt mea barbara tellus,
Frater adhuc infans: ſtant mecum vota ſororis.
Maximus intra me Deus eſt. NON magna relinquam,
Magna ſequar, Titulum ſervatæ puppis Achivæ,
Notitiámq; loci melioris, & oppida, quorum
Hîc quoq; fama viget, cultúſq; artéſq; virorum:
Quemq; ego cum rebus, quas totus poſſidet orbis,
Æſonidem mutâſſe velim: quo conjuge felix,
Et Dircæa ferar, & vertice ſydera tangam.

Quid, quòd neſcio qui mediis occurrere in undis
Dicuntur montes? ratibúſq; inimica Charybdis
Nunc ſorbere freturn, nunc reddere; cinctáq; ſævis
Scylla rapax canibus Siculo latrare profundo?
Nempe tenens quod amo, gremióq; in Jaſonis hærens;
Per freta longa ferar: NIHIL illum amplexa timebo;
Aut ſi quid metuam, metuam de conjuge ſolo.
Conjugiúmne putat? SPECIOSAQUE nomina culpæ
Imponis, Medea, tuæ? Quin aſpice quantum
Aggrediare nefas; & dum licet, effuge crimen.
Dixit: & ante oculos rectum, pietáſq; pudórq;
Conſiliterant, & victa dabat jam terga Cupido:
Ibat ad antiquas Hecates Perſeïdos aras,
Quas nemus umbroſum, ſecretáq; ſylva tegebat;
Et jam fractus erat, pulſuſq; reſederat ardor:
Cùm videt Æſoniden, extinctáq; flamma reluxit,
Erubuére genæ, totóq; recanduit ore.
Ut ſolet á ventis alimenta reſumere, quæq;
Parva ſub inducta latuit ſcintilla favilla,
Creſcere, & in veteres agitata reſurgere vires:
Sic jam lenis amor, quem jam languere putares,
Ut vidit juvenem, ſpecie præſentis inarſit.
Et caſu, ſolito formoſior Æſone natus
Illa luce fuit. Poſſes ignoſcere amanti.
Spectat & in vultu, veluti tum deniq; viſo,
Lumina fixa tenet, nec ſe mortalia demens
Ora videre putat, nec ſe declinat ab illo.
Ut verò cœpitq; loqui, dextrámq; prehendit
Hoſpes, & auxilium ſummiſſa voce rogavit,
Promiſitq; torum; lacrymis ait illa profuſis:
Quid faciam video, nec me ignorantia veri
Decipit, ſed amor: ſervabere munere noſtro,
Servatus promiſſa dato. Per ſacra triformis
Ille Deæ, hincq; foret quod numen in illo,
Pérq; patrem ſoceri cernentem cuncta futuri,
Eventúſq; ſuos, & tanta pericula jurat.
Creditus accepit cantatas protinus herbas,

Edi-

Edidicítq; usum, lætúsq; in tecta recessit:
Postera depulerat stellas Aurora micantes:
Conveniunt populi sacrum Mavortis in arvum,
Consistúntq; jugis: medio rex ipse resedit
Agmine purpureus, sceptróq; insignis eburno:
Ecce! adamanteis Vulcanum naribus efflant
Æripides tauri, tactæq; vaporibus herbæ
Ardent; útq; solent pleni resonare camini,
Aut ubi terrenâ silices fornace soluti
Concipiunt ignem liquidarum aspergine aquarum;
Pectora sic intus clausas volventia flammas,
Gutturáq; usta sonant, Tamen illis Æsone natus
Obvius it: vertêre truces venientis ad ora
Terribiles vultus, præfixáq; cornua ferro,
Pulvereúmq; solum pede pulsavêre bisulco,
Fumificísq; locum mugitibus implevêre:
Diriguêre metu subito Minyæ; ille nec ullos
Sensit anhelatus (tantum medicamina possunt)
Penduláq; audaci mulcet palearia dextra:
Suppositósq; jugo pondus grave cogit aratri
Ducere, & insuetum ferro proscindere campum.
Mirantur Colchi; Minyæ clamoribus augent,
Adjiciúntq; animos: galea tum sumit ahena
Vipereos dentes, & aratos spargit in agros.
Semina mollit humus valido prætincta veneno,
Et crescunt, fiúntq; sati nova corpora dentes:
Utq; hominis speciem materna sumit in alvo,
Pérq; suos intus numeros componitur infans,
Nec nisi maturus communes exit in auras:
Sic ubi visceribus gravidæ telluris imago
Effecta est hominis, fœto consurgit in arvo:
Quódq; magìs mirum est, simul edita concutit arma.
Quos ubi viderunt peracutæ cuspidis hastas
In caput Æmonii juvenis torquere parantes,
Dimisêre metu vultúmq; animúmq; Pelasgi:
Imq; [illegible]q; extimuit, quæ tutum fecerat illum;
[illegible] vidit juvenem tot ab hostibus unum,

Palluit: & ſubito ſine ſanguine frigida ſedit.
Néve parum valeant à ſe data gramina, carmen
Auxiliare canit, ſecretáſq; advocat artes:
Ille gravem medios ſilicem jaculatus in hoſtes,
A ſe depulſum Martem convertit in ipſos.
TERRIGENÆ pereunt per mutua vulnera fratres,
Civiliq; cadunt acie. Gratantur Achivi,
Victoremq; tenent, avidíſq; amplexibus hærent:
Tu quoq; victorem complecti barbara velles:
Obſtitit incepto pudor, At complexa fuiſſes:
Sed te ne faceres, tenuit reverentia famæ.
Quod licet: affectu tacito lætaris, agíſq;
Carminibus grates, & Diis autoribus horum.
Pervigilem ſupereſt herbis ſopire draconem,
Qui criſta, linguíſq; tribus præſignis, & uncis
Dentibus horrendus, cuſtos erat arboris aureæ.
Hunc poſtquam ſparſit Lethæi gramine ſucci,
Verbáq; ter dixit placidos facientia ſomnos,
Quæ mare turbatum, quæ concita flumina ſiſtunt;
Somnus in ignotos oculos ubi venit, & auro
Heros Æſonius potitur, ſpolióq; ſuperbus,
Muneris autorem ſecum ſpolia altera portans,
Victor Iolciacos tetigit cum conjuge portus.
Æmoniæ matres pro natis dona receptis,
Grandævíq; ferunt patres, congeſtáq; flamma
Thura liquefaciunt, indutáq; cornibus aurum
Victima vota facit: ſed abeſt gratantibus Æſon,
Jam propior letho, feſſúſq; ſenilibus annis.
Tunc ſic Æſonides, O cui debere ſalutem
Confiteor conjux quanquam mihi cuncta dediſti,
Exceſſítq; fidem meritorum ſumma tuorum:
Si tamen hoc poſſunt (quid enim non carmina poſſunt?)
DEME meis annis, & demptos adde parenti.
Nec tenuit lacrymas. Mota eſt pietate rogantis,
Diſſimilémq; animum ſubiit pater Æta relictus.
Non tamen affectus tales confeſſa. Quod, inquit,
Excidit ore tuo, conjux, ſcelus? Ergo ego cuiqu-

Poſſe

Posse tuæ videor spatium transcribere vitæ ?
Non sinat hoc Hecate, nec tu petis æqua : sed isto,
Quod petis, experiar majus dare munus Iason.
Arte mea soceri longum tentabimus ævum,
Non annis revocare tuis : modò diva triformis
Adjuvet, & præsens ingentibus annuat ausis.
Tres aberant noctes, ut cornua tota coirent,
Efficerentq; orbem : postquam plenissima fulsit,
Et solida terras spectavit imagine Luna:
Egreditur tectis, vestes induta recinctas,
Nuda pedem, nudos humeris infusa capillos :
Fértq; vagos mediæ per muta silentia noctis
Incomitata gradus. Homines, volucrésq; feráq;
Solverat alta quies : nullo cum murmure serpens
Sopito similis, nullo cum murmure serpit,
Immotæq; silent frondes, silet humidus aër,
Sydera sola micant ; ad quæ sua brachia tendens,
Ter se convertit, ter sumptis flumine crinem
Irroravit aquis, ternis & hiatibus ora
Fudit, & in dura submisso poplite terra,
Nox, ait, arcanis fidissima, quæq; diurnis
Aurea cum Luna succeditis ignibus astra,
Túq; triceps Hecate, quæ cœptis conscia nostris,
Adjutrixq; venis, cantúsq; artésq; magorum:
Quæq; magos tellus pollentibus instruis herbis :
Auræque, & venti, montesq; amnésq; lacúsque,
Diíq; omnes nemorum, Diíq; omnes noctis adeste,
Quorum ope, cùm volui, ripis mirantibus amnes
In fontes rediére suos, concussáq; sisto,
Stantia concutio cantu freta, nubila pello,
Nubiláq; induco, ventos abigóque, vocoque,
Vipereas rumpo verbis & carmine fauces,
Vivácq; saxa, sua convulsáq; robora terra.
Et sylvas moveo, jubeóq; trémiscere montes,
Et mugire solum, manésq; exire sepulchris.
Te quoq; Luna traho ; quamvis temerata labores
Æra tuos minuant : currus quoq; carmine nostro

Pallent

Pallent, ac pallet noſtris Aurora venenis.
Vos mihi taurorum flammas hebetâſtis, & unco
Haud patiens oneris collum preſſiſtis aratro.
Vos ſerpentigeni in ſe fera bella dediſtis,
Cuſtodemq; rudem ſomno ſopiſtis, & aurum
Vindice decepto Graias miſiſtis in urbes:
Nunc opus eſt ſuccis, per quos renovata ſenectus
In florem redeat, primóſq; recolligat annos.
Et dabitis; neq; enim micuerunt ſydera fruſtra,
Nec fruſtra volucrum tractus cervice draconum
Currus adeſt: aderat demiſſus ab æthere currus.
Quò ſimul aſcendit, frænataq; colla draconum
Permulſit, manibúſq; leves agitavit habenas;
Sublimis rapitur, ſubjectáq; Theſſala Tempe
Deſpicit, & cretis regionibus applicat angues:
Et quas Oſſa tulit, quaſq; altus Pelion herbas,
Othryſque, & Pindus, & Pindo major Olympus,
Perſpicit; & placitas partim radice revellit,
Partim ſuccidit curvamine falcis ahenæ.
Multa quoq; Apidani placuerunt gramina ripis,
Multa quoq; Amphryſi; nec eras immunis Enipeus;
Nec non Peneus, nec non Sperchiades undæ
Contribuêre aliquid juncoſáq; littora Bœbes.
Carpſit & Euboica vivax Anthedone gramen,
Nondum vulgatum mutato corpore Glauci.
Nona dies illam curru, penniſq; draconum,
Nonáq; nox omnes luſtrantem viderat agros,
Cum rediit: nec erat tacti niſi odore dracones,
Et tamen annoſæ pellem poſuêre ſenectæ,
Conſtitit adveniens citra liménq; foréſque,
Et tantùm cœlo tegitur, refugitq; viriles
Contactus, ſtatuítq; aras de cæſpite binas,
Dexteriore Hecates, at lævâ parte Juventæ:
Has ubi verbenis, ſylváq; incinxit agreſti,
Haud procul egeſta ſcrobibus tellure duabus
Sacra facit: cultróſq; in guttura velleris atri
Conjicit, & patulas perfundit ſanguine foſſas.

Tum

Tum ſuper invergens tepidi carchesia lactis,
Alteráq; invergens liquidi carchesia mellis,
Verba simul fundit, terrenáq; numina poscit,
Umbrarumq; rogat rapta cum conjuge regem,
Nè properent artus anima fraudare senili:
Quos ubi placavit precibúsq; & murmure longo,
Æsonis effœtum proferri corpus ad aras
Jussit, & in plenos resolutum carmine somnos
Exanimi similem stratis porrexit in herbis:
Hinc procul Æsonidem, procul hinc jubet ire ministros,
Et monet arcanis oculos removere profanos.
Diffugiunt jussi: sparsis Medea capillis
Bacchantum ritu flagrantes circuit aras,
Multifidáſq; faces in fossa sanguinis atri
Tingit, & infectas geminis accendit in aris,
Térq; senem flamma, ter aqua, ter sulphure lustrat.
Interea calido positum medicamen aheno
Fervet, & exultat, spumisq; tumentibus albet.
Illîc Æmonia radices valle resectas,
Seminâque, & flores, & succos incoquit atros,
Adjicit extremo lapides oriente petitos,
Et quas Oceani refluum mare lavit arenas,
Addidit exceptas Lunæ de nocte pruinas,
Et Strigis infames ipsis cum carnibus alas,
Inq; virum soliti vultus mutare ferinos
Ambigui prosecta lupi: nec defuit illi
Squamea Cinyphii tenuis membrana chelydri.
Vivacisq; jecur cervi: quibus insuper addit
Ora caputq; novem cornicis secula passæ.
His, & mille aliis postquam sine nomine rebus
Propositum instruxit mortali barbara munus:
Arenti ramo jam pridem mitis olivæ
Omnia confudit, summisq; immiscuit ima.
Ecce! vetus calido versatus stipes aheno
Fit viridis primò, nec longo tempore frondes
Induit, & subito gravidis oneratur olivis.
At quacunq; cavo spumas ejecit aheno

Ignis

Ignis, & in terram guttæ cecidêre calentes:
Vernat humus, florêſq; & mollia pabula ſurgunt.
Quæ ſimul ac vidit, ſtricto, Médea recludit
Enſe ſenis jugulum, veterémq; exire cruorem
Paſſa, replet ſuccis: quos poſtquam combibit Æſon,
Aut ore exceptos, aut vulnere; barba, comæq;
Canitie poſita, nigrum rapuêre colorem.
Pulla fugit macies: abeunt pallórque, ſitúſque,
Adjectoq; cavæ ſuppléntur corpore rugæ,
Membraq; luxuriant: Æſon miratur, & olim
Ante quater denos hunc ſe reminiſcitur annos,
Diſſimilémq; animum ſubiit, ætate relicta.
Viderat ex aito tanti miracula monſtri
Liber: & admonitus juvenes nutricibus annos,
Poſſe ſuis reddi, capit hoc à Colchide munus.
Névę dolo ceſſent, odium cum conjuge falſum
Phaſius aſſimulat, Peliæq; ad limina ſupplex
Confugit, atq; illam (quoniam gravis ipſa ſenecta)
Excipiunt natæ: quas tempore callida parvo
Colchis amicitiæ fallacis imagine cepit.
Dúmq; refert inter meritorum maxima, demptos
Æſonis eſſe ſitus, atq; hac in parte moratur:
Spes eſt virginibus Pelia ſubjecta creatis,
Arte ſuum paxili revirejcere poſſe parentem;
Idq; petunt juvenes, pretium ſine fine paciſci.
Illa brevi ſpatio ſilet, & dubitare videtur,
Suſpenditq; animos, ficta gravitate, rogantum,
Mox ubi pollicita eſt, quò ſit fiducia major
Muneris hujus, ait: Qui veſtrî maximus ævo eſt
Dux gregis inter oves, agnus medicamine fiet.
Protinus innumeris effœtus laniger annis
Attrahitur, flexo circum cava tempora cornu;
Cujus & Æmonio marcentia guttura cultro
Fodit, & exiguo maculavit ſanguine ferrum,
Membra ſimul pecudis, validíſq; venefica ſuccos
Mergit in ære cavo: minuunt ea corporis artus,
Cornuáq; exurunt, nec non cum cornibus annos,

Et

Et tener auditur medio balatus aheno.
Nec mora: balatum mirantibus, exilit agnus:
Lasciviq; juga, lactantiáq; ubera quærit.
Obstupuêre satæ Pelia: promissáq; postquam
Exhibuêre fidem, tum vero impensius instant,
Ter juga Phœbus equis in Ibero flumine mersis
Dempserat, & quarta radiantia nocte micabant
Sydera, cùm rapido fallax Æetias igni
Imponit purum laticem, & sine viribus herbas.
Jamq; necis similis, reloluto corpore regem,
Et cum rege suos custodes somnus habebat,
Quem dederat cantus, magicæq; potentia linguæ.
Intrârant jussæ cum Colchide limina natæ,
Ambierântq; torum: Quid nunc dubitatis inertes;
Stringite, ait gladios, veterémq; haurite cruorem,
Ut repleam vacuas juvenili sanguine venas:
IN manibus vestris vita est, ætásq; parentis:
Si pietas ulla est, nec spes agitatis inanes,
Officium præstate patri, telisq; senectam
Exigite, & saniem conjecti mittite ferro.
HIS, ut quæq; pia est hortatibus, impia prima est,
Et, nè sit scelerata, facit scelus: haud tamen ictus
Ulla suos spectare potest, oculósq; reflectunt,
Cæcáq; dant sævis aversæ vulnera dextris.
Ille cruore fluens subito tamen allevat artus,
Semilacérq; toro tentat consurgere, & inter
Tot medios gladios pallentia brachia tendens;
Quid facitis natæ: quis vos in fata parentis
Armat, ait? Cecidêre illis animique, manúsque
Plura locuturo cum verbis guttura Colchis
Abstulit, & calidis laniatum mersit in undis,
Quæ nisi pennatis serpentibus ísset in auras,
Non exempta foret pœnæ: fugit alta, supêrq;
Pelion umbrosum, Philyræaq; tecta, supérq;
Oythryn & eventu veteris loca nota Cerambi.
Hic ope nympharum sublatus in aêra pennis,
Cum gravis infuso tellus foret obruta ponto,

Deu-

Deucalioneas effugit inobrutus undas.
Æoliam Pitanen à læva parte reliquit,
Factáq; de ſaxo longi ſimulacra draconis:
Idæúmq; nemus, quo nati furta, juvencum
Occuluit Liber falſi ſub imagine cervi:
Quáq; pater Coryti parva tumulatus arena eſt,
Et quos Mæra novo latratu terruit agros:
Eurypyliq; urbem, qua Coæ cornua matres
Geſſerunt, tunc cum diſcederet Herculis agmen;
Phœbeámq; Rhodon: & Jalyſios Telchinas,
Quorum oculos ipſo mutantes omnia viſu
Jupiter exoſus, fraternis ſubdidit undis.
Tranſit, & antiquæ Cartheîa mœnia cœæ,
Qua pater Alcidamas placidam de corpore natæ
Miraturus erat naſci potuiſſe columbam.
Indè lacus Hyries videt, & Cycneîa Tempe,
Quæ ſubitus celebravit: olor namPhyllius illic
Imperio pueri, volucréſq; ferúmq; leonem
Tradiderat domitos; tantum quoq; vincere juſſus
Vicerat, & ſtricto toties iratus amori,
Præmia poſcenti taurum ſuprema negavit.
Ille indignatus, Cupies dare, dixit, & alto
Deſiluit ſaxo; cuncti cecidiſſe putabant:
Factus olor niveis pendebat in aëre pennis:
Et genitrix Hyrie ſervatum neſcia, flendo
Delicuit: ſtagnúmq; ſuo de nomine fecit.
Adjacet his Pleuron, in qua trepidantibus alis
Ophias effugit natorum vulnera Combe.
Indè Calaureæ Latoidos aſpicit arva,
In volucrem verſi cum conjuge conſcia regis.
Dextera Cyllene eſt, in qua cum matre Menephron
Concubiturus erat, ſævarum more ferarum.
Cephiſon procul hinc deflentem fata nepotis
Reſpicit in timidam phocen ab Apolline verſi,
Eumeliq; domum lugentis in aëre natam.
Tandem vipereis Ephyren Pirenida pennis
Contigit: hic veteres ævo mortalia primo

Corpo-

Corpora vulgârunt pluvialibus edita fungis.
Sed poſtquam Colchis arſit nova nupta venenis,
Flagrantémq; domum regis malè vidit : utroq;
Sanguine natorum perfunditur impius enſis,
Ultáq; ſe malè mater Jaſonis effugit arma.
Hinc Titaniacis ablata Draconibus intrat
Palladias arces, quæ te juſtiſſime Phineu,
Téq; ſenex Peripha, pariter vidêre volantes,
Invexámq; novis neptem Polyphemonis alis.
Excipit hanc Ægeus facto damnandus in uno ;
Nec ſatis hoſpitium eſt, thalami quoq; fœdere jungit :
Jámq; aderat Theſeus proles ignota parenti,
Qui virtute ſua bimarem pacaverat Iſthmon.
Hujus in exitium miſcet Medea quod olim
Attulerat ſecum Scythicis aconiton ab oris.
Illud Echidneæ memorant è dentibus ortum
Eſſe canis. Specus eſt tenebroſo cæcus hiatu,
Et via declivis, per quam Tirynthius heros
Reſtantem, contraq; diem, radióſq; micantes
Obliquantem oculos, nexis adamante catenis
Cerberon attraxit : rabida qui concitus ira
Implevit pariter ternis latratibus auras.
Et ſparſit virides ſpumis albentibus agros.
Has concrêſſe putant, naſtáſq; alimenta feracis
Fœcundiq; ſoli vires cepiſſe nocendi :
Quæ quia naſcuntur dura vivacia caute,
Agreſtes aconita vocant. Ea conjugis aſtu
Ipſe parens Ægeus vato porrexit, ut hoſti :
Sumpſerat ignara Theſeus data pocula dextra:
Cùm pater in capulo gladii cognovit eburno
Signa ſui generis, facinúſq; excuſſit ab ore.
Effugit illa necem, nebulis per carmina motis :
At genitor, quanquam lætatur ſoſpite nato,
Attonitus tamen eſt ingens diſcrimine parvo
Committi potuiſſe nefas : fovet ignibus aram,
Muneribúſq; Deos implet : feriúntq; ſecures
Colla toroſa boum vinctorum cornua vittis :

NULLUS

NULLUS Erechthidis fertur celebratior illo
Illuxisse dies: agitant convivia patres,
Et medium vulgus: nec non & carmina, vino
Ingenium faciente, canunt. Te, maxime Theseu,
Mirata est Marathon Cretæi sanguine tauri;
Quódq; suam securus arat Cromyona colonus,
Munus opúsq; tuum est: tellus Epidauria per te,
Clavigeram vidit vulcani occumbere prolem:
Vidit & immitem Cephisias ora Procrusten:
Cercyonis lethum vidit Cerealis Eleusis.
OCCIDIT ille Scinis, magnis malè viribus usus:
Qui poterat curvare trabes, & agebat ab alto
Ad terram latè sparsuras corpora pinus.
Tutus ad Alcathoën Lelegeïa mœnia limes.
Compósito Scirone patet; sparsísq; latronis
Terra negat sedem, sedem negat ossibus unda;
Quæ jactata diu fertur durâsse vetustas
In scopulos: scopulis nomen Scironis inhæret.
Si titulos annósq; tuos numerare velimus,
Facta prement annos. Pro te, fortissime, vota
Publica suscipimus: Bacchi tibi sumimus hausus.
Consonat assensu populi, precibúsq; juventum
Regia, nec tota tristis locus ullus in urbe est,
Nec tamen (usq; adeò NULLA est sincera voluptas,
Sollicitúmq; aliquid lætis intervenit) Ægeus
Gaudia percepit nato secura recepto,
Bella parat Minos: quæ quanquam milite, quanquam
Classe valet; patria tamen est firmissimus ira,
Androgeíq; necem justis ulciscitur armis.
Ante tamen bello vires acquirit amicas:
Quáq; patent aditus volucri freta classe pererrat.
Hinc Anaphen sibi jungit, & Astypaleïa regna.
Promissis Anaphen, regna Astypaleïa bello:
Hinc humilem Myconen, cretosáq; rura Cimoli,
Florentem Cythnon, Scyron, planúmq; Seriphon,
Marmoreamq; Paron, quamq; impia prodidit Arne
Sithonis, accepto, quod avara poposcerat, auro.

Mutata

Mutata eſt in avem, quæ nunc quoq; diligit aurum,
Nigra pedes, nigris velata moneduła pennis.
At non Oliaros, Didyméque, & Tenos, & Andros,
Et Gyaros, nitidæq; ferax Peparethos olivæ,
Gnoſſiacas juvêre rates: latere indè ſiniſtro
Oenopiam Minos petit, Æacidæa regna.
Oenopiam veteres appellavêre: ſed ipſe
Æacus Æginam genitricis nomine dixit.
Turba ruit, tantæq; virum cognoſcere famæ
Expetit; occurrunt illi, Telamonque, minórq;
Quàm Telamon Peleus, & proles tertia Phocus.
Ipſe quoq; egreditur tardus gravitate ſenili
Æacus, & quæ ſit veniendi cauſa requirit.
Admonitus patrii luctus ſuſpirat & illi
Dicta refert rector populorum talia centum.
Arma juves oro pro nato ſumpta; piæq;
Pars ſic militiæ: tumulo ſolatia poſco.
Huic Aſopiades, Petis irrita, dixit, & urbi
Non facienda meæ: neq; enim conjunctior ulla
Cecropidis hæc eſt tellus. Ea fœdera nobis.
Triſtis abit; ſtabúntq; tibi tua fœdera magno,
Dixit: & utilius bellum putat eſſe minari,
Quám gerere, atq; ſuas ibi præconſumere vires:
Claſſis ab Oenopiis etiam nunc Lyctia muris
Spectari poterat: cùm pleno concita velo
Attica puppis adeſt, & portus intrat amicos,
Quæ Cephalum, patriæq; ſimul mandata ferebat.
Æacidæ longo juvenes poſt tempore viſum
Agnovêre tamen Cephalum, dextráſq; dedere,
Inq; patris duxêre domum. Spectabilis heros,
Et veteris retinens etiam nunc pignora formæ
Ingreditur, ramúmq; tenens popularis olivæ,
Et dextra, lævâq; duos ætate minores,
Major habet Clyton, & Buten pallante creatos:
Poſtquam congreſſi, primi ſua verba tulerunt
Cecropidæ: Cephalus peragit mandata, rogátq;
Auxilium, fœdúſq; refert, & jura parentum,

Imperiúmq; peti totius Achaïdos addit:
Sic ubi mandatam juvit facundia cauſam:
Æacus, in capulo regni nitente ſiniſtra;
NE petite auxilium, ſed ſumite, dixit, Athenæ,
Nec dubiè vires, quas hæc habet inſula, veſtras
Ducite, & omnis eat rerum ſtatus iſte mearum.
Robora non deſunt; ſuperat mihi miles, & hoſti,
Gratia Diis felix & inexcuſabile tempus.
Imò ità ſit Cephalus: creſcat tua civibus opto
Urbs, ait, adveniens equidem modo gaudia cepi,
Cùm tam pulchra mihi, tam par ætate juventus,
Obvia proceſſit: multos tamen indè requiro,
Quos quondam vidi veſtra priùs urbe receptus.
Æacus ingemuit triſtiq; ita voce locutus,
FLEBILE principium melior fortuna ſecuta eſt.
Hanc utinam vobis poſſem memorare! Sine ullo
Ordine nunc repetam: neu longa ambage morer vos,
Oſſa ciniſq; jacent, memori quos mente requiris,
Et quota pars illi rerum perière mearum!
Dira lues populis ira Junonis iniquæ
Incidit exoſæ dictas á pellice terras,
DUM viſum eſt mortale malum, tantæq; latebat
Cauſa nocens cladis: PUGNATUM eſt arte medendi:
EXITUM ſuperabat opem quæ victa jacebat,
Principio cœlum ſpiſſa caligine terras
Preſſit, & ignavos incluſit nubibus æſtus:
Dúmq; quater plenis explevit cornibus orbem
Luna quater plenum tenuata retexuit orbem,
Lethiferis calidi ſpirârunt æſtibus Auſtri.
Conſtat & in fontes vitium veniſſe, lacúſque,
Milliáq; incultos ſerpentum multa per agros
Errâſſe, atq; ſuis fluvios temerâſſe venenis.
Strage canum primò, volucrúmque, oviúmq; boúmq;
Inq; feris ſubiti deprenſa potentia morbi eſt.
Concidere infelix validos miratur arator
Inter opus tauros, medióq; recumbere ſulco.
Lanigeris gregibus, balatus dantibus ægros,

Sponte

Sponte ſua lanæq; cadunt, & corpora tabent.
Acer equus quondam, magnæq; in pulvere famæ,
Degenerat : palmæ veterúmq; oblitus honorum,
Ad præſepe gemit morbo moriturus inerti.
Non aper iraſci meminit, nec fidere curſu
Cerva, nec armentis ineurrere fortibus urſi.
OMNIA lang or habet : ſylvis, agríſq; viiſq;
Corpora fœda jacet vitiantur odoribus auræ.
Mira loquor. Non illa canes, avidæq; volucres,
Non cani tetigêre lupi : dilapſa liqueſcunt,
Afflatuq; nocent, & agunt contagia latè :
Pervenit ad miſeros damno graviore colonos
Peſtis, & in magnæ dominatur mœnibus urbis.
Viſcera torrentur primò, flammíſq; fatiſcunt :
Indicium rubor eſt, & duƈtus anhelitus igni :
Aſpera lingua tumet, rapidíſq; arentia ventis
Ora patent, auræq; graves captantur hiatu.
NON ſtratum, non ulla pati velamina poſſunt,
Dura ſed in terra ponunt præcordia : nec fit
Corpus humo gelidum, ſed humus de corpore fervet.
Nec moderator adeſt ; inq; ipſos ſæva medentes
Erumpit clades, obſúntq; autoribus artes.
Quò propior quiſq; eſt, ſervitq; fidelius ægro,
In partem letbi citiùs venit : atq; SALUTIS
Spes abiit, finémq; vident in funere morbi.
Indulgent animis ; & nulla, quid utile, cura eſt :
Utile enim nihil eſt. Paſſim, poſitóq; pudore.
Fontibus, & fluviis, puteíſq; capacibus hærent:
NEC ſitis eſt extincta priùs, quam vita, bibendo.
Indè graves morbo nequeunt conſurgere, & ipſis
Immoriuntur aquis : aliquis tamen haurit & illas ;
Tantáq; ſunt miſeris inviſi tædia lecti :
Proſiliunt, aut, ſi prohibent conſidere vires,
Corpora devolvunt in humum, fugiúntq; penates
Quiq; ſuos ; ſua cuiq; domus funeſta videtur ;
Et, quia cauſa latet, locus eſt in crimine notus.
Semianimes errare viis, dum ſtare volebant,

Aſpiceres, flentes alios, terraq; jacentes.
Laſſáq; verſantes ſupremo lumina motu:
Membráq; pendentis tendunt ad ſydera cœli,
Hîc, illic ubi, mors deprenderat, exhalantes:
Quid mihi tunc animi fuit? aut quid debuit eſſe?
Ni vitam odiſſem, & ſuperem pars eſſe meorum.
Quo ſe cunq; acies oculorum flexerat; illic
Vulgus erat ſtratum: veluti cùm putria motis
Poma cadunt ramis, agitatæq; ilice glandes:
Templa vides contra gradibus ſublimia longis;
Jupiter illa tenet. Quis non altaribus illis
Irrita thura dedit? quoties pro conjuge conjux,
Pro nato genitor, dum verba precantia dixit,
Non exoratis animam finivit in aris?
Inq; manu thuris pars incorſumpta reperta eſt?
Admoti quoties templis, dum vota ſacerdos
Concipit, & fundit purum inter cornua vinum,
Haud expectato ceciderunt vulnere tauri?
Ipſe ego ſacra Jovi pro me, patriáque, tribúſq;
Cùm facerem natis: mugitus victima diros
Edidit, & ſubito collapſa ſine ictibus ullis
Exiguo tinxit ſubjectos ſanguine cultros.
Fibra quoq; ægra notas veri, monitúſq; Deorum
Perdiderat: triſtes penetrant ad viſcera morbi.
Ante ſacros vidi projecta cadavera poſtes:
Ante ipſas, quò mors foret invidioſior, aras.
Pars animam laqueo claudunt, mortíſq; timorem
Morte jugant, ultróq; vocant venientia fata.
Corpora miſſa neci nullis de more feruntur
Funeribus; neq; enim capiebant funera portæ.
Aut inhumata premunt terras, aut dantur in altos
Indotata rogos, & jam reverentia nulla eſt:
Déq; rogis pugnant, alieníſq; ignibus ardent.
Qui lacrymem, deſunt, indefletæq; vagantur
Natorum, matrúmq; animæ, juvenúmque, ſenúmque,
NEC locus in tumulos, nec ſufficit arbor in ignes.
Attonitus tanto miſerarum turbine rerum,

Jupiter

Jupiter ô, dixi, ſit te non falſa loquuntur
Iſſe ſub amplexus Æginæ Aſopidos olim,
Nec te, magne pater, noſtrî pudet eſſe parentem:
AUT mihi redde meos, aut me quoq; conde ſepulcro.
Ille notam fulgore dedit, tonitrúq; ſecundo:
Accipio, ſintq; iſta precor felicia mentis
Signa tuæ, dixi, quæ das mihi pignoris omen.
Fortè fuit juxta patulis rariſſima ramis
Sacra Jovi quercus de ſemine Dodonæo.
Hîc nos frugilegas aſpeximus agmine longo
GRANDE onus exiguo formicas ore gerentes,
Rugoſoq; ſuum ſervantes cortice callem.
Dum numerum miror totidem, pater optime, dixi,
Tu mihi da cives, & inania mœnia ſupple.
Intremuit, ramíſq; ſonum ſine flamine motis
Alta dedit quercus. Pavido mihi membra timore
Horruerant, ſtabántq; comæ; tamen oſcula terræ,
Roboribúſq; dedi; nec me ſperare fatebar,
Sperabam tamen, atq; animo mea vota fovebam.
Nox ſubit, & curis exercita corpora ſomnus
Occupat: ante oculos eadem mihi quercus adeſſe,
Et rami totidem, totidémq; animalia ramis
Ferre ſuis viſa eſt, paritérq; tremiſcere motu
Graniferúmq; agmen ſubjectis ſpargere in arvis;
Creſcere quod ſubitò majus majúſq; videtur,
Ac ſe tollere humo, rectóq; aſſiſtere trunco,
Et maciem, numerúmq; pedum, nigrúmq; colorem
Ponere, & humanam membris inducere formam.
Somnus abit, damno vigilans mea viſa, querórq;
In ſuperis opis eſſe nihil: ſed in ædibus ingens
Murmur erat, vocéſq; hominum exaudire videbar
Jam mihi deſuetas. Dum ſuſpicor has quoq; ſomni
Eſſe, venit Talamon properus foribúſq; reclúſis,
Spéque, fidéque, pater, dixit, majora videbis.
Egredere: Egredior, qualéſq; in imagine ſomni
Viſus eram vidiſſe viros, ex ordine tales
Aſpicio, noſcóque. Adsunt, regémq; ſalutant,

Vota Jovi ſolvo, populíſq; recentibus urbem
Partior, & vacuos priſcis cultoribus agros:
Myrmidonáſq; voco, nec origine nomina fraudo.
Corpora vidiſti: mores, quos antè gerebant,
Nunc quoq; habent. Parcum genus eſt, patiénſq; laborum
Quæſtiq; tenax, & quod quæſita reſervet.
Hi te ad bella pares annis animíſq; ſequentur:
Cùm primùm, qui te feliciter attulit, Eurus
(Eurus enim attulerat) fuerit mutatus in Auſtros.
Talibus, atq; aliis longum ſermonibus illi
Implevêre diem. Lucis pars optima menſæ
Eſt data: nox ſomnis. Jubar aureus extulerat Sol:
Flabat adhuc Eurus, redituráq; vela tenebat.
Ad Cephalum Pallante ſati, cui grandior ætas;
Ad regem Cephalus, ſimul & Pallante creati
Conveniunt: ſed adhuc regem ſopor altus habebat.
Excipit Æacides illos in limine Phocus:
Nam Telamon fratérq; viros ad bella parabant,
Phocus in interius ſpatium, pulchróſq; receſſus
Cecropidas duxit, cum quîs ſimul ipſe reſedit.
Aſpicit Æoliden, ignota ex arbore factum
Ferre manu jaculum, cujus fuit aurea cuſpis.
Pauca priùs mediis ſermonibus ille locutus,
Sum nemorum ſtudioſus, ait, cædíſq; ferinæ.
Qua tamen è ſylva teneas haſtile reciſum,
Jamdudum dubito: certè ſi fraxinus eſſet.
Fulva colore foret; ſi cornus, nodus ineſſet.
Unde ſit ignoro: ſed non formoſius iſto
Viderunt oculi telum jaculabile noſtri.
Excipit Actæis è fratribus alter, &, Uſum
Majorem ſpecie mirabere, dixit, in iſto:
CONSEQITUR quodcunq; petit: fortunáq; miſſum
Non regit, & revolat nullo referente cruentum.
Tum verò juvenis Nereïus omnia quærit.
Cur ſit, & unde datum, quis tanti muneris autor.
Quæ petit ille refert, & cætera nota pudore,
Qua tulerit mercede, ſilet; tactúſq; dolore

Con-

Conjugis amiſſæ, lacrymis ita fatur obortis:
Hoc me, nate Dea, (quis poſſet credere?) telum
Flere facit, faciétq; diu, ſi vivere nobis
Fata diu dederint; hoc me cum conjuge chara
Perdidit; hoc utinam caruiſſem munere ſmper!
Procris erat. ſi fortè magis pervenit ad aures
Orithyia tuas, magnæ ſoror Orithyiæ:
Si faciem, moréſq; velis conferre duarum,
Dignior iſta rapi, Pater hanc mihi junxit Erechtheus:
Hanc mihi junxit amor, Felix dicebar, erámque.
Non ita Diis viſum eſt: at nunc quoq; forſitan eſſem.
Alter agebatur poſt ſacra jugalia menſis,
Cùm me cornigeris tendentem retia cervis,
Vertice de ſummo ſemper florentis Hymetti
Lutea mane videt pulſis Aurora tenebris,
Invitúmq; rapit. Liceat mihi vera referre,
Pace Deæ, quod ſit roſeo ſpectabilis ore,
Quod teneat lucis, teneat confinia noctis,
Nectareis quòd alatur aquis. Ego Procrin amabam.
Pectore Procris erat, Procris mihi ſemper in ore:
Sacra tori, coitúſq; novos, thalamóſq; recentes,
Primáq; deſerti referebam fœdera lecti.
Mota Dea eſt; &, ſiſte tuas, ingrate, querelas,
PROCRIN habe, dixit: quod ſi mea provida mens eſt,
Non habuiſſe voles; méq; illi irata remiſit:
Dum redeo mecúmq; Deæ memorata retracto,
Eſſe metus cæpit, nè jura jugalia conjux
Non bene ſervâſſet: FACIES, ætáſq; jubebant
Credere adulterium, prohibebant credere mores.
Sed tamen adfueram; ſed & hæc erat, unde redibam,
Criminis exemplum: ſed cuncta timemus amantes.
Quærere quod doctam ſtatuo doniſq; pudicam
Sollicitare fidem; favet huic Aurora timori,
Immutátq; meam (videor ſenſiſſe) figuram.
Palladiáſq; ineo non cognoſcendus Athenas,
Ingrediórq; domum. Culpa domus ipſa carebat,
Caſtáq; ſigna dabat, dominóq; erat unxia rapto.

Vix aditus, per mille dolos, ad Erechthida factus,
UT Vidi, obstupui, meditataq; penè reliqui
Tentamenta fidê: malè me quin vera faterer,
Continui; malè quin, ut oportuit, oscula ferrem.
Tristis erat: sed nulla tamen formosior illa
Esse potest tristi; desiderioq; dolebat
Conjugis erepti. Tu collige, qualis in illa,
Phoce, decor fuerit, quam sic dolor ipse decebat.
Quid referam, quoties tentamina nostra pudici
Reppulerint mores? quoties, Ego, dixerit, UNI
Servor, ubicunq; est? uni mea gaudia servo?
Cui non ista fide satis experientia saxo
Magna foret? Non sum contentus, & in mea pugno
Vulnera: dum census dare me promitto, loquendo,
Muneraq; augendo, tandem dubitare coegi,
Exclamo, Mala! Pectora detego; tectus adulter,
Verus eram conjux: me, perfida, teste teneris:
Illa nihil: tacito tantummodo victa pudore,
Infidiosa malo cum conjuge limina fugit,
Offensaq; mei genus omne perosa virorum,
Montibus errabat, studiis operata Dianæ.
Tum mihi deserto violentior ignis ad ossa
Pervenit: orabam veniam, & peccâsse fatebar,
Et potuisse datis simili succumbere culpæ
Me quoq; muneribus, si munera tanta darentur.
Hæc mihi confesso læsum prius ulta pudorem
Redditur, & dulces concorditer exigit annos.
Dat mihi præterea, tanquam si parva deàisset
Dona, canem, munus: quem cum sua traderet illi
Cynthia, currendo superabit, dixerat omnes.
Dat simul & jaculum, manibus quod cernis habere.
Muneris alterius quæ sit fortuna requiris?
Accipe mirandum: novitate movebere facti.
Carmina Naïades non intellecta priorum
Solvunt ingeniis; & præcipitata jacebat,
Immemor ambagum vates obscura suarum,
Scilicet alma Themis; nec talia liquit inulta.

Protinus

Protinus Aoniis immissa est bellua Thebis,
Cessit & exitio multis, pecorúmq; suóque:
Ruricolæ pavêre feram. Vicina juventus
Venimus, & latos indagine cinximus agros.
Illa levi velox superabat retia saltu:
Summáq; transibat positarum lina plagarum.
Copula detrahitur canibus: quos illa sequentes
Effugit, & cœtum non segnior alite ludit.
Poscor & ipse meum consensu Lælapa magno:
(Muneris hoc nomen) Jamdudum vincula pugnat
Exuere ipse sibi, colloq; morantia tendit.
Vix bene missus erat, nec jam poteramus, ubi esset,
Scire, pedum calidus vestigia pulvis habebat:
Ipse oculis ereptus erat. Non ocyor illo
Hasta, nec exutæ contorto verbere glandes,
Nec Gortyniaco calamus levis exit ab arcu.
Collis apex medii subjectis imminet arvis:
Tollor in hunc, capioq; novi spectacula cursus,
Quo modo deprendi, modo se subducere ab ipso
Vulnere visa fera est: nec limite callida recto,
In spatiúmq; fugit, sed decipit ora sequentis,
Et redit in gyrum, nè sit suus impetus hosti.
Imminet hic, sequitúrq; parem, similisq; tenenti
Non tenet, & vanos exercet in aëre morsus.
Ad jaculi vertebar opem, quod dextera librat
Dum mea, dum digitos amentis addere tento,
Lumina deflexi, revocatáq; rursus eodem
Rettuleram: & medio (mirum) duo marmora campo
Aspicio; fugere hoc, illud latere putares.
Scilicet invictos ambos certamine cursus
Esse Deus voluit, si quis Deus affuit illis.
Hactenus: & tacuit. Jaculo quod crimen in ipso est:
Phocus ait. Jaculi sic crimina reddidit ille.
GAUDIA principium nostri sunt, Phoce, doloris:
Illa prius referam. Juvat ô meminisse beati
Temporis, Æacide: quo primos ritè per annos
Conjuge eram felix, felix erat illa marito.

Mutua

Mutua cura duos, & amor ſocialis habebat.
Nec Jovis illa meo thalamos præferret amori,
Nec me quæ caperet, non ſi Venus ipſa veniret,
Ulla erat: æquales urebant pectora flammæ.
Sole ferè radiis feriente cacumina primis,
Venatum in ſylvas juveniliter ire ſolebam:
Nec mecum famuli, nec equi, nec naribus acres
Ire canes, nec lina ſequi nodoſa ſolebant:
Tutus eram jaculo: ſed cum ſatiata ferinæ
Dextera cædis erat, repetebam frigus, & umbram,
Et, quo de gelidis exibat vallibus, auram.
Aura petebatur medio mihi lenis in æſtu;
Auram expectabam: requies erat illa labori,
Aura (recordor enim) veniàs, cantare ſolebam,
Méq; jubes, intréſq; ſinus gratiſſima noſtros,
Uto; facis, relevare velis quibus urimur æſtus,
Forſitan addideram (ſic me mea fata trahebant)
Blanditias plures, &, Tu mihi magna voluptas,
Dicere ſum ſolitus, Tu me reficiſque, foveſque,
Tu facis, ut ſylvas, ut amem loca ſola, meóq;
Spiritus iſte tuus ſemper capiatur ab ore.
Vocibus ambiguis deceptam præbuit aurem
Neſcio quis, noménq; auræ tum ſæpe vocatum
Eſſe putat Nymphæ. Nympham mihi credit amari.
Criminis extemplo ficti temerarius index
Præcrin adit, linguâq; refert audita ſuſurra.
CREDULA res amor eſt. Subito collapſa dolore,
Ut mihi narratur, cecidit, longóq; refecta
Tempore, ſe miſeram, fatáti dixit iniqui:
Déq; fide queſta eſt, & crimine concita vano,
QUOD nihil eſt metuit, metuit ſine corpore nomen,
Et dolet infelix, veluti de pellice vera:
Sæpe tamen dubitat, ſperátq; miſerrima falli;
Indicióq; fidem negat: &, niſi vidit ipſa,
Damnatura ſui non eſt delicta mariti.
Poſtera deplerant Auroræ lumina noctem:
Egredior, ſylváſq; peto, victórq; per herbas,

Aura

Aura veni, di xi, noſtróq; medere labori.
Et ſubitò gemitus inter mea verba videbar
Neſcio quos audiſſe; veni tamen, optima, dicens,
Fronde levem rurſus ſtrepitum faciente caduca
Sum ratus eſſe feram, telúmq; volatile miſi.
Procris erat, medióq; tenens in pectore vulnus.
Hei mihi! conclamat. Vox eſt ubi cognita fidæ
Conjugis: ad vocem præceps, aménſq; cucurri.
Semianimem, & ſparſas fœdantem ſanguine veſtes,
Et ſua (me miſerum!) de vulnere dona trahentem
Invenio, corpúſq; meo mihi charius ulnis
Mollibus attollo, ſciſſáq; à pectore véſte
Vulnera Jæva ligo, conorq; inhibere cruorem.
Neu me morte ſua ſceleratum deſerat, oro.
Viribus illa carens, & jam moribunda, coëgit
Hæc ſe pauca loqui: Per noſtri fœdera lecti,
Pérq; Deos ſupplex oro, ſuperóſque, meóſque,
Per ſi quid merui de te bene, pérq; manentem
Nunc quoque, cum pereo, cauſam mihi mortis, amorem,
Nè thalamis Auram patiare incumbere noſtris.
Dixit: & errorem tum deniq; nominis eſſe
Et ſenſi, & docui. Sed quid docuiſſe juvabat
Labitur, & parvæ fugiunt cum ſanguine vires.
Dúmq; aliquid ſpectare poteſt, me ſpectat; & in me
Infelicem animam, noſtróq; exhalat in ore:
Sed vultu meliore mori ſecura videtur,
Flentibus hæc lacrymans heros memorabat: & (ecce!)
Æacus ingreditur duplici cum prole, novóq;
Milite; quam Cephalus cum fortibus accipit armis.

PUB.

PUB. OVIDII NASONIS Metamorphoseon.

LIBER VIII.

JAM nitidum retegente diem, nocteſq; fugante
Tempora Lucifero, cadit Eurus, & humida ſurgunt
Nubila, dant placidi curſum redeuntibus Auſtri
Æacidis, Cephaloque quibus feliciter acti
Ante expectatum portus tenuêre petitos:
Interea Minos Lelegeïa littora vaſtat,
Prætentatq; ſui vires Mavortis in urbe
Alcathoë, quam Niſus habet: cui ſplendidus oſtro
Inter honoratos medio de vertice canos
Crinis inhærebat, magni fiducia regni.
Sexta reſurgebant orientis cornua lunæ:
Et pendebat adhuc belli fortuna, diuq;
INTER utrumq; volat dubiis victoria pennis.
Regia turris erat vocalibus addita muris,
In quibus auratam proles Latonia fertur
Depoſuiſſe lyram, ſaxo ſonus ejus inhæſit,
Sæpe illuc ſolita eſt aſcendere filia Niſi,
Et petere exiguo reſonantia ſaxa lapillo,
Tunc cùm pax eſſet: bello quoq; ſæpe ſolebat
Spectare ex illa rigidi certamina Martis.
Jamq; mora belli procerum quoq; nomina nôrat,
Armáque, equóſque, habitúſque, Cydoneaſq; pharetras.
Noverat ante alios faciem ducis Europæi:
Plùs etiam quàm nôſſe ſat eſt. Hac judice, Minos,

Seu

Seu caput abdiderat cristata casside pennis,
In galea formosus erat; seu sumpserat ære
Fulgentem clypeum, clypeum sumpsisse decebat;
Torserat adductis hastilia lenta lacertis,
Laudabat virgo junctam cum viribus artem;
Impositis calamis patulos sinuaverat arcus,
Sic Phœbum sumptis jurabat stare sagittis,
Cùm verò faciem dempto nudaverat ære,
Purpureisq; albi stratis insignia pictis
Terga premebat equi, spumantiáq; ora regebat,
Vix sua, vix sanè virgo Nisëia compos
Mentis erat: felix jaculum, quod tangeret ille,
Quæq; manu premeret, felicia frœna vocabat:
Impetus est illi (liceat modò) ferre per agmen
Virgineos hostile gradus: est impetus illi,
Turribus è summis in Gnossia mittere corpus
Castra, vel ærætas hosti recludere portas,
Vel si quid Mīnos aliud velit. Utq; sedebat
Candida Dictæi spectans tentoria regis,
Læter ait, doleámne geri lacrymabile bellum,
In dubio est. Doleo, quòd Minos hostis amanti est;
Sed nisi bella forent, nunquam mihi cognitus esset:
Me tamen accepta poterat deponere bellum,
Obside, me comitem, me pacis pignus haberet,
Si quæ te peperit talis, pulcherrime regum
Qualis es ipse, fuit: meritò Deus arsit in illa:
O ego ter felix! Si pennis lapsa per auras
Gnossiaci possem castris insistere regis,
Fassiq; me flammásq; meas, Qua dote, rogarem,
Vellet emi; tantùm patrias nè posceret arces:
Nam PEREANT potiùs sperata cubilia, quám sim
Proditione potens; quamvis SÆPE utile vinci
Victoris placidi fecit clementia multis.
Justa gerit certè pro nato bella perempto:
Et CAUSAQUE valet, causamq; tuentibus armis.
Ut puto, vincemur. Qui si manet exitus urbem:
Cur suus hæc illi reseret mea mœnia Mavors?

Et

Et non noſter amor? MELIUS ſine cæde, moráque,
Impenſáq; ſui poterit ſuperare cruoris.
Nam metuo certé, ne quis tua pectora, Minos,
Vulneret imprudens: quis enim tam durus, ut in te
Dirigere immitem non inſcius audeat haſtam?
Cœpta placent: & ſtat ſententia tradere mecum
Dotalem patriam, finémq; imponere bello.
Verum VELLE parùm eſt, aditus cuſtodia ſervat,
Clauſtráq; portarum genitor tenet: hunc ego ſolum
Infelix timeo, ſolus mea vota moratur.
Dii facerent ſine patrè forem! SIBI quiſq; profectò
Eſt Deus: IGNAVIS precibus fortuna repugnat.
Altera jamdudum, ſuccenſa Cupidine tanto,
Perdere gauderet quodcunq; obſtaret amori:
Et cur ulla foret me ſortior? ire per ignes,
Et gladios auſim; nec in hoc tamen ignibus ullis,
Aut gladiis opus eſt: opus eſt mihi crine paterno,
Ille mihi eſt auro pretioſior: illa beatam
Purpura me, votiq; mei factura potentem.
Talia dicenti CURARUM maxima nutrix
Nox intervenit, tenebríſq; audacia crevit.
Prima quies aderat, quæ curis feſſa diurnis
Pectora ſomnus habet, Thalamos taciturna paternos
Intrat, & (heu facinus!) fatali nata parentem
Crine ſuum ſpoliat, prædáq; potita nefanda
Fert ſecum ſpolium ſceleris, progreſſáq; porta
Per medios hoſtes (meriti fiducia tanti eſt)
Pervenit ad regem, quem ſic affata paventem eſt:
Suaſit amor facinus, proles ego regia Niſi
Scylla, tibi trado patriamq; deóſq; penates:
PRÆMIA nulla peto, niſi te. Cape pignus amoris,
Purpureum crinem, nec me nunc tradere crinem,
Sed patrium tibi, crede caput: ſceleratáq; dextra
Munera porrexit, Minos porrecta refugit,
Turbatúſq; novi reſpondit imagine facti:
Dii te ſummoveant, ô noſtri infamia ſecli!
Orbe ſuo, tellúſq; tibi, pontúſq; negetur.

Certè

Certè ego non patiar Jovis incunabula Creten,
Qui meus eſt orbis, tantum contingere monſtrum,
Dixit: & ut leges captis juſtiſſimus autor
Hoſtibus impoſuit, claſſis retinacula ſolvi
Juſſit, & æratas impleri remige puppes:
Scylla, freto poſtquam deductas nave carinas,
Nec præſtare ducem ſceleris ſibi præmia vidit,
Conſumptis precibus violentam tranſit in iram,
Intendénſq; manus paſſis furibunda capillis,
Quò jugis? exclamat, meritorum autore relicta?
O patriæ prælate meæ, prælate parenti!
Quo fugis, immitis? cujus victoria noſtrum
Et ſcelus, & meritum eſt. Nec te data munera, nec te
Noſter amor movit? nec, quod ſpes omnis in unum
Te mea congeſta eſt? nam quò deſerta revertar?
In patriam? Superata jacet. Sed finge manere:
Proditione mea clauſa eſt mihi. Patris ad ora,
Quæ tibi donavi? Cives odêre merentem,
Finitimi exemplum metuunt, obſtruximus orbem
Terrarum nobis, ut Crete ſola pateret:
Hanc quoq; ſi prohibes, & nos, ingrate, relinquis,
Non genitrix Europa tibi eſt, ſed inhoſpita Syrtis,
Armeniæq; tigres, Auſtróq; agitata Carybdis.
Nec Jove tu natus, nec mater imagine tauri
Luſa tua eſt; generis falſa eſt ea fabula: verùm
Et ferus, & captus nullius amore juvencæ,
Qui te progenuit, taurus fuit. Exige pœnas
Niſe patet: gaudete malis modo prodita noſtris
Mœnia: nam, fateor, MERUI & ſum digna perire,
Sed tamen ex illis aliquis, quos impia læſi,
Me perimat: cur, qui viciſti crimine noſtro,
Inſequeris crimen? SCELUS hoc patriæque, patríque,
Officium tibi ſit. Te vero conjuge digna eſt,
Quæ torvum ligno decepit adultera taurum,
Diſcordémq; utero fœtum tulit. Ecquid ad aures
Perveniunt mea dicta tuas? an inania venti
Verba ferunt, iidemq; tuas, ingrate, carinas?

Jam

Jam jam Paſiphaën non eſt mirabile taurum
Præpoſuiſſe tibi : plus tu feritatis habebas.
Me miſeram! properare juvat, divulſaq; remis
Unda ſonat, mecúmq; ſimul mea terra recedit :
Nil agis, ô fruſtra meritorum oblite meorum !
Inſequar invitum, puppimq; amplexa recurvam
Per freta longa trahar, Vix dixerat : inſilit undis,
Conſequiturq; ratem faciente Cupidine vires,
Gnoſſiacæq; hæret comes invidioſa carinæ,
Quam pater ut vidit, (nam jam pendebat in auras,
Et modò factus avis fulvis Haliætus in alis)
Ibat, ut hærentem roſtro laceraret adunco.
Illa metu puppim dimiſit : & aura cadentem
Suſtinuiſſe levis, nè tangeret æquora, viſa eſt.
Pluma fuit : plumis in avem mutata vocatur
Ciris, & à tonſo eſt hoc nomen adepta capillo.
Vota Jovi Minos taurorum ſanguine centum
Solvit, & egreſſus ratibus Curetida terram
Contigit, & ſpoliis decorata eſt regia fixis.
Creverat opprobrium generis, fœdúmq; patebat
Matris adulterium, monſtri novitate biformis.
Deſtinat hunc Minos thalami removere pudorem,
Multipliciq; domo cæcis includere tectis,
Dædalus ingenio fabræ celeberrimus artis
Ponit opus, turbátq; notas, & limina flexu
Ducit in errorem variarum ambage viarum.
Non ſecùs ac liquidis Phrygius Mæander in undis
Ludit, & ambiguo lapſu refluitq; fluitque,
Occurrenſq; ſibi venturas aſpicit undas,
Et nunc ad fontes, nunc ad mare verſus apertum
Incertas exercet aquas : ita Dædalus impiet
Innumeras errore vias : vixq; ipſe reverti
Ad limen potuit. Tanta eſt fallacia tecti.
Quo poſtquam geminam tauri juveniſq; figuram
Clauſit, & Actæo bis paſtum ſanguine monſtrum,
Tertia ſors annis domuit repetita novenis,
Utq; ope virginea nullis iterata priorum

Janua difficilis filo eſt inventa relicto.
Protinus Ægides rapta Minoide Diam
Vela dedit: comitémq; ſuum crudelis in illo
Littore deſtituit: deſertæ, & multa querenti,
Amplexúſq; & opem Liber tulit, ntq; perenni
Sidere clara foret, ſumptam de fronte coronam
Immiſit cœlo; tenues volat illa per auras:
Dúmq; volat, gemmæ nitidos vertuntur in ignes:
Conſiſtúntq; loco, ſpecie remanente coronæ,
Qui medius nixiq; genu eſt, anguémq; tenentis.
Dædalus interea Creten, longúmq; peroſus
Exilium, tactúſq; loci natalis amore,
Clauſus erat pelago: terras licet, inquit, & undas
Obſtruat, at cœlum certè patet: ibimus illac.
Omnia poſſideat: non poſſidet aëra Minos.
Dixit: & ignotas animum dimittit in artes:
Naturámq; novat: nam ponit in ordine pennas
A minima cœptas, longam breviore ſequente.
Ut clivo creviſſe putes. Sic ruſtica quondam
Fiſtula diſparibus paulatim ſurgit avenis.
Tunc lino mediàs, & ceris alligat imas.
Atq; ita compoſitas parvo curvamine flectit,
Ut veras imitetur aves, puer Icarus unà
Stabat; & ignarus ſua ſe tractare pericla,
Ore renidenti, modo quas vaga moverat aura,
Captabat plumas: flavam modo pollice ceram
Mollibat: luſúq; ſuo mirabile patris
Impediebat opus. Poſtquam manus ultima cœpto
Impoſita eſt, geminas opifex libravit in alas
Ipſe ſuum corpus, motáq; pependit in aura,
Inſtruit & natum: medioq; ut limite curras,
Icare, ait, moneo, ne ſi demiſſior ibis,
Unda gravet pennas; ſi celſior, ignis aduret.
Inter utrumq; vola, nec te ſpectare Booten,
Aut helicen jubeo, ſtrictumq; Orionis enſem:
Me duce carpe viam: pariter præcepta volandi
Tradit, & ignotas humeris accommodat alas.

Inter opus, monitúſque, genæ maduêre ſeniles:
Et patriæ gemuêre manus, dedit oſcula nato
Non iterum repetenda ſuo: penniſq; levatus,
Antè volat, comitiq; timet (velut ales, ab alto
Quæ teneram prolem produxit in aëra nido)
Hortatúrq; ſequi, damnoſaſq; erudit artes:
Et movet ipſe ſuas, & nati reſpicit alas.
Hos aliquis, tremula dum captat arundine piſces,
Aut paſtor baculo ſtivæq; innixus arator,
Vidit, & obſtupuit: quiq; æthera carpere poſſent,
Credidit eſſe Deos, & jam Junonia læva
Parte Samos fuerat, Delóſque, Paróſq; relictæ.
Dextra Lebynthos erat: fœcundáq; melle Calymna:
Cùm puer audaci cœpit gaudere volatu,
Deſeruitq; ducem cœliq; cupidine tactus
Altius egit iter: rapidi vicinia Solis
Mollit odoratas, pennarum vincula, caras:
Tabuerant ceræ; nudos quatit ille lacertos:
Remigióq; carens non ullas concipit auras:
Oráq; cæruleâ patrium clamantia nomen
Excipiuntur aquâ: quæ nomen traxit ab illo.
At pater infelix, nec jam pater, Icare dixit,
Icare, dixit, ubi es? qua te regione requiram
Icare? dicebat pennas conſpexit in undis:
Devovitq; ſuas artes, corpuſq; ſepulcro
Condidit: & tellus à nomine dicta ſepulti eſt.
Hunc miſeri tumulo ponentem corpora nati
Garrula raucoſa proſpexit ab ilice perdix:
Et plauſit pennis: teſtatáq; gaudia cantu eſt,
Unica tum volucris, nec viſa prioribus annis,
Factáq; nuper avis, longum tibi Dædale crimen.
Namq; huic tradiderat fatorum ignara docendam
Progeniem germana ſuam, natalibus actis
Bis puerum ſenis, animi ad præcepta capacis.
Ille etiam medio ſpinas in piſce notatas
Traxit in exemplum: ferróq; incidit acuto
Perpetuos dentes: & ſerræ repperit uſum

Primus:

Primus : & ex uno duo ferrea brachia nodo
Junxit, ut æquali ſpatio diſtantibus illis
Alteræ pars ſtaret, pars altera duceret orbem.
Dædalus invidit : ſacráq; ex arce Minervæ
Præcipitem miſit, lapſum mentitus : at illum,
Quæ favet ingeniis excepit Pallas, avémq;
Reddidit ; & medio velavit in aëre pennis.
Sed vigor ingenii quondam velocis, in alas,
Inq; pedes abiit, nomen, quod & ante remanſit.
Non tamen hæc altè volucris ſua corpora tollit,
Nec facit in ramis altôq; cacumine nidos,
Propter humum volitat : ponitq; in ſepibus ova :
Antiquíq; memor metuit ſublimia caſus.
Famq; fatigatum tellus Ætnea tenebat
Dædalon : & ſumptis pro ſupplice Cocalus armis
Mitis habebatur. Jam lamentabile Athenæ
Pendere deſierant Theſea laude tributum.
Templa coronantur : bellatricémq; Minervam
Cum Jove, Diiſq; vocant aliis, quos ſanguine voto
Muneribúſq; datis, & acerris thuris honorant.
Sparſerat Argolicas nomen vaga fama per urbes
Theſeos : & populi, quos dives Achaia cepit.
Hujus opem magnis imploravere periclis,
Hujus opem Calydon, quamvis Meleagron haberet,
Sollicita ſupplex petiit prece. Cauſa petendi
Sus erat, infeſtæ famulus vindexq; Dianæ.
Oenea námq; ferunt plenis ſucceſſibus anni
Primitias frugum Cereri, ſua vina Lyæo,
Palladios flavæ latices libaſſe Minervæ.
Cœptus ab agricolis ſuperos Pervenit ad omnes
Ambitioſus honor : ſolas ſine thure relictas,
Præteritas ceſſaſſe ferunt Latoidos aras.
Tangit & ira deos : at non impune feremus,
Quæq; inhonoratæ non & dicemur inultæ,
Inquit: & Oeneios ultorem ſpreta per agros
Miſit aprum, quanto majores herbida tauros
Non habet Epirus : ſed habent Sicula arva minores.

Sanguine & igne micant oculi, riget horrida cervix,
Et setæ densis similes hastilibus horrent;
Stántq; velut vallum, velut alta hastilia setæ.
Fervida cum rauco latos stridore per armos
Spuma fluit: dentes æquantur dentibus Indis:
Fulmen ab ore venit; frondes afflatibus ardent,
Is modò crescentes segetes proculcat in herba:
Nunc matura metit fleturi vota coloni:
Et Cererem in spicis intercipit: area frustra,
Et frustra expectant promissas horrea messes.
Sternuntur gravidi longo cum palmite fœtus,
Baccáq; cum ramis semper frondentis olivæ.
Sævit & in pecudes, non has pastórve, canisve,
Non armenta truces possunt defendere tauri.
Diffugiunt populi: nec se se mœnibus urbis
Esse putant tutos; donec Meleagros, & una
Lecta manus juvenum caluêre cupidine laudis,
Tyndaridæ gemini præstantes, cæstibus alter,
Alter equo, primæq; ratis molitor Jason,
Et cum Pirithoo felix concordia Theseus,
Et duo Thestiadæ, & proles Aphareia Lynceus.
Leucippúsq; ferox, jaculoq; insignis Acastus.
Et velox Idas, & jam non fœmina Cæneus,
Hippothoúsque, Dryásque, & cretus Amyntore Phœnix,
Actoridæq; pares, & missus ab Elide Phileus.
Nec Telamon aberat, magniq; creator Achillis,
Cumq; Pheretiade, & Hyanteo Jolao
Impiger Eurytion: cursúq; invictus Echion,
Neritiúsq; Lelex, Panopeusq;, Hyleúsq; feróxq;
Hippasus, & primis etiam nunc Nestor in annis,
Et quos Hippocoon antiquis misit Amyclis,
Penelopésq; socer; cum Parrhasio Ancæo,
Ampycidésq; sagax: & adhuc à conjuge tutus
Oeclides, nemorisq; decus Tegæa Lycæi
Venit Atlantiade, Schœnei pulcherrima virgo.
Rasilis huic summam mordebat fibula vestem;
Crinis erat simplex, nodum collectus in unum;

Et

Ex humero pendens resonabat eburnea lævo
Telorum custos: arcum quoq; læva tenebat:
Talis erat cultu facies, quam dicere verè
Virgineam in puero, puerilem in virgine posses.
Hanc pariter vidit, pariter Calydonius heros
Optavit renuente deo, flammásq; latentes
Hausit: & ô felix, si quem dignabitur, inquit,
Ista virum: nec plura finit tempúsq; pudórq;
Dicere; majus opus magni certaminis urget.
Sylva frequens trabibus, quam nulla ceciderat ætas,
Incipit à plano, devexáq; prospicit arva:
Quò postquam venêre viri, pars retia tendunt:
Vincula pars adimunt canibus: pars pressa sequuntur
Signa pedum, cupiúntq; suum reperire periclum.
Concava vallis erat, quo se demittere rivi
Assuerant pluvialis aquæ: tenet ima lacunæ
Lenta salix, ulvæq; leves, junciq; palustres:
Viminaque, & longæ parva sub arundine cannæ.
Hinc aper excitus medios violentus in hostes
Fertur, ut excussis elisus nubibus ignis.
Sternitur in cursu nemus: & propulsa fragorem
Sylva dat; exclamant juvenes, protentáq; forti
Tela tenent dextra lato vibrantia ferro.
Ille ruit: spargitq; canes, ut quisq; furenti
Obstat, & obliquo latrantes dissipat ictu.
Cuspis Echionio primùm contorta lacerto
Vana fuit, truncóq; dedit leve vulnus acerno.
Proxima, si nimiis mittentis viribus usa
Non foret, in tergo visa est hæsura petito.
Longius it: auctor teli Pegaseus Iason.
Phœbe, ait Ampycides, si te coluiq; colóque,
Da mihi, quod petitur, certo contingere telo.
Quà potuit precibus deus annuit; ictus ab illo est,
Sed sine vulnere aper; ferrúmq; Diana volanti
Abstulerat jaculo: lignum sine acumine venit.
Ira feri mota est: nec fulmine leniùs arsit,
Emicat ex ocùlis; spirat quoq; pectore flammas,

Vtq; volat moles adducto concita nervo;
Cum petit aut muros, aut plenas milite turres:
In juvenes certo sic impete vulnificus sus
Fertur: & Eupalmon, Pelagónáq; dextra tuentes
Cornua prosternit: socii rapuere jacentes.
At non lethiferos effugit Enæsimus ictus
Hippocoonte satus: trepidantem, & terga parantem
Vertere, succiso liquerunt poplite nervi.
Forsitan, & Pylius citra Trojana perisset
Tempora: sed, sumpto posita conamine ab hasta
Arboris insiluit, quæ stabat proxima, ramis:
Despexitq; loco tutus, quem fugerat, hostem.
Dentibus ille ferox in querno stipite tritis
Imminet exitio, fidénsq; recentibus armis
Orithyæ magni rostro femur hausit adunco.
At gemini, nondum cœlestia sidera, fratres,
Ambo conspicui, nive candidioribus ambo
Vectabantur equis: ambo vibrata per auras
Hastarum tremulo quatiebant spicula motu.
Vulnera feciſſent, nisi setiger inter opacas,
Nec jaculis isset, nec equo loca pervia, sylvas.
Persequitur Telamon, studiòq; incautus eundi
Pronus ab arborea cecidi tradice retentus.
Dum levat hunc Peleus, celerem Tegæa sagittam
Imposuit nervo, sinuatòq; expulit arcu.
Fixa sub aure feræ summum distrinxit arundo
Corpus, & exiguo rubefecit sanguine setas:
Nec tamen illa sui successu lætior ictus,
Quàm Meleager erat. Primus vidisse putatur,
Et primus sociis visum ostendisse cruorem;
Et meritum dixisse, feres virtutis honorem.
Erubuére viri, séq; exhortantur: & addunt
Cum clamore animos: jaciuntq; sine ordine tela.
Turba nocet jactis: & quos petit, impedit ictus,
Ecce furens contra sua fata bipennifer Arcas,
Discite fœmineis quid tela virilia præstent,
O juvenes, operiq; meo concedite, dixit:

Ipsa

Ipſa ſuis licet hunc Latonia protegat armis,
Invita tamen hunc perimet mea áextra Diana.
Talia magniloquo tumidus memoraverat ore,
Ancipitémq; manu tollens utraq; ſecurim;
Inſtiterat digitis primos ſuſpenſus in artus.
Occupat audentem, quáq; eſt via proxima letho,
Summa ferus geminos direxit ad inguina dentes.
Concidit Ancæus: glomeratáq; ſanguine multo
Viſcera lapſa fluunt: madefactáq; terra cruore eſt.
Ibat in adverſum proles Ixionis hoſtem
Pirithous, valida quatiens venabula dextra.
Cui procul Ægides, O me mihi charior, inquit,
Pars animæ conſiſte meæ: licet eminus eſſe
Fortibus: Ancæo nocuit temeraria virtus.
Dixit: & ærata torſit grave cuſpide cornu:
Cui benè librato, votiq; potente futuro
Obſtitit æſculea frondoſus ab arbore ramus.
Miſit & Æſonides jaculum: quod caſus ab illo
Vertit: & in mentum figit latrantis: & inter
Ilia, conjectum, tellure per ilia fixum eſt.
At manus Oenidæ variat: miſſiſq; duabus,
Haſta prior terra; medio ſtetit altera tergo.
Nec mora, dum ſævit, dum corpora verſat in orbem,
Stridentémq; novo ſpumam cum ſanguine fundit,
Vulneris autor adeſt: hoſtémq; irritat ad iram,
Splendidáq; averſos venabula condit in armos.
Gaudia teſtantur ſocii clamore ſecundo,
Victricémq; petunt dextræ conjungere dextram:
Immanémq; feram multa tellure jacentem
Mirantes ſpectant: neq; adhuc contingere tutum
Eſſe putant; ſed tela tamen ſua quiſq; cruentat.
Ipſe pede impoſito, caput exitiabile preſſit.
Atq; ita, Sume mei ſpolium Nonacria juris,
Dixit: & in partem veniat mea gloria tecum.
Protinus exuvias rigidis horrentia ſetis
Terga dat, & magnis inſignia dentibus ora.
Illi lætitiæ eſt cum munere muneris auctor.

Inuideret alii, totóq; erat agmine murmur.
A quibus ingenti tendentes brachia voce,
Pone age, nec titulos intercipe, fœmina, noſtros,
Theſtiadæ clamant; nec te fiducia formæ
Decipiat, ne ſit longe tibi captus amore
Auctor: & huic adimunt munus, jus muneris illi.
Non tulit, & tumida frendens Mavortius ira,
Diſcite, raptores alieni, dixit honoris,
Facta minis quantum diſtent, hauſitq; neſando
Pectora Plexippi nil tale timentia ferro,
Toxea, quid faciat, dubium, paritérq; volentem,
Vlciſci fratrem: fraternáq; fata timentem,
Haud patitur dubitare diu: calidúmq; prioris
Cæde recalfecit conſorti ſanguine telum.
Dona Deum templis nato victore ferebat,
Cùm videt extinctos fratres Althæa referri:
Quæ, plangore dato, mœſtis clamoribus urbem
Implet: & auratas mutavit veſtibus atris.
At ſimul eſt auctor necis editus, excidit omnis
Luctus: & a lacrymis in pœnæ verſus amorem eſt.
Stipes erat, quem cùm partus enixa jaceret
Theſtias, in flammam triplices poſuêre ſorores:
Staminá; impreſſo fatalia pollice nentes,
Tempora, dixerunt, eadem lignóq; tibíque,
O modò nate, damus, Quo poſtquam carmine dicto
Exceſſêre deæ: flagrantem mater ab igne
Eripuit ramum, ſparſitque liquentibus undis.
Ille diu fuerat penetralibus abditus imis;
Servatúſq; tuos, juvenis, ſervaverat annos,
Protulit hunc genitrix, tedáſque, & fragmina poni
Imperat, & poſitis inimicos admovet ignes.
Tum conata quater flammis imponere ramum,
Cœpta quater tenuit, pugnat matérque, ſorórque;
Et diverſa trahunt unum duo nomina pectus.
Sæpe metu ſceleris pallebant ora futuri,
Sæpe ſuum fervens oculis dabat ira rubórem:
Et modò neſcio quid ſimilis crudele minanti

Vultus

Vultus erat: modò quem miſereri credere poſſes,
Cumq; ferus lacrymas animi ſiccaverat ardor,
Inveniebantur lacrymæ tamen: utq; carina,
Quam ventus ventóq; rapit contrarius æſtus,
Vim geminam ſentit, parétq; incerta duobus,
Theſtias haud aliter dubiis affectibus errat:
Inq; vices ponit, poſitámq; reſuſcitat iram.
Incipit eſſe tamen melior germana parente:
Et conſanguineas ut ſanguine leniat umbras,
Impietate pia eſt. Nam poſtquam peſtifer ignis
Convaluit: Rogus iſte cremet mea viſcera, dixit.
Utq; manu dira lignum fatale tenebat,
Ante ſepulcrales infelix aſtitit aras:
Pœnarúmq; deæ triplices, furialibus, inquit,
Eumenides, ſacris vultus advertite veſtros.
Ulciſcor, facioq; nefas. Mors morte pianda eſt:
In ſcelus addendum ſcelus eſt, in funera funus:
Per coacervatos pereat domus impia luctus.
An felix Oenus nato victore fruetur?
Theſtius orbus erit: melius lugebitis ambo.
Vos modò fraterni manes, animæq; recentes,
Officium ſentite meum, magnóq; paratas
Accipite inferias, uteri mala pignora noſtri.
Hei mihi: quo rapior? fratres, ignoſcite matri.
Deficiunt ad cœpta manus; meruiſſe fatemur
Illum cur pereat: mortis mihi diſplicet auctor.
Ergo impunè feret? vivúſq; & victor, & ipſo
Succeſſu tumidus, regnum Calydonis habebit?
Vos cinis exiguus, gelidæq; jacebitis umbræ?
Haud equidem patiar: pereat ſceleratus: & ille
Spémq; patris, regnúmq; trahat, patriq; ruinam.
Mens ubi materna eſt? ubi ſunt pia vota parentum!
Et quos ſuſtinui bis menſum quinq; labores?
O utinam primis arſiſſes ignibus infans;
Idq; ego paſſa forem! Viciſti munere noſtro:
Nunc merito moriêre tuo. Cape præmia facti;
Biſq; datam, primùm partu, mox ſtipite rapto,

Reddo

Redde animam, vel me fraternis adde ſepulcris.
Et cupio: & nequeo, Quid agam? modo vulnera fratrum
Ante oculos mihi ſunt, & tantæ cædis imago:
Nunc animum pietas, maternáq; nomina frangunt.
Me miſeram! malè vincetis, ſed vincite, fratres.
Dummodo quæ dedero vobis ſolatia vóſq;
Ipſa ſequar: dixit; dextráq; averſa trementi
Funereum torrem medios conjecit in ignes,
Aut dedit, aut viſus gemitus eſt ille dediſſe
Stipes: & invitis correptus ab ignibus arſit.
Inſcius, atq; abſens flamma Meleagrus ab illa
Uritur: & cæcis torreri viſcera ſentit
Ignibus, ac magnos ſuperat virtute dolores.
Quòd tamen ignavo cadat, & ſine ſanguine, leto,
Mœret: & Ancæi felicia vulnera dicit,
Grandævúmq; patrem, fratréſq; piáſq; ſorores,
Cum gemitu, ſociámq; tori vocat ore ſupremo:
Forſitan & matrem, Creſcunt igniſq; dolórque,
Langueſcúntq; iterum. Simùl eſt extinctus uterque:
Inq; leves abiit paulatim ſpiritus auras,
Paulatim cana prunam velante favilla.
Alta jacet Calydon: lugent juvenéſq; ſenéſque:
Et vulgus, procerésq; gemunt: ſciſſæq; capillos
Plangunt ora ſimul matres Calydonides: Oeneus
Pulvere canitiem genitor, vultúſq; ſeniles
Fœdat humi fuſos, ſpatioſúmq; increpat ævum:
Nam de matre manus diri ſibi conſcia facti
Exegit pœnas, acto per viſcera ferro.
Non, mihi ſi centum Deus ora ſonantia linguis,
Ingeniúmq; capax, totúmq; Helicona dediſſet,
Triſtia perſequerer miſerarum vota ſororum.
Immemores decoris liventia pectora tundunt:
Dumq; manet corpus, corpus refovéntq; foventque:
Oſcula dant ipſi: poſito dant oſcula lecto,
Poſt cinerem cineres hauſtos ad pectora preſſant:
Affuſæq; jacent tumulo: ſignatáq; ſaxo
Nomina complexæ, lacrymas in nomina fundunt.

Quas

Quas, poſtquam Oeneæ tandem Latónia clade
Eſt ſatiata domus, præter Gorgenq; nurúmq;
Nobilis Alcmenæ, natis in corpore pennis
Allevat, & longas per brachia porrigit alas:
Corneáq; ora facit: verſáſq; per aëra mittit
Interea Theſeus ſociati parte laboris
Functus, Erechtheias Tritonidos ibat ad arces:
Clauſit iter, fecitq; moras Achelous eunti
Imbre tumens: ſuccede meis, ait, inclyte, tectis,
Cecropide: nec te committe rapacibus undis:
Ferre trabes ſolidas, obliquáq; volvere magno
Murmure ſaxa ſolent. Vidi contermina ripæ
Cum gregibus ſtabula alta trahi, nec fortibus illic
Profuit armentis, nec equis velocibus eſſe.
Multa quoq; hic torrens nivibus de monte ſolutis
Corpora turbineo juvenilia vortice merſit.
Tutior eſt requies, ſolito dum flumina currant
Limite: dum tenues captet ſuus alveus undas.
Annuit Ægides, utórque, Acheloë, domóque,
Conſilioq; tuo reſpondit, & uſus utroq; eſt.
Pumice multicavo, nec levibus atria tophis
Structa ſubit: molli tellus erat humida muſco:
Summa lacunabant alterno murice conchæ.
Jamq; duas lucis partes Hyperione menſo,
Diſcubuêre toris Theſeus, comitéſq; laborum,
Hac Ixionides, illa Trœzenius heros
Parte Lelex. raris jam ſparſus tempora canis:
Quoſq; alios parili fuerat dignatus honore
Amnis Acarnanum, lætiſſimus hoſpite tanto.
Protinus oppoſitas nudæ veſtigia Nymphæ
Inſtruxere epulis menſas: dapibúſq; remotis
In gemma poſuêre merum. Tum maximus heros
Æquora proſpiciens oculis ſubjecta, Quis, inquit,
Ille locus: (digitóq; oſtendit) & inſula nomen
Quod gerit illa, doce: quanquam non una videtur.
Amnis ad hæc, non eſt, inquit, quod cernimus unum,
Quinq; jacent terræ: ſpatii diſcrimina fallunt.

Quoq;

Quoq; minus ſpretæ factum mirêre Dianæ:
Naiades hæ fuerant: quæ cum bis quinq; juvencos
Mactaſſent, ruriſq; deos ad ſacra vocaſſent:
Immemores noſtri feſtas duxêre choreas.
Intumui, quantúſq; feror, cum plurimus, unquam,
Tantus eram: paritérq; animis immanis & undis,
A ſylvis ſylvas, & ab arvis arva revulſi:
Cumq; loco Nymphas memores tum deniq; noſtri,
In freta provolvi: fluctus noſtérq; mariſque
Continuam diduxit humum: paritérq; revulſit
In totidem, mediis quot cernis Echinadas undis.
Ut tamen ipſe vides, procul en procul, una receſſit
Inſula, grata mihi: Perimelen navita dicit.
Huic ego virgineum dilectæ nomen ademi.
Quod pater Hippodamas ægrè tulit, inq; profundum
Propulit è ſcopulo perituræ corpora natæ.
Excepi: nantemq; ferens, ô proxima terræ
Regna vagæ, dixi, ſortite Tridentiſer undæ,
In quo deſinimus, quò ſacri currimus amnes,
Huc ades, atq; audi placidus Neptune precantem.
Huic ego, quam porto, nocui: ſis mitis, & æquus.
Si pater Hippodamas, aut ſi minus impius eſſet,
Debuit illius miſereri, ignoſcere nobis.
Cui quondam tellus clauſa eſt feritate paterna,
Affer opem; merſæq; precor feritate paterna,
Da, Neptune, locum; vel ſit locus ipſa licebit,
Hunc quoq; complectar: movit caput æquoreus rex,
Concuſſitq; ſuis omnes aſſenſibus undas.
Extimuit Nymphe: nabat tamen; ipſe natantis
Pectora tangebam trepido ſalientia motu:
Dumq; ea contrecto: totum dureſcere ſenſi
Corpus: & inductâ condi præcordia terrâ.
Dum loquor: amplexa eſt artus nova terra natantes,
Et gravis increvit mutatis inſula membris.
Amnis ab his tacuit. Fatum mirabile cunctos
Moverat: irridet credentes, utq; deorum
Spretor erat, mentiſq; ferox Ixione natus,

Ficta

Facta refers, nimiúmq; putas, Acheloe, potentes
Esse deos, dixit, si dant adimúntq; figuras.
Obstupuére omnes; nec talia dicta probárunt;
Ante omnêsq; Lelex, animo maturus & ævo,
Sic ait: Immensa est, finémq; potentia cœli
Non habet: & quicquid superi voluêre, peractum est.
Quoq; minus dubites: tiliæ contermina quercus
Collibus est Phrygiis, medio circundata muro.
Ipse locum vidi. Nam me Pelopeïa Pittheus
Misit in arva, suo quondam regnata parenti,
Haud procul hinc stagnum est, tellus habitabilis olim;
Nunc celebres mergis fulicísq; paluſtribus undæ.
Jupiter huc specie mortalis, cúmq; parente,
Venit Atlantiades positis caducifer alis:
Mille domos adiêre, locum requiémq; petentes:
Mille domos clausêre seræ; tamen una recepit,
Parva quidem, stipulis & cannâ tecta paluſtri;
Sed pia Baucis annus, pariliq; ætate Philemon.
Illâ sunt annis juncti juvenilibus, illâ
Consenuere casa: paupertatémq ferendo
Effecêre levem, nec iniqua mente ferendam.
Nec refert dominos illic famulósne requiras,
Tota domus duo sunt, iidem parentq; jubentque.
Ergo ubi cælicolæ parvos tetigêre penates,
Summissóq; humiles intrârunt vertice postes;
Membra senex posito jussit relevare sedili;
Quod super injecit textum rude sedula Baucis.
Inde foco tepidum cinerem dimovit; & ignes
Suscitat hesternos: foliísq; & cortice sicco
Nutrit, & ad flammas anima perducit anili;
Multifidáſq; faces, ramaliáq; arida tecto
Detulit, & minuit, parvóq; admovit aheno.
Quodq; suus conjux rigua collegerat horto,
Truncat olus foliis: furca levat ille bicorni
Sordida terga suis nigro pendentia tigno;
Servatóq; diu resecat de tergore partem
Exiguam, sectámq; domat ferventibus undis.

Inter-

Interea medias fallunt ſermonibus horas :
Sentiríq; moram prohibent. Erat alveus illic
Fagineus, dura clavo ſuſpenſus ab anſa :
Is tepidis impletur aquis, artúſq; fovendos
Accipit : in medio torus eſt de mollibus ulvis
Impoſitus lecto, ſponda, pedibúſq; ſalignis.
Veſtibus hunc velant, quas non niſi tempore feſto
Sternere conſuerant : ſed & hæc viliſq; vetúſq;
Veſtis erat, lecto non indignanda ſaligno.
Accubuêre dei : menſam, ſuccincta, treménſque
Ponit anus : menſæ ſed erat pes tertius impar :
Teſta parem fecit : quæ poſtquam ſubdita clivum
Suſtulit, æquatam mentha extersêre virenti :
Ponitur hîc bicolor ſinceræ baccha Minervæ,
Conditáq; in liquida corna autumnalia fæce,
Intubáque, & radix, & lactis maſſa coacti,
Ováque, non acri leviter verſata favilla.
Omnia fictilibus : poſt hæc cælatus eodem
Siſtitur argento crater, fabricatáq; fago
Pocula, quæ cava ſunt flaventibus illita ceris.
Parva mora eſt : epuláſq; foci miſere calentes :
Nec longæ rurſus referuntur vina ſenectæ,
Dántq; locum menſis paulum ſeducta ſecundis.
Hîc nux, hîc miſta eſt rugoſis carica palmis,
Prunáque, & in patulis redolentia mala caniſtris,
Et de purpureis collectæ vitibus uvæ.
Candidus in medio favus eſt : ſuper omnia vultus
Acceſſere boni, nec iners, pauperq; voluntas.
Interea quoties hauſtum cratera repleri
Sponte ſua, per ſéq; vident ſuccreſcere vina :
Attoniti novitate pavent : manibúſq; ſupinis
Concipiunt Baucíſq; preces timidúſq; Philemon :
Et veniam dapibus, nullíſq; paratibus orant.
Unicus anſer erat minimæ cuſtodia villæ :
Quem diis hoſpitibus domini mactare parabant.
Ille celer penna tardos ætate fatigat,
Eluditq; diu : tandémq; eſt viſus ad ipſos

Confugiſſe

Confugisse deos: superi vetuêre nec cari.
Diiq; sumus, meritáſq; luet vicinia pœnas
Impia dixerunt: vobis immunibus hujus
Esse mali dabitur: modò vestra relinquite tecta:
Ac nostros comitate gradus: & in ardua montis
Ite simul: parent, & diis præeuntibus ambo
Membra levant baculis: tardiq; senilibus annis
Nituntur longo vestigia ponere clivo.
Tantum aberant summo, quantum semel ire sagitta
Missa potest: flexêre oculos: & mersa palude
Cætera prospiciunt, tantum sua tecta manere.
Dumq; ea mirantur: dum deflent fata locorum,
Mersa vident, quærúntq; sue pia culmina villæ:
Sola loco stabant, dum deflent fata locorum,
Illa vetus, dominis & jam casa parva duobus,
Vertitur in templum: furcas subière columnæ:
Stramina flavescunt, auratáq; tecta videntur,
Cælataq; fores, adopertaq; marmore tellus.
Concipiunt Baucíſq; preces timidáſq; Philemon:
Talia cum placido Saturnius edidit ore:
Dicite, juste senex, & fœmina conjuge justo
Digna, quid optetis? cum Baucide pauca locutus,
Judicium Superis aperit commune Philemon:
Esse sacerdotes, delubráq; vestra tueri
Poscimus: &, quoniam concordes egimus annos,
Auferat hora duos eadem: nec conjugis unquam
Busta meæ videam: nec sim tumulandus ab illa.
Vota fides sequitur. Templi tutela fuêre,
Donec vita data est! Annis ævóq; soluti,
Ante gradus templi cùm starent fortè, locíq;
Narrarent casus, frondere Philemona Baucis,
Baucida conspexit senior frondere Philemon.
Jamq; super geminos crescente cacumine vultus,
Mutua, dum licuit, reddebant dicta: valéq;
O conjux, dixere simul: simul abdita texit
Ora frutex: Ostendit adhuc Tyaneius illis
Incola, de gemino vicinos corpore truncos.

Hæc

Hæc mihi non vani, nec erat cur fallere vellent,
Narravêre ſenes, Equidem pendentia vidi
Serta ſuper ramos: ponénſq; recentia, dixi,
Cura deûm dii ſint, & qui coluere, colantur.
Deſierat: cunctóſq; & res, & moverat auctor,
Theſea præcipuè: quem facta audire volentem
Mira Deûm, nixus cubito Calydonius amnis
Talibus alloquitur: Sunt ô fortiſſime, quorum
Forma ſemel mota eſt, & in hoc renovamine manſit.
Sunt quibus in plures jus eſt tranſire figuras:
Ut tibi complexi terram maris incola Proteus:
Nam modò te juvenem, modò te vidêre leonem:
Nunc violentus aper: nunc, quem tetigiſſe timerem,
Anguis eras, modò te faciebant cornua taurum,
Sæpe lapis poteras, arbor quoq; ſæpe videri.
Interdum faciem liquidarum imitatus aquarum
Flumen eras, interdum undis contrarius ignis.
Nec minus Autolyci conjux Erifichthone nata
Juris habet: Pater hujus erat, qui numina divûm
Sperneret: & nullos aris adoleret honores.
Ille etiam Cereale nemus violaſſe ſecuri
Dicitur, & lucos ferro temeraſſe vetuſtos.
Stabat in his ingens annoſo robore quercus,
Una nemus: vittæ mediam, memoréſq; tabellæ,
Sertáq; cingebant, voti argumenta potentis.
Sæpe ſub hac Dryades, feſtas duxere choreas:
Sæpe etiam manibus nexis ex ordine, trunci
Circumiêre modum, menſuráq; roboris ulnas
Quinq; ter implebat: nec non & cætera tantum
Sylva ſub hac omnis, quantum fuit herba ſub illa,
Nec tamen idcirco ferrum Driopeius illa
Abſtinuit, famulóſq; jubet ſuccidere ſacrum,
Robur: &, ut juſſos cunctari vidit, ab uno
Edìdit hæc rapta ſceleratus verba ſecuri:
Non dilecta deæ ſolùm ſed & ipſa, licebit,
Sit dea, jam tanget frondente cacumine terram.
Dixit: &, obliquos dum telum librat in ictus,

Contremuit

Contremuit, gemitúmq; dedit Dodonia quercus,
Et pariter frondes, pariter pallescere glandes
Cœpere: ac longi pallorem ducere rami.
Cujus ut in trunco fecit manus impia vulnus,
Haud aliter fluxit diseusso cortice sanguis,
Quàm solet, ante aras ingens ubi victima taurus
Concidit, abrupta cruor è cervice profundi.
Obstupuêre omnes: aliquisq; ex omnibus audet
Deterrere nefas, sævámq; inhibere bipennem.
Aspicit hunc, mentisq; piæ cape præmia dixit
Thessalus: inq; virum convertit ab arbore ferrum:
Detruncátq; caput, repetitáq; robora cædit.
Editus è medio sonus est de robore talis:
Nympha sub hoc ego sum, Cereri gratissima, ligno:
Quæ tibi factorum pœnas instare tuorum
Vaticinor moriens, nostri solatia leti.
Persequitur scelus ille suum: labefactáq; tandem
Ictibus innumeris, adductáq; funibus arbor
Corruit: & multam prostravit pondere sylvam.
Attonitæ Dryades damno nemorúmque, suóque,
Omnes germanæ Cererem cum vestibus atris
Mœrentes adeunt, pœnámq; Erisichthonis orant.
Annuit his: capitisq; sui pulcherrima motu,
Concussit gravidis oneratos messibus agros,
Molitúrq; genus pœnæ miserabile, si non
Ille suis esset nulli miserabilis actis,
Pestifera lacerare fame, quæ, quatenus ipsi
Non adeunda deæ (neq; enim Cererémq; Famémq,
Fata coire sinunt:) montani numinis unam
Talibus agrestem compellat Oreada dictis.
Est locus extremis Scythiæ glacialis in oris,
Triste solum, sterilis, sine fruge, sine arbore tellus:
Frigus iners: illic habitant Pallórq; Tremórq;
Et jejuna Fames: ea se in præcordia condat
Sacrilegi scelerata jube: nec copia rerum
Vincat eam: superétq; meas certamine vires.
Néve viæ spatium te terreat, accipe currus:

Accipe quos frænis altè moderere dracones:
Et dedit. Illa dato subvecta per aëra curru,
Devenit in Scythiam, rigidíq; cacumina montis,
(Caucasón appellant) serpentum colla levavit:
Quæsitámq; Famem lapidoso vidit in agro,
Unguibus, & raris vellentem dentibus herbas.
Hirtus erat crinis, cava lumina; pallor in ore,
Labra incana situ, scabri rubigine dentes:
Dura cutis, per quam spectari viscera possent:
Ossa sub incurvis extabant arida lumbis:
Ventris erat, pro ventre, locus: pendere putares
Pectus, & à spinæ tantummodo crate teneri.
Auxerat articulos macies, genúmq; tumebat
Orbis, & immodico prodibant tubere tali
Hanc procul ut vidit (neq; enim est accedere juxtà
Ausa) refert mandata deæ: paulúmq; morata,
Quanquam aberat longè, quanquam modo venerat illuc,
Visa tamen sensisse Famem, retróq; dracones
Egit in Æmoniam versis sublimis habenis.

Dicta Fames Cereris (quamvis contraria semper
Illius est operi) peragit: porq; aëra vento
Ad jussam delata domum est: & protinus intrat
Sacrilegi thalamos: altoq; sopore solutum
(Noctis enim tempus) geminis amplectitur ulnis:
Séq; viro inspirat: faucésq; & pectus & ora
Afflat, & in vacuis peragit jejunia venis.
Functáq; mandato fœcundum deserit orbem:
Inq; domos inopes, assuetáq; vertitur antra.
Lenis adhuc somnus placidis Erisichthona pennis
Mulcebat, petit ille dapes sub imagine somni:
Oráq; vana movet, dentémq; in dente fatigat:
Exercétq; cibo delusum guttur inani:
Próq; epulis tenues nequicquam devorat auras.
Ut vero est expulsa quies, furit ardor edendi:
Pérq; avidas fauces immensáq; viscera regnat.
Nec mora, quod Pontus, quod terra, quod educat aër,
Poscit: & appositis quæritur jejunia mensis:

Inq;

Inq; epulis epulas quærit: quodq; urbibus esse,
Quodq; satis poterat populo, non sufficit uni.
Plúsq; cupit, quo plura suam demittit in alvum,
Utq; fretum recipit de tota flumina terra,
Nec satiatur aquis, peregrinosq; ebibit amnes:
Utq; rapax ignis non unquam alimenta recusat:
Innumerásq; faces cremat, & quo copia major
Est data, plura cupit, turbáq; voracior ipsa est:
Sic epulas omnes Erisichthonis ora profani
Accipiunt poscúntq; simul: cibus omnis in illo
Causa cibi est, semperq; locus fit inanis edendo.
Jamq; fame patriis altiq; voragine ventris
Attenuârat opes; sed inattenuata manebat
Tum quoq; dira fames: implacataq; vigebat
Flamma gulæ; tandem demisso in viscera censu,
Filia restabat non illo digna parente.
Hanc quoq; vendit inops, dominum generosa recusat
Et vicina suas tendens super æquora palmas,
Eripe me domino, qui raptæ præmia nobis
Virginitatis habes, ait. Hæc Neptunus habebat:
Qui prece non spreta, quamvis modo visa sequenti
Esset hero: formámq; novat, vultúmq; virilem
Induit, & vultus pisces capientibus aptos.
Hanc dominus spectans, O qui pendentia parvo
Æra cibo celas moderator arundinis, inquit,
Sic mare compositum, sic sit tibi piscis in unda
Credulus, & nullos nisi fixus sentiat hamos;
Quæ modo cum vili turbatis veste capillis
Littore in hoc steterat (nam stantem in littore vidi)
Dic ubi sit: neq; enim vestigia longius extant.
Illa dei munus bene cedere sensit; & á se
Se quæri gaudens, his est resecuta rogantem:
Quisquis es: ignoscas; in nullam lumina partem
Gurgite ab hoc flexi, studioq; oneratus inhæsi.
Quod; minus dubites, sic hos deus æquoris artes
Adjuvet, ut nemo jamdudum littore in isto,
(Me tamen excepto) nec fœmina constitit ulla.

Credidit: & verso dominus pede pressit arenam:
Elusisq; abiit; illi sua reddita forma est.
At ubi habere suam transformia corpora sensit,
Sæpe pater dominis Triopeida tradit; at illa
Nunc equa, nunc ales, modo bos, modo cervus abibat:
Præbebátq; avido non justa alimenta parenti.
Vis tamen illa mali postquam consumpserat omnem
Materiam, dederátq; gravi nova pabula morbo,
Ipse suos artus lacero divellere morsu
Cœpit: & infelix minuendo corpus alebat.
Quid moror externis? etiam mihi sæpe novandi
Corporis, ô juvenes, numero finita potestas.
Nam modò qui nunc sum videor; modo flector in anguem.
Armenti modò dux vires in cornua sumo:
Cornua dum sumpsi, nunc pars caret altera telo
Frontis, ut ipse vides. gemitus sunt verba secuti.

PUB. OVIDII NASONIS Metamorphoseon

LIBER IX.

QUæ gemitus, truncæq; adeo Neptunius heros
Causa rogat frontis; cum sic Calydonius amnis
Cœpit; inornatus redimitus arundine crines.
Triste petis munus; Quis enim sua prælia victus
Commemorare velit? referam tamen ordine; nec tam
Turpe fuit vinci, quàm contendisse decorum est:
Magnaq; dat nobis tantus solatia victor.
Nomine si qua suo tandem pervenit ad aures

Deianira

Deïanira tuas: quondam pulcherrima virgo,
Multorúmq; fuit ſpes invidioſa procorum.
Cum quibus ut ſoceri domus eſt intrata petiti,
Accipe me generum, dixi, Parthaone nate.
Dixit, & Alcides, alii ceſſere duobus.
Ille Jovem ſocerum dare ſe, famámq; laborum,
Et ſuperata ſuæ referebat juſſa novercæ,
Contrà ego, turpe deum mortali cedere dixi;
(Nondum erat ille deus) dominum me cernis aquarum
Curſibus obliquis inter tua regna fluentem.
Nec gener externis hoſpes tibi miſſus ab oris,
Sed popularis ero, & rerum pars una tuarum.
Tantùm ne noceat, quòd me nec regia Juno
Odit, & omnis abeſt juſſorum pœna laborum.
Nam quòd te jactas Alcmena matre creatum,
Jupiter aut falſus pater eſt, aut crimine verus.
Matris adulterio patrem petis: elige fictum
Eſſe Jovem malis, an te per dedecus ortum.
Talia dicentem jamdudum lumine torvo
Spectat: & accenſæ non fortiter imperat iræ;
Verbáq; tot reddit: melior mihi dextera linguâ eſt:
Dummodo pugnando ſuperem, tu vince loquendo:
Congreditúrq; ferox: puduit modo magna locutum
Cedere: rejeci viridem de corpore veſtem;
Brachiáq; oppoſui, tenuiq; à pectore varas
In ſtatione manus, & pugnæ membra paravi.
Ille cavis hauſto ſparſit me pulvere palmis:
Inq; vicem fulvæ tactu flaveſcit arenæ;
Et modò cervicem, modò crura micantia captat:
Aut captare putes: omniq; à parte laceſſit.
Me mea defendit gravitas: fruſtráq; petebar;
Haud ſecus ac moles, quam magno murmure fluctus
Oppugnant, manet illa, ſuóq; eſt pondere tuta.
Digredimur paulum: rurſúſq; ad bella coimus,
Inq; gradu ſtetimus, certi non cedere: erátq;
Cum pede pes junctus: totóq; ego pectore pronus,
Et digitos digitis, & frontem fronte premebam.

Non aliter vidi fortes concurrere tauros,
Cum pretium pugnæ toto nitidissima saltu
Expetitur conjux: spectant armenta, pavent que,
Nescia quem maneat tanti victoria regni.
Ter sine profectu voluit nitentia contra
Rejicere Alcides à se mea pectora: quartò
Excutit amplexus, adductáq; brachia solvit,
Impulsúmq; manu (certum est mihi vera fateri)
Protinus avertit: tergóq; onerosus inhæsit.
Siqua fides (neq; enim fictâ mihi gloria voce
Quæritur) impositò pressus mihi monte videbar.
Vix tamen insertâ sudore fluentia multo
Brachia, vix solvi duros à corpore nexus.
Instat anhelanti, prohibétq; resumere vires:
Et cervice mea potitur. Tum deniq; tellus
Pressa genus nostro est: & arenas ore momordi.
Inferior virtute, meas divertor ad artes,
Elabórq; viro, longum formatus in anguem,
Qui, postquam flexos sinuavi corpus in orbes,
Cumq; fero movi linguam stridore bisulcam,
Risit, & illudens nostras Tirynthius artes,
Cunarum labor est angues superare mearum,
Dixit: & ut vincas alios Acheloë dracones,
Pars quota Lernææ serpens eris unus Echidnæ?
Vulneribus fœcunda suis erat illa: nec ullum
De centum numero caput est impune recisum,
Quum gemino cervix hærede valentior esset.
Hanc ego ramosam natis è cæde colubris,
Crescentémq; malo domui, domitámq; reduxi.
Quid fore te credis falsum qui versus in anguem
Arma aliena moves? quem forma precaria celat?
Dixerat: & summo digitorum vincula collo
Injicit: angebar ceu gutture forcipe pressus,
Pollicibúsq; meas pugnabam evellere fauces.
Sic quoq; devicto, restabat tertia tauri
Forma trucis: tauro mutatus membra, rebello.
Induit ille toris à lævâ parte lacertos,

Admissúmq;

Admiſſúmq; trahens ſequitur: depreſſáq; dura
Cornua figit humo, méq; alta ſternit arenâ.
Nec ſatis hoc fuerat: rigidum fera dextera cornu
Dum tenet, infregit, truncáq; à fronte revellit.
Naiades hoc pomis, & odoro flore repletum
Sacrârunt: divéſq; meo bona copia cornu eſt.
Dixerat, & Nymphe ritu ſuccincta Diana,
Una miniſtrarum fuſis utrinq; capillis
Inceſſit, totúmq; tulit prædivite cornu
Autumnum, & menſas fœlicia poma ſecundas.
Lux ſubit: & primo feriente cacumina Sole
Diſcedunt juvenes: neq; enim dum flumina pacem,
Et placidos habeant lapſus, totæq; reſidant,
Opperiuntur, aquæ: Vultus Achelous agreſtes,
Et lacerum cornu mediis caput abdidit undis.
Hunc tamen ablati domuit jactura decoris:
Cætera ſoſpes habet: capitis quoq; fronde ſalignâ
Aut ſuperimpoſitâ celatur arundine damnum.
At te, Neſſe ferox, ejuſdem virginis ardor
Perdiderat, volucri trajectum terga ſagitta.
Namq; novâ repetens patrios cum conjuge muros,
Venerat Eveni rapidas Jove natus ad undas:
Uberior ſolito, nimbis hyemalibus auctus,
Vorticibúſq; frequens erat, atq; impervius amnis.
Intrepidum pro ſe, curam de conjuge agentem,
Neſſus adit, membríſq; valens ſcitúſq; vadorum,
Officióq; meo ripâ ſiſtetur in illa
Hæc, ait, Aclide: tu viribus utere nando.
Tradidit Aonius pavidam Calydonida Neſſo,
Pallentémq; metu, fluviúmque, ipſúmq; timentem.
Mox ut erat pharetráq; gravis, ſpolióq; leonis,
(Nam clavam, & curvos trans ripam jecerat arcus)
Quandoquidem cœpi, ſuperentur flumina, dixit.
Nec dubitat: nec quà ſit clementiſſimus amnis,
Quærit: & obſequio deferri ſpernit aquarum.
Jamq; tenens ripam, miſſos cùm tolleret arcus,
Conjugis agnovit vocem: Neſſóq; parenti

Fallere depositum. Quò te fiducia, clamat,
Vana pedum violente rapit? tibi Nesse biformis
Dicimus: exaudi, nec res intercipe nostras.
Si te nulla mei reverentia movit: at orbes
Concubitus vetitos poterant inhibere paterni.
Haud tamen effugies, quamvis ope fidis equina.
Vulnere, non pedibus te consequar: ultima dicta
Re probat: & missâ fugientia terga sagittâ
Trajicit: extabat ferrum de pectore aduncum:
Quod simul evulsum est, sanguis per utrumq; foramen
Emicuit, mistus Lernæi tabe veneni.
Extipit hunc nessus, neq; enim moriemur inulti,
Secum ait, & calido velamina tincta cruore
Dat munus raptæ, velut irritamen amoris.
Longa fuit medii mora temporis; actáq; magni
Herculis implerant terras, odiumq; noverca.
Victor ab Oechalia Cenæo sacra parabat
Vota Jovi, cum fama loquax pervenit ad aures
Deianira tuas: quæ veris addere falsa
Gaudet, & è minimo sua per mendacia crescit:
Amphitryoniaden Iôles ardore teneri.
Credit amans, Veneriſq; novæ perterrita fama,
Indulsit primo lacrymis: flendóq; dolorem
Diffudit miseranda suum; mox deinde, quid autem
Flemus? ait, pellex lacrymis lætabitur istis.
Quæ quoniam adveniet, properandu, aliquidq; novandu est,
Dum licet, & thalamos nondum tenet altera nostras.
Conquerar, an sileam? repetam Calydona, morérne?
Excedam tectis? ac sic nihil amplius obstem?
Quid si me, Meleagre, tuam memorem esse sororem?
(Forte paro facinus) quantumq; injuria possit,
Fœmineusq; dolor, jugulata pellice testor?
In cursus animus varios abit: omnibus illis
Prætulit imbutam Nessæo sanguine vestem
Mittere: quæ vires defecto reddat amori:
Ignaróq; Lychæ quid tradat, nescia luctus
Ipsa suos tradit: blandisq miserrima verbis

Dona

Dona det illa viro mandat: capit inſcius heros:
Induitúrq humeris Lernæa virus Echidnæ.
Thura dabat primis & verba precantia flammis,
Vináq; marmoreas patera fundebat in aras:
Incaluit vis illa mali: reſolutáq; flammis,
Herculeos abiit latè diffuſa per artus.
Dum potuit, ſolitâ gemitum virtute repreſſit;
Victa malis poſtquam eſt patientia, reppulit aras:
Implevitq; ſuis nemoroſam vocibus Oeten.
Nec mora, lethiferam conatur ſcindere veſtem,
Qua trahitur, trahit illa cutem (fœdúmq; relatu)
Aut hæret membris, fruſtra tentata revelli,
Aut laceros artus, & grandia detegit oſſa.
Ipſe cruor, gelido ſeu quondam lamina candens
Tincta lacu, ſtridet, coquitúrq; ardente veneno.
Nec modus eſt, ſorbent avidæ præcordia flammæ,
Cæruleúſq; fluit toto de corpore ſudor,
Ambuſtiq; ſonant nervi: cæcâq; medullis
Tabe liquefactis; tollens ad ſydera palmas,
Cladibus, exclamat, Saturnia paſcere noſtris:
Paſcere, & hanc peſtem ſpecta crudelis ab alto:
Córq; ferum ſatia: vel ſi miſerandus & hoſti,
(Hoſtis enim tibi ſum) diris cruciatibus ægram
Inviſámq; animam, natámq; laboribus auſer.
Mors mihi munus erit: decet hæc dare dona novercam.
Ergo ego fœdantem peregrino templa cruore
Buſirim domui? ſævóq; alimenta parentis
Antæo eripui? nec me paſtoris Iberi
Forma triplex, nec forma triplex tua, Cerbere, movit?
Voſne manus validi preſſiſtis cornua tauri?
Veſtrum opus Elis habet, veſtrum Stymphalides undæ,
Partheniúmq; nemus, veſtra virtute relatus
Thermodoontiaco cælatus baltheus auro,
Pomáq; ab inſomni non cuſtodita dracone.
Nec mihi Centauri potuêre reſiſtere, nec mî
Arcadiæ vaſtator aper: nec profuit Hydræ
Creſcere per damnum, geminaſq; reſurgere vires.

Quid

Quid? quod Thracis equos humano ſanguine pingues,
Plenáq; corporibus laceris præſepia vidi,
Viſáq; dejeci, dominúmq; ipſoſq; peremi?
His eliſa jacet moles Nemeæa lacertis:
His Cacus horrendum Tyberino gurgite monſtrum.
Hac cœlum cervice tuli: deſeſſa jubendo eſt
Sæva Jovis conjux: ego ſum indefeſſus agendo.
Sed nova peſtis adeſt: cui nec virtute reſiſti,
Nec telis, armiſq; poteſt: pulmonibus errat
Ignis edax imis, pérq; omnes paſcitur artus.
At valet Euryſtheus: & ſunt, quì credere poſſint
Eſſe Deos, dixit: pérq; altam ſaucius Oeten
Haud aliter graditur, quàmſi venabula taurus
Corpore fixa gerat, factiq; refugerit auctor.
Sæpe illum gemitus edentem, ſæpe trementem,
Sæpe retentantem totas infringere veſtes,
Sternentémq; trabes, iraſcentémq; videres
Montibus, aut patrio tendentem brachia cœlo.
Ecce Lycham trepidum, & latitantem rupe cavata
Aſpicit: utq; doler rabiem collegerat omnem,
Tune Lycha, dixit, feralia dona dediſti?
Tune meæ necis auctor eris? tremit ille, pavétq;
Pallidus: & timidè verba excuſantia dicit
Dicentem, genibúſq; manus adhibere parantem
Corripit Alcides: & térq; quatérq; rotatum
Mittit in Euboicas tormento fortius undas.
Ille per aëreas pendens induruit auras.
Utq; ferunt imbres gelidis concreſcere ventis,
Inde nives fieri; nivibus quoq; mole rotatis
Aſtringi, & ſpiſſa glomerari grandine corpus:
Sic illum validis jactum per inane lacertis,
Exanguémq; metu, nec quicquam humoris habentem
In rigidos verſum ſilices prior edidit ætas.
Nunc quoq; in Euboico ſcopulus brevis eminet altè
Gurgite, & humanæ ſervat veſtigia formæ:
Quem quaſi ſenſurum nautæ calcare verentur:
Appellántq; Lychan. At tu Jovis inclyta proles,

Arboribus

Arboribus cæsis, quas ardua gesserat Oete,
Inq; pyram structis, arcum pharetrámq; capacem,
Regnáq; visuras iterum Trojana sagittas
Ferre jubes Pœante satum: quo flamma ministro est
Subdita: dumq; avidis comprenditur ignibus agger:
Congeriem sylvæ Nemæo vellere summam
Sternis, & imposita clavæ cervice recumbis,
Haud alio vultu, quàm si conviva jaceres
Inter plena meri redimitus pocula sertis.
Famq; valens, & in omne latus diffusa sonabat,
Securósq; artus, contemptorémq; petebat
Flamma suum: timuère dei pro vindice terræ.
Quos ita (sensit enim) læto Saturnius ore
Jupiter alloquitur: Nostra est, timor iste, voluptas,
O superi, totoq; libens mihi pectore grator,
Quod memoris populi dicor rectórq; patérque,
Et mea progenies vestro quoq; tuta favore est.
Nam quanquam ipsius datis hoc immanibus actis,
Obligor ipse tamen: sed enim ne pectora vano
Fida metu paveant, Oetæos spernite flammas.
Omnia qui vicit, vincet quos cernitis ignes:
Nec nisi materna Vulcanum parte potentem
Sentiet: æternum est à me quod traxit, & expers
Atq; immune necis, nullaq; domabile flamma,
Idq; ego defunctum terrâ, cœlestibus oris
Accipiam, cunctisq; meum lætabile factum
Diis fore confido: si quis tamen Hercule, si quis
Forte Deo dolituras erit, data præmia nollet:
Sed meruisse dari sciet, invitúsq; probabit.
Assensère dei: conjux quoq; regia visa est
Cætera non duro, duro tamen ultima vultu
Dicta tulisse Jovis, séq; indoluisse notatam.
Interea quodcunq; fuit populabile flamma,
Mulciber abstulerat: nec cognoscenda remansit
Herculis effigies: nec quicquam ab imagine ductum
Matris habet: tantúmq; Jovis vestigia servat.
Utq; novus serpens posita cum pelle senecta,

Luxuriare

Luxuriare ſolet, ſquammâq; nitere recenti.
Sic ubi Mortales Tirynthius exuit artus,
Parte ſui meliore viget, majórq; videri
Cœpit, & auguſta fieri gravitate verendus.
Quem pater omnipotens inter cava nubila raptum,
Quadrijugo curru radiantibus intulit aſtris.
Senſit Atlas pondus: neq; adhuc Sthenelëius iras
Solverat Euriſtheus, odiúmq; in prole paternum
Exercebat atrox: at longis anxia curis
Argolis Alcmene queſtus ubi ponat aniles,
Cui referat nati teſtatos orbe labores,
Cuive ſuos caſus. Iolen habet. Herculis illam
Imperio, thalamóq; animóq; receperat Hyllus:
Implerátq; uterum generoſo ſemine: cùm ſic
Incipit Alcmene: faveant tibi numina ſaltem:
Corripiántq; moras tunc, cùm matura vocabis
Præpoſitam timidis parientibus Ilithyïam:
Quam mihi difficilem Junonis gratia fecit.
Namq; laboriferi cùm jam natalis adeſſet
Herculis, & decimum premeretur ſydere ſignum:
Tendebat gravitas uterum mihi, quódq; ferebam
Tantum erat, ut poſſes auctorem dicere tanti
Ponderis eſſe Jovem: nec jam tolerare labores
Ulteriùs poteram: quin nunc quoq; frigidus artus,
Dum loquor, horror habet: párſq; eſt meminiſſe doloris.
Septem ego per noctes, totidem cruciata diebus,
Feſſa malis, tendénſq; ad cœlum brachia, magno
Lucinam ad nixos partus clamore vocabam.
Illa quidem venit, ſed præcorrupta, meúmq;
Quæ donare caput Junoni vellet iniquæ.
Utq; meos audit gemitus: ſubſedit in illa
Ante fores ara: dextroq; eſt poplite lævum
Preſſa genu: digitiſq; inter ſe pectine junctis
Suſtinuit partus: tacita quoq; carmina voce
Dixit: & inceptes tenuerunt carmina partus
Nitor, & ingrato facio convicia demens
Vana Jovi, cupióq; morì: moturáq; duros

Verba

Verba queror ſilices : matres Cadmeïdes adſunt :
Votáq; ſuſcipiunt : exhortantúrq; dolentem.
Una miniſtrarum media de plebe Galanthis,
Flava comas, aderat faciendis ſtrenua juſſis,
Officiis dilecta ſuis : ea ſenſit iniqua
Neſcio quid Junone geri : dumq; exit, & intrat
Sæpe fores, Divam reſidentem vidit in ara,
Brachiáq; in genibus digitis connexa tenentem.
Et, quæcunq; es, ait, dominæ gratare : levata eſt
Argolis Alcmene, potitúrq; puerpera voto.
Exiliit : junctáſq; manus pavefacta remiſit
Diva potens uteri, vinclis levor ipſa remiſſis.
Numine decepto riſiſſe Galanthida fama eſt,
Ridentem, prenſámq; ipſis dea ſæva capillis
Traxit : & è terra corpus relevare volentem
Arcuit, inq; pedes mutavit brachia primos.
Strenuitas antiqua manet : nec terga colorem
Amisêre ſuum : forma eſt diverſa priori,
Quæ, quia mendaci parientem juverat ore,
Ore parit : noſtráſq; domus, velut ante frequentat.
Dixit : & admonitu veteris commota miniſtræ
Ingemuit : quam ſic nurus eſt affata dolentem :
Te tamen, ô genitrix, aliena à ſanguine veſtro
Rapta movet facies : quid ſi tibi mira ſororis
Fata meæ referam ? quanquam lacrymæq; dolórq;
Impediunt, prohibéntq; loqui. Fuit unica matri
(Me pater ex alia genuit) notiſſima formâ
Oechalidum Dryope, quam virginitate carentem,
Vimq; dei paſſam Delphos Dolónq; tenentis,
Excipit Andræmon, & habetur conjuge felix.
Eſt latus acclivis, devexa margine formam
Littoris efficiens : ſummum myrteta coronant :
Venerat huc Dryope fatorum neſcia : quoq;
Indignere magis, Nymphis latura coronas :
Inq; ſinu puerum, qui nondum impleverat annum.
Dulce ferebat onus, tepidiq; ope lactis alebat.
Haud procul à ſtagno, Tyrios imitata colores,

In ſpem baccarum florebat aquatica Lotos.
Carpſerat hinc Dryope quos obleƈtamina nato
Porrigerat flores, & idem fƈtura videbar:
(Namq; aderam) vidi guttas è flore cruentas
Decidere, & tremulo ramos horrore moveri,
Scilicet ut referunt tardi nunc deniq; agreſtes,
Lotos in hanc Nimphe, fugiens obſcœna Priapi,
Contulerat verſos ſervato nomine vultus.
Neſcierat ſoror hoc, quæ cùm perterrita retro
Iret, & oratis vellet diſcedere Nymphis:
Hæſerunt radice pedes, convellere pugnat:
Nec quicquam, niſi ſumma, movet: ſuecreſcit ab imo,
Totáq; paulatim lentus premit inguina cortex.
Ut vidit; conata manu laniare capillos,
Fronde manum implevit, frondes caput omne tenebant.
At puer Amphiſus (namq; hoc avus Eurytus illi
Addiderat nomen) materna rigeſcere ſenſit
Ubera, nec ſequitur ducentem laƈteus humor.
Spƈtatrix aderam fati crudelis, opémq;
Non poteram tibi ferre ſoror; quantúmq; valebam
Creſcentem truncum, ramóſq; amplexa, morabar,
Et fateor, volui ſub eodem cortice condi.
Ecce vir Adræmon genitórq; miſerrimus adſunt,
Et quærunt Dryopen: Dryopen quærentibus illis,
Oſtendi Loton: tepido dant oſcula ligno:
Affuſiq; ſuæ radicibus arboris hærent,
Nil niſi jam faciem, quod non foret arbor, habebas
Chara ſoror: lacrymæ miſero de corpore fƈtis
Irrorant foliis: ac dum licet, oráq; præſtant
Vocis iter, tales effundit in aëra queſtus:
Siqua fides miſeris, hoc me, per numina juro,
Non meruiſſe nefas: patior ſine crimine pœnam.
Viximus innocuæ: ſi mentiar, arida perdam,
Quas habeo frondes, & cæſa ſecuribus urar.
Hunc tamen infantem maternis demite ramis
Et date nutrici: noſtráq; ſub arbore, ſæpe
Lac facitote bibat, noſtráq; ſub arbore ludat.

Cumq;

Cumq; loqui poterit matrem facitote ſalutet:
Et triſtis, dicat: Latet hoc in ſtipite mater:
Stagna tamen timeat: nec carpat ab arbore flores:
Et frutices omnes corpus putet eſſe dearum.
Chare vale conjux, & tu germana, patérque,
Et ſiqua eſt pietas, ab acutæ vulnere falcis,
A pecoris morſu, frondes defendite noſtras.
Et quoniam mihi fas ad vos incumbere non eſt,
Erigite huc artus, & ad oſcula noſtra venite,
Dum tangi poſſum, parvúmq; attollite natum.
Plura loqui nequeo: nam jam per candida mollis
Colla liber ſerpit, ſummóq; cacumine condor.
Ex oculis removete manus: ſine munere veſtro
Contegit inductus morientia lumina cortex.
Deſierat ſimul ore loqui, ſimul eſſe, diúq;
Corpore mutato rami caluêre recentes.
Dumq; refert Jole factum miſerabile, dumq;
Euritidos lacrymas admoto pollice ſiccat
Alcmenæ: flet & ipſa tamen: compeſcuit omnem
Res nova triſtitiam: nam limine conſtitit alto
Pœne puer, dubiáq; tegens lanugine malas,
Ora reformatus primos Jolaus in annos.
Hoc illi dederat Junonia muneris Hebe,
Victa viri precibus, quæ cùm jurare pararet,
Dona tributuram poſt hunc ſe talia nulli,
Non eſt paſſa Themis: nam jam diſcordia Thebæ
Bella movent, dixit: Capaneúſq; niſi ab Jove vincî
Haud poterit. fiéntq; pares in vulnera fratres,
Subductâq; ſuos manes tellure videbit
Vivus adhuc vates, ultróſq; parente parentem
Natus, erit facto pius, & ſceleratus eodem:
Attonitúſq; malis, exul mentiſq; domúſq;
Vultibus Eumenidum, matriſq; agitabitur umbris,
Donec eum conjux fatale poposcerit aurum,
Cognatúmque latus Phlegeius hauſerit enſis,
Tum demum magno petet hoc Acheloia ſupplex
Ab Jove Callirhoë: natis infantibus annos

Addat

Addat, neve necem ſinat eſſe ultoris inultam.
Jupiter his motus, privigni dona nurúſq;
Præcipiet, faciétq; viros impubibus annis.
Hæc ubi faticano venturi præſcia dixit
Ore Themis: vario ſuperi ſermone fremebant.
Et, cur non aliis, eadem dare dona liceret,
Murmur erat: queritur veteres Pallantius annos
Conjugis eſſe ſui, queritur caneſcere mitem
Jaſiona Ceres: repetitum Mulciber ævum
Poſcit Erichthonio: Venerem quoq; cura futuri
Tangit, & Anchiſæ renovare paciſcitur annos:
Cui ſtudeat, Deus omnis habet: creſcitq; favore
Turbida ſeditio: donec ſua Jupiter ora
Solvit: & O noſtri ſiqua eſt reverentia, dixit,
Quo ruitis? tantúmne aliquis tibi poſſe videtur
Fata quoq; ut ſuperet? fatis Jolaus in annos,
Quos egit, rediit, fatis juveneſcere debent
Callirhoe geniti, non ambitione nec armis.
Vos etiam quoq; hoc animo n eliore feratis,
Me quoq; fata regunt: quæ ſi mutare valerem,
Nec noſtrum ſeri curvarent Æacon anni,
Perpetuúmq; ævi florem Rhadamanthus haberet
Cum Minoe meo: qui propter amata ſenectæ
Pondera deſpicitur: nec, quo prius, ordine regnat.
Dicta Jovis movêre deos: nec ſuſtinet ullus,
Cum videat ſeſſos Rhadamanthon & Æacon annis
Et Minoa queri: qui, dum fuit integer ævi,
Terruerat magnas ipſo quoq; nomine gentes.
Tunc erat invalidus, Deionidénq; juventæ
Robore Miletum, Phœboq; parente ſuperbum
Pertimuit: credénſq; ſuis inſurgere regnis,
Haud tamen eſt patriis arcere penatibus auſus,
Sponte fugis, Milete, tua, celeriq; carina,
Ægæas metiris aquas: & in Aſide terra
Mœnia conſtituis, poſitoris habentia nomen.
Hic tibi, dum ſequitur patriæ curvamina ripæ
Filia Mæandri toties redeuntis eodem,

Cognita

Cognita Cyanee præstanti corpore Nympha,
Byblida cum Cauno prolem est enixa gemellam.
Byblis in exemplo est, ut ament concessa puellæ.
Byblis Apollinei correpta cupidine fratris,
Non soror ut fratrem, nec quà debebat, amavit.
Illa quidem primò nullos intelligit ignes:
Nec peccare putat, quòd sæpius oscula jungat:
Quòd sua fraterno circundet brachia collo:
Mendaciq; diu pietatis fallitur umbra.
Paulatim declinat amor; visuráq; fratrem
Culta venit: nimiúmq; cupit formosa videri:
Et, si qua est illa formosior, invidet illi.
Sed nondum manifesta sibi: nullúmq; sub illo
Igne facit votum, veruntamen æstuat intus.
Jam dominum appellat; jam nomina sanguinis odit:
Byblida jam mavult, quàm se vocet illa sororem.
Spes tamen obscœnas animo demittere non est
Ausa suo vigilans: placidâ resoluta quiete
Sæpe videt quod amat: visa est quoq; jungere fratri
Corpus, & erubuit, quamvis sopita jaceret.
Somnus abit: silet illa diu: repetítq; quietis
Ipsa suæ speciem, dubiáq; ita mente profatur:
Me miseram! tacitæ quid vult sibi noctis imago?
Quàm nolim rata sit! cur hæc ego somnia vidi?
Ille quidem est oculis quamvis formosus iniquis:
Et placet, & possit, si non sit frater, amare;
Et me dignus erat, verùm nocet esse sororem:
Dummodo tale nihil vigilans committere tentem:
Sæpe licet simili redeat sub imagine somnus.
Testis abest somno, nec abest imitata voluptas.
Proh Venus, & tenerâ volucer cum matre Cupido!
Gaudia quanta tuli! quàm me manifesta libido
Contigit? ut jacui totis resoluta medullis!
Ut meminisse juvat! quamvis brevis illa voluptas,
Nóxq; fuit præceps, & cœptis invida nostris.
O ego, si liceat mutato nomine jungi,
Quàm bene, Caune, tuo poteram nurus esse parenti!

Quàm bene Caune meo poteras gener esse parenti?
Omnia dii facerent essent communia nobis,
Præter avos: tu me vellem generosior esses,
Nescio quam facies igitur pulcherrime matrem.
Hei mihi, quæ malè sum, quos tu sortita parentes:
Nil nisi frater eris: quod obest, id habebimus unum.
Quid mihi significant ergo mea visa? quod autem
Somnia pondus habent? an habent & somnia pondus?
Dii melius, dii nempe suas habuêre sorores.
Sic Saturnus Opim junctam sibi sanguine duxit,
Oceanus Tethin, Junonem Rector Olympi.
Sunt superis sua jura: quid ad cœlestia ritus
Exigere humanos, diversáq; fœdera tento?
Aut nostro vetitus de corde fugabitur ardor:
Aut, hoc si nequeo, peream precor ipsa: toróq;
Mortua componar: positæq; det oscula frater.
Et tamen arbitrium quærit res iste deorum:
Finge placere mihi: scelus esse videbitur illi.
At non Æolidæ thalamos timuêre sororum:
Unde sed hos novi? cur hæc exempla paravi!
Quo feror? obscœnæ procul hinc discedite flammæ.
Nec, nisi quà fas est germanæ, frater ametur,
Si tamen ipse mei captus prior esset amore:
Forsitan illius possem indulgere furori.
Ergo ego, quæ fueram non rejectura petentem,
Ipsa petam? poterisne loqui? poterisne fateri?
Cogit amor: potero: vel, si pudor ora tenebit,
Littera celatos arcana fatebitur ignes.
Hoc placet: hac dubiam vicit sententia mentem.
In latus erigitur: cubitóq; innixa sinistro,
Viderit, insanos, inquit, fateamur amores.
Hei mihi quo labor? quem mens mea concipit ignem?
Et meditata manu componit verba trementi.
Dextra tenet ferrum, vacuam tenet altera ceram.
Incipit: & dubitat: scribit: damnátq; tabellas:
Et notat: & delet: mutat, culpátq; probátque,
Inq; vicem sumptas ponit, positásq; resumit.

Quid

Quid velit, ignorat: quicquid factura videtur,
Displicet, in vultu est audacia mista pudori,
Scripta soror fuerat: visum est delere sororem,
Verbáq; correptis incidere talia ceris:
Quam nisi tu dederis, non est habitura salutem,
Hanc tibi mittit amans: pudet ah: pudet edere nomen:
Et si quid cupiam, quæris, sine nomine vellem
Possit agi mea causa meo: nec cognita Byblis
Ante forem, quàm spes votorum certa fuisset,
Esse quidem læsi poterat tibi pectoris index
Et color, & macies, & vultus, & humida sæpe
Lumina, nec causa suspiria mota patenti,
Et crebri amplexus, & quæ si forte notasti,
Oscula sentiri non esse sororia possent.
Ipsa tamen quamvis animi grave vulnus habebam:
Quamvis intus erat furor igneus: omnia feci,
(Sunt mihi Dii testes) ut tandem sanior essem:
Pugnaviq; diu violenta Cupidinis arma
Effugere infelix; & plus quàm ferre puellam
Posse putes, ego dura tuli; superata fateri
Cogor, opémq; tuam timidis exposcere votis;
Tu servare potes, tu perdere solus amantem.
Elige utrum facias; non hoc inimica precatur:
Sed quæ, cum tibi sit junctissima, junctior esse
Expetit, & vinclo tecum propiore ligari:
Jura senes nôrint, & quid liceátque, nefásque,
Éásq; sit, inquirant: legimq; examina servent.
Conveniens Venus est annis temeraria nostris,
Quid liceat nescimus adhuc: & cuncta licere
Credimus: & sequimur magnorum exempla deorum,
Nec nos aut durus pater, aut reverentia famæ,
Aut timor impediet: tantum absit causa timendi.
Dulcia fraterno sub nomine furta tegemus.
Est mihi libertas tecum secreta loquendi;
Et damus amplexus; jungimus oscula coram.
Quantum est quod desit? miserere fatentis amorem,
Et non fassuræ, nisi cogeret ultimus ardor.

Néve merére meo ſubſcribi cauſa ſepulchro.
Talia nequicquam perarantem plena reliquit
Cera manum: ſummóq; in margine verſus adhæſit.
Protinus impreſſâ ſignat ſua crimina gemmâ,
Quam tinxit lacrymis: linguæ defecerat humor.
Déq; ſuis unum famulis pudibunda vocavit:
Et paulum blandita, Fer has, fidiſſime, noſtro,
Dixit, & adjecit longo poſt tempore, fratri.
Cum daret: elapſæ manibus cecidére tabellæ.
Omine turbata eſt: miſit tamen: apta miniſter
Tempora nactus adit: traditq; latentia verba.
Attonitus ſubitâ juvenis Mæandrius irâ,
Projicit acceptas, lectâ ſibi parte, tabellas.
Vixq; manus retinens trepidantis ab ore miniſtri,
Dum licet, ô vetitæ ſcelerate libidinis auctor,
Effuge, ait: qui, ſi noſtrum tua fata pudorem
Non traherent tecum, pœnas mihi morte dediſſes.
Ille fugit pavidus: dominæq; ferocia Cauni
Dicta refert, palles auditâ, Bybli, repulſâ:
Et pavet obſeſſum glaciali frigore corpus.
Mens tamen ut rediit, pariter redière furores:
Linguáq; vix tales ictu dedit aëre voces.
Et meritò, quid enim temeraria vulneris hujus
Indicium feci? quid quæ celanda fuerunt,
Tam citò commiſi properatis verba tabellis?
Antè erat ambiguis animi ſententia dictis
Prætentanda mihi, ne non ſequerentur euntem.
Parte aliqua veli, qualis foret aura, notare
Debueram, tutóq; mari decurrere: quæ nunc
Non exploratis implevi lintea ventis.
Nunc feror in ſcopulos igitur; ſubmerſáq; toto
Obruor Oceano, nec habent mea vela recurſus.
Quid? quòd & ominibus certis prohibebar amori
Indulgere meo, tunc cùm mihi ferre jubenti
Excidit: & fecit ſpes noſtras cera caducas?
Nonne vel illa dies fuerat, vel tota voluptas,
Sed potius mutanda dies? deus ipſe monebat,

Signáq; certa dabat, ſi non malè ſana fuiſſem.
Et tamen ipſa loqui, nec me committere ceræ
Debueram: præſenſq; meos aperire furores.
Vidiſſet lacrymas: vultus vidiſſet amantis.
Plura loqui poteram, quàm quæ cepêre tabellæ,
Invito potui circundare brachia collo:
Et ſi rejicerer, potui moritura videri:
Amplectíq; pedes, adfuſáq; poſcere vitam.
Omnia feciſſem: quorum ſi ſingula duram
Flectere non poterant, potuiſſent omnia mentem.
Forſitan & miſſi ſit quædam culpa miniſtri,
Non adiit aptè, nec legit idonea, credo,
Tempora: nec petiit horámque, animúmque vacantem,
Hæc nocuêre mihi: neq; enim de tigride natus,
Nec rigidos ſilices, ſolidúmve in pectore ferrum,
Aut adamanta gerit: nec lac bibit ille leænæ.
Vincetur: repetendus erit, nec tædia cœpti
Ulla mea capiam, dum ſpiritus iſte manebit.
Nam primum, ſi facta mihi revocare liceret,
Non cœpiſſe fuit: cœpta expugnare, ſecundum eſt.
Quippe nec ille poteſt, (ut jam mea vota relinquam)
Non tamen auſorum ſemper memor eſſe meorum.
Et, quia deſieram, leviter voluiſſe videbor;
Aut etiam tentaſſe illum, inſidiíſq; petîſſe.
Vel certè non hoc, qui plurimus urget, & urit
Pectora noſtra, deo, ſed victa libidine credat.
Deniq; jam nequeo nil commiſiſſe nefandum.
Et ſcripſi, & petii; temerata eſt noſtra voluntas.
Ut nihil adjiciam; non poſſum innoxia dici.
Quod ſupereſt, multum eſt in vota, in crimina parvum:
Dixit, & incertæ tanta eſt diſcordia mentis.
Dum pigeat tentaſſe, libet tentare; modumq;
Exit, & infelix committit ſæpe repelli.
Mox ubi finis abeſt, patriam fugit ille, nefáſque,
Inq; peregrina ponit nova mœnia terrâ.
Tum vero mœſtam totâ Miletida mente
Deſeciſſe ferunt; tum verò à pectore veſtem

Diripuit, planxitq; ſuos furibunda lacertos.
Famq; palam eſt demens: inconceſſámq; fatetur
Spem Veneris, ſine qua patriam, inviſoſq; penates
Deſerit, & profugi ſequitur veſtigia fratris.
Utq; tuo motæ, proles Semeleïa, thyrſo
Iſmariæ celebrant repetita triennia Bacchæ:
Byblida non aliter latos ululaſſe per agros
Bubaſides vidêre nurus, quibus illa relictis
Caras, & armiferos Lelegas, Lyciámq; pererrat.
Jam Cragon, & Lymiram, Xanthiq; reliquerat undas,
Quoq; Chimæra jugum, mediis in partibus ignem,
Pectus & ora leæ, caudam ſerpentis habebat.
Deficiunt ſylvæ, cùm tu laſſata ſequendo
Concidis: &, dura poſitis tellure capillis,
Bybli jaces: frondéſq; tuo premis ore caducas:
Sæpe illam Nymphæ teneris Lelegeïdes ulnis
Tollere conantur; ſæpe ut medeatur amori
Præcipiunt: ſurdæq; adhibent ſolatia menti.
Muta jacet: viridéſq; ſuis tenet unguibus herbas
Byblis, & humectat lachrymarum gramina rivo.
Naiadas his venam quæ nunquam areſcere poſſet,
Suppoſuiſſe ferunt: quid enim dare majus habebant?
Protinus, ut ſecto piceæ de cortice guttæ,
Utve tenax gravidâ manat tellure bitumen,
Utq; ſub adventum ſpirantis lenè Favoni,
Sole remolleſcit quæ frigore conſtitit unda:
Sic lacrymis conſumpta ſuis Phœbeïa Byblis
Vertitur in frontem, quæ nunc quoq; vallibus illis
Nomen habet dominæ, nigráq; ſub ilice manat.
Fama novi centum Cretæas forſitan urbes
Impleſſet monſtri: ſi non miracula nuper,
Iphide mutato, Crete propiora tuliſſet.
Proximo Gnoſſiaco nam quondam Phæſtia regno
Progenuit tellus ignotum nomine Lycum,
Ingenua de plebe virum: nec cenſus in illo
Nobilitate ſua major: ſed vita, fidéſq;
Inculpata fuit: gravidæ qui conjugis aures

Vocibus

Vocibus his monuit, cum jam prope partus adesset,
Quæ voveam duo sunt, minimo ut relevêre dolore,
Utq; marem paries. oneroſior altera ſors eſt,
Et vires fortuna negat: quod abominor ergo,
Edita ſorte tua fuerit ſi fœmina partu,
(Invitus mando, pietas ignoſce) necetur.
Dixerat, & lachrymis vultum lavere profuſis,
Tam qui mandabat, quam cui mandata dabantur:
Sed tamen uſq; ſuum vanis Telethuſa maritum
Sollicitat precibus, ne ſpem ſibi ponat in arſto.
Certa ſua eſt Lycto ſententia: jamq; ferendo
Vexerat illa gravem maturo pondere ventrem:
Cum medio noctis ſpatio, ſub imagine ſomni
Inachis ante torum, pompa comitata ſacrorum,
Aut ſtetit, aut viſa eſt: inerant lunaria fronti
Cornua, cum ſpicis nitido flaventibus auro,
Et regale decus: cum qua latrator Anubis,
Sanctáq; Bubaſtis, variiſq; coloribus Apis,
Quiq; premit vocem, digitóq; ſilentia ſuadet:
Siſtráq; erant, nunquámq; ſatis quæſitus Oſiris,
Plenáq; ſomniferis ſerpens peregrina venenis.
Tum velut excuſſam ſomno, & manifeſta videntem
Sic affata dea eſt: pars ô Telethuſa mearum,
Pone graves curas, mandatáq; falle mariti:
Nec dubita, cùm te partu Lucina levârit,
Tollere quicquid erit. Dea ſum auxiliaris, opémq;
Exorata fero: nec te coluiſſe querêris
Ingratum numen: monuit: thalamóq; receſſit.
Læta toro ſurgit, duráſq; ad ſydera ſupplex
Creſſa manus tollens, rata ſint ſua viſa precatur.
Ut dolor increvit, ſeq; ipſum pondus in auras
Expulit, & nata eſt ignaro fœmina patri:
Juſſit ali mater puerum, mentita: fidémq;
Res habuit, neq; erat facti niſi conſcia nutrix.
Vota pater ſolvit, nomenq; imponit avitum:
Iphis avus fuerat: gaviſa eſt nomine mater,
Quod commune foret, nec quenquam falleret illo;

Impercepta piâ mendacia fraude latebant
Cultus erat pueri: facies, quam sive puellæ,
Sive dares puero, fieret formosus uterque.
Tertius interea decimo successerat annus:
Cum pater, Iphi, tibi flavam despondet Ianthen:
Inter Phæstiadas quæ laudatissima formæ
Dote fuit virgo, Dictæo nata Theleste.
Par ætas: par forma fuit: primâsque, magistris
Accepêre artes, elementa ætatis ab iisdem.
Hinc amor amborum tetigit rude pectus, & æquum
Vulnus uterq; dedit: sed erat fiducia dispar.
Conjugium, pactæq; expectant tempora tedæ,
Quemq; virum putat esse, suum fore credit Ianthe.
Iphis amat, quo posse frui desperat, & auget
Hoc ipsum flammas: ardétq; in virgine virgo:
Vixq; tenet lacrymas: quis me manet exitus? inquit:
Cognita quàm nulli, quàm prodigiosa novæq;
Cura tenet Veneris: si dii mihi parcere vellent,
Perdere debuerant: si non & perdere vellent,
Naturale malum saltem, & de more dedissent.
Nec vaccam vaccæ, nec equas amor urit equarum,
Urit oves aries: sequitur sua fœmina cervum:
Sic & aves coeunt: interq; animalia cuncta,
Fœmina Fœmineo correpta cupidine nulla est.
Vellem nulla forem, ne non tamen omnia Creta
Monstra ferat, taurum dilexit filia Solis,
Fœmina nempe marem: meus est furiosior illo,
Si verum profitemur amor: tamen illa secuta est
Spem Veneris: tamen illa dolis, & imagine vaccæ
Passa bovem est, & erat qui deciperetur, adulter.
Huc licet ex toto solertia confluat orbe:
Ipse licet revolet ceratis Dædalus alis:
Quid faciet: num me puerum de virgine doctis
Artibus efficiet? num te mutabit Ianthe?
Quin animum firmas? teq; ipsa recolligis Iphi?
Consiliiq; inopes, & stultos excutis ignes?
Quid sis nata, vides, nisi te quoq; decipis ipsam.

Et

Et pete quod fas eſt, & ama, quod fœmina debes.
Spes eſt quæ capiat: ſpes eſt quæ paſcat amantem,
Hanc tibi res adimit: non te cuſtodia charo
Arcet ab implexu, nec cauti cura mariti,
Non patris aſperitas: nec ſe negat ipſa roganti.
Nec tamen eſt potienda tibi: nec ut omnia fiant,
Eſſe potes fœlix, ut diiq; hominéſq; laborent.
Nunc quoq; votorum pars nulla eſt vana meorum:
Diiq; mihi faciles, quicquid valuêre, dederunt.
Quod volo, vult genitor, vult ipſa ſocérq; futurus
At non vult natura, potentior omnibus iſtis:
Quæ mihi ſola nocet: venit ecce optabile tempus:
Luxq; jugalis adeſt: & jam mea fiet Ianthe,
Nec mihi contingit: mediis ſitiemus in undis:
Pronuba quid Juno? quid ad hæc, Hymenæe, venitis
Sacra quibus, quid ducat, abeſt? ubi nubimus ambæ?
Preſſit ab his vocem: nec leniùs altera virgo
Æſtuat: utq; celer venias Hymenæe, precatur.
Quod petit hæc, Telethuſa timens modo tempora differt:
Nunc fictо languore moram trahit: omina ſæpe,
Viſáq; cauſatur; ſed jam conſumpſerat omnem
Materiam ficti, dilatáq; tempora tedæ
Inſtiterant: unuſq; dies reſtabat: at illæ
Crinalem capiti vittam natæq; ſibiq;
Detrahit: & paſſis aram complexa capillis,
Iſi, Paretonium, Mareoticáq; arva, Pharónq;
Quæ colis, & ſeptem digeſtum in cornua Nilum:
Fer precor (inquit) opem, noſtróq; medere timori.
Te, dea, te quondam, tuáq; hæc inſignia vidi:
Cunctáq; cognovi, ſonitum, comitéſque, facéſq;
Siſtrorum, memoriq; animo tua juſſa notavi.
Quòd videt hæc lucem, quòd non ego punior ipſa,
Conſilium, monitúmq; tuum eſt, miſerere tuarum,
Auxilióq; juva: lacrymæq; ſunt verba ſecutæ.
Viſa dea eſt moviſſe ſuas (& moverat) aras:
Et templi tremuêre fores, imitatáq; Lunam
Cornua fulſerunt: crepuitq; ſonabile ſiſtrum.

Non secura quidem, fausto tamen omine læta
Mater abit templo, sequitur comes Iphis euntem
Quàm solita est majore gradu: nec candor in ore
Permanet: & vires augentur: & acrior ipse est
Vultus: & incomptis brevior mensura capillis;
Plúsq; vigoris adest, habuit quàm fœmina: nam quæ
Fœmina nuper eras, puer es. date munera templis,
Nec timidâ gaudete fide: dant munera templis:
Addunt & titulum: titulus breve carmen habebat:
Vota puer solvit, quæ fœmina voverat, Iphis.
Postera lux radiis totum patefecerat orbem:
Cùm Venus, & Juno, sociúsq; Hymenæus ad ignes
Conveniunt, potitúrq; sua puer Iphis Ianthe.

PUB. OVIDII NASONIS Metamorphoseon.

LIBER X.

INde per immensum, croceo velatus amictu
Æthera digreditur, Ciconúmq; Hymenæus ad oras
Tendit: & Orpheâ nequicquam voce vocatur.
Affuit ille quidem, sed nec solennia verba;
Nec lætos vultus: nec felix attulit omen.
Fax quoque, quam tenuit, lacrymoso stridula fumo
Usq; fuit: nullósq; invenit motibus ignes.
Exitus auspicio gravior: nam nupta per herbas
Dum nova Naïadum turba comitata vagatur,
Occidit, in talum serpentis dente recepto.
Quam satis ad superas postquam Rhodopeïus auras

Deflevit

Deflevit vates, ne non tentaret & umbras:
Ad Styga Tænariâ est ausus descendere portâ.
Pérq; leves populos, simulacráq; functa sepulchro,
Persephonen adiit, inamœnáq; regna tenentem
Umbrarum Dominum, pulsisq; ad carmina nervis
Sic ait: O positi sub terra numina mundi,
In quem decidimus, quicquid mortale creamur,
Si licet, & falsi positis amabagibus oris,
Vera loqui simitis: non huc, ut opaca viderem
Tartara, descendi: nec uti villosa colubris
Terna Medusæi vincirem guttura monstri:
Causa viæ est conjux, in quam calcata venenum
Vipera diffudit, crescentesq; abstulit annos.
Posse pati volui, nec me tentasse negabo:
Vicit Amor: supera deus hic bene notus in ora est.
An sit & hîc, dubito: sed & hîc tamen auguror esse:
Famáq; si veteris non est mentita rapinæ,
Vos quoq; junxit amor: per ego hæc loca plena timoris,
Per Chaos hoc ingens, vastiq; silentia regni,
Eurydices oro properata retexite fata.
Omnia debentur vobis: paulúmq; morati,
Seriùs aut citiùs sedem properamus ad unam.
Tendimus huc omnes: hæc est domus ultima: vósq;
Humani generis longissima regna tenetis.
Hæc quoq; cum justos matura peregerit annos,
Juris erit vestri: pro munere poscimus usum.
Quòd si fata negant veniam pro conjuge: certum est
Nolle redire mihi: leto gaudete duorum.
Talia dicentem, nervósq; ad verba moventem
Exangues flebant animæ: nec Tantalus undam
Captavit refugam: stupuitq; Ixionis orbis:
Nec carpsêre jecur volucres: urníque, vacârunt
Belides, inq; tuo sedisti Sisyphe saxo.
Tum primùm lachrymis victarum carmine fama est
Eumenidum maduisse genas: nec regia conjux
Sustinet oranti, nec qui regit ima, negare:
Eurydicénq; vocant, umbras erat illa recentes

Inter

Inter, & inceſſit paſſu de vulnere tardo.
Hanc ſimul & legem Rhodopeïus accipit Orpheus,
Ne flectat retro ſua lumina, donec avernas
Exterit Valles : aut irrita dona futura.
Carpitur acclivis per multa ſilentia trames
Arduus, obſcurus, caligine denſus opaca,
Nec procul abfuerant telluris margine ſumma :
Hic, ne deficeret, metuens, avidúſq; videndi,
Flexit amans oculos, & protinus illa relapſa eſt.
Brachiáq; intendens, prendiq; & prendere captans,
Nil niſi cedentes infœlix arripit auras.
Jamq; iterum moriens non eſt de conjuge quicquam
Queſta ſuo : quid enim niſi ſe quereretur amatam ?
Supremúmq; vale, quod jam vix auribus ille
Acciperet, dixit, revocatáq; rurſus eodem eſt.
Non aliter ſtupuit gemina nece conjugis Orpheus :
Quàm tria qui timidus, medio portante catenas,
Colla canis vidit, quem non pavor antè reliquit,
Quàm natura prior, ſaxo per corpus oborto :
Quiq; in ſe traxit crimen voluitq; videri
Olenus eſſe nocens : tuq; ô confiſa figuræ
Infelix Lethæa tuæ, juncti ſſima quondam
Corpora, nunc lapides, quos humida ſuſtinet Ida.
Orantem fruſtráq; iterum tranſire volentem
Portitor arguerat : ſeptem tamen ille diebus
Squalidus in ripa, Cereris ſine munere, ſedit.
Cura dolorq; animi, lacrymæq; alimenta fuêre.
Eſſe deos Erebi crudeles queſtus in altam
Se recipit Rhodopen, pulſumq; Aquilonibus Æmum.
Tertius æquoreis incluſum piſcibus annum
Finierat Titan : omnémq; refugerat Orpheus
Fœmineam Venerem : ſeu quod male ceſſerat illi,
Sive fidem dederat ; multas tamen ardor habebat
Jungere ſe vati ; multæ doluêre repulſæ.
Ille etiam Thracum populis fuit auctor, amorem
In teneros tranſferre mares ; citráq; juventam
Ætatis breve ver & primos carpere flores,

Collis

Collis erat, collémq; ſuper planiſſima campi
Area, quam viridem faciebant graminis herbæ.
Umbra loco deerat, qua poſtquam parte reſedit,
Diis genitus vates, & fila ſonantia movit:
Umbra loco venit: non Chaonis abfuit arbor,
Non nemus Heliadum, non frondibus eſculus altis,
Nec tiliæ molles, nec fagus, & innuba laurus,
Et Coryli fragiles, & fraxinus utilis haſtis,
Enodiſq; abies, curvatáq; glandibus ilex,
Et platanus genialis, acérq; coloribus impar,
Amnicolæq; ſimul ſalices, & aquatica lotos,
Perpetuóq; virens buxus, tenueſq; myricæ,
Et bicolor myrtus, & baccis cærula ficus.
Vos quoq; flexebiles hederæ veniſtis, & unà
Pampineæ vites, & amictæ vitibus ulmi,
Orníq; & piceæ, pomóq; onerata rubenti
Arbutus, & lentæ victoris præmia palmæ,
Et ſuccincta comas, hirſutáq; vertice pinus,
Grata deûm matri: ſiquidem Cybeleïus Atys
Exuit hac hominem, truncóq; induruit illo.
Adfuit huic turbæ metas imitata cupreſſus,
Nunc arbor, puer antè deo dilectus ab illo,
Qui citharam nervis, & nervis temperat arcum.
Namq; ſacer Nymphis Carthæa tenentibus arva
Ingens cervus erat: latéq; patentibus altas
Ipſe ſuo capiti præbebat cornibus umbras:
Cornua fulgebant auro: demiſſáq; in armos
Pendebant tereti gemmata monilia collo.
Bulla ſuper frontem parvis argentea loris
Vincta movebatur: pariliq; ætate nitebant
Auribus è geminis circum cava tempora baccæ:
Iſq; metu vacuus, naturaliq; pavore
Depoſito, celebrare domos, mulcendáq; colla,
Quamlibet ignotis manibus præbere ſolebat.
Sed tamen ante alios Cæ pulcherrime gentis
Gratus erat, Cypariſſe, tibi: tu pabula cervum
Ad nova, tu liquidi ducebas fontis ad undas:

Tu modo texebas varios per cornua flores:
Nunc eques in tergo reſidens, huc lætus & illuc
Mollia purpureis frænabas ora capiſtris.
Æſtus erat, mediuſq; dies: Soliſq; vapore
Concava littorei fervebant brachia Cincri.
Feſſus in herboſa poſuit ſua corpora terra
Cervus, & arborea frigus ducebat ad umbra.
Hunc puer imprudens jaculo Cypariſſius acuto
Fixit: &, ut ſævo morientem vulnere vidit,
Velle mori ſtatuit: quæ non ſolatia Phœbus
Dixit? &, ut leviter, pro materiáq; doleret,
Admonuit: gemit ille tamen: munuſq; ſupremum
Hoc petit à ſuperis, ut tempore lugeat omni.
Jamq; per immenſos egeſto ſanguine fletus,
In viridem verti cœperunt membra colorem:
Et modo qui nivea pendebant fronte capilli,
Horrida cæſaries fieri: ſumptoq; rigore
Sidereum gracili ſpectare cacumine cœlum.
Ingemuit: triſtiſq; deus, lugebere nobis,
Lugebiſq; alios, aderiſq; dolentibus, inquit.
Tale nemus vates attraxerat: inq; ferarum
Concilio medius, turba volucrúmq; ſedebat.
Ut ſatis impulſas tentavit pollice chordas,
Et ſenſit varios, quamvis diverſa ſonarent:
Concordare modos: hoc vocem carmine movit:
Ab Jove Muſa parens (cedunt Jovis omnia regno)
Carmina noſtra move: Jovis eſt mihi ſæpe poteſtas
Dicta: priùs cecini plectro graviore Gigantes,
Sparſáq; Phlegræis victricia fulmina campis.
Nunc opus eſt leviore lyra, puerósq; canamus
Dilectos ſuperis: inconceſſiſq; puellas
Ignibus attonitas meruiſſe libidine pœnam.
Rex ſuperûm Phrygii quondam Ganymedis amore
Arſit: & inventum eſt aliquid, quod Jupiter eſſe,
Quàm quod erat, mallet: nulla tamen alite verti
Dignatur, niſi quæ portat ſua fulmina terra.
Nec mora: percuſſo mendacibus æthere pennis

Arripit

Arripit Iliaden, qui nunc quoq; pocula miſcet:
Invitáq; Jovi nectar Junone miniſtrat.
Te quoque Amyclide poſuiſſet in æthere Phœbus:
Triſtia ſi ſpatium ponendi fata dediſſent.
Quà licet, æternus tamen es, quotiéſq; repellit
Vir hyemem, Piſciq; Aries ſuccedit aquoſo;
Tu toties oreris, viridiq; in ceſpite flores.
Te meus ante omnes genitor dilexit: & orbe
In medio poſiti caruerunt præſide Delphi:
Dum deus Eurotan, immunitamq; frequentat
Sparten: nec citharæ, nec ſunt in honore ſagittæ.
Immemor ipſe ſui, non retia ferre recuſat:
Non tenuiſſe canes, non per juga montis iniqui
Ire comes, longáq; alit aſſuetudine flammas,
Jamq; ferè medius Titan venientis, & actæ
Noctis erat: ſpatióq; pari diſtabat utrinque:
Corpora veſte levant: & ſucco pinguis olivæ
Splendeſcunt, latiq; ineunt certamina diſci.
Quem prius aërias libratum Phœbus in auras
Miſit: & oppoſitas diſjecit pondere nubes.
Decidit in ſolidam longo poſt tempore terram
Pondus, & exhibuit junctam cum viribus artem.
Protinus imprudens, actúſq; cupidine luſus,
Tollere Tænarides orbem properabat: at illum
Dura repercuſſo ſubjecit in aëre tellus,
In vultus, Hyacinthe, tuos: expalluit æquè,
Quàm puer ipſe deus; collapſoſq; excipit artus,
Et modo te refovet, modo triſtia vulnera ſiccat:
Nunc animam admotis fugientem ſuſtinet herbis.
Nil proſunt artes: erat immedicabile vulnus:
Ut ſi quis violas, riguóq; papavera in horto,
Liliáq; infringat fulvis hærentia virgis:
Marcida demittant ſubito caput illa gravatum,
Nec ſe ſuſtineant, ſpecténtq; cacumine terram:
Sic vultus moriens jacet: & defecta vigore
Ipſa ſibi eſt oneri cervix, humeróq; recumbit,
Laberis Oebalide prima fraudate juventa,

Phœbus

Phœbus ait, videóq; tuum mea crimina vulnus.
Tu dolor es facinúſq; meum, mea dextera leto
Inſcribenda tuo eſt: ego ſum tibi funeris auctor.
Quæ mea culpa tamen? niſi, ſi luſiſſe, vocari
Culpa poteſt? niſi culpa poteſt, & amaſſe, vocari,
Atq; utinam pro te vitam, tecúmq; liceret
Reddere: quod quoniam fatali lege tenemur,
Semper eris mecum, memoriq; hærebis in ore.
Te lyra pulſa manu, te carmina noſtra ſonabunt:
Floſq; novus ſcripto gemitus imitabere noſtros.
Tempus & illud erit, quo ſe fortiſſimus heros
Addat in hunc florem, folióq; legatur eodem.
Talia dum vero memorantur Apollinis ore:
Ecce cruor, qui fuſus humi ſignaverat herbas,
Deſinit eſſe cruor, Tyrióq, nitentior oſtro
Flos oritur, formámq; capit, quam lilia: ſi non
Purpureus color his, argenteus eſſet in illis.
Non ſatis hoc Phœbo eſt (is enim fuit auctor honoris)
Ipſe ſuos gemitus foliis inſcribit, & ai ai
Flos habet inſcriptum, funeſtáq; littera ducta eſt.
Nec gemuiſſe pudet Spartan Hyacinthon, honórq;
Durat in hoc ævi: celebrandáq; more priorum
Annua prælata redeunt Hyacinthia pompa.
At ſi forte roges fœcundam Amathunta metallis,
An genuiſſe velit Propœtidas: annuat, æque
Atq; illos, gemino quondam quibus aſpera cornu
Frons erat, unde etiam nomen traxêre Ceraſtæ.
Ante fores horum ſtabat Jovis hoſpitis ara,
Lugubris ſceleris: quam ſi quis ſanguine tinctam
Advena vidiſſet, mactatos crederet illic
Lactentes vitulos, Amathuſiacáſq; bidentes.
Hoſpes erat cæſus: ſacris offenſa nefandis,
Ipſa ſuas urbes, Ophiuſiáq; arva parabat
Deſerere alma Venus. ſed quid loca grata, quid urbes
Peccavêre meæ? quod, dixit, crimen in illis?
Exilio pœnam potius gens impia pendat,
Vel nece, vel ſi quid medium eſt mortiſq; fugæque.

Idq;

Idq; quid esse potest, nisi versæ pœna figuræ?
Dum dubitat, quo mutet eos: ad cornua vultum
Flexit: & admonita est hæc illis posse relinqui,
Grandiáq; in torvos transformat membra juvencos.
Sunt tamen obscœnæ Venerem Propœtides ausæ
Esse negare deam: pro qua sua numinis ira
Corpora cum forma primæ vulgâsse feruntur.
Utq; pudor cessit, sanguísq; induruit oris
In rigidum parvo silicem discrimine versæ.
Quas quia Pygmalion ævum per crimina agentes
Viderat: Offensus vitiis, quæ plurima menti
Fœmineæ natura dedit, sine conjuge cœlebs
Vivebat, thalamiq; diu consorte carebat.
Interea niveum mira fœliciter arte
Sculpsit ebur, formámq; dedit, qua fœmina nasci
Nulla potest: operisq; sui concepit amorem.
Virginis est vere facies: quam vivere credas,
Et si non obstet reverentia, velle moveri.
Ars adeò latet: arte sua miratur, & haurit
Pectore Pygmalion simulati corporis ignes.
Sæpe manus operi tentantes admovet, an sit
Corpus, an illud ebur: nec adhuc ebur esse fatetur.
Oscula dat, reddiq; putat: loquitúrq; tenétque,
Et credit tactis digitos insidere membris:
Et metuit pressos veniat ne livor in artus:
Et modò blanditias adhibet, modò grata puellis
Munera fert illi conchas teretesq; lapillos,
Et parvas volucres, & flores, mille colorum,
Lilia, pérpictáq; pilas, & ab arbore lapsas
Heliadum lacrymas, ornat quoq; vestibus artus:
Dat digitis gemmas, dat longa monilia collo:
Aure leves baccæ, redimicula pectore pendent.
Cuncta decent: nec unda minùs formosa videtur,
Collocat hanc stratis concha Sidonide tinctis,
Appellátq; tori sociam: acclinatáq; colla
Mollibus in plumis, tanquam sensura reponit.
Festa dies Veneris, tota celeberrima Cypro

Venerat: & blandis induta cornibus aurum
Conciderant ictæ nivea cervice juvencæ,
Thuráq; fumabant: cum munere functus ad aras
Constitit: & timidè, si dii dare cuncta potestis,
Sit conjux opto, non ausus, eburnea virgo,
Dicere Pygmalion, similis mea, dixit, eburnæ.
Sensit, ut ipsa suis aderat Venus aurea festis,
Vota quid illa velint: & amici numinis omen,
Flamma ter accensa est, apicémq; pre aëra duxit.
Ut rediit, simulacra suæ petit ille puellæ:
Incumbénsq; toro dedit oscula: visa tepere est.
Admovet os iterum, manibus quoq; pectora tentat,
Tentatum mollescit ebur: positoq; rigore
Subsedit digitis, ceditque; ut Hymettia sole
Cera remollescit, tractatáq; pollice multas
Vertitur in facies, ipsoq; fit utilis usu.
Dum stupet, & dubiè gaudet, falliq; veretur,
Rursus amans, rursúsq; manu sua vota retractat.
Corpus erat: saliunt tentatæ pollice venæ.
Tum verò Paphius plenissima concipit heros
Verba, quibus Veneri gratis agit, oráq; tandem
Ore suo non falsa premit, datáq; oscula virgo
Sensit & erubuit: timidúmq; ad lumina lumen
Attollens, pariter cum cœlo vidit amantem.
Conjugio, quod fecit, adest dea: jamq; coactis
Cornibus in plenum novies lunaribus orbem,
Illa Paphum genuit, de quo tenet insula nomen.
Editus hac ille est: qui, si sine prole fuisset,
Inter felices Cinyras potuisset haberi.
Dixa eram: procul hinc natæ, procul este parentes:
Aut, mea si vestras mulcebunt carmina mentes,
Desit in hac mihi parte fides: nec credite factum,
Vel, si credatis, facti quoq; credite pœnam:
Si tamen admissum sinit hoc natura videri:
Gentibus Ismariis, & nostro gratulor orbi;
Gratulor huic terræ, quod abest regionibus illis,
Quæ tantum genuêre nefas. Sit dicere amomo,

Cinna-

Cinnamáque, costúmq; sucum, sudatáq; ligno
Thura ferat, floréſq; alios Panchaïa tellus;
Dum ferat & Myrrham: tanti nova non fuit arbor.
Ipſe negat nouiſſe tibi ſua tela Cupido,
Myrrha, facéſq; ſuas à crimine vindicat iſto.
Stipite te Stygio, tumidiſq; afflauit Echidnis
E tribus una ſoror: ſcelus eſt odiſſe parentem:
Hic amor eſt odio maius ſcelus, undiq; lecti
Te cupiunt proceres: totóq; Oriente iuuentus
Ad thalami certamen adeſt: ex omnibus unum
Elige Myrrha virum: dum non ſit in omnibus unus.
Illa quidem ſentit, fædóq; repugnat amori:
Et ſecum: Quo mente feror? quid molior, inquit?
Dii precor, & pietas, ſacratáq; iura parentum,
Hoc prohibete nefas, ſceleriq; réſiſtite noſtro:
Si tamen hoc ſcelus eſt: ſed enim damnare negatur
Hanc Venerem pietas: coëunt animalia nulla
Cætera delecto: nec habetur turpe iuuencæ
Ferre patrem tergo: ſit equo ſua filia conjux:
Quaſq; creauit init pecudes caper: ipſaq; cuius
Semine concepta eſt, ex illo concipit ales:
Felices quibus iſta licent: humana malignas
Cura dedit leges: & quod natura remittit,
Inuida iura negant: gentes tamen eſſe feruntur
In quibus & nata genitrix, & nata parenti
Jungitur, & pietas geminata creſcit amore.
Me miſeram, quòd non naſci mihi contigit illic.
Fortunáq; loci lædor! Quid in iſta reuolvor?
Spes interdicta diſcedite: dignus amari
Ille, ſed ut pater, eſt: ergo ſi filia magni
Non eſſem Cinyræ, Cinyræ concumbere poſſem.
Nunc quia iam meus eſt, non eſt meus: ipſáq; damno
Eſt mihi proximitas: alienæ potentior eſſem.
Ire libet procul hinc, patriaq; relinquere fines,
Dum ſcelus effugiam: retinet malus ardor amantem.
Vt præſens ſpectem Cinyram, tangámq; loquárq;,
Oſculáq; admoueam, ſi nil conceditur ultra.

Ultra autem sperare aliquid potes, impia virgo?
Nec quòd confundas & jura, & nomina sentis?
Túne eris & matris pellex, & adultera patris?
Túne soror nati? genetrixq; vocabere fratris?
Nec metues sacro crinitas angue sorores?
Quas facibus sævis oculos atq; ora petentes
Noxia corda vident? at tu dum corpore non es
Passa nefas, animo ne concipe: neve parentis
Concubitu vetito naturæ pellue fœdus,
Velle puta: res ipsa vetat: pius ille, memórq;
Moris: & ô, vellem similis furor esset in illo!
Dixerat: at Cinyras, quem copia digna procorum,
Quid faciat, dubitare facit: scitatur ab ipsa
Nominibus dictis, cujus velit esse mariti.
Illa silet primo: patrisq; in vultibus hærens
Æstuat: & tepido suffundit lumina rore.
Virginei Cinyras hæc credens esse timoris,
Flere vetat siccátq; genas atq; oscula jungit.
Myrrha datis nimium gaudet: consultáq; qualem
Optet habere virum; similem tibi, dixit: at ille
Non intellectam vocem collaudat: &, esto
Tam pia semper, ait, pietatis nomine dicto,
Demisit vultus, sceleris sibi conscia virgo.
Noctis erat medium curásq; & corpora somnus
Solverat: at virgo Cinyreia pervigil igne
Carpitur indomito; furiosáq; vota retractat.
Et modo desperat: modo vult tentare: pudétq;
Et cupit: & quid agat, non invenit: utq; securi
Saucia trabs ingens, ubi plaga novissima restat,
Quò cadat in dubio est, omniq; à parte timetur:
Sic animus vario labefactus vulnere nutat
Hæc levis, atque illuc; momentaque sumit utroque.
Nec modus, & requies, nisi mors reperitur amoris.
Mors placet, erigitur, laqueoq; innectere fauces
Destinat, & zonâ summo de poste devincta,
Care vale Cinyra, causámq; intellige mortis,
Dixit; & aptabat pallenti vincula collo.

Murmu-

Murmura verborum fidas nutricis ad aures
Perveniſſe ferunt limen ſervantes alumnæ.
Surgit anus, reſerátque fores; mortiſque paratæ
Inſtrumenta videns, ſpatio conclamat eodem,
Seque ferit, ſcinditque ſinus, ereptáque collo
Vincula dilaniat: tum denique flere vacavit,
Tum dare complexus, laqueíque requirere cauſam.
Muta ſilet virgo, terrámque immota tuetur,
Et deprenſa dolet tardæ conamina mortis.
Inſtat anus, canóſque ſuos, & inania nudans
Ubera, percunas, alimentáque prima precatur,
Ut ſibi committat quicquid dolet: illa rogantem
Averſata gemit: certa eſt exquirere nutrix:
Nec ſolam ſpondere fidem. Dic, inquit, opémque
Me ſine ferre tibi: non eſt mea pigra ſenectus.
Seu furor eſt; habeo quod carmine ſanet, & herbis;
Sive aliquis nocuit, magico luſtrabere ritu:
Ira deûm ſive eſt, ſacris placabimus iram.
Quid rear ulterius? certè fortuna, domúſque
Soſpes ab incurſu eſt: vivunt genitrixque patérque.
Myrrha, patre audito, ſuſpiria duxit ab imo
Pectore: nec nutrix etiamnum concipit ullum
Mente nefas: aliquémque tamen præſentit amorem:
Propoſitique tenax, quodcunque eſt, orat, ut ipſi
Indicet: & gremio lacrymantem tollit anili.
Atque ita complectens infirmis membra lacertis,
Senſimus (inquit) amas: & in hoc mea (pone timorem)
Sedulitas erit apta tibi, nec ſentiet unquam
Hoc pater: exiliit gremio furibunda, torúmque
Ore premens, diſcede, precor, miſeróque pudori
Parce, ait: inſtanti, diſcede, aut deſine, dixit,
Quærere quid doleam: ſcelus eſt, quod ſcire laboras:
Horret anus, tremuláſque manus annóſque metúque
Tendit, & ante pedes ſupplex procumbit alumnæ,
Et modò blanditur, modò, ſi non conſcia fiat,
Terret, & indicium laquei, cœptæque minatur
Mortis, & officium commiſſo ſpondet amori.

Extulit illa caput, lacrymísq; implevit obortis
Pectora nutricis: conatáq; sæpe fateri,
Sæpe tenet vocem: pudibundáq; vestibus ora
Texit: & ô, dixit, felicem conjuge matrem!
Hactenus; & gemuit; gelidos nutricis in artus
Ossáq; (sensit enim) penetrat tremor, albáq; toto
Vertice canicies rigidis stetit hirta capillis.
Multáq ut excuteret diros, si posset, amores,
Addidit, at virgo scit se non falsa moneri:
Certa mori tamen est, si non potiatur amore.
Vive, ait hæc: potiêre tuo non ausa, parente,
Dicere, conticuit: promissáq; numine firmat,
Festa piæ Cereris celebrabant annua matres,
Illa, quibus niveâ velatæ corpora veste
Primitias frugum dant spicea serta suarum;
Pérq; novem noctes Venerem, tactúsq; virilis
In vetitis numerant: turba Cinyreis in illa
Regis adest conjux, arcanáq; sacra frequentat.
Ergo legitima vacuus dum conjuge lectus,
Nacta gravem vino Cinyram malè sedula nutrix,
Nomine mentito veros exponit amores,
Et faciem laudat; quæsitis virginis annis,
Par, ait, est Myrrhæ, quam postquam adducere jussa est
Utq; domum rediit; gaude mea, dixit, alumna;
Vicimus, infelix non toto pectore sensit
Lætitiam virgo, præsagáq; pectora mœrent;
Sed tamen & gaudet; tanta est discordia mentis.
Tempus erat, quo cuncta silent: interq; Triones
Flexerat obliquo plaustrum temone Bootes;
Ad facinus venit illa suum; fugit aurea cœlo
Luna, tegunt nigræ latitantia sydera nubes;
Nox caret igne suo: primus tegis Icare vultus,
Erigonéq; pio sacrata parentis amore.
Ter pedis offensi signo est revocata: ter omen
Funereus bubo lethali carmine fecit.
It tamen: & tenebræ minuunt, noxq; atra pudorem
Nutriciq; manum lævâ tenet: altera motu

Cæcum

Cæcum iter explorat: thalami jam limina tangit:
Jamq; fores aperit: jam ducitur intus: at illi
Poplite ſucciduo genua intremuêre, fugitq;
Et color, & ſanguis: animúſq; reliquit euntem,
Quoq; ſuo propior ſceleri eſt, magis horret, & auſi
Pœnitet; & vellet non cognita poſſe reverti.
Cunctantem longæva manu deduxit: & alto
Admotam lecto cùm traderet, accipe, dixit,
Iſta tua eſt Cinyra: devotáq; pectora junxit.
Accipit obſcœno genitor ſua viſcera lecto:
Virgineóſq; metus levat, hortatúrq; timentem.
Forſitan ætatis quoq; nomine, filia dixit:
Dixit & illa, pater: ſceleri ne nomina deſint.
Plena patris thalamis excedit: & impia diro
Semina fert utero, conceptáq; crimina portat.
Poſtera nox facinus geminat, nec finis in illa eſt:
Cùm tandem Cinyras avidus cognoſcere amantem
Poſt tot concubitus, illato lumine vidit
Et ſcelus, & natam: verbiſq; dolore retentis,
Pendenti nitidum vagina deripit enſem.
Myrrha fugit: tenebriſq; & cæcæ munere noctis
Intercepta neci eſt: latóſq; vagata per agros,
Palmiferos Arabas, Panchæaq; rura reliquit:
Pérq; novem erravit redeuntis cornua Lunæ:
Cum tandem terra requievit feſſa Sabæa:
Vixq; uteri portabat onus: tum neſcia voti,
Atque inter mortiſque metus, & tædia vitæ,
Eſt tales complexa preces: O ſiqua patetis
Numina confeſſis, meruí: nec triſte recuſo
Supplicium: ſed ne violem vivóſq; ſuperſtes,
Mortuáq; extinctos: ambobus pellite regnis,
Mutataq; mihi vitámq; necémq; negate.
Numen confeſſis aliquod patet: ultima certè
Vota ſuos habuêre deos: nam plura loquenti
Terra ſupervenit: ruptóſq; obliqua per ungues
Porrigitur radix, longi ſtrmamina trunci,
Oſſáq; robur agunt: mediáq; manente medulla

Sanguis it in ſuccos : in magnos brachia ramos,
In parvos digiti : duratur cortice pellis.
Jamq; gravem creſcens uterum præcinxerat arbor :
Pectoráq; obruerat, collumq; operire parabat.
Non tulit illa moram : venientiq; obvia ligno
Subſedit : merſitq, ſuos in cortice vultus.
Quæ quanquam amiſit veteres cum corpore ſenſus :
Flet tamen, & tepidæ manant ex arbore guttæ.
Eſt honor & lacrymis : ſtillatáq; cortice Myrrha
Nomen herile tenet, nulloq; tacebitur ævo.
At malè conceptus ſub robore creverat infans :
Quærebátq; viam, qua ſe, genitrice relicta,
Exereret : media gravidus tumet arbore venter.
Tendit onus matrem : neq; habent ſua verba dolores,
Nec Lucina poteſt parientis voce vocari.
Nitenti tamen eſt ſimilis : curvatáq; crebros
Dat gemitus Arbor : lacrymiſq; cadentibus humet,
Conſtitit ad ramos mitis Lucina dolentes :
Admovitq; manus, & verba puerpera dixit :
Arbor agit rimas : & ſciſſo cortice, vivum
Reddit onus, vagitq; puer : quem mollibus herbis
Naiades impoſitum lacrymis unxêre parentis.
Laudaret faciem livor quoque : qualia namque
Corpora nudorum tabula pinguntur amorum,
Talis erat, ſed ne faciat diſcrimina cultus,
Aut huic adde leves, aut illis deme pharetras.
Labitur occultè, fallitq; volatilis ætas :
It nihil eſt annis velocius : ille ſorore
Natus, avóq; ſuo, qui conditus arbore nuper,
Nuper erat genitus, modo formoſiſſimus infans,
Jam juvenis, jam vir, jam ſe formoſior ipſo eſt,
Jam placet & Veneri : matriſq; ulciſcitur ignes.
Namq; pharetratus dum dat puer oſcula matri,
Inſcius extanti diſtrinxit arundine pectus.
Læſa manu natum dea reppulit : altius actum
Vulnus erat ſpecie, primóq; fefellerat ipſam.
Capta viri forma, non jam Cytharëia curat

Littora: non alto repetit Paphon æquore cinctam,
Piscosámq; Cnidon, gravidámq; Amathunta metallis.
Abstinet & cælo, cælo præfertur Adonis.
Hunc tenet, huic comes est, assuetáq; semper in umbra
Indulgere sibi, formámq; augere colendo.
Per juga, per sylvas, dumos, & saxa vagatur,
Nuda genu, vestem ritu succincta Dianæ:
Hortaturq; canes, tutæq; animalia prædæ,
Aut pronos lepores, aut celsum in cornua cervum,
Aut agitat damas. At fortibus abstinet apris;
Raptoresq; lupos, armatosq; unguibus ursos
Vitat, & armenti saturatos cæde leones.
Te quoque, ut hos timeas, si quid prodesse monendo
Posset, Adoni, monet: fortisq; fugacibus esto,
Inquit: in audaces non est audacia tuta.
Parce meo, juvenis, temerarius esse periclo:
Neve feras, quibus arma dedit natura, lacesse:
Stet tibi ne magno tua gloria: non movet ætas,
Nec facies, nec quæ Venerem movêre, leones,
Setigerósque sues, oculósq; animósq; ferarum.
Fulmen habent acres in adunco dentibus apri:
Impetus est fulvis, & vasta leonibus ira:
Invisúmq; mihi genus est: quæ causa roganti,
Dicam, ait, & veteris monstrum mirabile culpæ.
Sed labor insolitus jam me lassavit: & ecce
Opportuna sua blanditur populus umbra,
Dátq; torum, cespes: libet hac requiescere tecum.
Et requievit humo, pressitq; & gramen, & ipsum;
Inq; sinu juvenis posita cervice reclivis,
Sic ait: ac mediis interserit oscula verbis.

Fortitan audieras aliquam certamine cursus
Veloces superasse viros: non fabula rumor
Ille fuit: superabat enim; nec dicere possis
Laude pedum, formæne bono præstantior esset.
Scitanti deus huic de conjuge, conjuge dixit,
Nil opus est Atalanta tibi: fuge conjugis usum.
Nec tamen effugies: teq; ipsa viva carebis.

Territa

Territa ſorte dei per opacas innuba ſylvas
Vivit, & inſtantem turbam violenta procorum
Conditione fugat, nec ſum potienda niſi, inquit,
Victa prius curſu: pedibus contendite mecum,
Præmia veloci, conjux thalamique dabuntur:
Mors pretium tardis, ea lex certaminis eſto.
Illa quidem immitis, ſed (tanta potentia formæ eſt)
Venit ad hanc legem temeraria turba procorum.
Sederat Hippomenes curſus ſpectator iniqui:
Et petitur cuiquam per tanta pericula conjux?
Dixerat: ac nimios juvenum damnârat amores.
Ut faciem, & poſito corpus velamine vidit,
Quale meum, vel quale tuum, ſi fœmina fias:
Obſtupuit: tollénſq; manus: ignoſcite, dixit,
Quos modò culpavi: nondum mihi præmia nota.
Quæ peteretis, erant: laudando concipit ignes:
Et, ne quis juvenum currat, velocius, optat,
Invidiámq; timet: ſed cur certaminis hujus
Intentata mihi fortuna relinquitur? inquit.
Audentes Deus ipſe juvat: dum talia ſecum
Exigit Hippomenes: paſſu volat alite virgo.
Quæ quanquam Scythica non ſegnius ire ſagitta
Aonio viſa eſt juveni: tamen ille decoris
Mirator magis eſt, curſus facit ipſe decorem.
Aura refert ablata citis talaria plantis:
Tergáq; jactantur crines per eburnea, quæq;
Poplitibus ſuberant picto genualia limbo:
Inq; puellari corpus candore ruborem
Traxerat: haud aliter, quàm cùm ſuper atria velum
Candida purpureum ſimulem dat, & inficit umbram.
Dum notat hæc hoſpes: decurſa noviſſima meta eſt:
Et tegitur feſta victrix Atalanta corona.
Dant gemitum victi: pendúntq; ex fœdere pœnas.
Non tamen eventu juvenum deterritus harum,
Conſtitit in medio: vultúq; in virgine fixo,
Quid facilem titulum ſuperando quæris inertes?
Mecum confer, ait: ſeu me fortuna potentem

Fecerit,

Fecerit, à tanto non indignabere vinci.
Namq; mihi genitor Margareus, Oncheſtius illi,
Eſt Neptunus auus, pronepos ego regis aquarum,
Nec virtus citra genus eſt: ſeu vincar, habebis
Hippomene victo magnum & memorabile nomen,
Talia dicentem molli Schœneïa vultu
Aſpicit: & dubitat, ſuperari, an vincere malit,
Atq; ita: Quis deus hunc formoſum (dixit) iniquo
Perdere vult? caræq; jubet diſcrimine vitæ
Conjugium petere hoc? non ſum me judice tanti:
Nec formâ tangor, poteram tamen hac quoq; tangi:
Sed quòd adhuc puer eſt: non me movet ipſe, ſed ætas.
Quid? quòd ineſt virtus, & mens interrita lethi?
Quid? quòd ab æquorea numeratur origine quartus?
Quid? quòd amat, tantíq; putat connubia noſtra,
Ut pereat ſi me ſors illi dura negarit?
Dum licet hoſpes, abi, thalamóſq; relinque cruentos,
Conjugium crudele meum eſt: tibi habere nulla
Nollet, & optari potes à ſapiente puella.
Cur tamen eſt mihi cura cui tot jam antè peremptis?
Viderit, intereat: quoniam tot cæde procorum
Admonitus non eſt: agitúrq; in tædia vitæ.
Occidet hic igitur, voluit quia vivere metum?
Indignámq; necem pretium patietur amoris?
Non erit invidiæ victoria noſtra ſerendæ.
Sed non culpa mea eſt, utinam deſiſtere velles.
Aut quoniam es demens, utinam velocior eſſes.
Ah quàm virgineus puerili vultus in ore eſt!
Ah miſer Hippomene, nollem tibi viſa fuiſſem.
Vivere dignus eras, quòd ſi felicior eſſem,
Nec mihi conjugium fata importuna negarent,
Unus eras, cum quo ſociare cubilia vellem.
Dixerat, utq; rudis, primóq; cupidine tacta,
Quid facit ignorans, amat, & non ſentit amorem.
Jam ſolitos poſcunt curſus, populuſq; paterque,
Cum me ſolicita proles Neptunia voce
Invocat Hippomenes, Cytherеáq; comprecor, auſis

Adſi

Adſit, ait, noſtris, & quos dedit adjuvet ignes.
Detulit aura preces ad me non invida blandas:
Motáq; ſum, fateor, nec opis mora longa dabatur.
Eſt ager, indigenæ Damaſeum nomine dicunt,
Telluris Cypriæ pars optima: quam mihi priſci
Sacravêre ſenes, templiſq; accedere dotem
Hanc juſſêre meis: medio nitet arbor in arvo
Fulva comas, fulvo ramis crepitantibus auro.
Hinc tria forte mea veniens decerpta ferebam
Aurea poma manu, nulliq; videnda niſi ipſi.
Hippomenen adii, docuique, quis uſus in illis.
Signa tubæ dederant; cum carcere pronus uterq;
Emicat, & ſummam ſæleri pede libat arenam.
Poſſe putes illos ſicco freta radere paſſu,
Et ſegetis canæ ſtantes percurrere ariſtas.
Adjiciunt animos juveni clamorq; favórque
Verbáq; dicentûm, Nunc, nunc incumbere tempus;
Hippomene propera: Nunc viribus utere totis:
Pelle moram, vinces: dubium Megareïus heros
Gaudeat, an virgo magis his Schœneïa dictis.
O quoties cum jam poſſet tranſire, morata eſt,
Spectatóſq; diu vultus invita reliquit:
Aridus à laſſo veniebat anhelitus ore:
Metáq; erat longe: tum deniq; de tribus unum
Fœtibus arboreis proles Neptunia miſit.
Obſtupuit virgo: nitidiq; cupidine pomi
Declinat curſus: aurúmq; volubile tollit.
Præterit Hippomenes, reſonant ſpectacula plauſu.
Illa moram celeri ceſſatáq; tempora curſu
Corrigit: atq; iterum juvenem poſt terga relinquit.
Et rurſus pomi jactu remorata ſecundi
Conſequitur, tranſitq; virum: pars ultima curſus
Reſtabat; nunc, inquit, ades dea muneris auctor;
Inq; latus campi, quo tardius illa rediret,
Jecit ab obliquo liquidum juveniliter aurum.
An peteret virgo viſa eſt dubitare: coëgi
Tollere, & adjeci ſublato pondera malo;

Impe-

Impediq; oneris pariter gravitate, moráque,
Neve meus ſermo curſu ſit tardior ipſo,
Præterita eſt virgo: duxit ſua præmia victor.
Dignáne cui grates ageret: cui thuris honorem
Ferret, Adoni, ſui? nec grates immemor egit,
Nec mihi thura dedit; ſubitam convertor in iram:
Contemptuq; dolens, ne ſim ſpernenda futuris,
Exemplo caveo, meq; ipſam exhortor in ambos.
Templa Deûm matri, quæ quondam clarus Echion
Fecerat ex voto, nemoroſis abdita ſylvis,
Tranſibant; & iter longum requieſcere ſuaſit.
Illic concubitus intempeſtiva Cupido
Occupat Hippomenen, à numine concita noſtro.
Limine exigui fuerat prope templa, receſſus
Speluncæ ſimilis, nativo pumice tectus,
Religione ſacer priſcâ; quò multa ſacerdos
Lignea contulerat veterum ſimulacra Deorum.
Hunc init: & vetito temerat ſacraria probro.
Sacra retorſerunt oculos; turritáq; mater,
An Stygiâ ſontes, dubitavit, mergeret unda.
Pœna levis viſa eſt, ergo modo lævia fulvæ
Colla jubæ velant; digiti curvantur in ungues,
Ex humeris armi fiunt: in pectora totum
Pondus abit: ſummæ cauda verruntur arenæ,
Iram vultus habet, pro verbis murmura reddunt:
Pro thalamis celebrant ſylvas: aliiſq; timendi
Dente premunt domito Cybelëia fræna Leones:
Hos tu care mihi, cumq; his genus omne ferarum,
Quod non terga fugæ, ſed pugnæ pectora præbet,
Effuge, ne virtus tua ſit damnoſa duobus.
Illa quidem monuit: junctiſq; per æra Cygnis
Carpit iter: ſed ſtat monitis contraria virtus.
Forte ſuem latebris veſtigia certa ſecuti
Excivére canes, ſylviſq; exire parantem
Fixerat obliquo juvenis Cinyreïus ictu.
Protinus excuſſit pando venabula roſtro,
Sanguine tincta ſuo: trepidámq; & tuta petentem

Trux

Trux Aper insequitur: totosq; sub inguine dentes
Abaidit, & fulva moribundum strauit arena.
Vecta levi curru medias Cytherea per auras
Cypron olorinis nondum pervenerat alis.
Agnovit longè gemitum morientis, & albas
Flexit aves illuc: utq, æthere vidit ab alto
Exanimem, inq; suo jactantem sanguine corpus,
Desiliit: paritérq; sinum, paritérq; capillos
Rupit, & indignis percussit pectora palmis;
Questáq; cum fatis, Et non tamen omnia vestri
Juris erunt, dixit, luctus monimenta manebunt
Semper, Adoni, mei: repetitáq; mortis imago
Annua plangoris peraget simulamina nostri:
At cruor in florem mutabitur. An tibi quondam
Fœmineos artus in olentes vertere mentheas,
Persephone, licuit? nobis Cinyreius heros
Invidiæ mutatus erit? sic fata cruorem
Nectare odorato sparsit: qui tactus ab illo
Intumuit; sicut pluvio perlucida cælo
Surgere bulla solet: nec plena longior hora
Facta mora est, cum flos de sanguine concolor ortus
Qualem, quæ lento celant sub cortice granum.
Punica ferre solent: brevis est tamen usus in illo:
Namq; male hærentem, & nimia levitate caducum
Excutiunt iidem, qui perflant omnia, venti.

PUB.

PUB. OVIDII NASONIS Metamorphoseon

LIBER XI.

CArmine dum tali ſylvas, animoſq; ferarum,
Threïcius vates, & ſaxa ſequentia traxit:
Ecce nurus Ciconum tectæ lymphata ferinis
Pectora velleribus, tumuli de vertice cernunt
Orphea percuſſis ſociantem carmina nervis.
E quibus una, leves jactato crine per auras:
En, ait, en hic eſt noſtri contemptor: & haſtam
Vatis Appollinei vocalia miſit in ora:
Quæ foliis præſuta notam ſine vulnere fecit.
Alterius telum lapis eſt, qui miſſus in ipſo
Aëre, concentu victus vociſq; lyræq; eſt;
Ac veluti ſupplex pro tam furialibus auſis
Ante pedes jacuit: ſed enim temeraria creſcunt
Bella, moduſq; abiit, inſanáq; regnat Erinnys.
Cunctáq; tela forent cantu mollita: ſed ingens
Clamor, & inflato Berecynthia tibia cornu,
Tympanáq; & plauſus, & Bacchei ululatus
Obſtrepuêre ſono citharæ: tum deniq; ſaxa
Non exauditi rubuerunt ſanguine Vatis,
Ac primum attonitas etiamnum voce canentis
Innumeras volucres, anguéſque, agmináq; ferarum,
Mænades Orphei titulum rapuêre theatri.
Inde cruentatis verſuntur in Orphea dextris,
Et coëunt, ut aves, ſi quando luce vagantem

Noctis

Noctis avem cernunt: ſtructóq; utrinq; theatro,
Ut matutina cervus perituru arena
Præda canum eſt, vatémq; petunt, & fronde virentes
Conjiciunt thyrſos, non hæc in munera factos.
Hæ glebas, illæ direptos arbore ramos,
Pars torquent ſilices: neu deſint tela furori:
Fortè boves preſſo ſubigebant vomere terram:
Nec procul hinc, multo fructum ſudore parantes,
Dura lacertoſi fodiebant arva coloni:
Agmine qui viſo fugiunt, operiſq; relinquunt
Arma ſui: vacuóſq; jacent diſperſa per agros
Sarculáque, raſtriq; graves, longiq; ligones.
Quæ poſtquam rapuere feræ, cornúq; minaces
Divulſere boves: ad vatis fata recurrunt,
Tendentémq; manus, atq; illo tempore primum
Irritâ dicentem, nec quicquam voce moventem
Sacrilegæ perimunt: per q; os (proh Jupiter!) illud
Auditum ſaxis, intellectúmq; ferarum
Senſibus, inventos anima exhalata receſſit.
Te mœſtæ volucres, Orpheu, te turba ferarum,
Te rigidi ſilices: tua carmina ſæpe ſecutæ
Fleverunt ſylvæ: poſitis de frondibus arbor
Tonſa comis, luxit, lacrymis quoq; flumina dicunt
Increviſſe ſuis: obſcuráq; carbaſa pullo
Naiades, & Dryades, paſſoſq; habuére capillos.
Membra jacent diverſa locis: caput Hebre lyrámq;
Excipis: & (mirum) medio dum labitur amne,
Flebile neſcio quid queritur lyra, flebile lingua
Murmurat exanimis: reſpondet flebile ripa.
Jamq; mare invectæ flumen populare relinquunt,
Et Methymnæa potiuntur littore Lesbi.
Hic ferus expoſito peregrinis anguis arenis
Obſtitit: & ſparſos ſtillanti rore capillos
Lambit, & hymniferos inhiat divellere vultus:
Tandem, Phœbus adeſt, morſúſq; inferre parantem
Arcet, & in lapidem rictus ſerpentis apertos
Congelat: & patulos (ut erant) indurat hiatus.

Umbra

Umbra ſubit terras, & quæ loco viderat ante
Cuncta recognoſcit: quæréſq; per arva piorum
Invenit Eurydicen, cupidiſq; amplectitur ulnis.
Hic modo conjunctis ſpatiantur paſſibus ambo:
Nunc præcedentem ſequitur, nunc prævius anteit,
Eurydicénq; ſuam jam tutò reſpicit Orpheus.
Non impune tamen ſcelus hoc ſinit eſſe Lyæus,
Amiſſoq; dolens ſacrorum vate ſuorum,
Protinus in ſilvis matres Edonidas omnes,
Quæ vidêre nefas torta radice ligavit.
Quippe pedum digitos, in quantum eſt quæq; ſecuta
Traxit, & in ſolidam detruſit acumine terram.
Utq; ſuum laqueis, quos calidus abdidit auceps,
Crus ubi commiſit volucris, ſenſitq; teneri,
Plangitur, ac trepidans aſtringit vincula motu:
Sic, quæcunq; ſolo defixa cohæſerat harum.
Externata fugam fruſtra tentabat, at illam
Lenta tenet radix, exultantémq; coërcet.
Dumq; ubi ſint digiti, dum pes ubi quærit, & ungues;
Aſpicit in teretes lignum ſuccedere ſuas.
Et conata ſemur mœrenti plangere dextra,
Pectora percuſſit, pectus quoq; robora ſunt:
Robora ſunt humeri: longos quoq; brachia vera
Eſſe putes ramos: & non fallêre putando.
Nec ſatis hoc Baccho eſt: ipſos quoq; deſerit agros:
Cumq; choro meliore, ſui vineta Timoli,
Pactolinq; petit: quamvis non aureus illo
Tempore, nec cæris erat invidioſus arenis.
Hunc aſſueta cohors Satyri, Bacchæq; frequentant:
At Silenus abeſt: titubantem annisq; meróque,
Ruricolæ cepêre Phryges: vinctúmq; coronis
Ad regem duxêre Midan: cui Thracius Orpheus
Orgia tradiderat: cum Cecropio Eumolpo.
Qui ſimul agnovit ſocium comitémq; ſacrorum,
Hoſpitis adventu feſtum genialiter egit
Per bis quinq; dies, & junctas ordine noctes.
Et jam ſtellarum ſublime cœgerat agmen

Lucifer undecimus, Lydos cum lætus in agros
Rex venit, & iuueni Silenum reddit alumno:
Huic Deus optanti gratum, sed inutile fecit
Muneris arbitrium, gaudens altore recepto.
Ille malè usurus donis ait: Effice, quicquid
Corpore contigero, fulvum vertatur in aurum.
Annuit optatis; nocituráq; munera solvit
Liber, & indoluit, quod non meliora petisset:
Lætus abit: gaudétq; malo berecynthius heros,
Pollicitiq; fidem tangendo singula tentat.
Vixq; sibi credens, non alta fronde virentem
Ilice detraxit virgam, virga aurea facta est.
Tollit humo saxum: saxum quoque palluit auro.
Contigit & glebam: contactu glebà potenti
Massa fit: arentes Cereris decerpsit aristas;
Aurea messis erat: demptum tenet arbore pomum;
Hesperidas donasse putes: si postibus altis
Admovit digitos, postes radiare videntur.
Ille etiam liquidis palmas ubi laverat undis,
Unda fluens palmis Danaen eludere possit.
Vix spes ipse suas animo capit: aurea fingens
Omnia: gaudenti mensas posuere ministri
Extructas dapibus, nec tosta frugis egentes:
Tum verò, sive ille sua Cerealia dextra
Munera contigerat, Cerealia dona rigebant:
Sive dapes avido convellere dente parabat;
Lamina fulva dapes admoto dente nitebat.
Miscuerat puris auctorem muneris undis,
Fusile per rictus aurum fluitare videres.
Attonitus novitate mali, diversq; miserque,
Effugere optat opes, & quæ modo voverat, odit.
Copia nulla famem relevat: sitis arida guttur
Urit, & invisо meritus torquetur ab auro.
Ad cœlumq; manus, & splendida brachia tollens,
Da veniam, Lenæe pater, peccavimus, inquit:
Sed miserere, precor, speciosoq; eripe damno.
Mite Deum numen. Bacchus peccasse fatentem

Resti-

Reſtituit, factáq; fide data munera ſolvit.
Neve malè optato maneat circumlitus auro,
Vade, ait, ad magnis vicinum Sardibus amnem,
Perq; jugum ripæ labentibus obvius undis
Carpe viam, donec venias ad fluminis ortus,
Spumigeróq; tuum fonti, quà plurimus exit,
Subde caput, corpuſq; ſimul, ſimul elue crimen.
Rex juſſæ ſuccedit aquæ: vis aurea tinxit
Flumen, & humano de corpore ceſſit in amnem.
Nunc quoq; jam veteris percepto ſemine venæ
Arva rigent, auro maduis pallentia glebis.
Ille perоſus opes, ſylvaſq; & rura colebat,
Panáq; montanis habitantem ſemper in antris.
Pingue ſed ingenium manſit: nociturâq; ut antè
Rurſus erant domino ſtolidæ præcordia mentis.
Nam freta proſpiciens latè riget arduus altò
Tmolus in aſcenſu; clivóq; extenſus utroq;
Sardibus hinc, illinc parvis finitur Hypæpis.
Pan ibi dum teneris jactat ſua carmina Nymphis,
Et leve cerata modulatur arundine carmen,
Auſus Apollineos præ ſe contemnere cantus,
Judice ſub Tmolo certamen venit ad impar.
Monte ſuo ſenior Judex conſedit, & aures
Liberat arboribus. Quercu coma cærula tantum
Cingitur, & pendent circum cava tempora glandes.
Iſq; deum pecoris ſpectans, In judice, dixit,
Nulla mora eſt; calamis agreſtibus inſonat ille;
Barbaricóq; Midan (aderat nam forte canenti)
Carmina deliniit; poſt hunc ſacer ora reſolvit
Tmolus ad os Phœbi: vultum ſua ſylva ſecuta eſt.
Ille caput flavum lauro Parnaſſide vinctus,
Verrit humum Tyrio ſaturata murice palla:
Diſtinctámq; lyram gemmis, & dentibus Indis
Suſtinet à læva: tenuit manus altera plectrum.
Artificis ſtatus iſte fuit. Tum ſtamina doctò
Pollice ſollicitat: quorum dulcedine captus
Pana jubet Tmolus citharæ ſummittere cannas.

Judicium, sanctiq; placet sententia montis
Omnibus: arguitur tamen atq; injusta vocatur
Unius sermone Midæ: Nec Delius aures
Humanam stolidas patitur retinere figuram:
Sed trahit in spatium, villisq; albentibus implet;
Instabilesq; illas facit, & dat posse moveri.
Cætera sunt hominis, partem damnatur in unam,
Induiturq; aures lentè gradientis aselli.
Ille quidem celare cupit, turpiq; pudore
Tempora purpureis tentat velare tiaris.
Sed solitus longos ferro resecare capillos
Viderat hoc famulus: qui cùm nec prodere visum
Dedecus auderet, cupiens efferre sub auras,
Nec posset reticere tamen: secedit humumq;
Effodit: & domini quales conspexerit aures,
Voce refert parva, terræq; immurmurat haustæ:
Indicioq; suæ vocis tellure regesta
Obruit, & scrobibus tacitus discedit opertis.
Creber arundinibus tremulis ibi surgere lucus
Cœpit: & ut primum pleno maturuit anno,
Prodidit agricolam: leni jam motus ab Austro
Obruta verba refert: dominiq; coarguit aures.
Ultus abit Tmolo, liquidumq; per æra vectus,
Angustum citra pontum Nepheleïdos Helles
Laomedontëis Latoïus astitit arvis
Dextera Sigæi, Rœtæi læva profundi
Ara Panomphæo vetus est sacrataq; Tonanti,
Inde novæ primum moliri mœnia Trojæ
Laomedonta vidit: susceptâq; magna labore
Crescere difficili. nec opes exposcere parvas.
Cumq; tridentigero tumidi genitore profundi
Mortalem induitur formam, Phrygiæq; tyranno
Ædificat muros, pacto pro mœnibus auro.
Stabat opus, pretium rex inficiatur: & addit
Perfidiæ cumulum, falsis perjuria verbis,
Non impune feres, rector maris inquit, & omnes
Inclinavit aquas ad avaræ littora Trojæ:

Inq;

Inq; freti formam terras convertit, opésq;
Abstulit agricolis, & fluctibus obruit agros,
Pœna neq; hæc satis est: regis quoq; filia monstro
Poscitur æquoreo: quam dura ad saxa revinctam
Vindicat Alcides, promissáq; munera dictos
Poscit equos, tantiq; operis mercede negata,
Bis perjura capit superatæ mœnia Troiæ.
Nec pars militiæ Telamon sine honore recessit;
Hesionéq; data potitur; non conjuge Peleus
Clarus erat diva; nec avi magis ille superbit
Nomine, quàm soceri, siquidem Jovis esse nepotem
Contigit haud uni, conjux dea contigit uni.
Namq; senex Thetidi Proteus prædixerat uda,
Concipe, mater eris juvenis, qui fortibus armis
Acta patris vincet majórq; vocabitur illo.
Ergo, ne quicquam mundus Jove majus haberet,
Quamvis haud tepidos sub pectore senserat ignes
Jupiter, æquoreæ Thetidis connubia vitat:
Inq; sua Æaciden succedere vota nepotem
Jussit, & amplexus in virginis ire marinæ.
Est sinus Æmoniæ, curvos falcatus in arcus:
Brachia procurrunt: ubi si foret altior unda,
Portus erat, summis inductum est æquor arenis:
Littus habet solidum, quod nec vestigia servet,
Nec remoretur iter, nec opertum pendeat alga.
Myrtea sylva subest bicolóribus obsita bacis,
Et specus in medio, natura factus, an arte,
Ambiguum, magis arte tamen: quò sæpe venire
Frænato Delphine sedens, Theti, nuda solebas.
Illic te Peleus, ut somno victa jacebas,
Occupat, & quoniam precibus tentata repugnas,
Vim parat, innectens ambobus colla lacertis.
Quod nisi venisses variatis sæpe figuris
Ad solitas artes, auso foret ille potitus.
Sed modò tu volucris, volucrem tamen ille tenebat,
Nunc gravis arbor eras, hærebat in arbore Peleus.
Tertia forma fuit maculosæ tigridis, illa

Territus Æacides à corpore brachia solvit.
Isq; deos pelagi vino super æquora fuso,
Et pecoris fibris, & fumo thuris adorat.
Donec Carpathius medio de gurgite vates,
Æacide, dixit, thalamis potière petitis.
Tu modo, cum gelido sopita quiescit in antro,
Ignaram laqueis vinclóq; innectite tenaci:
Nec se decipiat centum mentita figuras;
Sed preme quicquid erit, dum quod fuit antè, reformet,
Dixerat hæc proteus, & condidit æquore vultum,
Admisitque suos in verba novissima fluctus,
Pronus erat Titan, inclinatoq; petebat
Hesperium temone fretum, cum pulchra relicto
Nereis ingreditur consueta cubilia fluctu.
Vix bene virgineos Peleus invaserat artus:
Illa novat formas, donec sua membra teneri
Sensit, & in partes diversas brachia tendit.
Tum demum ingemuit: neq; ait, sine numine vincis,
Exhibita estq; Thetis. Confessam amplectitur heros,
Et potitur votis, ingentiq; implet Achille:
Felix & nato, felix & conjuge Peleus,
Et cui, si demas jugulati crimina Phoci,
Omnia contigerant: fraterno sanguine sontem
Expulsúmq; domo patria Trachinia tellus
Accipit: hic regnum sine vi, sine cæde regebat
Lucifero genitore satus, patriumq; nitorem
Ore ferens Ceyx: illo qui tempore mœstus,
Dissimilisq; sui, fratrem lugebat ademptum.
Quò postquam Æacides fessus curáq; viáque,
Venit, & intravit paucis comitantibus urbem:
Quosq; greges pecorum, quæ secum armenta trahebat,
Haud procul à muris sub opaca valle reliquit:
Copia cum facta est adeundi tecta tyranni,
Velamenta manu prætendens supplice, quis sit,
Quoque satis memorat: tantum sua crimina celat,
Mentiturq; fugæ causam: petit urbe, vel agro
Se juvet, hunc contra placido Trachinius ore

Talibus

Talibus alloquitur: Mediæ quoq; commoda plebi
Noſtra patent, Peleu, nec inhoſpita regna tenemus.
Adjicis huic animum monumenta potentia, clarum
Nomen, avúmq; Jovem: nec tempora perde precando:
Quod petis omne feres: tuáq; hæc pro parte vocato,
Qualiacunq; vides: utinam meliora videres.
Et flebat: moveat tantos quæ cauſa dolores,
Et Peleus, comitéſq; rogant: quibus ille profatur;
Forſitan hanc volucrem, rapto quæ vivit, & omnes
Terret aves, ſemper pennas habuiſſe putatis.
Vir fuit: & tanta eſt animi conſtantia, quantum
Acer erat, bellóq; ferox, ad vimq; paratus.
Nomine Dædalion, illo genitore creatus,
Qui vocat auroram, cœlóq; noviſſimus exit.
Culta mihi pax eſt: pacis mihi cura tuendæ
Conjugiiq; fuit: fratri fera bella placebant.
Illius virtus gentes, regéſq; ſubegit:
Quæ nunc Thisbæas agitat mutata columbas.
Nata erat huic Chione, quæ dotatiſſima formæ
Mille procis placuit bis ſeptem nubilis annis.
Forte revertentes Phœbus, Majáq; creatus,
Ille ſuis delphis, hic vertice Cyllenæo,
Videre hanc pariter, pariter traxêre calorem.
Spem Veneris differt in tempora noctis Apollo.
Non fert ille moras, virgáq; movente ſoporem
Virginis os tangit: tactu jacet illa potenti,
Vimq; Dei patitur. Nox cœlum ſparſerat aſtris:
Phœbus anum ſimulat, præreptáq; gaudia ſumit.
Ut ſua maturus complevit tempora venter:
Alipedis de ſtirpe Dei verſuta propago
Naſcitur Autolycus, furtum ingenioſus ad omne,
Qui facere aſſuerat patriæ non degener artis
Candida de nigris, & de candentibus atra.
Naſcitur è Phœbo (namq; eſt enixa gemellos)
Carmine vocali clarus citharáq; Philammon.
Quid peperiſſe duos, & diis placuiſſe duobus,
Et forti genitore, & progenitore Tonante

Esse satam prodest? an obest quoq; gloria multis?
Obfuit huic certè, quæ se præferre Dianæ
Sustinuit, faciémq; Deæ culpavit. at illi
Ira ferox mota est: factisq; placebimus, inquit.
Nec mora, curvavit cornu: nervoq; sagittam
Impulit: & meritam trajecit arundine linguam.
Lingua jacet: nec vox, tentatáq; verba sequuntur:
Conantémq; loqui cum sanguine vita reliquit.
Quàm miser (ô pietas) ego tunc, patrioq; dolorem
Corde tuli, fratriq; pio solatia dixi!
Quæ pater haud aliter, quem cautes murmura Ponti
Accipit, & natam delamentatur adeptam.
Ut verò ardentem vidit, quater impetus illi
In medios fuit ire rogos: quater inde repulsus,
Concita membra fugæ mandat: similisq; juvenco
Spicula crabronum pressa cervice gerenti,
Quà via nulla fugit: jam tum mihi currere visus
Plus homine est, aláſq; pedes sumpsisse putares.
Effugit ergo omnes, veloxq; cupidine leti
Vertice Parnassi potitur: miseratus Apollo,
Cum se Dædalion saxo misisset ab alto,
Fecit avem, & subitis pendentem sustulit alis:
Oráq; adunca dedit: curvos dedit unguibus hamos,
Virtutem antiquam, majores corpore vires.
Et nunc accipiter nulli satis æquus, in omnes
Sævit aves, aliisq; dolens sit causa dolendi.

Quæ dum Lucifero genitus miracula narrat
De consorte suo, cursu festinus anhelo,
Advolat armenti custos Phocæus Anetor,
Et, Peleu, Peleu, magnæ tibi nuncius adsum
Cladis, ait. Quodcunq; ferat, jubet edere Peleus.
Pendet & ipse metu trepidi Trachinius oris.
Ille refert, Fessos ad littora curva juvencos
Appuleram, medio cum Sol altissimus orbe
Tantum respiceret, quantum superesse videret:
Pársq; boum fulvis genua inclinârat arenis,
Lætarúmq; jacens campos spectabat aquarum;

Pars

Pars gradibus tardis illuc errabat, & illuc:
Nant alii, celsíq; extant super æquora collo.
Templa mari subsunt, nec marmore clara, nec auro,
Sed trabibus densis, lucóq; umbrosa vetusto.
Nereïdes, Nereúsq; tenent: hos navita ponti
Edidit esse deos, dum retia littore siccat.
Juncta palus est huic densis obsessa salictis,
Quam refragantis fecit maris unda paludem.
Inde fragore gravi strepitus loca proxima terret,
Bellua vasta, lupus, sylvísq; palustribus exit
Oblitus & spumis, & crasso sanguine victus
Fulmineos, rubra suffusus lumina flamma.
Qui quanquam sævit pariter rabiéq; faméque,
Asrior est rabie: neq; enim jejunia curat
Cæde boum, dirámq; famem finire, sed omne
Vulnerat armentum, sternitq; hostiliter omnes.
Pars quoq; de nobis funesto saucia morsu,
Dum defensamus, leto est data: sanguine littus,
Undáq; prima rubet, demugitaq; paludes.
Sed mora damnosa est, nec res dubitare remittit.
Dum supereſt aliquid, cunctí cœamus ad arma:
Arma capessamus, conjunctáq; tela feramus.
Dixerat agrestis: nec Pelea damna movebant,
Sed memor admissi, Nereïda colligit orbam
Damna suo inferias extincto mittere Phoco.
Induere arma viros, violentáq; sumere tela
Rex jubet Oetæus, cum queis simul ipse parabat
Ire: sed Halcyoe conjux excita tumultu
Prosilit, & nondum totos ornata capillos,
Disjicit hos ipsos, colloq; infusa mariti,
Mittat ut auxilium sine se, verbisq; precatur
Et lacrymis, animásq; duas ut servet in una.
Æacides illi: Pulchros, Regina, piosq;
Pone metus: plena est promissi gratia vestri.
Non placet arma mihi contra nova monstra movere:
Numen adorandum pelagi est. Erat ardua turris,
Arce locus summa, sessis loca grata carinis.

Ascendunt

Aſcendunt illuc, ſtratóſq; in littore tauros
Cum gemitu aſpiciunt, vaſtatorémq; cruento
Ore ferum, longos infectum ſanguine villos.
Inde manus tendens in aperti littora ponti,
Cæruleam Peleus Pſamathen, ut ſiniat iram,
Orat, opémq; ferat; nec vocibus illa rogantis
Flectitur Æacidæ. Thetis hanc pro conjuge ſupplex
Accepit veniam: ſed enim irrevocatus ab acri
Cæde, Lupus perſtat dulcedine ſanguinis aſper:
Donec inhærentem lacerâ cervice juvencæ
Marmore mutavit corpus, paritérq; colorem.
Omnia ſervavit: lapidis color indicat illum.
Jam non eſſe lupum: jam non debere timeri.
Nec tamen hac profugum conſiſtere Pelea terra
Fata ſinunt: Magnetas adit vagus exul, & illic
Sumit ab Æmonio purgamina cædis Acaſto.
Interea fratiſq; ſui, fratrémq; ſecutis
Anxia prodigiis turbatus pectora Ceyx,
Conſulat ut ſacras hominum oblectamina ſortes,
Ad clarium parat ire Deum: nam templa profanus
Invia cum Phlegyis faciebat Delphica Phorbas.
Conſilii tamen ante ſui fidiſſima certam
Te facit Alcyone: cui protinus intima frigus
Oſſa receperunt, buxóq; ſimillimus ora
Pallor obit, lacrymiſq; genæ maduêre profuſis:
Ter conata loqui, ter fletibus ora rigavit:
Singultúq; pias interrumpente querelas,
Quæ mea culpa tuam, dixit, chariſſime, mentem
Vertit? ubi eſt, quæ cura mei prior eſſe ſolebat?
Jam potes Alcyone ſecurus abeſſe relicta?
Jam via longa placet? Jam ſum tibi charior abſens?
At puto per terras iter eſt? tantúmq; dolebo,
Non etiam metuam? curæq; timore carebunt?
Æquora me terrent, & ponti triſtis imago,
Et laceras nuper tabulas in littore vidi:
Et ſæpe in tumulis ſine corpore nomina legi,
Neve tuum fallax animum fiducia tangat,

Quòd

Quòd ſocer Hippodates tibi ſit qui carcere fortes
Contineat ventos: & cum velit, æquora placet:
Cùm ſemel emiſſi tenuerunt æquora venti,
Nil illis vetitum eſt, incommendatáq; tellus
Omnis, & omne fretum eſt: cœli quoq; nubila vexant,
Excutiúntq; feris rutilos concurſibus ignes.
Quo magis hos novi, (nam novi, & ſæpe paterna
Parva domo vidi) magis hos reor eſſe timendos.
Quòd tua ſi flecti precibus ſententia nullis
Chare poteſt conjux, nimiúmq; es certus eundi,
Me quoq; tolle ſimul, certe jactabimur unà:
Nec, niſi quæ patiar, metuam: paritérq; feremus
Quicquid erit: pariter ſuper æquora lata feremur,
Talibus Æolidis dictis, lachrymiſque movetur
Sidereus conjux, neq; enim minor ignis in ipſo eſt,
Sed neq; propoſitos pelagi dimittere curſus:
Nec vult Alcyonen in partem adhibere pericli.
Multáq; reſpondit timidum ſolantia pectus.
Non tamen idcirco cauſam probat: addidit illis
Hoc quoq; lenimen, quo ſolo flexit amantem.
Longa quidem eſt nobis omnis mora: ſed tibi juro
Per patrios ignes, (ſi me modo fata remittant)
Ante reverſurum, quàm Luna bis impleat orbem.
His ubi promiſſis ſpes eſt admota recurſus:
Protinus eductam navalibus æquore tingi,
Aptariq; ſuis pinum jubet armamentis.
Qua rurſus viſa, veluti præſaga futuri,
Horruit Alcyone, lachrymáſq; emiſit obortas,
Amplexúmq; dedit, triſtiq; miſerrima tandem
Ore vale, dixit, collapſáq; corpore toto eſt.
At juvenes, quærente moras Ceyce, reducunt
Ordinibus geminis ad fortia pectora remos:
Æqualiq; ictu ſcindunt freta: ſuſtulit illa
Humentes oculos: ſtantémq; in puppe recurva,
Concuſſáq; manu dantem ſibi ſigna maritum
Prima videt, redditq; notas: ubi terra receſſit
Longius, atque oculi nequeunt cognoſcere vultus:

Dum

Dum licet, insequitur fugientem lumine pinum,
Hæc quoq; ut haud poterat spatio summota videri,
Vela tamen spectat summa fluitantia malo:
Ut nec vela videt, vacuum petit anxia lectum:
Seq; toro ponit: renovat lectúsq; locúsq;
Alcyones lacrymas, & quæ pars admonet absit,
Portubus èxierant, & moverat aura rudentes;
Obvertit lateri pendentes navita remos;
Cornuáq; in summa ponit arbore, totáq; malo
Carbasa deducit, venientésq; excipit auras.
Aut minus, aut certè medium non amplius æquor
Puppa secabatur, longéq; erat utraq; tellus:
Cum mare sub noctem tumidis albescere cœpit
Fluctibus, & præceps spirare valentius Eurus.
Ardua jamdudum demittite cornua, rector
Clamat, & antennis totum subnectite velum.
Hic jubet: impediunt adversæ jussa procellæ:
Nec sinit audiri vocem fragor æquoris ullam:
Sponte tamen properant, alii subducere remos,
Pars munire latus, pars ventis vela negare.
Egerit hic fluctus, æquóq; refundit in æquor:
Hic rapit antennas, quæ dum sine lege geruntur,
Aspera crescit hyems, omniq; à parte feroces
Bella gerunt venti, fretáq; indignantia miscent.
Ipse pavet, nec se, quis sit status, ipse fatetur
Scire ratis rector: nec quid jubeatve, velitve:
Tanta mali moles, tantòq; potentior arte est.
Quippe sonant clamore viri, stridore rudentes,
Undarum incursu gravis unda, tonitrubus æther.
Fluctibus erigitur, cœlúmq; æquare videtur
Pontus, & inductas aspergine tangere nubes.
Et modo cum fulvas exímo vertit arenas,
Concolor est illis; stygiâ modo nigrior undâ:
Sternitur interdum, spumísq; sonantibus albet.
Ipsa quoq; his agitur vicibus Trachinia puppis:
Et nunc sublimis veluti de vertice montis
Despicere in valles, imúmq; Acheronta videtur:

Nunc

Nunc ubi demiſſam curvum circumſtetit æquor,
Suſpicere inferno ſummum de gurgite cœlum.
Sæpe dat ingentem fluctu latus icta fragorem:
Nec levius pulſata ſonat, quàm ferreus olim
Cum laceras aries, baliſtave concutit arces.
Utq; ſolent, ſumptis in curſu viribus, ire
Pectore in arma feri protentáq; tela leones:
Sic ubi ſe ventis commiſerat unda coortis,
Ibat in arma ratis, multóq; erat altior illis.
Jamq; labant cunei, ſpoliatáq; tegmine cera
Rima patet, præbetq; viam letalibus undis.
Ecce cadunt largi reſolutis nubibus imbres,
Inq; fretum credas totum deſcendere cœlum;
Inq; plagas cœli tumefactum ſcandere pontum.
Vela madent nimbis, & cum cœleſtibus undis
Æquoreæ miſcentur aquæ, caret ignibus æther,
Cæcáq; nox premitur tenebris hyemiſq; ſuiſque.
Diſcutiunt tamen has, præbéntq; micantia lumen
Fulmina: fulmineis ardeſcunt ignibus undæ.
Dat quoq; jam ſaltus intra cava texta carinæ
Fluctus. & ut miles numero præſtantior omni
Cum ſæpe aſſiliit defenſæ mœnibus urbis,
Spe potitur tandem, laudíſq; accenſus amore
Inter mille viros, murum tamen occupat unus.
Sic, ubi pulſárunt celſi latera ardua fluctus,
Vaſtius inſurgens decimæ ruit impetus undæ.
Nec prius abſiſtit feſſam oppugnare carinam,
Quàm velut in captæ deſcendat mœnia navis:
Pars igitur tentabat adhuc invadere pinum:
Pars maris intus erat: trepidant haud ſegnius omnes,
Quàm ſolet urbs aliis murum fodientibus extra:
Atq; altis murum trepidare tenentibus intus.
Deficit ars: animiq; cadunt: totidémq; videntur,
Quot veniunt fluctus, ruere, atq; irrumpere mortes.
Non tenet hic lacrymas, ſtupet hic: vocat ille beatos,
Funera quos maneant: hic votis numen adorat:
Brachia q; ad cœlum, quod non videt, irrita tollens

Poſcit

Poſcit opem: ſubeunt illi fratérq; parénſque:
Huic cum pignoribus domus, & quod cuiq; relictum eſt,
Alcyone Ceyca movet: Ceycis in ore
Nulla niſi alcyone eſt: &, cum deſideret unam,
Gaudet abeſſe tamen: patriæ quoq; vellet ad oras
Reſpicere, inq; domum ſupremos vertere vultus:
Verum ubi ſit neſcit: tanta vertigine pontus
Fervet, & inducta piceis è nubibus umbra
Omne latet cœlum: duplicatáq; noctis imago eſt.
Frangitur incurſu nimboſi turbinis arbor:
Frangitur & regimen, ſpoliiſq; animoſa ſuperſtes
Unda, velut victrix, ſinuatáq; deſpicit undas.
Nec leviùs, quàm ſi quis Athon, Pindúmq; revulſos
Sede ſua, totos in apertum verteret æquor,
Præcipitata cadit, paritérq; & pondere, & ictu
Mergit in ima ratem: cum qua pars magna virorum
Gurgite preſſa gravi, neque in aëra reddita, fato
Functa ſuo eſt: alii partes, & membra carinæ
Trunca tenent: tenet ipſe manu, quæ ſceptra ſolebat,
Fragmina navigii Ceyx: ſocerúmq; patrémq;
Invocat (heu) fruſtra: ſed plurima nantis in ore
Alcyone conjux: illam meminitq; refértque:
Illius ante oculos ut agant ſua corpora fluctus,
Optat, & exanimis manibus tumuletur amicis.
Dum natat, abſentem, quoties ſinit hiſcere fluctus,
Nominat Alcyonen, ipſiſq; immurmurat undis.
Ecce ſuper medios fluctus niger arcus aquarum
Frangitur, & rupta merſum caput obruit unda.
Lucifer obſcurus, nec quem cognoſcere poſſes,
Illa nocte fuit: quoniámq; excedere cœlo
Non licuit, denſis texit ſua nubibus ora.
Æolis interea tantorum ignara malorum
Dinumerat noctes: & jam, quas induat ille,
Feſtinat veſtes: jam quas, ubi venerit ille,
Ipſa gerat, redituſq; ſibi promittit inanes.
Omnibus illa quidem ſuperis pia thura ferebat:
Ante tamen cunctos Junonis templa colebat:

Proq;

Proq; viro, qui nullus erat, veniebat ad aras,
Utq; foret ſoſpes conjux ſuus, utq; rediret,
Optabat, nullámq; ſibi præferret: at illi
Hoc de tot votis poterat contingere ſolum.
At dea non ultra pro functo morte rogari
Suſtinet: utq; manus funeſtas arceat aris,
Iri mea, dixit, fidiſſima nuncia voces,
Viſe ſoporiferam Somni velociter aulam:
Extinctiq; jube Ceycis imagine mittat
Somnia ad Alcyonem veros narrantia caſus.
Dixerat: induitur velamine mille colorum
Iris, & arcuato cœlum curvamine ſignans
Tecta petit juſſi ſub nube latentia regis.
Eſt prope Cymmerios longo ſpelunca receſſu
Mons cavus, ignavi domus & penetralia Somni:
Quo nunquam radiis oriens, mediúſve, cadenſve
Phœbus adire poteſt: nebulæ caligine miſtæ
Exhalantur humo, dubiæque crepuſcula lucis:
Non vigil ales ibi criſtati cantibus oris
Evocat Auroram: nec voce ſilentia rumpunt
Sollicitive canes, canibúſve ſagacior anſer.
Non fera, non pecudes, non moti flamine rami,
Humanæve ſonum reddunt convicia linguæ.
Tuta quies habitat: ſaxo tamen exit ab imo
Rivus aquæ Lethes: per quem cum murmure labens
Invitat ſomnos crepitantibus unda lapillis.
Ante fores antri fœcunda papavera florent,
Innumeræq; herbæ: quarum de lacte ſoporem
Nox legit, & ſpargit per opaeas humida terras.
Janua, ne verſo ſtridorem cardine reddat,
Nulla domo tota eſt: cuſtos in limine nullus,
At medio torus eſt hebeno ſublimis in antro
Plumeus, unicolor, pullo velamine tectus:
Quo cubat ipſe Deus membris languore ſolutis,
Hunc circa paſſim varias imitantia formas
Somnia vana jacent: totidem, quot meſſis ariſtas,
Sylva gerit frondes, ejectat littus arenas.

Qua

Quo simul intravit, manibúsq; obstantia virgo
Somnia dimovit, vestis sulgore reluxit
Sacra domus: tardáq; Deus gravitate jacentes
Vix oculos tollens, iterumq; iterúmq; relabens,
Summáq; percutiens nutanti pectora mento,
Excussit tandem sibi se; cubitoq; levatus,
Quid veniat (cognovit enim) sciatur: at illa:
Somne quies rerum, placidissime Somne Deorum,
Pax animi, quem cura fugit, qui corpora duris
Fessa ministeriis mulces, reparásq; labori:
Somnia, quæ veras æquant imitamine formas
Herculeam Trachina jube, sub imagine regis,
Alcyonen adeant, simulacráq; naufraga fingant.
Imperat hoc Juno: postquam mandata peregit,
Iris abit; neq; enim ulterius tolerare soporis
Vim poterat: labiq; ut somnum sensit in artus,
Effugit: & remeat, per quos modo venerat arcus.
At pater è populo natorum mille suorum
Excitat artificem simulatorémq; figuræ
Morphea. non illo jussos solertius alter
Exprimit incessus, vultumq; sonumq; loquendi.
Adjicit & vestes, & consuetissima quæq;
Verba: sed hic solos homines imitatur: at alter
Fit fera, fit volucris, fit longo corpore serpens.
Nunc Icelon superi, mortale Phobetora vulgus
Nominat: est etiam diversæ tertius artis
Phantasos: ille in humum, saxumq; undámq; trabémq;
Quæq; vacant animæ fallaciter omnia transit.
Regibus hic, ducibúsq; suos ostendere vultus
Nocte solet: populos alii plebémq; pererrant:
Præterit hos senior: cunctisq; è fratribus unum
Morphea, qui peragat Thaumantidos edita, Somnus
Eligit: & rursus molli languore solutus,
Deposuitq; caput, stratóq; recondidit alto.
Ille volat, nullos strepitus facientibus alis,
Per tenebras, intráq; moræ breve tempus in urbem
Pervenit Æmoniam, positáq; è corpore pennis,

In

In faciem Ceycis abit: sumptáq; figurâ
Luridus exanimi similis, sine vestibus ullis,
Conjugis ante torum miseræ stetit; uda videtur
Barba viri, madidisq; gravis fluere unda capillis:
Tum lecto incumbens, fletu super ora profuso,
Hæc ait: Agnoscis Ceyca, miserrima conjux:
An mea mutata est facies nece? respice, nosces:
Inveniésq; tuo pro conjuge conjugis umbram.
Nil opis Alcyone nobis tua vota tulerunt,
Occidimus: falso tibi me promittere noli:
Nubilus Æzæo deprendit in æquore navem
Auster, & ingenti jactatam flamine solvit,
Oráq; nostra tuum frustra clamantia nomen
Implêrunt fluctus: non hæc tibi nunciat auctor
Ambiguus, non ista vagis rumoribus audis,
Ipse ego fata tibi præsens mea naufragus edo.
Surge age: da lacrymas, lugubriáq; indue: nec me
Indeploratum sub inania tartara mitte.
Adjicit his vocem Morpheus, quam conjugis illa
Crederet esse sui: fletus quoq; fundere veros
Visus erat, gestúmq; manus Ceycis habebat.
Ingemit Alcyone; lacrymas movet atq; lacertos
Per somnum: corpúsq; petens amplectitur auras.
Exclamátq; mane, quò te rapis? ibimus unà,
Voce suâ speciéq; viri turbata soporem
Excutit: & primò si sit, circumspicit, illic,
Qui modò visus erat: (nam moti voce, ministri
Intulerant lumen:) postquam non invenit usquam:
Percutit ora manu, laniátq; à pectore vestes:
Pectoráq; ipsa ferit: nec crines solvere curans
Scindit: & altrici, quæ luxus causa roganti,
Nulla est Alcyone, nulla est, ait: occidit unà,
Cum Ceyce suo: solantia tollite verba,
Naufragus interiit: vidi, agnoviq; manúsq;
Ad discedentem, cupiens retinere, tetendi:
Umbra fuit: sed & umbra tamen manifesta, viriq;
Vera mei: non ille quidem, si quaris habebat

Aſſnetos vultus, nec quò prius, ore nitebat.
Pallentem, nudúmq; & adhuc humente capillo
Infelix vidi : ſtetit hoc miſerabilis ipſo
Eccq loco : & quærit veſtigia ſi qua ſuperſint.
Hoc erat, hoc animo, quod divinante timebam :
Et, nè me fugiens ventos ſequerêre, rogabam :
At certè vellem, quoniam perituras abibas,
Me quoq; duxiſſes : fuit, ah, fuit utile, tecum
Ire mihi : neq; enim vitæ de tempore quicquam
Non ſimul egiſſem, nec mors diſcreta fuiſſet,
Nunc abſens perii : jactor quoq; fluctibus abſens :
Et ſine me te pontus habet : crudelior ipſo
Sit mihi mens pelago, ſi vitam ducere nitar
Longiùs, & tanto pugnem ſupereſſe dolori.
Sed neq; pugnabo : nec te miſerande, relinquam :
Et tibi nunc ſaltem veniam comes : inq; ſepulchro
Si non urna, tamen junget nos littera : ſi non
Oſſibus oſſa meis, at nomen nomine tangam.
Plura dolor prohibet : verboq; intervenit omni
Plangor : & attonito gemitus à corde trahuntur.
Manè erat, egreditur tectis ad littus, & illum
Mœſta locum repetit, de quo ſpectârat euntem.
Dumq; moratur ibi, dumq; hinc retinacula ſolvit,
Hoc mihi diſcedens dedit oſcula littore, dixit :
Dumq; notata oculis riminiſcitur acta, freténmq;
Proſpicit : in liquida, ſpatio diſtante, tuetur
Neſcio quid quaſi corpus aqua, primòq; quid illud
Eſſet, erat dubium : poſtquam paulum appulit unda,
Et quamvis abſtrat, corpus tamen eſſe liquebat.
Quis foret, ignorans, quia naufragus, omine mota eſt :
Et tanquam ignoto lacrymas daret, heu miſer inquit,
Quiſquis es, & ſiqua eſt conjux tibi : fluctibus actum
Fit propius corpus, quod quo magis illa tuetur,
Hoc minus & minus eſt mentis, jam jamq; propinquat
Admotum terræ, jam quod cognoſcere poſſet,
Cernit : erat conjux : ille elit, exclamat, & una
Ora, comas, veſtem lacerat : tendénſq; trementes

Ad

Ad Ceyca manus: sic, ô charissime conjux,
Sic ad me miserande redis? ait: adjacet undis
Facta manu moles, quæ primas æquoris undas
Frangit, & incursus quæ prædelassat aquarum,
Insilit huc: mirúmq; fuit potuisse, volabat:
Percutiénsq; levem modò natis aëra pennis,
Stringebat summas ales miserabilis undas.
Dumq; volat mœsto simílem, plenúmq; querela
Ora dedêre sonum tenui crepitantia rostro.
Ut verò tetigit mutum, & sine sanguine corpus,
Dilectos artus amplexa recentibus alis,
Frigida nequicquam duro dedit oscula rostro.
Senserit hoc Ceyx, an vultum motibus undæ
Tollere si visus, populus dubitabat: at ille
Senserat: & tandem, superis miserantibus, ambo
Alite mutantur: fatis obnoxius iisdem
Tunc quoq; mansit amor, nec conjugiale solutum est
Fœdus in alitibus, coëunt, fiúntq; parentes,
Perq; dies placidos hyberno tempore septem
Incubat Alcyone pendentibus æquore nidis.
Tum viá tuta maris: ventos custodit, & arcet
Æolus ègressu: præstátq; nepotibus æquor.
Hos aliquis senior circum freta lata volantes
Spectat, & ad finem servatos laudat amores.
Proximus, aut idem, si fors tulit, hic quoq; dixit,
Quem mare carpentem, substrictáq; crura gerentem
Aspicis, (ostendens spatiosum in guttura mergum)
Regia progenies: & si descendere ad ipsum
Ordine perpetuo quæris, sunt hujus origo
Ilus, & Assaracus, raptúsq; Jovi Ganymêdes,
Laomedónq; senex, Priamúsq; novissima Trojæ
Tempora sortitus: frater fuit Hectoris iste:
Qui nisi sensisset primâ nova fata juventâ,
Forsitan inferius non Hectore nomen haberet:
Quamvis est illum proles innixa Dymantis.
Æsacon umbrosa furtim peperisse sub Ida.
Fertur Alyxothoë gracili conata bicorni.

Oderat hic urbes: nitidáq; remotus ab aula,
Secretos montes, & inambitiosa colebat
Rura, nec Iliacos cœtus, nisi rarus adibat.
Non agreste tamen, nec inexpugnabile amori
Pectus habens, sylvas captatam sæpe per omnes
Aspicit Hesperien patria Cebrenida ripa,
Injectos humeris siccantem Sole capillos.
Visa fugit Nymphe, veluti perterrita fulvum
Cerva Lupum, longéq; lacu deprensa relicto
Accipitrem fluvialis anas: quam Troïus heros
Insequitur: celerémq; metu celer urget amore.
Ecce latens herba coluber, fugientis adunco
Dente pedem strinxit, virúsq; in corpore liquit.
Cum vita suppressa fuga est; amplectitur amens
Exanimem: clamátque, piget, piget esse secutum:
Sed non hoc timui: nec erat mihi vincere tanti.
Perdidimus miseram nos te duo, vulnus ab angue,
A me causa data est; ego sum sceleratior illo,
Qui tibi morte mea mortis solatia mittam.
Dixit, & è scopulo quem rauca subederat unda,
Decidit in pontum. Tethys miserata cadentem
Molliter excepit: nantémq; per æquora pennis
Texit: & optatæ non est data copia mortis,
Indignatur amans se invitum vivere cogi,
Obstariq; animæ misera de sede volenti
Exire; utq; nova humeris assumpserat alas,
Subvolat, atq; iterum corpus super æquora mittit.
Pluma levat casus: furit Æsacus: inq; profundum
Pronus abit, leviq; viam sine fine retentat.
Fecit amor maciem, longa internodia crurum,
Longa manet cervix: caput est a corpore longè.
Æquor amat, nomenq; manet, quia mergitur illo.

PUB.

PUB. OVIDII NASONIS Metamorphoseon.

LIBER XII.

Nescius assumptis Priamus pater Æsacon alis
Vivere lugebat: tumulo quoq; nomen habenti
Inferias dederat cum fratribus Hector inanes.
Defuit officio Paridis præsentia tristi:
Postmodo qui rapta longum cum conjuge bellum
Attulit in patriam, conjuratæq; sequuntur
Mille rates, gentisq; simul commune Pelasgæ.
Nec dilata foret vindicta, nisi æquora sævi
Invia fecissent venti, Bœotáq; tellus
Aulide piscosa puppes tenuisset ituras.
Hic patrio de more Jovi cum sacra parassent,
Ut vetus accensis incanduit ignibus ara,
Serpere cæruleum Danai vidêre draconem
In platanum, cœptis quæ stabat proxima sacris.
Nidus erat volucrum bis quattuor arbore summa:
Quas simul, & matrem circum sua damna volantem
Corripuit serpens, avidáq; recondidit alvo.
Obstupuêre omnes: at veri providus augur
Thestorides, vincemus, ait, gaudete Pelasgi,
Troja cadet: sed erit nostri mora longa laboris.
Atq; novem volucres in belli digerit annos.
Ille, ut erat virides amplexus in arbore ramos,
Fit lapis: & servat serpentis imagine saxum.
Permanet Aoniis Nereus violentus in undis,
Belláq; non transfert: & sunt, qui parcere Trojæ

Neptunum credant, quia mœnia fecerat urbis.
At non Theſtorides: neque enim neſcitve, tacétve
Sanguine virgineo placandam virginis iram
Eſſe deæ: poſtquam pietatem publica cauſa,
Réſq; patrem vicit: caſtúmq; datura cruorem
Flentibus ante aram ſtetit Iphigenia miniſtris,
Victa dea eſt: nubémq; oculis óbjecit, & inter
Officium, turbámq; ſacri, vocéſq; precantum,
Suppoſita fertur mutaſſe Mycenida cerva.
Ergo ubi, qua decuit, lenita eſt cæde Diana,
Et pariter Phœbes, pariter maris ira receſſit:
Accipiunt ventos à tergo mille carinæ;
Multáq; perpeſſæ, Phrygia potiuntur arena.
Orbe locus medio eſt inter terráſq; fretumque,
Cœleſtéſq; plagas, triplicis confinia mundi:
Unde quod eſt uſquam, quamvis regionibus abſit,
Inſpicitur, penetrátq; cavas vox omnis ad aures.
Fama tenet, ſummáq; domum ſibi legit in arce,
Innumeróſq; aditus, ac mille foramina tectis
Addidit, & nullis incluſit limina portis.
Nocte, dieq; patet: tota eſt ex ære ſonanti:
Tota fremit: vocéſq; refert, iterátq; quod audit:
Nulla quies intus, nulláq; ſilentia parte,
Nec tamen eſt clamor, ſed parvæ murmura vocis:
Qualia de pelagi (ſi quis procul audiat) undis
Eſſe ſolent: qualémve ſonum, cùm Jupiter atras
Increpuit nubes, extrema tonitrua reddunt.
Atria turba tenet: veniunt leve vulgus eúntque:
Miſtáq; cum veris paſſim commenta vagantur
Millia rumorum: confuſáq; verba volutant.
E quibus hi vacuas implent ſermonibus aures:
Hi narrata ferunt alio, menſuráq; ficti
Creſcit: & auditis aliquid novus adjicit auctor,
Illic Credulitas, illic temerarius Error,
Vanáq; Lætitia eſt, conſternatíq; Timores,
Seditioq; recens, dubióq; auctore Suſurri,
Ipſa quid in cœlo rerum, pelagóq; geratur

Et

Et tellure videt, totúmq; inquirit in orbem.
Fecerat hæc notum, Graias eum milite forti
Adventare rates: neq; inexpectatus in armis
Hostis adest: prohibéntq; aditus, littúsq; tuentur
Troës; & Hectorea primus fataliter hasta,
Protesilaë, cadis: commissáq; prælia magno
Stant Danais: fortésq; animæ, nec cognitus Hector,
Nec Phryges exiguo, quid Achaïca dextera possit,
Sanguine senserunt: & jam Sigæa rubebant
Littora: jam leto proles Neptunia Cycnus
Mille viros dederat: jam curru stabat Achilles,
Totáq; Peliacæ sternebat cuspidis ictu
Agmina, perq; acies aut Cycnum aut Hectora quærens,
Congreditur Cycno, decimum dilatus in annum
Hector erat. Tum colla jugo canentia pressos
Exhortatus equos, currum direxit in hostem:
Concutiénsq; suis vibrantia tela lacertis,
Quisquis es, ô juvenis, dixit, solamen habeto
Mortis ab Æmonio quòd sis jugulatus Achille.
Hactenus Æacides: vocem gravis hasta secuta est.
Sed quamquam certa nullus fuit error in hasta,
Nil tamen emissi profecit acumine ferri.
Utq; hebeti pectus tantummodo contudit ictu,
Nate dea, (nam te fama prænovimus) inquit
Ille, quid à nobis vulnus miraris abesse?
(Mirabatur enim) non hæc, quam cernis, equinis
Fulvæ jubis cassis, nec onus cava parma sinistræ
Auxilio mihi sunt: decor est quæsitus ab istis.
Mars quoq; ab hoc capere arma solet: removebitur omne
Tegminis officium, tamen indistrictus abibo.
Est aliquid, non esse satum Nereïde, sed qui
Nereáq; & natas, & totum temperat æquor.
Dixit: & hæsurum clypei curvamine telum
Misit in Æaciden, quod & æs, & proxima rupit
Terga novenâ boum, decimo tamen orbe moratum est.
Excipit hoc heros: rursúsq; trementia forti
Tela manu torsit: rursus sine vulnere corpus

Sincerúmq; fuit : nec tertia cuſpis apertum,
Et ſe præbentem valuit diſtringere Cycnum.
Haud ſecus exarſit, quam circo taurus aperto,
Cum ſua terribili petit irritamina cornu
Phœniceas veſtes, eluſáq; vulnera ſentit.
Num tamen exciderit ferrum conſiderat haſtæ.
Hærebat ligno. Manus eſt mea debilis ergo?
Quaſque, ait, ante habuit vires, effudit in uno?
Nam certe valuit : vel cum Lyrneſſia primùm
Mœnia diſiecit : vel cum Tenedónque, ſuóq;
Eëtioneas implevit ſanguine Thebas :
Vel cum purpureus populari cæde Caycus
Fluxit, opúſq; meæ bis ſentit Telephus haſtæ.
Hic quoq; tot cæſis, quorum per littus acervos
Et feci, & video, valuit mea dextra, valètque.
Dixit : & ante actis veluti malè crederet, haſtam
Miſit in adverſum Lycia de plebe Meneten,
Loricámq; ſimul ſubjectáq; pectora rupit.
Quo plangente gravem moribundo pectore terram,
Extrahit illud idem calido de vulnere telum,
Atq; ait : hæc manus eſt, hæc qua modo vicimus haſta :
Utar in hoc idem ; ſit in hoc precor exitus idem.
Sic fatur : Cycnúmq; petit, nec fraxinus errat :
Inq; humero ſonuit non evitata ſiniſtro :
Inde velut muro, ſolidáq; à cute repulſa eſt.
Quà tamen ictus erat, ſignatum ſanguine Cycnum
Viderat, & fruſtra fuerat gaviſus Achilles.
Vulnus erat nullum : ſanguis fuit ille Menetæ,
Tum vero præceps curru fremebundus ab alto
Deſilit : & nitido ſecurum comminus hoſtem
Enſe potens, parmam gladio, galeámq; cavari
Cernit : & in duro læsi quoq; corpore ferrum.
Haud tulit ulteriùs : gladioq; adverſa reducto
Ter quater ora viri capulo & cava tempora pulſat :
Cedentémq; ſequens inſtat, turbátq; ruitque,
Attonitóq; negat requiem. Pavor occupat illum,
Ante oculóſq; natant tenebræ, retróq; ferenti

Averſos

Aversos passus, medio lapis obstitit arvo:
Quem super impulsum resupino corpore Cycnum
Vi multa vertit, terræq; affixit Achilles.
Tum clypeo, genibúsq; premens præcordia duris,
Vincla trahit galeæ, quæ presso subdita mento
Elidunt fauces, & respiramen itérq;
Eripiunt animæ: victum spoliare parabat.
Arma relicta videt: corpus deus æquoris album
Contulit in volucrem, cujus modò nomen habebat,
Hic labor, hæc requiem multorum pugna dierum
Attulit: & positis pars utraq; substitit armis.
Dumq; vigil Phrygios servat custodia muros:
Et vigil Argolicas servat custodia fossas:
Festa dies aderat, quæ Cycni victor Achilles
Palladia mactatæ placabat sanguine vaccæ.
Cujus ut imposuit prosecta calentibus aris:
Et diis acceptus penetravit ad æthera nidor:
Sacra tulere suam, pars est data cætera mensis.
Discubuêre toris proceres: & corpora tosta
Carne replent: vinóq; levant curásq; sitimque.
Non illos citharæ, non illos carmina vocum,
Longáq; multiferi delectat tibia buxi:
Sed noctem sermone trahunt: virtúsq; loquendi
Materia est: pugnas referunt hostíq; suásque:
Inq; vices adita atq; exhausta pericula sæpe
Commemorare juvat: quid enim loqueretur Achilles?
Aut quid apud magnum potius loquerentur Achillem?
Proxima præcipuè domito victoria Cycno
In sermone fuit: visum mirabile cunctis,
Quòd juvenis corpus nullo penetrabile telo,
Invictúmq; à vulnere erat, ferrumq; terebat:
Hoc ipse Æacides, hoc mirabantur Achivi.
Cùm sic Nestor ait: Vestro fuit unicus ævo
Contemptor Ferri, nulloq; forabilis ictu
Cycnus: at ipse olim patientem vulnere mille
Corpore non læso Perrhæbum Cænea vidi,
Cænea Perrhæbum, qui factis inclytus, Othryn

Incoluit:

Incoluit : quoq; id mirum magis eſſet in illo,
Fœmina natus erat : monſtri novitate moventur,
Quiſquis adeſt : narrétq; rogant : quos inter Achilles,
Dic age, (nam cunctis eadem eſt audire voluntas)
O facunde ſenex, ævi prudentia noſtri,
Quis fuerit Cæneus : cur in contraria verſus :
Qua tibi militia, cujus certamine pugnæ
Cognitus : à quo ſit victus, ſi victus ab ullo eſt.
Tum ſenior : Quamvis obſtet mihi tarda vetuſtas,
Multáq; me fugiunt primis ſpectata ſub annis :
Plura tamen memini : nec, quæ magis hæreat, ulla
Pectore res noſtro eſt, inter belliq; domúſq;
Acta tot : ac, ſi quem potuit ſpatioſa ſenectus
Spectatorem operum multorum reddere : vixi
Annos bis centum : nunc tertia vivitur ætas.
Clara decore fuit proles Elateïa Cænis,
Theſſalidum virgo pulcherrima, pérq; popinquas,
Perq; tuas urbes (tibi enim popularis, Achille)
Multorum fruſtra votis optata procorum.
Tentâſſet Peleus thalamos quoq; forſitan illos :
Sed jam aut contigerant illi connubia matris,
Aut fuerant promiſſa, tuæ : nec Cænis in ullos
Denupſit thalamos, ſecretáq; littora carpens
Æquorei vim paſſa dei eſt, ita fama ferebat.
Utq; novæ Veneris Neptunus gaudia ſenſit,
Sint tua vota licet, dixit, ſecura repulſæ,
Elige quid voveas : eadem quoq; fama ferebat :
Magnum, Cænis ait, facit hæc injuria votum.
Tale pati jam poſſe nihil : da fœmina ne ſim :
Omnia præſtiteris : graviore noviſſima dixit
Verba ſono : poterátq; viri vox illa videri,
Sicut erat, nam jam vota æquoris alti
Annuerat : dederátq;, ſuper, ne ſaucius ullis
Vulneribus fieri, ferróve occumbere poſſet.
Munere lætus [illegible] ſtudiiſq; virilibus ævum
Exigit Atracia[illegible] Peneïáq; arva pererrat.
Duxerat Hippodamen audaci Ixione natus :

Nubige-

Nubigenásq; feros, positis ex ordine mensis,
Arboribus tecto discumbere jusserat antro.
Æmonii proceres aderant, aderamus & ipsi:
Féstáq; confusa resonabat regia turba.
Ecce canunt Hymenæon, & ignibus atria fumunt,
Cinctáq; adest virgo matrum nuruúmq; caterva,
Præsignis facie: felicem diximus illa
Conjuge Pirithoum, quod penè fefellimus omen.
Nam tibi, sævorum sævissime Centaurorum
Euryte, quàm vino pectus, tàm virgine visa
Ardet: & ebrietas geminata libidine regnat.
Protinus eversa turbant convivia mensa:
Raptatur q; comis per vim nova nupta prehensis.
Eurytus Hippodamen, alii, quam quisq; probabat,
Aut poterat, rapiunt: captæq; erat urbis imago.
Fœmineo clamore sonat domus: ocyus omnes
Surgimus: & primus, Quæ te vecordia, Theseus,
Euryte, pulsat? ait, qui me vivente lacessas
Pirithoum: violásq; duos ignarus in uno:
Neve ea magnanimus frustra memoraverit heros,
Summovet instantes: raptámq; furentibus aufert.
Ille nihil contra: neq; enim defendere verbis
Talia facta potest: sed vindicis ora protervis
Insequitur manibus, generosáq; pectora pulsat.
Forte fuit juxta signis extantibus asper
Antiquus crater: quem vastum vastior ipse
Sustulit Ægides, adversáq; misit in ora.
Sanguinis ille globos pariter, cerebrúmq; merúmq;
Vulnere & ore vomens, madida resupinus arena
Calcitrat: ardescunt germani cæde bimembres:
Certatimq; omnes uno ore, arma, arma loquuntur.
Vina dabant animos, & primâ pocula pugnâ
Missa volant, fragilésq; cadi, curviq; lebetes,
Res epulis quondam tum bello & cædibus aptæ.
Primus Ophionides Amycus penetralia donis
Haud timuit spoliare suis: & primus ab æde
Lampadibus densum rapuit funale coruscis:

Ella-

Elatúmq; altè, veluti qui candida tauri
Rumpere ſacrificâ molitur colla ſecuri.
Illiſit frontí Lapithæ Celadontis, & oſſa
Non cognoſcendo confuſa reliquit in ore.
Exiliêre oculi, disjectíſq; oſſibus oris
Acta retrò naris, mediòq; eſt fixa palato.
Hunc pede convulſo menſæ Pellæus acernæ
Stravit humi Pelates, dejecto in pectora mento;
Cumq; atro miſtos ſpumantem ſanguine dentes,
Vulnere Tartareas geminato miſit ad umbras.
Proximus & ſteterat, ſpectans altaria vultu
Fumida terribili, cur non, ait, utimur iſtis?
Cumq; ſuis Gryneus immanem ſuſtulit aram
Ignibus, & medium Lapitharum jecit in agmen,
Oppreſſitq; duos, Brotean, & Orion: Orio
Mater erat Mycale, quam deduxiſſe canendo
Sæpe reluctantis conſtabat cornua Lunæ.
Non impune feres, teli modò copia detur,
Dixerat Exadius: teliq; habet inſtar, in alta
Quæ fuerant pinu, votivi cornua cervi.
Figitur hinc duplici Gryneus in lumina ramo,
Eruitúrq; oculos: quorum pars cornibus hæret:
Pars fluit in barbam, concretáq; ſanguine pendet.
Ecce rapit mediis flagrantem Rhœtus ab aris
Primitium torrem: dextráq; à parte Charaxi
Tempora perfringit ſulvo protecta capillo.
Correpti rapida, veluti ſeges arida, flamma
Arſerunt crines, & vulnere ſanguis inuſtus
Terribilem ſtridore ſonum dedit, ut dare ferrum
Igne rubens plerúmq; ſolet, quod forcipe curva
Cùm faber eduxit, lacubus demittit: at illud
Stridet, & in tepida ſubmerſum ſibilat unda.
Saucius hirſutis avidum de crinibus ignem
Excutit, inq; humeros limen tellure revulſum
Tollit, onus plauſtri: quod ne permittat in hoſtem,
Ipſa facit gravitas: ſocium quoq; ſaxea moles
Oppreſſit ſpatio ſtantem propiore Cometen.

Gaudia

Gaudia nec retinet Rhœtus: ſic comprecor, inquit,
Cætera ſit fortis caſtrorum turba tuorum,
Semicremóq; novat repetitum ſtipite vulnus:
Terq; quaterq; gravi junctluras verticis ictu
Rupit: & in liquido ſederunt oſſa cerebro.
Victor ad Evagrum, Coritúmq; Dryantáq; tranſit,
E quibus ut prima tectus lanugine malas,
Procubuit Coritus: Puero quæ gloria fuſo
Parta tibi eſt? Evagrus ait: nec dicere Rhœtus
Plura ſinit: rutiláſq; ferox in aperta loquentis
Condidit ora viri, perq; os in pectora, flammas.
Te quoq; ſæve Drya, circum caput igne rotato
Inſequitur: ſed non in te quoq; conſtitit idem
Exitus; aſſiduæ ſucceſſu cædis ovantem,
Quà juncta eſt humero cervix, ſude figis obuſta.
Ingemuit, duróq; ſudem vix oſſe revellit
Rhœtus, & ipſe ſuo madefactus ſanguine fugit.
Fuit & Ornëus, Lycabáſque, & ſaucius armo
Dexteriore Medon, & cum Piſenore Thaumas.
Quiq; pedum nuper certamine vicerat omnes
Mermeros, accepto tum vulnere tardius ibat.
Et Pholus, & Menaleus, & Abas prædator aprorum:
Quiq; ſuis fruſtra bellum diſſuaſerat augur
Aſtylos: Ille etiam metuenti vulnera Neſſo,
Ne fuge, ad Herculeos, inquit, ſervaberis arcus.
At non Eurynius, Lycidasque, & Araeus & Imbreus
Effugêre necem: quos omnes dextra Dryantis
Perculit adverſos: adverſum de quoque, quamvis
Terga fugæ dederas, vulnus, Cænee, tuliſti.
Nam grave, reſpiciens, inter duo lumina ferrum
Quà naris fronti committitur, accipis, imæ.
In tanto fremitu cunctis ſine fine jacebat
Sopitus venis, & inexperrectus Aphidas,
Languentiq; manu carcheſia miſta tenebat,
Fuſus in Oſſæa villoſis pellibus urſæ.
Quem procul ut vidit fruſtra nulla arma moventem,
Inſerit amento digitos, miſcendáq; dixit,

Cum

Cum Styge vina bibes Phorbas : nec plura locutus,
In juvenem torſit jaculum : ferratáq; collo
Fraxinus, ut caſu jacuit reſupinus, adacta eſt.
Mors caruit ſenſu : plenóq; è gutture fluxit :
Inq; toros, inq; ipſa niger careheſia ſanguis.
Vidi ego Petræum conantem evellere terra
Glandiferam quercum, quem dum complexibus ambit,
Et quatit hùc illuc, labefactáq; robora pulſat,
Lancea Pirithoi coſtis immiſſa Petræi
Pectora cum duro luctantia robore fixit.
Pirithoi cecidiſſe Lycum virtute ferebant :
Pirithoi virtute Chromin : ſed uterq; minorem
Victori titulum, quàm Dictys, Helopſq; dederunt.
Fixus Helops jaculo eſt, quod pervia tempora fecit,
Et miſſum à dextra lævam penetravit ad aurem,
Dictys ab excipiti dilapſus acumine montis,
Dum fugit inſtantem trepidans Ixione natum,
Decidit in præceps : & pondere corporis ornum
Ingentem fregit : ſuáq; induit ilia fracta.
Ultor adeſt Phareus, ſaxúmq; è monte revulſum
Mittere conatur : mittentem ſtipite querno
Occupat Ægides : cubitíq; ingentia fregit
Oſſa : nec ulterius dare corpus inutile leto
Aut vacat, aut curat : tergóq; Bianoris alti
Inſilit, haud ſolito quemquam portare niſi ipſum :
Oppoſuitq; genu coſtis, prenſámq; ſiniſtra
Cæſariem retinens, vultum, minitantiáq; ora
Robore nodoſo, præduráq; tempora fregit.
Robore Nedymnum, jaculatorémq; Lycetum
Sternit, & immiſſa protectum pectora barbâ
Hippaſon, & ſummis extantem Ryphea ſylvis,
Thereáq; Æmoniis qui prenſos montibus urſos
Ferre domum vivos, indignanteſq; ſolebat.
Haud tulit ulcentem pugnæ ſucceſſibus ultrà
Theſea Demoleon : ſolidóq; revellere dumo
Annoſam pinum magno molimine tentat,
Quod quia non potuit præfractum miſit in hoſtem.

Sed

Sed procul à telo Theſeus veniente receſſit
Palladis admonitu (credi ſic ipſe volebat)
Non tamen arbor iners cecidit: nam Crantoris alti
Abſcidit jugulo pectúſq; humerúmq; ſiniſtrum.
Armiger ille tui fuerat genitoris, Achille,
Quem Dolopum rector bello ſuperatus Amyntor
Æacide dederat pacis pignúſq; fidémque,
Hunc procul ut fœdo dejectum vulnere Peleus
Viderat, inferias, juvenum gratiſſime Crantor
Accipe, ait: validóq; in Demoleonta lacerto
Fraxineam miſit, mentis quoq; viribus haſtam.
Quæ laterum cratem perrupit, & oſſibus hærens
Intremuit: trahit ille manu ſine cuſpide lignum,
Id quod vix ſequitur: cuſpis pulmone retenta eſt:
Ipſe dolor vires animo dabat, æger in hoſtem
Erigitur: pedibúſq; virum conculcat equinis,
Excipit ille ictus galea clypeóq; ſonantes,
Defenſátq; humeros, prætentáq; ſuſtinet arma.
Perq; armos uno duo pectora perforat ictu.
Ante tamen leto dederat Phlegræon & Hylen
Eminus: Hiphinoum collato Marte, Glanimque.
Additur his Dorylas, qui tempora tecta gerebat
Pelle lupi, ſæviq; vicem præſtantia teli
Cornua dura boum multo rubefacta cruore.
Huic ego (nam vires animus dabat) aſpice, dixi,
Quantum concedant noſtro tua cornua ferro:
Et jaculum torſi: quod cum vitare nequiret,
Oppoſuit dextram paſſuræ vulnere fronti.
Affixa eſt cum fronte manus: fit clamor: at illum
Hærentem Peleus, & acerbo vulnere victum
(Stabat enim propior) mediam ferit enſe ſub alvum:
Proſiliit, terráq; ferox ſua viſcera traxit,
Tractóq; culcavit: calcatáq; rupit: & illis
Crura quoq; impediit: & inani concidit alvo.
Nec te pugnantem tua Cyllare forma redemit.
Si modo naturæ formam concedimus illi.
Barba erat incipiens: barbæ color aureus: aurea

Ex humeris medios coma dependebat in armos :
Gratus in ore vigor, cervix humeriq; manúsque,
Pectoráq; artificum laudatis proxima signis :
Ex qua parte vir est, neq; equi mendosa sub illo,
Deteriorq; viro facies : da colla, caputq;
Castore dignus erit : sic tergum sessile, sic sunt
Pectora celsa toris, totus pice nigrior atra.
Candida cauda tamen : color est quoq; cruribus albus.
Multæ illum petiêre sua de gente, sed una
Abstulit Hylonome : qua nulla decentior inter
Semiferas altis habitavit fœmina sylvis,
Hæc & blanditiis, & amando, & amare fatendo
Cyllaron una tenet : cultus quoq; quantus in illis
Esse potest membris, ut sit coma pectine lævis,
Ut modo rore maris, modo se violáve, rosáve
Implicet, interdum canentia lilia gestet :
Bisq; die lapsis Pegaseæ vertice sylvæ
Fontibus ora lavet, bis flumine corpora tingat :
Nec nisi quæ deceant, electarúmq; ferarum
Aut humero, aut lateri, prætendat vellera lævo :
Par amor est illis, errant in montibus unà :
Antra simul subeunt : & tum Lapitheïa tecta
Intrârant pariter : pariter fera bella gerebant.
Auctor in incerto est : jaculum de parte sinistra
Venit, & inferius, quà collo pectora subsunt,
Cyllare, te fixit : parvo cor vulnere læsum,
Corpore cum toto post tela educta refrixit.
Protinus Hylonome morientes excipit artus
Impositáq; manu vulnus fovet, oraq; ad ora
Admovet, atq; animæ fugienti obsistere tentat.
Ut videt extinctum, dictis quæ clamor ad aures
Arcuit ire meas, telo quod inhæserat illi
Incubuit : moriénsq; suum complexa maritum est.
Ante oculos stat & ille meos, qui sæva Leonum
Vinxerat inter se connexis vellera nodis
Phœocomes, hominumq; simul protectus, equúmque,
Codice qui misso, quem vix juga bina moverent

Juncta,

Iuncta, Phonoleniden ſummo de vertice fregit:
Fracta volubilitas capitis latiſſima, perq; os,
Perq; cavas nares, oculoſq; aureſq; [illegible]ebrum
Molle fluit, veluti concretum vimine querno
Lac ſolet: utve liquor rari ſub pondere cribri
Manat, & exprimitur per denſa foramina ſuccus:
Aſt ego, dum parat hic armis nudare jacentem,
(Scit tuus hoc genitor) gladium ſpoliantis in ima
Ilia demiſi: Cthonius quoque, Telebeáſq;
Enſe jacent noſtro: ramum prior ille bifurcum
Geſſerat, hic jaculum: jaculo mihi vulnera fecit:
Signa vides: apparet adhuc vetus inde cicatrix.
Tunc ego debueram capienda ad Pergama mitti:
Tunc poteram magni, ſi non ſuperare, morari
Hectoris arma meis: illo ſed tempore nullus;
Aut puer Hector erat: nunc me mea deficit ætas.
Quid tibi victorem gemini Periphanta Pyreti,
Ampyca quid referam, qui quadrupedantis Oïcli
Fixit in adverſo cornum ſine cuſpide vultu?
Vecte Pelethronius Macareus in pectus adacto
Stravit Erigdupum: memini & venabula condi
Inguine Neſſæi, manibus conjecta Cymeli.
Nec tu credideris tantum cecinisſe futura
Ampyciden Mopſum. Mopſo jaculante, biformis
Occubuit, fruſtráq; loqui tentavit Odites,
Ad mentum lingua, mentóq; ad guttura fixo.
Quinq; neci Cæneus dederat, Stiphelúmq; Bromúmque
Antimachúmq; Helimúmq; ſecuriferúmq; Pyracmon.
Vulnera non memini: numerum, nomenq; notavi.
Provolat Æmathii ſpoliis armatus Aleſi,
Quem dederat leto, membris & corpore Latreus
Maximus; huic ætas inter juvenémq; ſenémque:
Vis juvenilis erat; variabant tempora cani.
Qui clypeo, gladioque, Macedoniáq, ſariſſa
Conſpicuus, faciémq; obverſus in agmen utrumque.
Armiq; concuſſit, certúmq; equitavit in orbem:
Verbiq; tot ſudit vacuas animoſus in auras:

Et te, Cæni, feram? nam tu mihi fœmina ſemper,
Tu mihi Cænis eras, nec te natalis origo
Commonuit, mentemq; ſubit, quo præmia facto,
Quaq; viri falſam ſpeciem mercede parâris?
Quid ſis nata vide, vel quid ſis paſſa: columque,
I, cape cum calathis, & ſtamina pollice torque:
Bella relinq; viris. Factanti talia Cæneus
Extentum curſu miſſa latus eruit haſta,
Qua vir equo commiſſus erat: furit ille dolore,
Nudáq; Phyllæi juvenis ferit ora ſariſſa.
Non ſecus hæc reſilit, quàm tecti à culmine grando:
Aut ſi quis parvo ferìat cava tympana ſaxo:
Comminus aggreditur: lateriq; recondere duro
Luctatur gladium: gladio loca pervia non ſunt.
Haud tamen effugies, medio jugulaberis enſe,
Quandoquidem mucro eſt hebes, inquit: & in latus enſem
Obliquat, longáq; amplectitur ilia dextra.
Plaga facit gemitus ut corpore marmoris ictu,
Fractáq; diſſiliit percuſſo lamina collo.
Ut ſatis illæſos miranti præbuit artus,
Nunc age, ait Cæneus, noſtro tua corpora ferro
Tentemus; capuloq; tenus demiſit in armos
Enſem fatiferum, cæcámq; in viſcera movit
Verſavitq; manum, vulnúſq; in vulnere fecit.
Ecce! ruunt vaſto trepidi clamore bimembres,
Telaq; in hunc omnes unum mittunt; ferúntque:
Tela retuſa cadunt: manet imperfoſſus ab omni
Inq; cruentatus Cæneus Elateïus ictu,
Fecerat attonitos nova res. heu dedecus ingens!
Monychus exclamat: populus ſuperamur ab uno,
Vixq; viro: quanquam ille vir eſt, nos ſegnibus actis
Quod fuit ille, ſumus: quid membra immania proſunt?
Quid geminæ vires? & quid fortiſſima rerum,
In nobis duplex natura animalia junxit?
Nec nos matre dea, nec nos Ixione natos
Eſſe reor: qui tantus erat, Junonis ut altæ
Spem caperet: nos ſemimari ſuperamur ab hoſte.

Saxa

Saxa trabésq; ſuper, totóſq; involvite montes,
Vivacémq; animam miſſis elidite ſylvis.
Sylva premat fauces: & erit pro vulnere pondus.
Dixit; & inſani dejectam viribus Auſtri
Forte trabem nactus, validum conjecit in hoſtem:
Exemplúmq; fuit. parvóq; in tempore nudus
Arboris Othrys erat, nec habebat Pelion umbras.
Obrutus immani cumulo ſub pondere Cæneus
Æſtuat arboreo: conjectáq; robora duris,
Fert humeris. ſed enim poſtquam ſuper ora, caputq;
Crevit onus, nec habet quas ducat ſpiritus auras,
Deficit interdum: modo ſe ſuper aëra fruſtra
Tollere conatur, jactáſq; evolvere ſylvas.
Interdúmq; movet, veluti, quam cernimus (ecce!)
Arduaſi terræ quatiatur motibus Ide.
Exitus in dubio eſt: alii ſub inania corpus
Tartara detruſum ſylvarum mole ferebant:
Abnuit ampycides, medióq; ex aggere fulvis
Vidit avem pennis liquidas exire ſub auras,
Quæ mihi tunc primum fuerat conſpecta volucris:
Hanc ubi luſtrantem leni ſua caſtra volatu
Mopſus, & ingenti circum clamore ſonantem
Aſpexit, paritérq; animo eſt oculiſq; ſecutus,
O ſalve, dixit, Lapithæa gloria gentis,
Maxime vir quondam, ſed avis nunc unica, Cæneu.
Credita res auctore ſuo eſt: dolor addidit iram,
Oppreſſúmq; ægrè tulimus tot ab hoſtibus unum.
Nec prius abſtitimus ferro exercere dolorem
Quam data pars leto, partem fuga, nóxq; removit.
Hæc inter Lapithas, & ſemihomines Centauros
Prælia, Tlepolemus, Pylio referente, dolorem
Præteriti Alcidæ tacito non pertulit ore:
Atq; ait: Herculeæ mirum eſt oblivia laudis
Acta tibi, ſenior: certè mihi ſæpe referre
Nubigenas domitos à ſe pater ipſe ſolebat.
Triſtis ad hæc Pylius: quid me meminiſſe malorum
Cogis? & obductos annis reſtringere luctus?

Inq; tuum genitorem odium, offenſáſq; fateri?
Ille quidem majora fide quoq; geſſit: & orbem
Implevit meritis, quod mallem poſſe negare.
Sed neq; Deiphobum, nec Polydamanta, nec ipſum
Hectora laudamus: quis enim laudaverit hoſtem?
Ille tuus genitor Meſſenia mœnia quondam
Stravit, & immeritas urbes Elinque, Pylúmq;
Diruit, inq; meos ferrum flammáſq; penates
Impulit: utq; alios taceam, quos ille peremit,
Bis ſex Nelidæ fuimus conſpecta juventus;
Bis ſex Herculeis ceciderunt, me minus uno,
Viribus: atq; alios vinci potuiſſe ferendum eſt:
Mira Periclymeni mors eſt: cui poſſe figuras
Sumere quas vellet, rurſúſq; reponere ſumptas,
Neptunus dederat, Neleï ſanguinis auctor.
Hic ubi nequicquam eſt formas variatus in omnes,
Vertitur in faciem volucris, quæ fulmina curvis
Ferre ſolet pedibus, divûm gratiſſima regi.
Viribus uſus avis, pennis, roſtróq; reducto,
Hamatiſq; viri laniaverat unguibus ora.
Tendit in hanc nimium certos Tirynthius arcus:
Atq; inter nubes ſublimia membra ferentem,
Pendentémq; ferit, lateri qua jungitur ala.
Nec grave vulnus erat: ſed rupti vulnere nervi
Deficiunt, motúmq; negant, viréſq; volandi.
Decidit in terram, non concipientibus auras
Infirmis pennis: & quæ levis hæſerat alæ,
Corporis affixi preſſa eſt gravitate ſagitta:
Perq; latus ſummum jugulo eſt exacta ſiniſtro.
Num videor debere tui præconia rebus
Herculis, ô Rhodiæ ducior pulcherrime claſſis?
Ne tamen ulterius, quàm fortia facta ſilendo
Ulciſcar fratres, ſolida eſt mihi gratia tecum.
Hæc poſtquam dulci Neleïus edidit ore,
A ſermone ſenis repetito munere Bacchi
Surrexere toris: nox eſt data cætera ſomno.
At deus æquoreas qui cuſpide temperat undas,

In

In volucrem corpus nati Cycnëida verſum
Mente dolet patria: ſævumq; peroſus Achillem,
Exercet memores, plus quam civiliter, iras.
Jamq; ferè tracto duo per quinquennia bello,
Talibus intonſum compellat Smynthea dictis:
O mihi de fratris longè chariſſime natis,
Irrita qui mecum poſuiſti mœnia Trojæ,
Ecquid, ubi has jamjam caſuras aſpicis arces,
Ingemis? aut ecquid tot defendentia muros
Millia cæſa doles? ecquid (ne perſequar omnes)
Hectoris umbra ſubit circum ſua Pergama tracti?
Cum tamen ille ferox, belloq; cruentior ipſe,
Vivit adhuc, operis noſtri populator Achilles.
Det mihi ſe, faxo, triplici quid cuſpide poſſem,
Sentiat: at quoniam concurrere comminus hoſti
Non datur, occulta nec opinum perde ſagitta.
Annuit atq; animo pariter patruiq; ſuoq;
Delius indulgens, nebula velatus in agmen
Pervenit Iliacum: mediáq; in cæde virorum,
Rara per ignotos ſpargentem cernit Achivos
Tela Parin, faſſúſq; deum, quid ſpicula perdis
Sanguine plebis? ait: ſiqua eſt tibi cura tuorum,
Vertere in Æaciden, cæſóſq; ulciſcere fratres,
Dixit: & oſtendens ſternentem Troica ferro
Corpora Peliden, arcus obvertit in illum,
Certáq; letiferâ direxit ſpicula dextra.
Quo Priamus gaudere ſenex poſt Hectora poſſet,
Hoc fuit: ille igitur tantorum victor, Achille,
Victus es à timidi Græiæ raptore maritæ:
At ſi fœmineo fuerat tibi marte cadendum,
Thermodoontiaca malles cecidiſſe bipenni.
Jam timor ille Phrygum, decus & tutela Pelaſgi
Nominis Æacides, caput inſuperabile bello
Arſerat: exmârat deus idem, idémq; cremârat.
Jam cinis eſt, & de tam magno reſtat Achille
In Neſcio quid parvum quod non benè compleat urnam
At vivit, totum quæ gloria compleat orbem.

Hæc illi mensura viro respondet; & hæc est
Par tibi Pelide: nec inania tartara sentit.
Ipse etiam, ut cujus fuerit cognoscere posses,
Bella movet clypeus: deq; armis arma feruntur,
Non ea Tydides, non audet Oileus Ajax,
Non minor Atrides, non bello major & ævo,
Poscere, non alii: soli Telamone creato,
Laërtæq; fuit tanta fiducia laudis.
A se Tantalides onus invidiamq; removit:
Argolicosq; duces mediis considere castris
Jussit, & arbitrium litis trajecit in omnes.

PUB. OVIDII NASONIS Metamorphoseon

LIBER XIII.

COnsedêre duces, & vulgi stante corona,
Surgit ad hos clypei dominus septemplicis Ajax,
Utq; erat impatiens iræ, Sigeïa torvo
Littora prospexit, classemq; in littore vultu:
Intendensq; manus, Agimus, proh Jupiter, inquit,
Ante rates causam, & mecum confertur Ulysses!
At non Hectoreis dubitavit cedere flammis;
Quas ego sustinui, quas hac à classe fugavi.
Tutius est igitur factis contendere verbis,
Quam pugnare manu: sed nec mihi dicere promptum,
Nec facere est isti: quantumq; ego Marte feroci,
Inq; acie valeo, tantum valet iste loquendo.
Nec memoranda tamen vobis mea facta, Pelasgi,

Esse reor: (vidistis enim) sua narrat Ulysses,
Quæ sine teste gerit, quorum nox conscia sola est.
Præmia magna peti fateor, sed demit honorem
Æmulus Ajaci: non est tenuisse superbum,
Sit licet hoc ingens, quicquid speravit Ulysses:
Ipse tulit pretium jam nunc certaminis hujus:
Qui cum victus erit, mecum certasse feretur.
Atq; ego, si virtus in me dubitabilis esset,
Nobilitate potens essem, Telamone creatus:
Mœnia qui forti Trojana sub Hercule cepit:
Littoráq; intravit Pægasæâ Colcha carinâ
Æacus huic pater est, qui jura silentibus illic
Reddit, ubi Æoliden saxum grave Sisyphon urget:
Æacon agnovit summus, prolemq; fatetur
Jupiter esse suam: sic à Jove tertius Ajax.
Nec tamen hæc series in causam prosit Achivi,
Si mihi cum magno non sit communis Achille,
Frater erat: fraterna peto: quid sanguine cretus
Sisyphio, furtisq; & fraude simillimus illi,
Inseris Æacidis alienæ nomina gentis?
An quòd in arma prior, nulloq; sub indice veni,
Arma neganda mihi? potiorq; videbitur ille,
Ultima qui cepit, detrectavitq; furore
Militiam ficto: donec solertior isto,
Et sibi inutilior, timidi commenta retexit
Naupliades animi, vitatáq; traxit ad arma?
Optima nunc sumat, qui sumere noluit ulla:
Nos inhonorati, donis patruelibus orbi,
Obtulimus quia nos ad prima pericula, simus:
Atq; utinam, aut verus furor ille, aut creditus esset,
Nec comes hic Phrygias unquam venisset ad arces
Hortator scelerum: non te Pœantia proles
Expositum Lemnos nostro cum crimine haberet:
Qui nunc (ut memorant) sylvestribus abditus antris,
Saxa moves gemitu: Eaërtiadæq; precaris,
Quæ meruit: quæ (si dii sunt) non vana precaris.
Et nunc ille eadem nobis juratus in arma,

Heu ! pars una ducum, quo ſucceſſore ſagittæ
Herculis utuntur, fractus morbóq; fameq;
Velatúrq; alitúrq; avibus : volucréſq; petendo
Debita Trojanis exercet ſpicula fatis.
Ille tamen vivit quia non comitatur Ulyſſem.
Vellet & infelix Palemedes eſſe relictus :
Viveret, aut certè letum ſine crimine haberet.
Quem, malè convicti nimium memor iſte furoris,
Prodere rem Danaûm finxit, fictúmq; probavit
Crimen, & oſtendit, quod jam præſoderat, aurum.
Ergo aut exilio vires ſubduxit Achivis,
Aut nece : ſic pugnat, ſic eſt metuendus Ulyſſes.
Qui licet eloquio fidum quoq; Neſtora vincat ;
Haud tamen efficiet diſertum ut Neſtora crimen
Eſſe rear nullum, qui cùm imploraret Ulyſſem
Vulnere tardus equi, ſeſſúſq; ſenilibus annis,
Proditus à ſocio eſt. non hæc mihi crimina fingi
Scit benè Tydides : qui nomine ſæpe vocatum
Corripuit : trepidóq; fugam exprobravit amico.
Aſpiciunt oculis ſuperi mortalia juſtis.
En ! eget auxilio, qui non tulit ; utq; reliquit,
Sic linquendus erat : legem ſibi dixerat ipſe.
Conclamat ſocios : adſum, videóq; trementem,
Pallentémq; metu, & trepidantem morte futura.
Oppoſui molem clypei, texiq; jacentem :
Servaviq; animam (minimum eſt hoc laudis) inertem.
Si perſtas certare, locum redeamus ad illum :
Redde hoſtes, vulnúſq; tuum, ſolitumq; timorem :
Poſt clypeúmq; late : & mecum contende ſub illo.
At poſtquam eripui, cui ſtandi vulnera vires
Non dederant, nullo tardatus vulnere fugit.
Hector adeſt, ſecúmq; deos in prælia ducit.
Quaq; ruit, non tu tantum terreris Ulyſſe,
Sed ſortes etiam : tantùm trahit ille timoris.
Hunc ego ſanguineæ ſucceſſu cædis ovantem
Eminus ingenti reſupinum pondere ſudi :
Hunc ego poſcentem, cum quo concurreret unus

Suſtinui ?

Sustinui: sortémq; meam vovistis Achivi.
Et vestræ valuêre preces: si quæritis hujus
Fortunam pugnæ, non sum superatus ab illo.
Ecce ferunt Troes ferrúmq; ignésq; Jovémq;
In Danaas classes: ubi tunc jucundus Ulysses?
Nempe ego mille meo protexi pectore puppes,
Spem vestri reditus, date pro tot navibus arma.
Quòd si vera licet mihi dicere, quæritur istis,
Quàm mihi, major honos, conjunctáq; gloria nostra est,
Aiq; Ajax armis, non Ajaci arma petuntur.
Conferat his Ithacus Rhesum, imbellémq; Dolona,
Priamidénq; Helenum rapta cum Pallade captum.
Luce mihil gestum est, nihil est Diomede remoto.
Si semel ista datis meritis tam vilibus arma,
Dividite: & pars sit major Diomedis in illis.
Quò tamen hæc Ithaco: qui clam, qui semper inermis
Rem gerit, & furtis incautum decipit hostem?
Ipse nitor galeæ claro radiantis ab auro
Insidias prodet, manifestabitq; latentem.
Sed neq; Dulichius sub Achillis casside vertex
Pondere tanta feret: nec non onerosa gravísq;
Pelias hasta potest imbellibus esse lacertis.
Nec clypeus vasti cælatus imagine mundi
Conveniet timidæ nataq; ad furta sinistræ.
Debilitaturum quid te petis improbe munus?
Quod tibi si populi donaverat error Achivi,
Cur spolieris, erit: non, cur metuaris ab hoste.
Et fuga, quâ solâ cunctos, timidissime vincis,
Tarda futura tibi est, gestamina tanta trahenti.
Adde, quòd iste tuus tam rarò prælia passus,
Integer est clypeus: nostro, qui tela ferendo
Mille patet plagis, novus est succedere habendus.
Deniq; quid verbis opus est? spectemur agendo.
Arma viri fortis medios mittantur in hostes:
Inde jubete peti, & referentem ornate relatis.
Finierat Telamonius satus, vulgiq; secutum
Ultima murmur erat: donec Lærtius heros

Astitit:

Astitit: atq; oculos paulum tellure moratos
Sustulit ad proceres, expectatoq; resolvit
Ora sono: neq; abest facundis gratia dictis.
Si mea cum vestris valuissent vota Pelasgi,
Non foret ambiguus tanti certaminis hæres:
Tuq; tuis armis, nos te potiremur Achille.
Quem quoniam non æqua mihi, vobisq; negarunt
Fata (manúq; simul veluti lacrymantia terfit
Lumina) quis magno melius succedet Achilli;
Quàm per quem magnus Danais successit Achilles?
Huic modò ne prosit, quod ut est, hebes esse videtur:
Neve mihi noceat, quod vobis semper Achivi
Profuit ingenium: meáq; hæc facundia, siqua est,
Qua nunc pro domino, pro vobis sæpe locuta est,
Invidia careat: bona nec sua quisq; recusset.
Nam genus, & proavos, & quæ non fecimus ipsi,
Vix ea nostra voco: sed enim quia rettulit Ajax
Esse Jovis pronepos, nostri quoq; sanguinis auctor
Jupiter est, totidémq; gradus distamus ab illo:
Nam mihi Laërtes pater est, Arcesius illi:
Jupiter huic, neq; in his quisquam damnatus, & exul.
Est quoq; per matrem Cyllenius addita nobis
Altera nobilitas. Deus est in utroq; parente.
Sed neq; materno quod sum generosior ortu,
Nec mihi quod pater est fraterni sanguinis insons,
Proposita arma peto: meritis expendite causam.
Dummodo, quod fratres Telamon, Peleúsq; fuerunt,
Ajacis meritum non sit: nec sanguinis ordo,
Sed virtutis honor spoliis quæratur in istis.
At si proximitas primúsq; requiritur hæres,
Est genitor Peleus, est Pyrrhus filius illi:
Quis locus Ajaci? Phthiam hæc Scyrónve ferantur,
Nec minus est isto Teucer patruelis Achilli.
Non petit ille tamen: num, si petat, auferat illa?
Ergo operum quoniam nudum certamen habetur:
Plura quidem feci, quàm quæ comprendere dictis
In promptu mihi sit: verum tamen ordine ducar.

Præscia

Præſcia venturi genitrix Nereïa fati
Diſſimulat cultu natum, & deceperat omnes,
In quibus Æacem, ſumptæ fallacia veſtis.
Arma ego fœmineis, animum mutata virilem
Mercibus inſerui: neq; adhuc projecerat heros
Virgineos habitus, cum parmam haſtámq; tenenti,
Nate dea, dixi, tibi ſe peritura reſervant
Pergama: quid dubitas ingentem evertere Trojam?
Injeciq; manum, fortémq; ad fortia miſi.
Ergo opera illius mea ſunt: ego Telephon haſtæ
Pugnantem domui: victum, orantémq; refeci.
Quod Thebæ cecidêre, meum eſt: me credite Lesbon
Me Tenedon, Chryſénque, & Cyllan Apollinis urbes,
Et Scyron cepiſſe: meâ concuſſa putate
Procubuiſſe ſolo Lyrneſſia mœnia dextrâ.
Utq; alios taceam, qui ſævum perdere poſſet
Hectora nempe dedi: per me jacet inclytus Hector.
Illis hæc armis, quibus eſt inventus Achilles,
Arma peto: vivo dederam, poſt fata repoſco.
Ut dolor unius Danaos pervenit ad omnes,
Aulidâq; Euboicam complêrunt mille carinæ:
Expectata diu, nulla, aut contraria claſſi
Flamina ſunt: duræq; jubent Agamemnona ſortes
Immeritam ſævæ natam mactare Dianæ.
Denegat hoc genitor, diviſq; iraſcitur ipſis:
Atq; in rege tamen pater eſt: ego mite parentis
Ingenium verbis ad publica commoda verti.
Nunc equidem fateor: faſſóq; ignoſcat Atrides:
Difficilem tenui ſub iniquo judice cauſam.
Hunc tamen utilitas populi, fratérq; datiq;
Summa movet ſceptri, laudem ut cum ſanguine penſet,
Mittor & ad matrem: quæ non hortanda, ſed æſtu
Decipienda fuit: quò ſi Telamonius iſſet,
Orba ſuis eſſent etiam nunc linteæ ventis.
Mittor & Iliacas audax orator ad arces,
Viſáq; & intrata eſt altæ mihi curia Trojæ:
Plenáq; adhuc erat illa viris: interritus egi,

Quam

Quam mihi mandârat communis Græcia, cauſam:
Accuſoq; Parin: prædámq; Helenámq; repoſco.
Et moveo Priamum, Priamóq; Antenora junctum.
At Paris, & fratres, & qui rapuêre ſub illo,
Vix tenuêre manus (ſcis hæc Menelae) nefandas,
Primáq; lux noſtri tecum fuit illa perĭcli.
Longa referre mora eſt, quæ conſilioq; manuq;
Utiliter feci ſpatioſi tempore belli.
Poſt acies primas, urbis ſe mœnibus hoſtes
Continuêre diu: nec aperti copia Martis
Ulla fuit: decimo demum pugnavimus anno.
Quid facis interea, qui nil, niſi prælia noſti?
Quis tuus uſus erat? nam ſi mea facta requiris,
Hoſtibus inſidior: foſſas munimine cingo:
Conſolor ſocios, ut longi tædia belli
Mente ferant placidâ: doceo, quo ſimus agendi,
Armandíq; modo, mittor quo poſtulat uſus.
Ecce! Jovis monitu, deceptus imagine ſomni
Rex jubet incepti curam dimittere belli.
Ille poteſt auctore ſuam defendere vocem:
Non ſinat hoc Ajax: delendáq; Pergama poſcat,
Quodq; poteſt, pugnet. cur non remoratur ituros?
Cur non arma capit? det, quod vaga tuba ſequatur.
Non erat hoc nimium, nunquam niſi magna loquenti,
Quid, quod & ipſe fugit? vidi, puduitq; videre,
Cum tu terga dares, inhoneſtáq; vela parares:
Nec mora: Quid facitis? quæ vos dementia, dixi,
Concitat ô ſocii captam dimittere Trojam?
Quidve domum ſertis decimo, niſi dedecus, anno?
Talibus atq; aliis, in quo dolor ipſe diſertum
Fecerat averſos profuga de claſſe reduxi,
Convocat Atrides ſocios terrore paventes:
Nec Telamoniades etiam nunc hiſcere quicquam
Audet: & auſus erat reges inceſſere dictis
Therſites, etiam per me haud impune protervus,
Erogor: & trepidos cives exhortor in hoſtes,
Amiſſámq; mea virtutem voce repoſco.

Tem-

Tempore ab hoc quodcunq; poteſt fecisſe videri
Fortiter iſte, meum eſt, qui dantem terga retraxi.
Deniq; de Danais quis te laudátve, petitve?
At ſua Tydides mecum communicat acta:
Me probat: & ſocio ſemper conſidit Ulyſſe.
Eſt aliquid, de tot Graiorum millibus, unum
A Diomede legi: nec me ſors ire jubebat:
Sed tamen & ſpreto noctiſq; hoſtiſq; periclo,
Auſum eadem quæ nos, Phrygia de gente Dolona
Interimo: non antè tamen, quàm cuncta coëgi
Prodere, & edidici quid perfida Troja pararet.
Omnia cognôram, nec quid ſpeculare, habebam,
Et jam promiſſa poteram cum laude reverti.
Haud contentus eo, petii tentoria Rheſi:
Inq; ſuis ipſum caſtris, comitéſq; peremi:
Atq; ita captivo victor, votiſq; potitus,
Ingredior curru lætos imitante triumphos:
Cujus equos pretium pro nocte popoſcerat hoſtis,
Arma negate mihi: fueritq; benignior Ajax.
Quid Lycii referam Sarpedonis agmina ferro
Devaſtata meo? cum multo ſanguine fudi
Cœranon, Iphitidénque, Alaſtoráque Chromiúmque,
Alcandrúmque, Haliúmque, Noëmonáque, Prytanimque;
Exitióq; dedi cum Pheridamante Thoona,
Et Charopen, fatiſque immitibus Eunomon actum;
Quiq; minus celebres noſtrâ ſub mœnibus urbis
Procubuêre manu: ſunt & mihi vulnera, cives,
Ipſo pulchra loco: nec vanis credite verbis:
Aſpicite en! (veſtémq; manu diduxit) & hæc ſunt
Pectora ſemper, ait, veſtris exercita rebus.
At nil impendit per tot Telamonius annos
Sanguinis in ſocios: & habet ſine vulnere corpus.
Quid tamen hoc refert, ſi ſe pro claſſe Pelaſga
Arma tuliſſe refert, contra Troáſq; Jovémque?
Confiteórq; tulit: neq; enim benefacta malignè
Detrectare meum eſt: modo ne communia ſolus
Occupet, atq; aliquem nobis quoq; reddat honorem.

Reſtitu-

Reppulit. Actorides ſub imagine tutus Achillis
Troas ab arſuris cum defenſore carinis.
Auſum etiam Hectoreis ſolum concurrere telis
Se putat, oblitus regiſque, ducíſque, meique,
Nonus in officio, & prælatus munere ſortis.
Sed tamen eventus veſtræ, fortiſſime, pugnæ
Quis fuit? Hector abit violatus vulnere nullo.
Me miſerum! quanto cogor meminiſſe dolore
Temporis illius, quo Graiûm murus Achilles
Procubuit: nec me lacrymæ, luctúſque, timorq;
Tardârunt, quin corpus humo ſublime referrem
His humeris; his, inquam, humeris ego corpus Achillis
Et ſimul arma tuli, quæ nunc quoq; ferre laboro.
Sunt mihi quæ valeant in talia pondera vires:
Eſt animus certè veſtros cenſurus honores.
Scilicet idcirco pro nato cærula mater
Ambitioſa ſuo fuit, ut cœleſtia dona,
Artis opus tantæ, rudis & ſine pectore miles
Indueret? neq; enim clypei cœlamina novit,
Oceanum, & terras, cumq; alto ſidera cœlo,
Pleïadáſq; Hyadáſq; immunémq; æquoris Arctos,
Diverſáſq; urbes, nitidúmq; Orionis enſem.
Poſtulat ut capiat, quæ non intelligit, arma.
Quid? quod me duri fugientem munera belli
Arguit incepto ſerum acceſſiſſe labori?
Nec ſe magnanimo maledicere ſentit Achilli?
Si ſimulaſſe vocas crimen, ſimulavimus ambo.
Si mora pro culpa eſt: ego ſum maturior illo.
Me pia detinuit conjux, pia mater Achillem:
Primáq; ſunt illi data tempora, cætera vobis.
Haud timeo, ſi jam nequeam defendere crimen
Cum tanto commune viro: deprenſus Ulyſſis
Ingenio tamen ille; at non Ajacis Ulyſſes.
Neve in me ſtolidæ convicia fundere linguæ
Admiremur eum: vobis quoq; digna pudore
Objicit, an falſo Palameden crimine turpe eſt
Accuſaſſe mihi? vobis damnaſſe decorum?

Sed

Sed neq; Naupliades facinus defendere tantum,
Támq; patens valuit: nec vos audiſtis in illo
Crimina, vidiſtis, ptetio quæ obiecta patebant.
Nec, Pœantiaden quòd habet Vulcania Lemnos,
Eſſe reus meruit: crimen defendite veſtrum,
(Conſenſiſtis enim:) nec me ſuaſiſſe negabo,
Vt ſe ſubtraheret belliq; viæq; labori,
Tentarétq; feros requie lenire dolores.
Paruit & vivit: non hæc ſententia tantum eſt
Fida: ſed, & felix cum ſit, facit eſſe fidelem.
Quem quoniam vates delenda ad Pergama poſcunt,
Ne mandate mihi: melius Telamonius ibit,
Eloquióq; virum, morbiſq; iráq; furentem
Molliet, aut aliqua perducet callidus arte.
Ante retro Simois fluet: & ſine frondibus Ide
Stabit: & auxilium promittet Achaïa Trojæ,
Quàm ceſſante meo pro veſtris pectore rebus,
Ajacis ſtolidi Danais ſolertia proſit.
Sis licet infeſtus ſociis, regique, mihique,
Dure Philoctete, licet execrere, meumq;
Devoveas ſine fine caput: cupiáſq; dolenti
Me tibi forte dari, noſtrúmq; haurire cruorem,
Vtq; tui mihi, ſic fiat tibi copia noſtri:
Te tamen aggrediar, mecúmq; reducere nitar;
Támq; tuis potiar (faveat fortuna) ſagittis,
Quàm ſum Dardanio, quem cepi, vate potitus:
Quàm reſponſa Deûm Trojanáq; fata retexi:
Quàm rapui Phrygiæ ſignum penetrale Minervæ
Hoſtibus è mediis. Et ſe mihi comparat Ajax?
Nempe capi Trojam prohibebant fata ſine illo.
Fortis ubi eſt Ajax? ubi ſunt ingentia magni
Verba viri? cur hic metuit? cur audet Ulyſſes
Ire per excubias, & ſe committere noctí?
Perq; feros enſes, non tantùm mœnia Trojæ,
Verum etiam ſummas arces intrare, ſuáq;
Eripere ede deam, raptámq; efferre per hoſtes?
Quæ niſi feciſſem fruſtra Telamone creatus

Geſtaſſet

Geſtaſſet lævâ taurorum tergora ſeptem;
Illa nocte mihi Trojæ victoria parta eſt:
Pergama nunc vici; cùm vinci poſſe coëgi.
Deſine Tydiden vultúq; & murmure nobis
Oſtentare meum: pars eſt ſua laudis in illo.
Nec tu, cùm ſocia clypeum pro claſſe tenebas,
Solus eras: tibi turba comes, mihi contigit unus,
Qui niſi pugnacem ſciret ſapiente minorem
Eſſe, nec indomitæ deberi præmia dextræ,
Ipſe quoq; hoc peteret: peteret moderatior Ajax,
Eurypiluſq; ferox, claróq; Andremone natus,
Nec minus Idomeneus, patriáq; creatus eadem
Meriones, peteret majoris frater Atridæ;
Quippe manu fortes, nec ſunt tibi Marte ſecundi:
Conſiliis ceſſere meis: tibi dextera bello
Utilis: ingenium eſt, quod eget moderamine noſtro:
Tu vires ſine mente geris, mihi cura futuri eſt:
Tu pugnare potes: pugnandi tempora mecum
Eligit atrides: tu tantùm corpore prodes,
Nos animo: quantóq; ratem qui temperat, anteit
Remigis officium: quanto eſt dux milite major;
Tantum ego te ſupero; nec non in corpore noſtro
Pectora ſunt potiora manu, vigor omnis in illis.
At vos, ô proceres, vigili date præmia veſtro,
Proq; tot annorum curis, quas anxius egi,
Hunc titulum meritis penſandum reddite noſtris.
Jam labor in finè eſt: obſtantia fata removi,
Altáque, poſſe capi faciendo, Pergama cepi.
Per ſpes nunc ſocias, caſuráq; mœnia Troum,
Perq; deos, oro, quos hoſti nuper ademi,
Per, ſi quid ſupereſt, quod ſit ſapienter agendum,
Si quid adhuc audax, ex præcipitiq; petendum eſt,
Si Trojæ fatis aliquid reſtare putatis,
Eſte mei memores: aut, ſi mihi non datis arma,
Huic date: & oſtendit ſignum fatale Minervæ.
Mota manus proceruм eſt: &, quid facundia poſſet
Tum patuit: fortiſq; viri tulit arma diſertus.

Hectora

Hectora qui ſolus, qui ferrum, ignémq; Jovémque
Suſtinuit toties, unam non ſuſtinet iram :
Invictúmq; virum vicit dolor : arripit enſem :
Et meus hic certè eſt : an & hunc ſibi poſcit Ulyſſes ?
Hoc, aut, utendum eſt in me mihi : quiq; cruore
Sæpe Phrygum maduit, domini nunc cæde madebi ;
Ne quiſquam Ajacem poſſet ſuperare, niſi Ajax.
Dixit, & in pectus tunc demum vulnera paſſum,
Qua patuit ferro, letalem condidit enſem.
Nec valuêre manus infixum educere telum.
Expulit ipſe cruor : rubefactáq; ſanguine tellus
Purpureum viridi genuit de ceſpite florem :
Qui prius Oebalio fuerat de vulnere natus.
Littera communis mediis pueróq; viróque
Inſcripta eſt foliis, hæc nominis, illa querelæ.
Victor ad Hypſipyles patriam, clariq; Thoantis,
Et veterum terras infames cæde virorum
Tranſierat : tandem portu votóq; potitus
Vela dat, ut referat Tirynthia tela ſagittas.
Quæ poſtquam ad Graios domino comitante revexit ;
Impoſita eſt ſero tandem manus ultima bello.
Troja ſimul, Priamúſq; cadunt. Priameïa conjux
Perdidit infelix hominis poſt omnia formam,
Externáſq; novo latratu terruit auras
Longus in anguſtum quâ clauditur Helleſpontus,
Ilion ardebat, neq; adhuc conſederat ignis :
Exiguúmq; ſenis Priami Jovis ara cruorem
Combiberat, tractiſq; comis antiſtita Phœbi
Non profecturas tendebat ad æthera palmas.
Dardanidas matres patriorum ſigna deorum,
Dum licet, amplexas ſuccenſáq; templa tenentes,
Invidioſa trahunt victores præmia Graii.
Mittitur Aſtyanax illis de turribus, unde
Pugnantem pro ſe, proavitáq; regna tuentem
Sæpe videre patrem monſtratum à matre ſolebat.
Jamq; viam ſuadet Boreas, flatúq; ſecundo
Carbaſa mota ſonant, jubet uti navita ventis.

Troja vale, rapimur, clamant: dant oscula terræ
Troades, & patriæ fumantia tecta relinquunt,
Ultima conscendit classem, miserabile visu,
In mediis Hecube natorum inventa sepulchris:
Prensantem tumulos, atq; ossibus oscula dantem
Dulichiæ traxêre manus, tamen unius hausit
Inq; sinu cineres secum tulit Hectoris haustos.
Hectoris in tumulo canum de vertice crinem,
Inferias inopes, crinem, lacrymásq; reliquit.
Est, ubi Troja fuit, Phrygiæ contraria tellus,
Bistoniis habitata viris: Polymnestoris illic
Regia dives erat: cui te commisit alendum
Clam, Polydore, pater, Phrygiisq; removit ab armis.
Consilium sapiens, sceleris nisi præmia, magnas
Adjecisset opes, animi irritamen avari.
Ut cecidit fortuna Phrygum, capit impius ensem
Rex Thracum: jugulóq; sui demisit alumni:
Et tanquam tolli cum corpore crimina possent,
Exanimem è scopulo subjectas misit in undas.
Littore Threicio classem religârat Atrides,
Dum mare pacatum, dum ventus mitior esset.
Hîc subitò quantus cum viveret esse solebat,
Exit humo latè rupta similisq; minanti,
Temporis illius vultum, referebat Achilles,
Quo ferus injusto petiit Agamemnona ferro.
Immemoresq; mei discessitis, inquit, Achivi?
Obrutáq; est mecum virtutis gratia nostræ?
Ne facite: utq; meum non sit honore sine sepulchrum.
Placet Achilleos mactata Polyxena manes.
Dixit, & immiti sociis parentibus umbræ
Rapta sinu matris, quam jam prope sola fovebat,
Fortis, & infelix, & pluſquam fœmina, virgo,
Ducitur ad tumulum, diróq; fit hostia busto.
Quæ memor ipsa sui, postquam crudelibus aris
Admota est, sensitq; sibi fera sacra parari:
Utq; Neoptolemum stantem ferrúmq; tenentem,
Utq; suo vidit figentem lumina vultu:

Utere

Utere jamdudum generoso sanguine, dixit:
Nulla mora est: aut tu jugulo, vel pectore telum
Conde meo: jugulúmq; simul pectúsq; retexit.
Scilicet haud ulli servire Polyxena vellem.
Haud per tale sacrum numen placabitis ullum.
Mors tantum vellem matrem mea fallere posset:
Mater obest, minuítq; necis mihi gaudia, quamvis
Non mea mors illi, verùm sua vita gemenda est.
Vos modo ne Stygios aderam non libera manes,
Este procul, si justa peto: tactúq; viriles
Virgineo removete manus: acceptior illi,
Quisquis is est, quem cæde mea placare paratis,
Liber erat sanguis: si quos tamen ultima nostri
Verba movent oris, Priami vos filia regis
Nunc captiva rogat: genitrici corpus inemptum
Reddite: néve auro redimat jus triste sepulchri,
Sed lacrymis: tunc, cùm poterat, redimebat & auro.
Dixerat: at populus lacrymas, quas illa tenebat,
Non tenet: ipse etiam flens, invitusq; sacerdos
Præbita conjecto rupit præcordia ferro.
Illa super terram defecto poplite labens,
Pertulit intrepidos ad fata novissima vultus.
Tunc quoq; cura fuit partes velare tegendas,
Cùm caderet, castíq; decus servare pudoris.
Troades excipiunt: deploratósq; recensent
Priamidas, & quid dederit domus una cruoris:
Teq; gemunt virgo, teq; ô modo regia conjux,
Regia dicta parens, Asiæ florentis imago,
Nunc etiam prædæ mala sors: quam victor Ulysses
Esse suam nollet nisi quòd tamen Hectora partu
Ediderat: dominum matri vix repperit Hector.
Quæ corpus complexa animæ tam fortis inane,
Quas toties patriæ dederat, natísque viróque,
Huic quoq; dat lacrymas, lacrymas in vulnera fundit,
Osculáq; ore tegit, consuetáq; pectora plangit:
Canitiémq; suam concreto in sanguine verrens,
Plura quidem, sed & hæc laniato pectore dixit:

Nata tuæ (quid enim ſupereſt ?) dolor ultimè matris,
Nata jaces ; videóq; meum tua vulnera pectus.
Et ne perdiderim quenquam ſine cæde meorum,
Tu quoq; vulnus habes. at te, quia fœmina, rebar,
A ferro tutam, cecidiſti & fœmina ferro.
Totq; tuos idem fratres, te perdidit idem
Exitium Trojæ, noſtriq; orbator Achilles.
At poſtquam cecidit Paridis Phœbiq; ſagittis,
Nunc certè dixi, non eſt metuendus Achilles.
Nunc quoq; mî metuendus erit, cinis ipſe ſepulti
In genus hoc ſævit : tumulo quoq; ſenſimus hoſtem.
Æacidæ fœcunda fui : jacet Ilion ingens,
Eventuq; gravi finita eſt publica clades,
Sed finita tamen : ſoli mihi Pergama reſtant,
In curſúq; meus dolor eſt : modo maxima rerum,
Tot generis natiſq; potens, nuribúſq; viróque,
Nunc trahor exul, inops, tumulis avulſa meorum,
Penelope munus : quæ me data menſa trahentem
Matribus oſtendens Ithacis, hæc Hectoris illa eſt
Clara parens : hæc eſt, dicet, Priameïa conjux,
Póſtq; tot amiſſos tu nunc, quæ ſola levabas
Maternos luctus, hoſtilia buſta piaſti.
Inferias hoſti peperi : quò ferrea reſto ?
Quidve moror ? quo me ſervas damnoſa fenectus ?
Quò dii crudeles, niſi uti nova funera cernam,
Vivacem differtis anum ? qui poſſe putaret
Felicem Priamum poſt diruta Pergama dici ?
Felix morte ſua eſt, nec te mea nata, peremptam
Aſpicit : & vitam pariter, regnúmq; reliquit.
At puto funeribus dotabere regia virgo,
Condeturq; tuum monumentis corpus avitis.
Non hæc eſt fortuna domus : tibi munera matris
Contingent fletus, peregrinæq; hauſtus arenæ.
Omnia perdidimus : ſupereſt, cur vivere tempus
In breve ſuſtineam, proles gratiſſima matri
Nunc ſolus, quondam minimus de ſtirpe virili,
Has datus Iſmario regi Polydorus in oras.

Quid

Quid moror interea crudelia vulnera lymphis
Abluere? & ſparſos immiti ſanguine vultus?
Dixit: & ad littus paſſu procedit anili,
Albentes lacerata comas: date, Troades, urnam,
Dixerat infelix, liquidas hauriret ut undas.
Aſpicit ejectum Polydori in littore corpus,
Factáq; Threïciis ingentia vulnera telis.
Troades exclamant, obmutuit illa dolore:
Et pariter vocem, lacrymàſq; introrſus obortas
Devorat ipſe dolor: duróq; ſimillima ſaxo
Torpet, & adverſâ figit modo lumina terrâ,
Interdum torvos extollit ad æthera vultus:
Nunc poſiti ſpectat vultum, nunc vulnera nati:
Vulnera præcipuè: ſeq; armat, & inſtruit ira.
Qua ſimul exarſit, tanquam regina maneret,
Ulciſci ſtatuit: pœnaq; in imagine tota eſt.
Utq; furit catulo lactante orbata leæna,
Signáq; nacta pedum, ſequitur quem non videt hoſtem:
Sic Hecube, poſtquam cum luctu miſcuit iram,
Non oblita animorum, annorum oblita ſuorum,
Vadit ad artificem diræ Polymneſtora cædis,
Colloquiúmq; petit: nam ſe monſtrare relictum
Velle latens illi, quod nato redderet, aurum.
Credidit Odryſius, prædaq; aſſuetus amori,
In ſecreta venit: tum blando callidus ore,
Tollo moras, Hecube, dixit: da munera nato:
Omne fore illius quod das, quod & ante dediſti,
Per ſuperos juro: ſpectat truculenta loquentem,
Falſáq; jurantem, tumidáq; exæſtuat irâ.
Atq; ita correpto, captivarum agmina matrum
Invocat, & digitos in perfida lumina condit,
Expellitq; genis oculos: facit ira valentem:
Immergitq; manus: fœdatáq; ſanguine ſonti
Non lumen (neq; enim ſupereſt) loca luminis haurit.
Clade ſui Thracum gens irritata tyranni,
Troada telorum lapidúmq; inceſſere jactu
Cœpit: at hæc miſſum rauco cum murmure ſaxum

Morſibus inſequitur, rictúſq; ad verba parato
Latravit conata loqui. locus extat, & ex re
Nomen habet: veterúmq; diu memor illa malorum,
Tum quoq; Sithonios ululavit mœſta per agros.
Illius, Troáſq; ſuos, hoſtéſq; Pelaſgos,
Illius fortuna deos quoq; moverat omnes:
Sic omnes, ut & ipſa Jovis conjúxq; ſorórque
Eventus Hecubam meruiſſe negaverit illos.
Non vac A uroræ, quanquam iiſdem faverat armis,
Cladibus & caſu Trojæq; Hecubæq; moveri.
Cura deam propior, luctúſq; domeſticus angit
Memnonis amiſſi: Phrygiis quem lutea campis
Vidit Achilleâ pereuntem cuſpide mater.
Vidit; & ille color, quo matutina rubeſcunt
Tempora, palluerat; latuitq; in nubibus æther.
At non impoſitos ſupremis ignibus artus
Suſtinuit ſpectare parens; ſed crine ſoluto,
Sicut erat, magni genibus procumbere non eſt
Dedignata Jovis, lacrymiſq; has addere voces;
Omnibus inferior, quas ſuſtinet aureus æther,
(Nam mihi ſunt totum rariſſima templa per orbem)
Diva tamen veni, non ut delubra, dieſque
Des mihi ſacrificos, calituráſq; ignibus aras,
Si tamen aſpicias, quantum tibi fœmina præſtem,
Tum cum luce nova noctis confinia ſervo,
Præmia danda putes: ſed non ea cura, neq; hic eſt
Nunc ſtatus Auroræ, meritos ut poſcat honores.
Memnonis orba mei venio; qui fortia fruſtra
Pro patruo tulit arma ſuo; primiſq; ſub annis
Occidit à forti (ſic dii voluiſtis) Achille.
Da precor huic aliquem ſolatia mortis honorem,
Summe deûm rector; maternáq; vulnera leni.
Jupiter annuerat; cum Memnonis arduus alto
Corruit igne rogus; nigriq; volumina fumi
Infecêre diem, veluti cum flumina natas
Exhalant nebulas, nec Sol admittitur infra.
Atra favilla volat; glomeratáq; corpus in unum

Denſatur,

Denſatur, faciémq, capit, ſumitq; colorem
Atq; animum ex igni : levitas ſua præbuit alas,
Et primò ſimilis volucri, mox vera volucris
Inſonuit pennis : pariter ſonuêre ſorores
Innumeræ, quibus eſt eadem natalis origo :
Terq; rogum luſtrant : & conſonus exit in auras
Ter plangor : quarto ſeducunt caſtra volatu.
Tunc duo diverſâ populi de parte feroces
Bella gerunt, roſtríſq; & aduncis unguibus iras
Exercent, alásq; adverſáq; pectora laſſant :
Inferiæq; cadunt cineri cognata ſepulto
Corpora : ſëq; viro forti meminere creatas.
Præpetibus ſubitis nomen facit auctor : ab illo
Memnonides dictæ, cùm Sol duodena peregit
Signa, parentali morituræ morte rebellant.
Ergo aliis latraſſe Dymantida flebile viſum eſt :
Luctibus eſt Aurora ſuis intenta, piáſque
Nunc quoq; dat lacrymas, & toto rorat in orbe.
Non tamen everſam Trojæ cum mœnibus eſſe
Spem quoq; fata ſinunt : ſacra, & ſacra altera partem
Fert humeris, venerabile onus, Cythereïus heros ;
De tantis opibus prædam pius eligit illam,
Aſcaniúmq; ſuum : profugáq; per æquora claſſe
Fertur ab Antandro : ſceleratáq; littora Thracum,
Et Polydoreo manantem ſanguine terram
Linquit, & utilibus ventis, æſtúq; ſecundo
Intrat Apollineam ſociis comitantibus urbem.
Hunc Anius, quo rege homines, antiſtite Phœbus
Ritè colebatur, templóq; domóq; recepit,
Urbémq; oſtendit, delubráq; nota, duáſq;
Latona quondam ſtirpes pariente retentas,
Thure dato flammis: vinóq; in thura profuſo,
Cæſarúmq; boum fibris de more crematis,
Regia tecta petunt : poſitiſq; tapetibus altis
Munera cum liquido capiunt Cerealia Baccho.
Tunc pius Anchiſes : ô Phœbi lecte ſacerdos,
Fallor ? an & natum, cùm primùm hæc mœnia vidi,

Bisq; duas natas, quantum reminiscor, habebas?
Huic Anius, niveis circundata tempora vittis
Concutiens, & tristis, ait, Non falleris, heros
Maxime: vidisti natorum quinq; parentem,
Quem nunc (tanta homines rerum inconstantia versat)
Pæne vides orbum, quod enim mihi filius absens
Auxilium? quem dicta suo de nomine tellus
Andros habet, pro patre locumq, & regna tenentem.
Delius augurium dedit huic, dedit altera Liber
Fœmineæ stirpi voto majora fideq;
Munera: nam tactu nataram cuncta mearum
In segetem, laticémq; meri, baccámq; Minervæ
Transformabantur: divésq; erat usus in illis.
Hoc ubi cognovit Trojæ populator Atrides,
(Ne non ex aliqua vestram sensisse procellam
Nos quoq; parte putes) armorum viribus usus
Abstrahit invitas gremio genitoris; alántq;
Imperat Argolicam cœlesti munere gentem.
Effugiunt quò quæq; potest. Eubœa duabus,
Et totidem natis Andros fraterna petita est.
Miles adest: & (ni dedantur) bella minatur.
Victa metu pietas consortia corpora pœnæ
Reddidit: & timido posses ignoscere fratri.
Non hic Æneas, non qui defenderet Andron
Hector erat, per quos decimum durastis in annum.
Jamq; parabantur captivis vincla lacertis.
Illæ attollentes etiamnum libera cœlo
Brachia, Bacche pater fer opem, dixêre: tulitq;
Muneris auctor opem: (si miro perdere more
Ferre vocatur opem) nec qua ratione figuram
Perdiderint, potui scire, aut nunc dicere possum.
Summa mali nota est: pennas sumpsêre, tuæq;
Conjugis in volucres niveas abiêre columbas.
Talibus atq; aliis postquam convivia dictis
Implêrunt, mensâ somnum petiêre remotâ,
Cumq; die surgunt, adeúntq; oracula Phœbi.
Qui petere antiquam matrem, cognatáq; jussit

Littora:

Littora : prosequitur rex, & dat munus ituris :
Anchisæ sceptrum, chlamydem pharetrámq; nepoti,
Craterem Æneæ, quem quondam miserat illi
Hospes ab Æmoniis Therses Ismenius oris.
Miserat hunc illi Therses : fabricaverat Alcon
Myleus, & longo cælaverat argumento.
Urbs erat, & septem posses ostendere portas :
Hæ pro nomine erant, &, quæ foret illa, docebant.
Ante urbem exequiæ, tumulique, ignésque, rogíque,
Effusæq; comæ, & apertæ pectora matres
Significant luctum : Nymphæ quoq; flere videntur,
Siccatósq; queri fontes : sine frondibus arbor
Nuda riget : lambunt arentia saxa capellæ.
Ecce ! facit mediis natas ab Orione Thebis,
Hanc non fœmineum jugulo dare pectus aperto ;
Illam, demisso per fortia pectora telo,
Pro populo cecidisse suo ; pulchrísq; per urbem
Funeribus ferri, celebríq; in parte cremari:
Tum de virginea geminos exire favilla,
Me genus intereat, juvenes, quos fama Coronas
Nominat, & cineri materno ducere pompam.
Hactenus antiquo signis fulgentibus ære
Summus in aurato crater erat asper acantho.
Nec leviora datis Trojani dona remittunt,
Dántq; sacerdoti custodem thuris acerram,
Dant pateram, clarámq; auro gemmísq; coronam.
Inde recordati Teucros à sanguine Teucri
Ducere principium, Cretam tenuêre : locique
Ferre diu nequière Jovem : centúmq; relictis
Urbibus, Ausonios optant contingere portus.
Sævio hyems, jactâtq; viros : Strophadúmq; receptos
Portubus infidis exterruit ales Aëllo.
Et jam Dulichios portus, Ithacámque, Samúmque,
Neritiásq; domos regnum fallacis Ulyssi,
Prætereunt vecti : certatam lite deorum
Ambraciam, versíq; vident sub imagine saxum
Judicis, Actiaco quæ nunc ab Apolline nota est ;

Voca-

Vocalémq; ſua terram Dodonida quercu,
Chaoniósq; ſinus, ubi nati rege Moloſſo
Impia ſubjectis fugêre incendia pennis.
Proxima Phæacum felicibus obſita pomis
Rura petunt : Epiros ab his, regnatáq; vati
Buthrotos Phrygio, ſimulatáq; Troja tenetur.
Inde futurorum certi, quæ cuncta fideli
Priamides Helenus monitu prædixerat, intrant
Sicaniam : tribus hæc excurrit in æquora linguis.
E quibus imbriferos eſt verſa Pachynos ad Auſtros ;
Mollibus expoſitum Zephyris Lilybæon ad Arctos
Æquoris expertes ſpectat, Boreámq; Peloros.
Hanc ſubeunt Teucri remis, æſtuq; ſecundo,
Sub noctem potitur Zanclæâ claſſis arenâ.
Scylla latus dextrum, lævum irrequieta Charybdis
Infeſtat : vorat hæc raptas, revomítq; carinas :
Illa feris atram canibus ſuccingitur alvum,
Virginis ora gerens, & (ſi non omnia vates
Ficta reliquerunt) aliquo quoq; tempore virgo :
Hanc multi petiere proci : quibus illa repulſis
Ad pelagi Nymphas, pelagi gratiſſima Nymphis,
Ibat, & illuſos juvenum narrabat amores.
Cui dum pectendos præbet Galatea capillos,
Talibus alloquitur referens ſuſpiria dictis :
Te tamen, ô virgo, genus haud immite virorum
Expetit : utq; facis, potes his impune negare.
At mihi, cui pater eſt Nereus, quam cærula Doris
Enixa eſt, quæ ſum turba quoq; tuta ſororum,
Non niſi per luctus licuit Cyclopis amorem
Effugere, & lacrymæ vocem impediere loquentis.
Quas ubi marmoreo deterſit pollice virgo,
Et ſolata deam eſt : refer, ô gratiſſima, dixit :
Neve tui cauſam tege, ſum tibi fida, doloris.
Nereïs his contra reſecuta Cratæide natam eſt.
Acis erat Fauno Nymphâq; Simethide cretus,
Magna quidem patríſq; ſui, matríſq; voluptas,
Noſtra tamen major : nam me ſibi junxerat uni

Pulcher,

Pulcher, & octonis iterum natalibus actis
Signârat teneras dubia lanugine malas:
Hunc ego, me Cyclops nullo cum fine petebat.
Nec, si quæfieris odium Cyclopis, amorve
Acidis in nobis fuerit præstantior, edam.
Par utrumq; fuit: proh! quanta potentia regni
Est, Venus alma, tui! nempe ille immitis, & ipsis
Horrendus sylvis, & visus ab hospite nullo
Impunè, & magni cum diis contemptor Olympi,
Quid sit amor, sentit; nostriq; cupidine captus
Uritur, oblitus pecorum, antrorúmq; suorum.
Famq; tibi formæ, famq; est tibi cura placendi,
Jam rigidos pectis rastris, Polypheme, capillos:
Jam libet hirsutum tibi falce recidere barbam,
Et spectare feros in aqua, & componere vultus.
Cædis amor, feritásque, sitisq; immensa cruoris
Cessant, & tutæ veniunt abeúntq; carinæ.
Telemus interea Siculum delatus in æquor,
Telemus Eurymides, quem nulla fefellerat ales,
Terribilem Polyphemon adit; Lumenq; quod unum
Fronte geris media, rapiet tibi, dixit, Ulysses.
Risit: & ô vatum stolidissime, falleris, inquit:
Alter a jam rapuit: sic frustra vera monentem
Spernit: & aut gradiens ingenti littora passu
Degravat: aut fessus sub opaca revertitur antra.
Prominet in pontum cuneatus acumine longo
Collis: utrumq; latus circumfluit æquoris unda.
Huc ferus ascendit Cyclops, mediúsq; resedit:
Lanigeræ pecudes nullo ducente secutæ.
Cui postquam pinus, baculi quæ præbuit usum,
Ante pedes posita est, antennis apta ferendis,
Sumptáq; arundinibus compacta est fistula centum:
Senserunt toti pastoria sibila montes,
Senserunt undæ: latitans ego rupe, meique
Acidis in gremio residens procul, auribus hausi
Talia dicta meis, auditáq; verba notavi:
Candidior folia nivei, Galatea, ligustri,

Flo-

Floridior prato, longa procerior alno,
Splendidior vitro, tenero lascivior hædo,
Lævior assiduo detritis æquore conchis,
Solibus hybernis, æstiva gratior umbra,
Nobilior pomis, platano conspectior alta,
Lucidior glacie, matura dulcior uva,
Mollior & cygni plumis, & lacte coacto,
Et, si non fugias, riguo formosior horto:
Sævior indomitis eadem Galatea juvencis,
Durior annoso quercu, fallacior undis,
Lentior & salicis virgis, & vitibus albis,
His immobilior scopulis, violentior amne
Laudato pavone superbior, acrior igni,
Asperior tribulis, fœta truculentior ursa,
Surdior æquoribus, calcato immitior hydro:
Et, (quod præcipuè, si possem, demere vellem)
Non tantum cervo claris latratibus acto,
Verùm etiam ventis, volucriq; fugacior aura.
At, bene si nôris, pigeat fugisse, morásq;
Ipsa tuas damnes, & me retinere labores.
Sunt mihi pars montis vivo pendentia saxo
Antra, quibus nec Sol medio sentitur in æstu,
Nec sentitur hyems: sunt poma gravantia ramos:
Sunt auro similes longis in vitibus uvæ,
Sunt & purpureæ: tibi & has servamus & illas,
Ipsa tuis manibus sylvestri nata sub umbra
Mollia fraga leges: ipsa autumnalia corna,
Prunáq; non solum nigro diventia succo,
Verum etiam generosa, novásq; imitantia ceras.
Nec tibi castaneæ, me conjuge, nec tibi deerunt
Arbutei fœtus: omnis tibi serviet arbos.
Hoc pecus omne meum est: multæ quoq; vallibus errant:
Multas sylva tegit; multæ stabulantur in antris.
Nec, si fortè roges, possem tibi dicere, quot sint:
Pauperis est numerare pecus: de laudibus harum
Nil mihi credideris: præsens potes ipsa videre,
Ut vix sustineant distentum cruribus uber.

Sunt

Sunt fœtura minor tepidis in ovilibus agni :
Sunt quoq; par ætas aliis in ovilibus hœdi.
Lac mihi ſemper adeſt niveum : pars inde bibenda
Servatur : partem liquefacta coagula durant.
Nec tibi deliciæ faciles, vulgatáq; tantum
Munera contingent, damæ, leporéſque capræque,
Párq; columbarum, demptúſve cacumine nidus :
Inveni geminos, qui tecum ludere poſſint,
Inter ſe ſimiles, vix ut dignoſcere poſſis,
Villoſæ catulos in ſummis montibus urſæ.
Inveni : & dixi : dominæ ſervabimus iſtos.
Jam modò cæruleo nitidum caput exere ponto :
Jam Galatea veni : nec munera deſpice noſtra.
Certe ego me novi, liquidæq; in imagine vidi
Nuper aquæ, placuítq; mihi mea forma videnti.
Aſpice ſim quantus, non eſt hoc corbore major
Jupiter in cœlo : (nam vos narrare ſoletis
Neſcio quem regnare Jovem) coma plurima torvos
Prominet in vultus, humeróſq; ut lucus obumbrat.
Nec, mea quod duris horrent denſiſſima ſetis
Corpora, turpe puta. turpis ſine frondibus arbor,
Turpis equus, niſi colla jubæ flaventia velent.
Pluma tegit volucres : ovibus ſua lana decori eſt.
Barba viros, hirtæq; decent in corpore ſetæ.
Unum eſt in media lumen mihi fronte, ſed inſtar
Ingentis clypei : quid ? non hæc omnia magno
Sol videt è cœlo ? Solis tamen unicus orbis.
Adde, quod in veſtro genitor meus æquore regnat,
Hunc tibi do ſocerum : tantùm miſerere, precéſque
Supplicis exaudi : tibi enim ſuccumbimus uni.
Quiq; Jovem, & cœlum ſperno, & penetrabile fulmen
Nerei te veneror : tua fulmine ſævior ira eſt.
Atq; ego contemptus eſſem patientior hujus,
Si fugeres omnes : ſed cur, Cyclope repulſo,
Acin amas ? præférſq; meis amplexibus Acin ?
Ille tamen placeátq; ſibi : placeátq; licebit,
Quod nollem, Galatea tibi : modò copia detur.

Sentiet

Sentiet esse mihi tanto pro corpore vires.
Viscera viva trahàm, divulsáq; membra per agros.
Perq; tuas spargam, si se tibi misceat, undas.
Uror enim lassúsq; exæstuat acrior ignis:
Cumq; suis videor tranſlatam viribus Ætnam
Pectore ferre meo: nec tu Galatea moveris.
Talia nequicquam quæstus (nam cuncta videbam)
Surget: &, ut taurus vacca furibundus adempta
Stare nequit, sylváſq; & notis saltibus errat:
Cùm ferus ignaros, nec quicquam tale timentes
Me videt atq; Acin: videoq; exclamat: & ista
Ultima sit, faciam, Veneris concordia vestræ.
Tantáq; vox, quantam Cyclops iratus habere
Debuit, illa fuit: clamore perhorruit Ætna,
Ast ego vicino pavefacta sub æquore mergor.
Terga fugæ dederat conversa Simethius heros:
Et fer opem Galatea, precor, mihi ferte parentes,
Dixerat: & vestris periturum admittite regnis.
Insequitur Cyclops: partémq; è monte revulsam
Mittit: & extremus quamvis pervenit ad illum
Angulus è saxo, totum tamen obruit Acin.
At nos, quod fieri solum per fata licebat,
Fecimus, ut vires assumeret Acis avitas:
Puniceus de mole cruor manabat: & intra
Temporis exiguum rubor evanescere cœpit.
Fitq; color primo turbati fluminis imbre,
Purgatúrq; mora: tum moles tecta dehiscit,
Viváq; per rimas, proceráq; surgit arundo:
Osq; canum saxi sonat exulantibus undis.
Miráq; res, subito media tenus extitit alvo.
Incinctus juvenis flexis nova cornua cannis,
Qui, nisi quòd major, quòd toto cærulus ore est,
Acis erat: & sic quoq; erat: tamen Acis in amnem
Versus: & antiquum tenuerunt flumina nomen.
Desierat Galatea loqui, cœtúq; soluto
Discedunt: placidisq; natant Nereïdes undis.
Scylla redit: neq; enim medio se credere ponto

Audet:

Audet: & aut bibula ſine veſtibus errat arena,
Aut ubi laſſata eſt, ſeductos nacta receſſus
Gurgitis, incluſâ ſua membra refrigerat undâ.
Ecce fretum ſcindens alti novus incola ponti,
Nuper in Euboïca verſis Anthedone membris
Glaucus adeſt: viſæq; cupidine virginis ardet:
Et, quacunq; putat fugientem poſſe morari,
Verba refert, fugit illa tamen: veloxq; timore
Pervenit in ſummum poſiti prope littora montis.
Ante fretum eſt ingens apicem collectus in unum
Longa ſub arboribus convexus ad æquora vertex.
Conſtitit hîc: & tuta loco, monſtrumne, deuſne
Ille ſit ignorans, admiratúrq; colorem,
Cæſariémq; humeros ſubjectáq; terga tegentem,
Ultimáq; excipiat quod tortilis inguina piſcis.
Senſit: & innitens, quæ ſtabat proxima, moli,
Non ego prodigium, nec ſum fera bellua, virgo.
Sed deus, inquit, aquæ, nec majus in æquore Proteus
Jus habet, & Triton, Athamantiadéſq; Palæmon.
Ante tamen mortalis eram: ſed ſcilicet altis
Deditus æquoribus, tantum exercebar in illis,
Nam modo ducebam ducentia retia piſces:
Nunc in mole ſedens moderabar arundine linum.
Sunt viridi prato confinia littora quorum
Altera pars undis, pars altera cingitur herbis.
Quas neq; cornigera morſu læſere juvencæ:
Nec placidæ carpſiſtis oves, hirtæve capellæ.
Non apis inde tulit collectos ſedula flores:
Non data ſunt capiti genialia ſerta: nec unquam
Falciferæ ſecuere manus: ego primus in illo
Ceſpite conſedi, dum lina madentia ſicco.
Utq; recenſerem captivos ordine piſces,
Inſuper expoſui: quos aut in retia caſus,
Aut ſua credulitas in aduncos egerat hamos.
Res ſimilis fictæ? ſed quid mihi fingere prodeſt?
Gramine contacto cœpit mea præda moveri,
Et motare latus, terráq; ut in æquore niti.

Dumq;

Dúmq; moror, mirórq; simul : fugit omnis in undas
Turba suas . dominúmq; novum, littúsq; relinquunt.
Obstupui : dubitóq; diu, causámq; requiro,
Num deus hæc aliquis, nunc succus fecerit herbæ.
Quæ tamen has, inquam, vires habet herba ? manúque
Pabula decerpsi, decerptáq; dente momordi.
Vix bene combiberant ignotos guttura succos :
Cùm subitò trepidare intus præcordia sensi :
Alteriúsq; rapi naturæ pectus amore.
Nec potui restare diu : repetendáq; nunquam
Terra vale dixi, corpúsq; sub æquore mersi :
Dii maris exceptam socio dignantur honore :
Utq; mihi, quæcunq; feram mortalia, demant,
Oceanum, Tethynq; rogant. ego lustror ab illis,
Et, pugnante nefas novies mihi carmine dicto.
Pectora fluminibus jubeor supponere centum.
Nec mora : diversis lapsi de partibus amnes,
Totáq; vertuntur supra caput æquora nostrum.
Quæ postquam redeunt, alium me corpore toto,
Ac fueram nuper, nec eundem mente recepi.
Hactenus acta tibi possum memoranda referre :
Hactenus & memini: nec mens mea cætera sensit.
Hanc ego tum primum viridem ferugine barbam,
Cæsariemq; meam quam longa per æquora verro,
Ingentésq; humeros, & cærula brachia vidi,
Cruráq; pinnigero curvata novissima pisce.
Quid tamen hæc species ? quid diis placuisse marinis,
Quid juvat esse deum, si tu non tangeris istis ?
Talia dicentem, dicturum plura reliquit
Scylla deum: furit ille, irritatúsq; repulsa,
Prodigiosa petit Titanidos atria Circes.

PUB.

PUB. OVIDII NASONIS Metamorphoseon

LIBER XIV.

JAmq; gigánteis injectam faucibus Ætnam,
Arvaq; Cyclopum, quid raſtra, quid uſus aratri
Neſcia, nec quicquam junctis debentia bobus,
Liquerat Euboicus tumidarum cultor aquarum:
Liquerat & Zanclen, diverſáq; mœnia regi,
Navifragúmq; fretum, gemino quid littore preſſum
Auſoniæ Siculæq; tenet confinia terræ.
Inde manu magna Tyrrhena per æquora vectus,
Herbiferos adiit colles, atq; atria Glaucus
Sole ſatæ Circes, variarum plena ferarum,
Quam ſimul aſpexit, dictâ acceptâq; ſalute:
Diva dei miſerere precor, nam ſola levare
Tu potes hunc dixit (videor modo dignus) amorem,
Quanta ſit herbarum. Titani, potentia nulli
Quàm mihi cognitius, qui ſum mutatus ab illis:
Neve mei non nota tibi ſit cauſa furoris,
Littore in Italico, Meſſenia mœnia contra,
Scylla mihi viſa eſt, pudor eſt promiſſa, precéſque
Blanditiáſq; meas, contemptaq; verba referre.
At tu, ſive aliquid regnum eſt in carmine, carmen
Ore movo ſacro: ſive repugnantior herba eſt,
Utere tentatis operoſæ viribus herbæ.
Nec medeâre mihi, ſanéſq; hæc vulnera mando:
Finéq; nil opus eſt: partem ferat illa caloris.
At Circe (neq; enim flammis habet aptius ulla)

Talibus ingenium: ſeu cauſa eſt hujus in ipſa,
Seu Venus indicio facit hoc offenſa paterno)
Talia verba refert: melius ſequerere volentem,
Optantémq; eadem, pariliq; cupidine captam.
Dignus eras: ultrò poteras certéq; rogari:
Et, ſi ſpem dederis, mihi crede, rogaberis ultrò.
Ne dubites: adſitq; tuæ fiducia formæ.
En ego cùm dea ſim, nitidi cùm filia Solis.
Carmine cùm tantùm, tantùm quoq; gramine poſſim;
Ut tua ſim, voveo, ſpernentem ſperne: ſequenti
Redde vices: unóq; duos ulciſcere facto.
Talia tentanti, prius, inquit in æquore frondes,
Glaucus, & in ſummis naſcentur montibus algæ;
Soſpite quàm Scylla noſtri mutentur amores.
Indignata dea eſt: & lædere quatenus ipſum
Non poterat, nec vellent amans: iraſcitur illi,
Quæ ſibi prælata eſt: Veneriſq; offenſa repulſa,
Protinus horrendis infamia pabula ſuccis
Conterit: & tritis Hecateïa carmina miſcet,
Cæruláq; induitur velamina: perq; ferarum
Agmen adulantum media procedit ab aula:
Oppoſitúmq; petens contra Zancleïa ſaxa
Rhegion ingreditur, ferventéſq; æſtibus unda.
In quibus, ut ſolida ponit veſtigia terra:
Summáq; decurrit pedibus ſuper æquora ſiccis,
Parvus erat gurges curvos ſinuatus in arcus.
Grata quies Scyllæ: quò ſe referebat ab æſtu
Et maris, & cœli, medio cum plurimus orbe
Sol erat, & minimus à vertice fecerat umbras.
Hunc dea prævitiat: portentificiſq; venenis
Inquinat: hîc preſſos latices radice nocenti
Spargit, & obſcurum verborum ambage nouorum
Ter novies carmen magico demurmurat ore.
Scylla venit: mediáq; tenus deſcenderat alvo:
Cum ſua fœdari latrantibus inguina monſtris
Aſpicit: ac primò non credens corporis illas
Eſſe ſui partes, refugitque abigitque, timétque

Ora

Ora proterva canum : ſed quos fugit, attrahit und.
Et corpus quærens femorum, crurumq; pedúmque,
Cerbereos victus pro patribus invenit illis.
Státq; canum rabies : ſubjectáq; terga ferarum
Inguinibus truncis, uteróq; extante coërcet.
Flevit amans Glaucus : nimiúmq; hoſtiliter uſæ
Viribus herbarum fugit connubia Circes.
Scylla loco manſit : cumq; eſt data copia primùm,
In Circes odium ſociis ſpoliavit Ulyſſem,
Mox eadem Teucras fuerat merſura carinas,
Ni prius in ſcopulum, qui nunc quoq; ſaxeus extat,
Transformata foret : ſcopulum quoq; navita vitat.
Hunc tibi Trojanæ remis avidámq; Charybdim
Evicêre rates, cùm jam prope littus adeſſent
Auſonium, Lybicas vento referuntur ad oras.
Excipit Æneam illic animóq; domóque
Non bene diſcidium Phrygii latura mariti
Sidonis, inq; pyra ſacri ſub imagine facta
Incubuit ferro, deceptáq; decipit omnes.
Rurſus arenoſæ fugiens nova mœnia terræ
Ad ſedes Erycis, fidumq; relatus Acaſten,
Sacrificat : tumulúmq; ſui genitoris honorat.
Quaſq; rates Iris Junonia pœnè crêmârat,
Solvit : & Hippotadæ regnum, terráſq; calenti
Sulphure fumantes, Acheloidúmq; relinquit
Sirenum ſcopulos : orbatáq; præſide pinus,
Inarimen, Prochytémq; legit, ſterilíq; locatas
Colle Pithecuſas habitantûm nomine dictas.
Quippe Deûm genitor fraudem & perjuria quondam
Cecropum exoſus, gentiſq; admiſſa doloſæ,
In deforme viros animal mutavit, ut iidem
Diſſimiles homini poſſent, ſimiléſq; videri :
Membráq; contraxit : naréſq; à fronte remiſſas
Contudit : & rugis peraravit anilibus ora :
Totáq; velatos flaventi corpora villo
Miſit in has ſedes : nec non prius abſtulit uſum
Verborum, & natæ dira in perjuria linguæ

Posse queri tantum rauco stridore reliquit.
Has ubi præteriit, & Parthenopëia dextra
Mœnia deserit, læva de parte canori
Æolidæ tumulum, & loca fœta plaustribus undis,
Littora Cumarum, vivaciq; antra Sibyllæ
Intrat, & ut manes adeat per Averna paternos,
Orat: at illa diu vultum tellure moratum
Erexit: tandémq; deo furibunda recepto,
Magna petis dixit, vir factis maxime, cujus
Dextera per ferrum est, pietas spectata per ignes;
Pone tamen Trojane metum: potiére petitis:
Elysiáq; domos, & regna novissima mundi,
Me duce cognosces simulácráq; cara parentis.
Invia virtuti nulla est via: dixit, & auro
Fulgentem ramum sylva Junonis Averna
Monstravit, jussitq; suo divellere trunco.
Paruit Æneas: & formidabilis Orci
Vidit opes, atavósq; suos, umbrámq; senilem,
Magnanimi Anchisæ: didicit quoq; jura locorum
Quæq; novis essent adeunda pericula bellis.
Inde ferens lapsos adverso tramite passus
Cum duce Cumæa fallit sermone laborem:
Dumq; iter horrendum per opaca crepuscula carpit,
Seu dea tu præsens, seu diis gratissima, dixit,
Numinis instar eris semper mihi, meq; fatebor
Muneris esse tui: quæ me loca mortis adire,
Quæ loca me visæ voluisti evadere mortis.
Pro quibus aërias meritis evectus ad auras,
Templa tibi statuam: tribuam tibi thuris honores.
Respicit hunc vates, & suspiratibus haustis,
Nec dea sum, dixit, nec sacri thuris honore
Humanum dignare caput, neu nescius erres,
Lux æterna mihi, carituráq; fine dabatur,
Si mea virginitas Phœbo patuisset amanti.
Dum tamen hanc sperat, dum præcorrumpere donis
Me cupit: elige, ait, virgo Cumæa, quid optas,
Optatis potiére tuis. Ego pulveris hausti,

Ostendens

Oſtendens cumulum, quod haberet corpora pulvis,
Tot mihi natales contingere vana rogavi.
Excidit, ut peterem juvenes quoq; protinus annos:
Hos tamen ille mihi dabat, æternámq; juventam
Si Venerem paterer: contempto munere Phœbi
Innuba permaneo: ſed jam felicior ætas
Terga dedit, tremulóq; gradu venit ægra ſeneſtus,
Quæ patienda diu eſt: nam jam mihi ſecula ſeptem
Acta vides: ſupereſt, numeros ut pulveris æquem,
Ter centum meſſes, ter centum muſta videre,
Tempus erit, cum de tanto me corpore parvam
Longa dies faciet: conſumptáq; membra ſenecta,
Ad minimum rediguntur onus: nec amata videbor,
Nec placuiſſe deo: Phœbus quoq; forſitan ipſe
Vel non agnoſcet, vel dilexiſſe negabit,
Uſq; adeo mutata ferar, nulliq; videnda,
Voce tamen noſcar, vocem mihi fata relinquent.
Talia convexum per iter memorante Sibylla,
Sedibus Euboïcam Stygiis emerſit in urbem
Troïus Æneas, ſacriſq; ex more litatis,
Littora adit nondum nutricis habentia nomen.
Hic quoq; ſubſtiterat poſt tædia longa laborum
Naritius Macareus, comes experientis Ulyſſei.
Deſertum quendam mediis in rupibus Ætnæ
Noſcis Achæmenidem, improviſoq; repertum
Vivere miratus, Quis te caſúſve, Deúſve
Servat Achemeniden cur, inquit barbara Graium
Prora vehit? petitur veſtra quæ terra carina?
Talia quærenti jam non hirſutus amictu,
Jam ſuus, & ſpinis concreto tegmine nullis
Fatur Achæmenides: iterum Polyphemon, & illos
Aſpiciam fluidos humano ſanguine victus,
Hæc mihi ni potior domus eſt, Ithaciq; carina:
Si minus Æneam venerer genitore, nec unquam
Eſſe ſatis potero (præſtem licet omnia) gratus,
Quod loquor, & ſpiro, cœlumq; & lumina Solis
Aſpicio (poſſumne ingratus & immemor eſſe?)

Ille dedit: quòd non anima hæc Cyclopis in ora
Venit, & ut lumen jam nunc vitale relinquam,
Ut tumulo, aut certe non illa condar in alvo.
Quid mihi nunc animi, si non timor abstulit omnem
Sensum animumq; fuit cum vos petere alta relictus
Æquora conspexi? volui inclamare, sed hosti
Prodere me timui: vester quoq; clamor Ulyssis
Pœnè rati nocuit: vidi, cum monte revulsum
Immanem scopulum medias permisit in undas.
Vidi iterum veluti tormenti viribus acta
Vasta giganteo jaculantem saxa lacerto.
Et, ne deprimeret fluctúsve lapísve carinam,
Pertimui, jam me non esse oblitus in illa.
Ut verò fuga vos ab acerba morte reduxit:
Ille quidem totam gemebundus obambulat Ætnam:
Perrentátq; manu sylvas, & luminis orbus
Rupibus incursat: fœdatáq; brachia tabo
In mare protendens gentem execratur Achivam,
Atq; ait: O si quis referat mihi casus Ulyssem,
Aut aliquem ex sociis, in quem mea sœviat ira:
Viscera cujus edam: cujus viventia dextra
Membra mea laniem: cujus mihi sanguis inundet
Guttur, ut elisi trepident sub dentibus artus;
Quam nullum aut leve sit damnum mihi lucis ademptæ?
Hæc & plura ferox; me laridus occupat horror
Spectantem vultus etiamnum cæde madentes,
Crudelésq; manus & inanem luminis orbem,
Membráq; & humano concretam sanguine barbam.
Mors erat ante oculos, minimum tamen ipsa doloris;
Et jam prensuram, jam nunc mea viscera rebar
In sua mersuram; mentiq; hærebat imago
Temporis illius, quo vidi bina meorum
Ter quater affligi sociorum corpora terræ.
Cum super ipse jacens hirsuti more leonis.
Viscerá; & carnes, cumq; albis ossa medullis.
Semianimésq; artus avidam condebat in alvum.
Me tremor invasit, stabam sine sanguine mœstus,

Ma-

Mandentémq; videns, ejactantémq; cruentas
Ore dapes, & fruſtra mero glomerata vomentem.
Talia fingebam miſero mihi fata parari:
Perq; dies latitans multos, omnémq; tremiſcens
Ad ſtrepitum, mortémq; timens, cupidúſq; moriri,
Glande famem pellens & miſta frondibus herba,
Solus, inops, exſpes, leto pœnæq; relictus,
Hanc procul aſpexi longo poſt tempore navem,
Oraviq; fugam geſtu, ad littúſq; cucurri,
Et movi, Graiúmq; ratis Trojana recepit.
Tu quoq; pande tuos, comitum gratiſſime, caſus,
Et ducis, & turbæ, quæ tecum eſt credita ponto.
Æolon ille refert Thuſco regnare profundo:
Æolon Hippotaden cohibentem carcere ventos:
Quos bovis incluſos tergo (memorabile munus)
Dulichium ſumpſiſſe ducem: flatúq; ſecundo
Lucibus iſſe novem, & terram aſpexiſſe petitam.
Proxima poſt nonam cum ſeſe Aurora moveret,
Invidia ſocios, prædæq; cupidine victos
Eſſe ratos aurum, dempſiſſe ligamina ventis.
Cum quibus iſſe retro per quas modo venerat undas,
Æoliq: ratem portus repetiſſe tyranni:
Inde Lami veterem Læſtrygonis, inquit, in urbem
Venimus: Antiphates terra regnabat in illa.
Miſſus ad hunc ego ſum, numero comitante duorum:
Vixq; fugâ quæſita ſalus comitíque, mihíque:
Tertius è nobis Læſtrygonis impia tinxit
Ora cruore ſuo: fugientibus inſtat, & agmen
Concitat Antiphates: cœunt, & ſaxa trabéſque
Conjiciunt: mergúntq; viros, mergúntq; carinas.
Una tamen, quæ nos, ipſúmq; vehebat Ulyſſem,
Effugit: amiſſa ſociorum parte dolentes,
Multáq; conqueſti terris allabimur illis,
Quas procul hinc cernis: procul hinc (mihi crede) vi- *denda*
Inſula viſa mihi: tuq; ô juſtiſſime Troum
Nate dea (neq; enim finito Marte vocandus
Hoſtis es Æneæ) moneo, fuge littora Circes.

Nos quoq; Circæo religata in littore pinu
Antiphatæ memores, immanſuetiq; Cyclopis
Ire negabamus, vel tecta ignota ſubire.
Sorte ſumus lecti: ſors me, fidúmq; Politen,
Eurylochúmq; ſimul: nimiiq; Elpenore uini,
Biſq; nouem ſocios Circææ ad mœnia miſit.
Quæ ſimul attigimus, ſtetimúſq; in limine tecti,
Mille lupi, miſtiq; lupis urſiq; leæque,
Occurſa fecêre metum: ſed nulla timenda,
Nullaq; erat noſtro factura in corpore uulnus;
Quin etiam blandas mouêre per aëra caudas,
Noſtráq; adulantes comitant veſtigia, donec
Excipiunt famulæ: pérq; atria marmore tecta
Ad dominam ducunt, pulchro ſedet illa receſſu,
Sublimi ſolio: palláq; induta nitentem:
Inſuper aurato circumvelatur amictu.
Nereïdes Nymphæq; ſimul, quæ uellera motis
Nulla trahunt digitis, nec fila ſequentia ducunt.
Gramina diſponunt: ſparſoſq; ſine ordine flores
Secernunt calathis, variáſq; coloribus herbas.
Ipſa, quod hæ faciunt, opus exigit: ipſa quis uſus
Quoq; ſit in folio, quæ ſit concordia miſtis
Nouit, & advertens penſas examinat herbas.
Hæc ubi nos vidit, dicta acceptáq; ſalute,
Diffudit vultus, & reddidit omnia voris.
Nec mora miſceri tóſti jubet hordea grani,
Mellaque, vinq; meri, cum lacte coagula paſſo:
Quiq; ſub hac lateant fortim dulcedine, ſuccos
Adjicit, accipimus ſacrâ data pocula dextrâ.
Quæ ſimul arenti ſitientes hauſimus ore,
Et tetigit virgâ ſumnos dea dira capillos.
Et pudet, & referam, ſetis horreſcere cœpi:
Nec jam poſſe queri; pro verbis edere raucum
Murmur, & in terram toto procumbere vultu,
Oſq; meum ſenſi pando occalleſcere roſtro:
Colla tumere toris: & qua modo pocula parte
Sumpta mihi fuerant, illa veſtigia feci,

Cumq;

Cumq; eadem passis (tantum medicamina possunt)
Claudor in antra. Suis solum caruisse figura
Vidimus Eurylochum, solus data pocula fugit.
Quæ nisi vitasset, pecoris pars una maneret
Nunc quoq; setigeri: nec tantæ cladis ab illo
certior ad[illegible] ultor venisset Ulysses.
Pacifer huic dederat florem Cyllenius album,
Moly vocant superi: nigra radice tenetur,
Tutus eo, monitisq; simul cœlestibus, intrat
Ille domum Circes: & ad insidiosa vocatus
Pocula, conantem virga mulcere capillos
Reppulit: & stricto pavidam deterruit ense.
Inde fides: dextræq; datæ: thalamóq; receptus,
Conjugii dotem sociorum corpora poscit,
Spargimur ignotæ succis melioribus herbæ:
Percutimúrq; caput conversæ verbere virgæ,
Verbáq; dicuntur dictis contraria verbis.
Quò magis illa canit, magis hoc tellure levati
Erigimur, setæq; cadunt: bifidósq; relinquit
Rima pedes: redeunt humeri, & subjuncta lacertis
Brachia sunt: flentem flentes complectimur illum,
Hæremúsq; ducis collo: nec verba loquuti
Ulla priora sumus, quàm nos testantia gratos.
Annua nos illic tenuit mora: multáq; præsens
Tempore tam longo vidi: multa auribus hausi:
Hoc quoq; cum multis, quod clam mihi rettulit unà
Quatuor è famulis ad talia sacra paratis.
Cum duce namq; meo Circe dum sola moratur.
Ilia mihi niveo factum de marmore signum
Ostendit juvenile, gerens in vertice picum,
Ædæ sacra positum, multisq; insigne coronis.
Quis foret, & quare sacra coleretur in æde,
Cur hanc ferret avem, quærenti, & scire volenti,
Accipe, ait, Macareu: dominæq; potentia quæ sit
Hinc quoq; disce meæ; tu dictis adjice mentem,
Picus in Ausoniis, proles Saturnia, terris
Rex fuit, utilium belli studiosus equorum.

Forma

Forma viro, quam cernis, erat : licet ipſe decorum
Aſpicias, fictáq; probes ab imagine veram.
Par animus formæ : nec adhuc ſpectaſſe tot annos
Quinquennem poterat Graios quater edere pugnam.
Ille ſuos Dryadas Latiis in montibus ortas
Verterat in vultus : illum fontana petebant
Numina Naïades, quas Albula, quáſq; Numici,
Quas Anienis aquæ, curſúq; brevisſimus Almo,
Narve tulit præceps, & opacæ Farfarus undæ,
Quæq; colunt Scythicæ ſtagnum nemorale Dianæ,
Finitimóſq; latus : ſpretis tamen omnibus, unam
Ille colit Nympham, quam quondam in colle Palati
Dicitur ancipiti peperisſe Venilia Jano.
Hæc ubi nubilibus primùm maturuit annis,
Præpoſito cunctis Laurenti tradita Pico eſt.
Rara quidem facie, ſed rarior arte canendi,
Unde Canens dicta eſt : ſylvas, & ſaxa movere,
Et mulcere feras, & flumina longa morari
Ore ſuo, volucréſq; vagas retinere ſolebat.
Quæ dum fœmineâ modulatur carmina voce,
Exierat tecto Laurentes Picus in agros,
Indigenas fixurus apros, tergúmq; premebat
Acris equi, lævâq; haſtilia bina gerebat,
Phœniciam fulvo chlamydem comprenſus ab auro.
Venerat in ſylvas & filia Solis eaſdem,
Utq; novas legeret fœcundis collibus herbas,
Nomine dicta ſuo Circæa reliquerat arva.
Quæ ſimul ac juvenem virgultis abdita vidit,
Obſtupuit : cecidêre manu, quas legerat herbas :
Flammáq; per totas viſa eſt errare medullas.
Ut primùm valido mentem collegit ab æſtu,
Quid cuperet, ſuſſura fuit : ne poſſet adire,
Curſus equi fecit, circumfuſúſq; ſatelles.
Non tamen effugies, vento rapiare licebit,
Si modò me novi, ſi non evanuit omnis
Herbarum virtus, nec me mea carmina fallunt.
Dixit, & effigiem nullo cum corpore falſi

Finxit

Finxit apri, prætérq; oculos transcúrrere regis
Juſſit, & in denſum trabibus nemus ire videri,
Plurima quæ ſylva eſt, & equo loca pervia non ſunt
Haud mora: continuò prædæ petit inſcius umbram
Picus, equiq; celer ſpumantia terga reliquit.
Spemq; ſequens vanam, ſylva pedes errat in alta,
Concipit illa preces, & verba precantia dixit,
Ignotóſq; deos ignoto carmine adorat,
Quo ſolet & niveæ vultum confundere Lunæ,
Et patrio capiti bibulas ſubtexere nubes.
Tunc quoq; cantato denſatur carmine cœlum,
Et nebulas exhalat humus: cæciſq; vagantur
Limitibus comites: & abeſt cuſtodia regis.
Nacta locum, tempúſque, Per, ô, tua lumina, dixit,
Quæ mea ceperunt, pérq; hanc, pulcherrime, formam
Quæ facit, ut ſupplex tibi ſim dea, conſule noſtris
Ignibus: & ſocerum qui pervidet omnia Solem
Accipe: nec durus Titanida deſpice Circen.
Dixerat; ille ferox ipſámq; precéſq; repellit,
Et quæcunq; es, ait, non ſum tuus: altera captum
Me tenet, & teneat per longum comprecor ævum.
Nec Venere externâ ſocialia fœdera lædam,
Dum mihi Junigenam ſervabunt fata Canentem.
Sæpe retentatis precibus Titania fruſtra,
Non impune feres, neque, ait, reddêre Canenti.
Læſáq; quid faciat, quid amans, quid fœmina, diſces
Rebus ait: ſed amans, & læſa, & fœmina, Circe eſt.
Tum bis ad occaſum, bis ſe convertit ad ortum,
Ter juvenem baculo tetigit, tria carmina dixit,
Ille fugit: ſed ſe ſolito velociùs ipſe
Currere miratus, pennas in corpore vidit;
Séq; novam ſubitò Latiis accedere ſylvis
Indignatus avem, duro fera robora roſtro
Figit, & iratus longis dat vulnera ramis.
Purpureum chlamydis pennæ traxere colorem:
Fibula quid fuerat, veſtémq; momorderat, aurum
Pluma fit: & fulvo cervix præcingitur auro,

Nec

Nec quicquam antiquum Picó, niſi nomina, reſtat.
Interea comites clamato ſæpe per agros
Ne quicquam Pico, nullâq; in parte reperto,
Inveniunt Circen: (nam jam tenuaverat auras,
Paſſâq; erat nebulas venis ac ſole revolvi)
Criminibúſq; premunt veris, regémq; repoſcunt:
Vimq; ferunt: ſæviſq; parant inceſſere telis.
Illa nocens ſpargit virus ſuccóſq; veneni:
Et noctem, noctiſq; deos, Erebonq; Chaónque
Convocat: & longis Hecaten ululatibus orat.
Exiluêre loco (dictu mirabile) ſylvæ:
Ingemuitq; ſolum: vicináq; palluit arbor:
Sparſâq; ſanguíneis rubuerunt pabula guttis.
Et lapides viſi mugitus edere raucos:
Et latrare canes & humus ſerpentibus atris
Squallere: & tenues animæ volitare videntur:
Attonitum monſtris vulgus pavet, illa paventum
Ora venenata tetigit mirantia virga:
Cujus ab attactu variarum monſtra ferarum
In juvenes venient: nulli ſua mànſit imago.
Preſſerat occiduus Tharthefia littora Phœbus,
Et fruſtra conjux oculis animóq; Canentis
Expectatus erat, famuli populúſq; per omnes
Diſcurrunt ſylvas, atq; obvia lumina portant.
Nec ſatis eſt Nymphæ flere & lacerare capillos,
Et dare plangorem: fecit hæc tamen omnia: ſeq;
Proripit, ac latos errat veſana per agros.
Sex illam noctes, totidem redeuntia Solis
Lumina viderunt inopem ſomniq; cibique,
Per juga, per valles, qua ſors ducebat euntem.
Ultimus aſpexit feſſam lucíq; viáque,
Tybris, & in gelida ponentem corpora ripa.
Illic cum lacrymis ipſos modulata dolores,
Verba ſono tenui mœrens fundebat: ut olim
Carmina jam moriens canit exequalia Cygnus.
Luctibus extremùm tenues liquefacta medullas
Tabuit: inq; leves paulatim evanuit auras.

Fama

Fama tamen ſignata loco eſt : quem rite Canentem
Nomine de Nymphæ veteres dixêre coloni.
Talia multa mihi longum narrata per annum,
Viſáq; ſunt ; reſides, & de ſuetudine tardi,
Rurſus inire fretum, rurſus dare vela jubemur ;
Ancipitéſq; vias, & iter Titania vaſtum
Dixerat, & ſævi reſtare pericula ponti.
Pertimui, fateor, nactúſq; hoc littus adhæſi.
Finierat Macareus : urnáq; Æneïa nutrix
Condita, marmoreo tumulo breve carmen habebat :
Hic me Cajetam notæ pietatis alumnus,
Ereptam Argolico, quo debuit igne, cremavit.
Solvitur herboſo religatus ab aggere funis :
Et procul inſidias, infamatæq; relinquunt
Tecta Deæ, lucoſq; petunt, ubi nubibus umbræ
In mare cum fulva prorumpit Tybris arena :
Faunigenæq; domo potitur nataq; Latini.
Non ſine Marte tamen, bellum cum gente ferenti
Suſcipitur : pactáq; furit pro conjuge Turnus :
Concurrit Latio Tyrrhenia tota, diúque
Ardua ſolicitis victoria quæritur armis :
Auget uterq; ſuas externo robore vires :
Et multi Rutilos, multi Trojana tuentur
Caſtra : neq; Æneas Evandri ad mœnia fruſtra :
At venulus fruſtra profugi Diomedis ad urbem
Venerat, ille quidem ſub Japyge maxima Dauno
Mœnia conſiderat, dotaliáq; arva tenebat.
Sed venulus Turni poſtquam mandata peregit,
Auxilium petit : vires Ætolius heros
Excuſat : necſe, aut ſoceri committere pugnæ
Velle ſui populos : aut quos è gente ſuorum
Armet, habere ullos : neve hæc commenta putetis
(Admonitu quanquam luctus renoventur amari)
Perpetiar memorare tamen. Poſtquam alta cremata
Ilios, & Danaas pavêrunt Pergama flammas,
Naritiuſq; heros à virgine, virgine rapta,
Quam meruit pœnam ſolus digeſſit in omnes :

Spar-

Sparginur, & ventis inimica per æquora raptis,
Fulmina, noctem, imbres, iram cœliq; mariſque
Perpetimur Danai, cumulúmq; Capharea cladis.
Neve morer referens triſtes ex ordine caſus;
Græcia tum potuit Priamo quoq; flenda videri.
Me tamen armiferæ ſervatum cura Minervæ
Fluctibus eripuit patriis, ſed rurſus ab agris
Pellor: & antiquo memores de vulnere pœnas
Exigit alma Venus, tantóſq; per alta labores
Æquora ſuſtinui: tantos terreſtribus armis,
Ut mihi felices ſunt illi ſæpe vocati,
Quos communis hyems, importunúſq; Caphareus
Merſit aquis: vellemq; horum pars una fuiſſe.
Ultima jam paſſi comites bellóq; fretóque
Deficiunt, finémq; rogant erroris, at Agmon
Fervidus ingenio, tum veró & cladibus aſper,
Quid ſupereſt, quod jam patientia noſtra recuſet
Ferre viri? dixit: quid habet Cytherea, quod ultrà
(Velle puta) faciat? nam dum pejora timentur,
Eſt locus in voto: ſors autem ubi peſſima rerum eſt,
Sub pedibus timor eſt, ſecuráq; ſumma malorum.
Audiat ipſa, licet: & quod facit, oderit omneis
Sub Diomede viros: odium tamen illius omnes
Spernimus, & magno ſtat magna potentia nobis.
Talibus iratam Venerem, Pleurontius Agmon
Inſtimulat verbis, veterémq; reſuſcitat iram,
Dicta placent paucis: numeri majoris amici,
Agmona corripimus, cui reſpondere volenti,
Vox pariter, vociſq; via eſt tenuata: comæque
In plumas abeunt: plumis quoq; colla teguntur,
Pectoráq; & tergum; majores brachia pennas
Accipiunt: cubitiq; leves tenuantur in alas,
Magna pedis digitos pars occupat, oráq; cornu
Indurata rigent: finemq; in acumine ponunt.
Hunc Lycus, hunc Idas & cum Rhetenore Nycteus,
Hunc miratur Abas: & dum mirantur eandem
Accipiunt faciem: numeruſq; ex agmine major

Subito-

Subvolat, & remos plausis circumvolat alis.
Si volucrum quæ sit dubiarum forma requiris:
Ut non cygnorum, sic albis proxima Cygnis.
Vix equidem has sedes, & Japygis aridaDauni
Arva gener teneo minima cum parte meorum.
Hactenus Oenides. Venulus Calydonia regna,
Peucetiosq; sinus, Messapiáq; arva reliquit:
In quibus antra videt: quæ multâ nubila sylvâ,
Et levibus guttis manantia semicaper Pan
Nunc tenet, at quodam tenuerunt tempore Nymphæ,
Appulus has illa pastor regione fugatas
Terruit: & primo subita formidine movit.
Mox ubi mens rediit, & contempsere sequentem,
Ad numerum motis pedibus duxere choreas:
Improbat has pastor: saltúq; imitatus agresti
Addidit obscœnis convicia rustica dictis:
Nec prius obticuit, quàm guttura condidit arbor,
(Arbor enim est) succóq; licet cognoscere mores,
Quippe notam linguæ baccis oleaster amaris
Exhibet: asperitas verborum cessit in illas.
Hinc ubi legati redière negata ferentes
Arma Ætola sibi; Rutili sine viribus illis
Bella infausta gerunt: multúmq; ab utraq; cruoris
Parte datur: fert ecce avidas in pinea Turnus
Tecta faces: ignésq; timent, quibus unda pepercit.
Jamq; picem & ceras, alimentáq; cætera flammæ
Mulciber urebat, perq; altum ad carbasa malum
Ibat: & incurvæ fumabant transtra carinæ:
Cum memor has pinus Idæo vertice cæsas
Sancta deûm genitrix, timitibus æthera pulsi
Æris, & inflati complevit murmure buxi.
Pérq; leves domitis invecta leonibus auras,
Irrita sacrilegâ jactas incendia dextrâ,
Turne, ait, eripium, [illegible] me patiente cremabit
Ignis edax nemor[illegible]es, & membra meorum.
Intonuit dicentem [illegible] nitrúmq; secuti
Cum saliente gr[illegible] ceciderunt grandine nimbi,

Aëráque,

Aëráque, & tumidum ſubitis concurſibus æquor
Aſtræi turbant, & eunt in prælia fratres.
E quibus alma parens unius viribus uſa,
Stuppea prærupit Phrygiæ retinacula puppis,
Fértq; rates pronas: mediòq; ſub æquore mergit,
Robore mollito, lignóq; in corpora verſo,
In capitum facies puppes mutantur aduncæ,
In digitos abeunt, & crura natantia remi:
Quodq; ſinus fuerat, latus eſt: mediuſq; carina
Subdita navigiis, ſpinæ mutatur in uſum.
Lina comæ molles, antennæ brachia fiunt.
Cærulus, ut fuerat, color eſt: quaſq; antè timebant
Illas virgineis exercent luſibus undas
Naïades æquoreæ, ſummis in montibus ortæ,
Molle fretum celebrant: nec eas ſua tangit origo.
Non tamen oblitæ quàm multa pericula ſæpe
Pertulerint Pelago, jactatis ſæpe carinis
Suppoſuêre manus, niſi ſiqua vehebat Achivos.
Cladis adhuc Phrygiæ memores, odêre Pelaſgos,
Neritiq; ratis viderunt fragmina lætis.
Vultibus, & lætis vidêre rigeſcere puppes
Vultibus Alcioni. ſaxúmq; increſcere ligno.
Spes erat, in Nymphis animata claſſe marinas,
Poſſe metu monſtri Rutulum deſiſtere bello.
Perſtat: habetq; deos pars utraque: quodq; deorum eſt
Inſtar, habent animos: nec jam dotalia regna,
Nec ſceptrum ſoceri, nec te Lavinia virgo,
Sed viciſſe petunt, deponendiq; pudore
Bella gerunt: tandémq; Venus victricia nati
Arma videt, Turnúſq; cadit: cadit Ardea Turno
Soſpite, dicta potens: quam poſtquam barbarus en ſis
Abſtulit, & trepida patuerunt tecta favilla:
Congerie è media tum primùm cognita præpes
Subvolat: & cineres plauſis e[illegible] alis:
Et ſonus, & macies, & pallor [illegible] captam
Quæ deceant urbem, nomen qu[illegible]illa
Urbis: & ipſa ſuis deplangi[illegible]nis.

Famq;

Jamq; deos omnes, ipsámq; Æneïa virtus
Junonem veteres finire coërcuit iras:
Cum bene fundatis opibus crescentis Iuli,
Tempestivus erat Cœlo Chythereïus heros.
Ambierátq; Venus superos: collóq; parentis
Circum fusa sui: Nunquam mihi, dixerat, ullo
Tempore dure pater, nunc sis mitissimus opto:
Æneæq; meo, qui te de sanguine nostro
Fecit avum, quamvis parvum, des, optime, numen.
Dummodo des aliquod: satis est inamabile regnum
Aspexisse semel, Stygios semel isse per amne s.
Assensere dei: nec conjux regia vultus
Immotos tenuit, placatóq; annuit ore.
Tum pater, Est is, ait, cœlesti numine dignus:
Quæq; petis, pro quoq; petis, cape, nata, quod optas.
Fatus erat: gaudet, gratésq; agit illa parenti:
Perq; leves auras junctis invecta columbis,
Littus adit Laurens: ubi tectus arundine serpit
In freta flumineis vicina Numicius undis.
Hunc jubet Æneæ quæcunq; obnoxia morti
Abluere, & tacito deferre sub æquora cursu.
Corniger exequitur Veneris mandata, suísque
Quicquid in Æneâ fuerat mortale, repurgat
Et respersit aquis: pars optima restitit illi.
Lustratum genitrix divino corpus odore
Unxit: & Ambrosia dulci cum nectare mista
Contigit os: fecitq; deum, quem turba Quirini
Nuncupat indigetem, templóq; arisq; recepit.
Inde sub Ascanii ditione binominis Alba,
Résq; Latin[illegible]: successit Sylvius illi:
Quo satus antiquo tenuit repetita Latinus
Nomina cum sceptro: clarus subit Alba Latino:
[illegible] ex illo: po[illegible]nc Capetúsq; Capysque.
[illegible] antè f[illegible]um Tiberinus ab illis
Cep[illegible] in T[illegible]us fluminis undis
Nomina fecit [illegible] Remulúsq; feróxque
Acrot[illegible]s maturior annis

Fulmineo periit imitator fulminis ictu.
Fratre ſuo ſceptrum moderatior Acrota forti
Tradit Aventino: qui quo regnârat, eodem
Monte jacet poſitus. tribuitq; vocabula monti.
Jamq; Palatinæ ſummam Proca gentis habebat.
Rege ſub hoc Pomana fuit: qua nulla Latinas
Inter Hamadryadas coluit ſolertius hortos;
Nec fuit arborei ſtudioſior altera fœtus,
unde tenet nomen, non ſylvas illa, nec amnes,
Rus amat, & ramos felicia poma ferentes.
Nec jaculo gravis eſt, ſed aduncâ dextera falce;
Qua modò luxuriem premit, & ſpatiantia paſſim
Brachia compeſcit; fiſſo modò cortice, lignum
Inſerit, & ſuccos alieno præſtat alumno.
Nec ſentire ſitim patitur: bibulæq; recurvas
Radicis fibris labentibus irrigat undis.
Hic amor, hoc ſtudium: Veneris quoq; nulla cupido eſt.
Vim tamen agreſtum metuens, pomaria claudit
Intus, & acceſſus prohibet refugitq; viriles.
Quid non & Satyri ſaltatibus apta juventus
Fecêre, & pinu præcincti cornua Panes.
Silenúſq; ſuis ſemper juvenilior annis,
Quiq; deus fures vel falce, vel inguine terret,
Ut potirentur ea? Sed enim ſuperabat amando
Hos quoq; Vertumnus: neq; erat felicior illis.
O quoties habitu duri meſſoris ariſtas
Corbe tulit, veriq; fuit meſſoris imago!
Tempora ſæpe gerens fœno religata recenti,
Deſectum poterat gramen verſare videri.
Sæpe manu ſtimulos rigida portabat, ut illum
Juraſſes feſſos modò disjunxiſſe juvencos.
Falce data frondator erat, vitiſq; putator:
Induerat ſcalas, lectúrum pomi[illegible]es.
Miles erat gladio, piſcator [illegible]mpta,
Deniq; per multas aditum [illegible]
Repperit, ut caperet ſpec[illegible]s.
Ille etiam picta redimitus [illegible]

Innitens

Innitens baculo, positis per tempora canis,
Assimulavit anum, cultósq; intravit in hortos:
Pomáq; mirata est: tantóq; potentior, inquit,
Omnibus es Nymphis quas continet Albula ripis,
Salve virginei flos intemerate pudoris:
Paucáq; laudatæ dedit oscula, qualia nunquam
Vera dedisset anus: glebáq; incurva resedit
Suspiciens pandos Autumni pondere ramos.
Ulmus erat contra speciosa nitentibus uvis,
Quam socia postquam pariter cum vite probavit,
At si staret, ait, cælebs sine palmite truncus,
Nil præter frondes, quare peteretur, haberet.
Hæc quoq; quæ juncta vitis requiescit in ulmo,
Si non juncta foret, terræ acclinata jaceret.
Tu tamen exemplo non tangeris arboris hujus,
Concubitúsq; fugis, nec te conjungere curas.
Atq; utinam velles. Helene non pluribus esset
Sollicitata procis: nec quæ Lapitheïa movit
Prælia: nec conjux timidi, aut audacis Ulyssis.
Nunc quoq; cum fugias, aversérisq; petentes,
Mille viri cupiunt, & semideiq; deique
Et quæcunq; tenent Albanos numina montes.
Sed tu, si sapies, si te bené jungere, annúmq;
Hanc audire voles, quæ te plus omnibus illis,
Plus quàm credis amat, vulgares rejice tedas,
Vertumnúmq; tori socium tibi delige: pro quo
Me quoq; pignus habe: neq; enim tibi notior ille est,
Quàm mihi: nec toto passim vagus errat in orbe.
Hæc loca magna colit: nec uti pars magna procorum,
Quam modò vidit, amat: tu primus & ultimus illi
Ardor eris: soliq; suos tibi devovet annos.
Adde, quod est juvenis: quod naturale decoris
Munus habet: formásq; aptè fingetur in omnes:
Et, quod erit jussus (jubeas licet omnia) fiet.
Quid quod amantis idem? quod, quæ tibi poma coluntur,
Primus habet? lætáq; tenet tua munera dextra?
Sed neq; jam fœtus desiderat arbore demptos?

Nec quas hortus alit, cum ſuccis mitibus herbas,
Nec quicquam, niſi te: miſerere ardentis: & ipſum
Quod petit ore meo præſentem crede precari:
Ultoréſq; deos, & pectora dura peroſam
Idaliam, memorémq; time Rhamnuſidis iram
Quoq; magis caveas, (etenim mihi multa vetuſtas
Scire dedit) referam tota notiſſima Cypro
Facta, quibus flecti facilè, & miteſcere poſſis.
Viderat à veteris generoſam ſanguine Teucri
Iphis Anaxareten humili de ſtirpe creatus:
Viderat, & totis perceperat oſſibus ignes:
Luctatúſq; diu, poſtquam ratione furorem
Vincere non potuit, ſupplex ad limina venit.
Et modò nutrici miſerum confeſſus amorem,
Ne ſibi dura foret, per ſpes oravit alumnæ:
Et modo de multis alicui blanditus amicis,
Solicitâ petiit propenſum voce favorem,
Sæpe ferenda dedit blandis ſua verba tabellis.
Interdum madidas lacrymarum rore coronas
Poſtibus intendit: poſuítq; in limine duro
Molle latus: triſtíſq; ſeræ convicia fecit.
Sævior illa freto ſugente cadentibus hœdis,
Durior & ferro quod Noricus excoquit ignis,
Et ſaxo, quod adhuc vivum radice tenetur,
Spernit, & irridet, factíſq; immitibus addit
Verba ſuperba ferox & ſpe quoq; fraudat amantem.
Non tulit impatiens longi tormenta doloris
Iphis, & ante fores hæc verba noviſſima dixit:
Vincis Anaxarete: neq; erunt tibi tædia tandem
Ulla ferenda mei: lætos molire triumphos:
Et Pæana voca: nitidáq; incingere lauro.
Vincis ait: moriórq; libens: age, ferrea gaude.
Certè aliquid laudare mei cogêris, eritque
Quo tibi ſim gratus meritúmq; fatebere noſtrum.
Non tamen ante mihi curam exceſſiſſe memento,
Quàm vitam: geminág; ſimul mihi luce carendum eſt.
Nec tibi fama mei ventura eſt nuncia leti.

Ipſe

Ipſe ego, ne dubites, adero, præſẽnſq; videbor,
Corpore ut exanimi crudelia lumina paſcas.
Si tamen, ô ſuperi, mortalia facta videtis,
Eſte mei memores: nihil ultrà lingua precari
Suſtinet, & longo facite ut narremur in ævo:
Et, quæ dempſiſtis vitæ, date tempora famæ.
Dixit: & ad poſtes ornatos ſæpe coronis,
Humentes oculos, & pallida brachia tollens,
Cum foribus laquei religaret vincula ſummis,
Hæc tibi certa placent, crudelis & impia dixit:
Inſeruitq; caput, ſed tum quoq; verſus ad illam eſt.
Atq; onus infelix eliſa fauce pependit.
Icta pedum motu, trepidantûm, & multa gementûm
Viſa dediſſe ſonum eſt, adapertáq; janua factum
Prodidit, exclamant famuli: fruſtráq; levatum,
(Nam pater occiderat) referunt ad limina matris.
Accipit illa ſinu: complexáq; frigida nati
Membra ſui, poſtquam miſerarum verba parentum
Edidit, & matrum miſerarum facta peregit:
Funera ducebat mediam lacrymoſa per urbem,
Luridáq; arſuro portabat membra pheretro.
Fortè viæ vicina domus, qua flebilis ibat
Pompa, fuit: duræq; ſonus plangoris in aures
Venit Anaxaretes: quam jam deus ultor agebat.
Mota tamen, videamus, ait, miſerabile funus:
Et patulis init tectum ſublime feneſtris.
Vixq; bene impoſitum lecto proſpexerat Iphin:
Diriguêre oculi: calidúſq; è corpore ſanguis
Inducto pallore fugit: conatáq; retro
Ferre pedes, hæſit: conata avertere vultus,
Hoc quoq; non potuit: paulatimq; occupat artus
Quod fuit in duro jampridem corpore ſaxum.
Neve ea facta putes, dominæ ſub imagine ſignum
Servat adhuc Salamis. Veneris quoq; nomine templum
Proſpicientis habet: quorum memor, ô mea lentos
Pone (precor) faſtus: & amanti jungere Nymphæ.
Sic tibi nec vernum naſcentia frigus adurat

Poma, nec excutiant rapidi florentia venti.
Hæc ubi nec quicquam formas deus aptus in omnes
Edidit, in juvenem redit: & anilia demit
Instrumenta sibi, talisq; apparuit illi,
Qualis ubi appositas nitidissima solis imago
Evicit nubes nulliq; obstante reluxit:
Vimq; parat: sed vi non est opus: inq; figura
Capta dei Nympha est, & mutua vulnera sensit.
Proximus Ausonias injusti miles Amuli
Rexit opes: Numitorq; senex amissa nepotum
Munere regna capit: festisq; Parilibus urbis
Mœnia conduntur: Tatius, patresq; Sabini
Bella gerunt, arcisq; via Tarpeia recluſa
Dignam animam pœna congestis exuit armis.
Inde sati curibus, tacitorum more luporum,
Ore premunt voces: & corpora victa sopore
Invadunt portasq; petunt, quas obice firmo
Clauserat Iliades: unam tamen ipsa recluſit,
Nec strepitum verso Saturnia cardine fecit.
Sola Venus portæ cecidisse repagula sensit:
Et clausura fuit: nisi quod rescindere nunquam
Diis licet acta deûm. Jano loca juncta tenebant
Naiades Ausoniæ gelido rorantia fonte:
Has rogat auxilium: nec Nymphæ justa petentem
Sustinuêre deam: venasque, & flumina fontis
Elicuêre sui: nondum tamen invia Jani
Ora patentis erant, nec iter præcluserat unda:
Lurida supponunt fœcundo sulphura fonti:
Incendúntq; cavas fumante bitumine venas,
Viribus his aliisq; vapor penetravit ad ima
Fontis: & Alpino modo quæ certare rigori
Audebatis aquæ, non ceditis ignibus ipsis.
Flammifera gemini fumant aspergine postes:
Portáq; nequicquam rigidis promissa Sabinis,
Fonte fuit præstructa novo, dum Martius arma
Indueret miles, quem postquam Romulus ultrò
Obtulit, & strata est tellus Romana Sabinis

Cer-

Corporibus; strata ésq; suis : generiq; cruorem
Sanguine cum soceri permiscuit impius ensis.
Pace tamen sisti bellum, nec in ultima ferro
Decertare placet, Tatiúmq; accedere regno.
Occiderat Tatius, populisq; æquata duobus,
Romule, jura dabas : posita cum casside Mavors
Talibus affatur divúmq; hominúmq; parentem :
Tempus adest genitor (quoniam fundamine magno
Res Romana valet, & præside pendet ab uno)
Præmia jam promissa mihi, dignóq; nepoti
Solvere, & ablatum terris imponere cœlo.
Tu mihi consilio quondam præsente deorum
(Nam memoro, memoriq; animo pia verba notavi)
Unus erit, quem tu tolles ad sydera cœli,
Dixisti : rata sit verborum summa tuorum.
Annuit omnipotens : & nubibus aëra cæcis
Occuluit, tonitrúque, & fulgure terruit orbem.
Quæ sibi promissæ sensit data signa rapinæ,
Innixúsq; hastæ pressos temone cruento
Impavidus conscendit equos Gradivus, & ictu
Verberis increpuit, pronúmq; per aëra lapsus
Constitit in summo nemorosi colle Palatî :
Reddentémq; suo non regia jura Quiriti
Rettulit Iliaden, corpus mortale per auras
Dilapsum tenues : ut latâ plumbea fundâ
Missa solet media glans intabescere cœlo.
Pulchra subit facies : & pulvinaribus altis
Dignior est, qualis trabeati forma Quirini.
Flebat ut amissam conjux, cùm regia Juno,
Irin ad Hersiliam descendere limite curvo
Imperat, & vacuæ sua sic mandata referre.
O & de Latio, ô & de gente Sabina
Præcipuum matrona decus, dignissima tanti
Antè fuisse viri conjux, nunc esse Quirini :
Siste tuos fletus : & si tibi cura videndi
Conjugis, est, duce me lucum pete, colle Quirino
Qui viret, & templum Romani regis obumbrat.

Paret: & in terram pictos delapsa per arcus,
Hersiliam jussis compellat vocibus Iris.
Ille verecundo vix tollens lumina vultu:
O dea (namq; mihi, nec quæ sis dicere promptum est,
Et liquet esse deam) duc, ô duc, inquit, & offer
Conjugis ora mihi: quem si modo posse videre
Fata semel dederint, cœlum accepisse videbor.
Nec mora: Romuleos cum virgine Thaumantea
Ingreditur colles. Ibi sidus ab æthere lapsum
Decidit in terras. à cujus lumine flagrans
Hersiliæ crinis cum sydere cessit in auras.
Hanc manibus notis Romanæ conditor urbis
Excipit: & priscum pariter cum corpore nomen
Mutat, Oramq; vocat, quæ nunc dea juncta Quirino est.

PUB. OVIDII NASONIS

Metamorphoseon

LIBER XV.

QUæritur interea quis tantæ pondera molis
Sustineat tantoq; queat succedere regi.
Destinat imperio clarum prænuntia veri
Fama Numam: non ille satis cognôsse Sabinæ
Gentis habet ritus: animo majora capaci
Concipit: &, quæ sit rerum natura, requirit.
Hujus amor curæ, patria Curibúsq; relictis,
Fecit, ut Herculei penetraret ad hospitis urbem.
Graia quis Italicis auctor posuisset in oris,
Mœnia quærenti, sic è senioribus unus

Rettuli,

Rettulit indigenis, veteris non inſcius ævi:
Dives ab Oceano bobus, Jove natus, Iberis
Littora felici tenuiſſe Lacinia curſu
Fertur, & armento teneras errante per herbas,
Ipſe domum magni, nec inhoſpita tecta Crotonis
Intraſſe & requie longum relevaſſe laborem.
Atq; ita diſcedens, ævo, dixiſſe, nepotum
Hic locus urbis erit, promiſſaq; vera fuerunt.
Nam fuit Argolico generatus Alemone quidam
Myſelus, illius diis acceptiſſimus ævi.
Hunc ſuper incumbens preſſum gravitate ſoporis
Claviger alloquitur: lapidoſas Æſaris undas
Ipete diverſi, patrias age, deſere ſedes.
Et, niſi paruerit, multa ac metuenda minatur.
Poſtea diſcedunt pariter ſomnúſq; deúſque,
Surgit Alemonides: tacitáq; recentia mente
Viſa refert: pugnátq; diu ſententia ſecum.
Numen abire jubet: prohibent diſcedere leges:
Pœnáq; mors poſita eſt patriam mutare volenti.
Candidus Oceano nitidum caput abdiderat Sol,
Et caput extulerat denſiſſima ſydereum nox:
Viſus adeſſe idem deus eſt: eadémq; monere,
Et, niſi paruerit, plura & graviora minari.
Pertimuit, patriúmq; ſimul transferre parabat
In ſedes penetrale novas: fit murmur in urbe:
Spretarúmq; agitur legum reus: utq; peracta eſt
Cauſa prior, criménq; patet ſine teſte probatum:
Squalidus ad ſuperos tendens reus ora, manúſque,
O cujus cœlum bis ſex fecêre labores,
Fer, precor, inquit, opem: nam tu mihi criminis autor.
Mos erat antiquis, niveis, atríſq; lapillis,
His damnare reos, illis abſolvere culpa.
Tunc quoq; ſic lata eſt ſententia triſtis: & omnis
Calculus immitem demittitur ater in urnam,
Quæ ſimul effudit numerandos verſa lapillos,
Omnibus è nigro color eſt mutatus in album:
Candidáq; Herculeo ſententia numine facta

Solvit

Solvit Alemoniden, grates agit ille parenti
Amphitryoniadæ: ventisq; faventibus æquor
Navigat Ionium: Lacedæmoniúmq; Tarentum
Præterit, & Sybarim, Salentinúmque Neæthum,
Thurinósq; sinus, Themesinque, & Iapygis arva.
Vixq; pererratis quæ spectant littora, terris
Invenit Æsarei fatalia fluminis ora.
Nec procul hinc tumulum, sub quo sacrata Crotonis
Ossa tegebat humus, jussáq; ibi mœnia terrâ
Condidit: & nomen tumulati traxit in urbem.
Talia constabat certâ primordia famâ
Esse loci, positæq; Italis in finibus urbis.
Vir fuit hic ortu Samius, sed fugerat unà
Et Samon, & dominos: odioq; tyrannidis exul
Sponte erat, isq; licet cœli regione remotus,
Mente deos adiit, & quæ natura negabat
Visibus humanis, oculis ea pectoris hausit,
Cumq; animo, & vigili perspexerat omnia cura.
In medium discenda dabat, cœtúmq; silentûm,
Dictáq; mirantûm, magni primordia mundi,
Et rerum causas, & quid natura docebat:
Quid deus, unde nives, quæ fulminis esset origo:
Jupiter, an venti, discussa nube, tonarent:
Quid quateret terras, qua sydera lege mearent:
Et quodcunq; latet, primúsq; animalia mensis
Arguit imponi: primus quoq; talibus ora
Docta quidem solvit, sed non & credita verbis:
Parcite mortales dapibus temerare nefandis
Corpora: sunt fruges: sunt deducentia ramos
Pondere poma suo, tumidæq; in vitibus uvæ:
Sunt herbæ dulces, sunt quæ mitescere flamma,
Molliriq; queant: nec vobis lacteus humor
Eripitur, nec mella thymi redolentia flore.
Prodiga divitias alimentáq; mitia tellus
Suggerit, atq; epulas sine cæde & sanguine præbet,
Carne feræ sedant jejunia: nec tamen omnes.
Quippe equus, & pecudes, armentaq; gramine vivunt:

At,

At, quibus ingenium eſt immanſuetúmq; férúmq;
Armeniæ tigres, iracundiq; leones,
Cumq; lupis urſi, dapibus cum ſanguine gaudent.
Heu quantum ſcelus eſt in viſcere viſcera condi,
Congeſtóq; avidum pingueſcere corpore corpus:
Alteriuſq; animantem animantis vivere leto!
Scilicet in tantis opibus, quas optima matrum
Terra creat, nil te niſi triſtia mandere ſævo
Vulnera dente juvat: ritúſq; referre Cyclopum?
Nec, niſi perdideris alium, placare voracis
Et male morati poteris jejunia ventris?
At vetus illa ætas, cui fecimus Aurea nomen,
Fœtibus arboreis, & quas humus educat, herbis
Fortunata fuit: nec polluit ora cruore.
Tunc & aves tutæ movêre per aëra pennas:
Et lepus impavidus mediis erravit in arvis:
Nec ſua credulitas piſcem ſuſpenderat hamo.
Cuncta ſine inſidiis, nullámq; timentia fraudem.
Plenáq; pacis erant: poſtquam non utilis autor
Victibus invidit, (quiſquis fuit ille deorum)
Corporeáſq; dapes avidam demerſit in alvum:
Fecit iter ſceleri: primóq; è cæde ferarum,
Incaluiſſe poteſt maculatum ſanguine ferrum,
(Idq; ſatis fuerat) noſtrúmq; petentia letum
Corpora miſſa neci ſalva pietate fatemur:
Sed quam danda neci, tam non epulanda fuerunt.
Longiùs inde nefas abiit, & prima putatur
Hoſtia ſus meruiſſe mori: quia ſemina pando
Eruerit roſtro, ſpémq; interceperit anni.
Vite caper morſa Bacchi mactatus ad aras
Ducitur ultoris: nocuit ſua culpa duobus.
Quid meruiſtis oves placidum pecus, inq; tuendos
Natum homines, pleno quæ fertis in ubere nectar,
Mollia quæ nobis veſtras velamina lanas
Præbetis, vitáq; magis, quam morte, juvatis?
Quid meruêre boves, animal ſine fraude dolóque,
Innocuum, ſimplex, natum tolerare labores?

Inne-

Immemor eſt demum, nec frugum munere dignus,
Qui potuit, curvi dempto modo pondere aratri,
Ruricolam mactare ſuum : qui trita labore,
Illa, quibus toties durum renovaverat arvum,
Tot dederat meſſes : percuſſit colla ſecuri.
Nec ſatis eſt, quod tale nefas committitur : ipſos
Inſcripſisêre deos ſceleri, numénq; ſupernum
Cæde laboriferi credunt gaudere juvenci.
Victima labe carens, & præſtantiſſima forma,
(Nam placuiſſe nocet) vittis præſignis, & auro
Siſtitur ante aras : auditq; ignara precantem ;
Imponiq; ſuæ videt inter cornua fronti
Quas coluit fruges : percuſſiq; ſanguine cultros
Inficit in liquida prævisos forſitan unda.
Protinus erectus viventi pectore fibras
Inſpiciunt, mentêſq; deûm ſcrutantur in illis.
Unde fames homini vetitorum tanta ciborum eſt ?
Audetis veſci, genus ô mortale ? quod oro
Ne facite : & monitis animos advertite noſtris :
Cum bovum dabitis cæſorum membra palato,
Mandere vos veſtros ſcire & ſentite colonos.
Et quoniam deus ora movet, ſequar ora moventem
Rite deum, Delphóſq; meos, ipſúmq; recludam
Æthera, & auguſtæ referabo oracula mentis.
Magna, nec ingeniis inveſtigata priorum,
Quæq; diu latuêre, canam : juvat ire per alta
Altra, juvat terris, & inerti ſede relicta,
Nube vehi, validíq; humeris inſiſtere Atlantis :
Palantéſq; homines paſſim, ac rationis egentes,
Deſpectare procul, trepidoſq; obitúmq; timentes
Sic exhortari, ſortémq; evolvere fati.
O genus attonitum gelidæ formidine mortis,
Quid Styga, quid tenebras, & nomina vana timetis ?
Materiem vatum, falſiq; pericula mundi ?
Corpora ſive rogus flammâ, ſeu tabe vetuſtas
Abſtulerit, mala poſſe pati non ulla putetis.
Morte carent animæ : ſempérq; priore relicta

Sede,

Sede, novis domibus vivunt, habitántq; recepta.
Ipse ego (nam memini) Trojani tempore belli
Panthoides Euphorbus eram; cui pectore quondam
Hæsit in adverso gravis hasta minoris Atridæ.
Cognovi clypeum lævæ gestamina nostræ
Nuper Abantæis, templo Junonis, in Argis.
Omnia mutantur: nihil interit, errat & illinc
Huc venit, hinc illuc, & quoslibet occupat artus
Spiritus, éq; feris humana in corpora transit,
Inq; feras noster: nec tempore deperit ullo.
Utq; novis facilis signatur cera figuris,
Nec manet ut fuerat, nec formas servat easdem,
Sed tamen ipsa eadem est: animam sic semper eandem
Esse, sed in varias doceo migrare figuras.
Ergo ne pietas sit victa cupidine ventris,
Parcite (vaticinor) cognatas cæde nefanda
Exturbare animas, nec sanguine sanguis alatur.
Et quoniam magno feror æquore: plenáq; ventis
Vela dedi: nihil est toto quod perstet in orbe.
Cuncta fluunt: omnisq; vagans formatur imago:
Ipsa quoq; assiduo labuntur tempora motu,
Non secus ac flumen: neq; enim consistere flumen,
Nec levis hora potest: sed ut unda impellitur unda,
Urgetúrq; eadem, veniens urgétq; priorem:
Tempora sic fugiunt pariter, pariterq; sequuntur:
Et nova sunt semper: nam quod fuit antè relictum est:
Fitq; quod haud fuerat: momentáq; cuncta novantur.
Cernis, & ementas in lucem tendere noctes:
Et jubar hoc nitidum nigræ succedere nocti.
Nec color est idem cœlo, quum lassa quiete
Cuncta jacent media, quumq; albo Lucifer exit
Clarus equo: rursúsq; alius quum prævia lucis
Tradendum Phœbo Palantias inficit orbem.
Ipse dei clypeus, terrâ quum tollitur imâ,
Mane rubet, terráq; rubet quum conditur imâ,
Candidus in summo est: melior natura quòd illic
Ætheris est: terræq; procul contagia fugit,

Nec

Nec par, aut eadem nocturnæ forma Dianæ
Esse potest usquam: semperq; hodierna sequente,
Si crescit, minor est: major, si contrahit orbem.
Quid? non in species seccedere quatuor annum
Aspicis, ætatis peragentem imitamina nostræ?
Nam tener, & lactens, puerique; simillimus ævo
Vere novo est: tunc herba nitens, & roboris expers
Turget, & insolida est: & spe delectat agrestes.
Omnia tum florent, florúmq; coloribus almus
Ludit ager: neq; adhuc virtus in frondibus ulla est.
Transit in Æstatem post Ver, robustior annus,
Fitq; valens juvenis: nec enim robustior ætas
Ulla, nec uberior, nec quæ magis ardeat, ulla est.
Excipit Autumnus, posito fervore juventæ
Maturus, mitisq; inter juvenémq; senémque
Temperie medius, sparsus quoq; tempora canis.
Inde senilis Hyems tremulo venit horrida passu,
Aut spoliata suos, aut quos habet, alba capillos.
Nostræ quoq; ipsorum semper, requiéq; sine ulla
Corpora vertuntur: nec enim fuimusve, sumsve,
Cras erimus, fuit illa dies, qua semina tantùm,
Spesq; hominum primæ, matrisq; habitavimus alvo,
Artifices natura manus admovit: & angi
Corpora viscéribus distentæ condita matris
Noluit: éq; domo vacuas emisit in auras.
Editus in lucem jacuit sine viribus infans:
Mox quadrupes, ritúq; tulit sua membra ferarum:
Paulatimq; tremens, & nondum poplite firmo
Constitit, adjutisq; aliquo conamine nervis,
Inde valens veloxq; furit: spatiúmq; juventæ
Transit: & emeritis medii quoq; temporis annis,
Labitur occiduæ per iter declive senectæ,
Subruit hæc, ævi demolitúrq; prioris
Robora: flétq; Milon senior, cùm spectat innanes
Illos, qui fuerant solidarum more ferarum
Herculeis similes, fluidos pendere lacertos.
Flet quoq; ut in speculo rugas conspexit aniles.

Tyndaris

Tyndaris, & ſecum, curſit his rapta, requirit.
Tempus edax rerum, tuq; invidioſa vetuſtas
Omnia deſtruitis : vitiatq; dentibus ævi,
Paulatim lenta conſumitis omnia morte.
Hæc quoq; non perſtant, quæ nos elementa vocamus :
Quaſq; vices peragant, animos adhibete, docebo.
Quatuor æternus genitalia corpora mundus
Continet : ex illis duo ſunt onerosa, ſuóque
Pondere in inferius, tellus atq; unda feruntur :
Et totidem gravitate carent, nullóq; premente
Alta petunt, aër, atq; aëre purior ignis.
Quæ quanquam ſpatio diſtent, tamen omnia fiunt
Ex ipſis : & in ipſa cadunt : reſolutáq; tellus
In liquidas rareſcit aquas, tenuatus in auras,
Aëráq; humor abit : dempto quoq; pondere rurſus
In ſuperos aër tenuiſſimus emicat ignes :
Inde retrò redeunt, idémq; retexitur ordo.
Ignis enim denſum ſpiſſatus in aëra tranſit :
Hinc in aquas : tellus glomeratâ cogitur undâ.
Nec ſpecies ſua cuiq; manet : rerúmq; novatrix
Ex aliis alias reparat natura figuras.
Nec perit in tanto quicquam (mihi credite) mundo :
Sed variat : faciémq; novat : naſciq; vocatur,
Incipere eſſe aliud, quàm quod fuit ante : moriq;
Deſinere illud idem : quum ſint huc forſitan illa,
Hæc tranſlata illuc : ſummâ tamen omnia conſtant.
Nil equidem durare diu ſub imagine eadem
Crediderim : ſic ad ferrum veniſtis ab auro
Secula : ſic toties verſa eſt fortuna locorum
Vidi ego, quod fuerat quondam ſolidiſſima tellus,
Eſſe fretum : vidi factas ex æquore terras,
Et procul à pelago conchæ jacuêre marinæ,
Et vetus inventa eſt in montibus anchora ſummis :
Quodq; fuit campus, vallem decurſus aquarum
Fecit : & eluvie mons eſt deductus in æquor,
Eque paludoſa ſiccis humus aret arenis :
Quæq; ſitim tulerant, ſtagnata paludibus hument :

Hic

Hic fontes natura novos emisit, & illic
Clausit: & antiquis tam multa tremoribus orbis
Flumina prosiliunt: aut exiccata residunt.
Sic ubi terreno Lycus est epotus hiatu,
Exilit procul hinc: alioq; renascitur orbe:
Sic modo combibitur, tecto modo gurgite lapsus
Redditur Argolicis ingens Erasinus in agris.
Et Mysum, capitisq; sui, ripæq; prioris
Pœnituisse ferunt, alia nunc ire Caycum.
Nec non Sicanias volvens Amasenus arenas
Nunc fluit: interdum suppressis fontibus aret.
Antè bibebatur, nunc quas contingere nolis
Fundit Anigrus aquas: postquam (nisi vatibus omnis
Eripienda fides) illic lavêre Bimembres
Vulnera, clavigeri quæ fecerat Herculis arcus.
Quid? non & Scythicis Hypanis de montibus ortus,
Qui fuerat dulcis, salibus vitiatur amaris?
Fluctibus ambitæ fuerant Antissa, Pharósque
Et Phœnissa Tyrus: quarum nunc insula nulla est.
Leucada continuam veteres habuere coloni:
Nunc freta circumeunt, Zancle quoq; junctа fuisse
Dicitur Italiæ, donec confinia pontus
Abstulit, & media Tellurem reppulit unda.
Si quæras Helicen, & Buran Achaidas urbes:
Invenies sub aquis: & adhuc ostendere nautæ
Inclinata solent cum mœnibus oppida mersis.
Est propè Pittheam tumulus Trœzena, sine ullis
Arduus arboribus, quondam planissima campi
Area, nunc tumulus, nam (res horrenda relatu)
Vis fera ventorum, cæcis inclusa cavernis,
Expirare aliqua cupiens, luctatáq; frustra
Liberiore frui cælo, cum carcere rima
Nulla foret toto, nec pervia flatibus esset,
Extentam tumefecit humum, ceu spiritus oris
Tendere vesicam solet, aut direpta bicornis
Terga capri: tumor ille loci permansit, & alti
Collis habet speciem, longóq; induruit ævo.

Plu-

Plurima cum ſubeant audita, nec agnita nobis,
Pauca ſuper referam, quid? non & lympha figuras
Dátque capitque novas? medio tua, corniger Ammon,
Unda die gelida eſt, ortúque obituq; caleſcit.
Admotis Athamantis aquis accendere lignum
Narratur, minimos cum luna receſſit in orbes
Flumen habent Cicones: quod potum ſaxea reddit
Viſcera, quod tactis inducit marmora rebus.
Crathis, & hinc Sybaris veſtris conterminus oris,
Electro ſimiles faciunt, auróque capillos.
Quodq; magis mirum eſt: ſunt, qui non corpora tantum,
Verùm animos etiam valeant mutare, liquores.
Cui non audita eſt obſcœnæ Salmacis unda:
Æthiopéſq; lacus? quos ſi quis faucibus hauſit,
Aut furit, aut patitur mirum gravitate ſoporem.
Clitorio quicunque ſitim de fonte levârit,
Vina fugit, gaudétque meris abſtemius undis.
Seu vis eſt in aqua calido contraria vino:
Sive quod indigenæ memorant, Amathaone natus
Prætidas attonitas poſtquam per carmen & herbas
Eripuit furiis, purgamina mentis in illas
Miſit aquas, odiúmque meri permanſit in undis.
Hinc fluit effectu diſpar Lyncéſtius amnis:
Quem quicunque parum moderato gutture traxit,
Haud aliter titubat, quàm ſi mera vina bibiſſet.
Eſt lacus Arcadiæ, Pheneum dixêre priores,
Ambiguis ſuſpectus aquis: quas nocte timeto:
Nocte nocent potæ: ſine noxa luce bibuntur.

Sic alias, aliáſque, lacus & flumina, vires
Concipiunt: tempuſque fuit, quo navit in undis,
Nunc ſedet Ortygie: timuit concurſibus Argo
Undarum ſparſas Symplegadas eliſarum:
Quæ nunc immotæ perſtant, ventiſque reſiſtunt.

Nec quæ ſulphureis ardet fornacibus, Ætna
Ignea ſemper erit: neque enim fuit ignea ſemper,
Nam ſive eſt animal Tellus, & vivit, habétque
Spiramenta locis flammam exhalantia multis,

Spirandi mutare vias, quotiésque movetur,
Has finire potest, illas aperire cavernas:
Sive leves imis venti cohibentur in antris,
Saxáque cum saxis, & habentem semina flammæ
Materiam jactant, ea concipit ignibus ignem,
Antra relinquentur sedatis frigida ventis:
Sive bitumineæ rapiunt incendia vires,
Luteave exiguis æresçunt sulfura fumis.
Nempe ut terra cibos, alimentáque pinguia flammæ,
Non dabit, absumptis per longum viribus ævum.
Naturæque suum nutrimen deerit edaci:
Non feret illa famem, desertáque deseret ignes.
Esse viros fama est in Hiperborea Pallene,
Qui soleant levibus velari corpora plumis,
Cùm Tritoniacam novies subiêre paludem.
Haud equidem credo: sparsæ quoque membra veneno
Exercere artes Scythydes memorantur eadem.
Siqua fides rebus tamen est addenda probatis:
Nonne vides qnæcunque mora, fluidóque calore
Corpora tabuerint, in parva animalia verti?
Iquoque delectos mactatos obrue tauros:
(Cognita res usu) de putri viscere passim
Florilegæ nascuntur apes, quæ more parentum
Rura colunt, operique favent, in spemque laborant:
Pressus humo bellator equus crabonis origo est.
Concava littoreo si demas brachia cancro,
Cætera supponas terræ, de parte sepultæ
Scorpius exibit, caudáque minabitur unca.
Quæq; solent cauis frondes intexere filis
Agrestes tineæ (res observata colonis.)
Ferali mutant cum papilione figuram.
Semina limus habet virides generantia ranas,
Et generat truncas pedibus: mox apta natando
Crura dat: utque eadem sint longis saltibus apta,
Posterior superat patres mensura priores.
Nec catulus, partu quem reddidit ursa recenti,
Sed malè viva caro est: lambendo mater in artus

Fingit:

Fingit, & in formam, quantam cupit ipſa, reducit.
Nonne vides, quos cera tegit ſexangula fœtus,
Milliferarum apium ſine membris corpora naſci?
Et ſeróſq; pedes, ſeráſq; aſſumere pennas?
Junonis volucrem, quæ candâ ſydera portat,
Armigerúmq; Jovis, Cythereidâſq; columbas,
Et genus omne avium mediis è partibus ovi
Ni ſciret fieri, quis naſci poſſe putaret?
Sunt qui, cum clauſo putrefacta eſt ſpina ſepulcro,
Mutari credunt humanas angue medullas:
Hæc tamen ex aliis generis primordia ducunt,
Una eſt, quæ reparet, ſeq; ipſa reſeminet ales:
Aſſyrii Phœnica vocant: nec fruge, nec herbis,
Sed thuris lacrymis, & ſucco vivit amomi.
Hæc ubi quinque ſuæ complevit ſecula vitæ,
Ilicis in ramis, tremulæq; cacumine palmæ,
Unguibus, & duro nidum ſibi conſtruit ore:
Quo ſimulac caſias, & nardi lenis ariſtas,
Quaſſaq; cum fulva ſubſtravit cinnama myrrha:
Se ſuper imponit, finítque in odoribus ævum.
Inde ferunt, totidem qui vivere debeat annos,
Corpore de patrio parvum Phœnica renaſci.
Cum dedit huic ætas vires, oneríq; ferendo,
Ponderibus nidi ramos levat arboris altæ:
Fértq; pius cunaſque ſuas, patriúmq; ſepulcrum:
Pérque leves auras Hyperionis urbe potitus,
Ante fores ſacras, Hyperionis æde reponit.
Si tamen eſt aliquid miræ novitatis in iſtis,
Alternare vices, & quæ modo fœmina tergo
Paſſa marem eſt, nunc eſſe marem miremur Hyænam.
Id quoq; quod ventis animal nutritur, & aura,
Protinus aſſimulat, tetigit quoſcunq; colores.
Victa racemifero Lyncas dedit India Baccho:
E quibus, ut memorant, quicquid veſica remiſit,
Vertitur in lapides: & congelat aëra tactu.
Sic & Coralium, quo primum contigit auras
Tempore, dureſcit: mollis fuit herba ſub undis.

Desinet ante dies, & in alto Phœbus anhelos
Æquore tinget equos, quàm consequar omnia dictis
In species translata novas: sic omnia verti
Cernimus: atque alias assumere robora gentes,
Concidere has: sic magna fuit, censuque virisque
Perque decem potuit tantum dare sanguinis annos:
Nunc humilis veteres tantummodo Troja ruinas,
Et pro divitiis tumulos ostendit avorum.
Clara fuit Sparte: magnæ vigüêre Mycenæ:
Nec non & Cecropis, nec non Amphionis arces:
Vile solum Sparte est: altæ cecidere Mycenæ:
Oedipodioniæ quid sunt, nisi nomina, Thebæ?
Quid Pandioniæ restant, nisi nomen Athenæ?
Nunc quoque Dardaniam fama est consurgere Romen
Appenninigenæ quæ proxima Tybridis undis,
Mole sub ingenti rerum fundamina ponit.
Hæc igitur formam crescendo mutat, & olim
Immensi caput orbis erit: sic dicere vates,
Faticinásque ferunt sortes: quantúmque recordor,
Dixerat Æneæ, cum res Trojana labaret,
Priamides Helenus flenti dubióque salutis:
Nate dea, si nota satis præsagia nostræ
Mentis habes: non tota cadet te sospite Troja.
Flamma tibi ferumque dabunt iter: ibis: & unâ
Pergama rapta feres: donec Trojæque tibique
Externum patrio contingat amicius arvum.
Urbem etiam cerno Phrygios debere nepotes,
Quanta nec est, nec erit, nec visa prioribus annis.
Hanc alii proceres per secula longa potentem,
Sed dominam rerum de sanguine natus Iuli
Efficiet: quo cùm tellus erit usa, fruentur
Æthereæ sedes: cœlumque erit exitus illi.
Hæc Helenum cecinisse Penatigero Æneæ
Mente memor refero: cognatáque mœnia lætor
Crescere: & utiliter Phrygibus vicisse Pelasgos,
Ne tamen oblitis ad metam tendere longè
Expatiemur equis, cælum, & quodcunque sub illo est

Immu

Immutat formas, tellúsque, & quicquid in illa eſt.
Nos quoque pars mundi (quoniam non corpora ſolum:
Verum etiam volucres animæ ſumus: inque ferinas
Poſſumus ire domos: pecudúmque in pectore condi)
Corpora quæ poſſint animas habuiſſe parentum,
Aut fratrum, aut aliquo junctorum fœdere nobis,
Aut hominum: certè tuta eſſe, & honeſta ſinamus:
Néve Thyeſtæis cumulemus viſcera menſis,
Quàm malè conſueſcit, quàm ſe parat illa cruori
Impius humano, vetuli qui gutturo cultro
Rumpit: & immotas præbet mugitibus aures,
Aut qui vagitus ſimiles puerilibus hœdum
Edentem jugulare poteſt: aut alite veſci
Cui dedit ipſe cibos, quantum eſt quod deſit in iſtis
Ad plenum facinus, quis tranſitus inde paratur?
Bos aret, aut mortem ſenioribus imputet annis.
Horriferum contra Borean ovis arma miniſtret.
Ubera dent ſaturæ manibus preſſanda capellæ.
Retia cum pedicis, laqueóſque, arteſque doloſas
Tollite: nec volucres viſcata fallite virga:
Nec formidantes cervos includite pennis:
Nec celate cibis uncos fallacibus hamos.
Perdite ſiquæ nocent, verùm hæc quoque perdite tantum:
Ora vacent epulis, alimentaq; congrua carpant.
Talibus atque aliis inſtructo pectore dictis,
In patriam remeaſſe ferunt; ultroque petitum
Accepiſſe Numam populi Latialis habenas:
Conjuge qui felix Nympha, ducibuſque Camœnis,
Sacrificos docuit ritus: gentémque feroci
Aſſuetam bello, pacis traduxit ad artes.
Qui poſtquam ſenior regnúmque ævúmque peregit,
Extinctum Latiæque nurus, populúſque patréſque
Deflevêre Numam: nam conjux urbe relicta,
Vallis Aricinæ denſis latet abdita ſylvis:
Sacraque Oreſteæ gemitu, queſtuque Dianæ
Impedit, ah quoties Nymphæ nemoríſque, lacúſque,
Ne faceret, monuêre: & conſolantia verba

Dixerunt! quoties flenti Theſeïus heros,
Siſte modum, dixit: nec enim fortuna querenda
Sola tua eſt: ſimiles aliorum reſpice caſus:
Mitius iſta feres: vtinámque exempla dolentem,
Non mea te poſſent relevare: ſed & mea poſſunt.
Fando aliquem Hippolytum veſtras ſi contigit aures,
Credúlitate patris, ſceleratæ & fraude novercæ
Occubuiſſe neci, mirabere, vixq; probabo,
Sed tamen ille ego ſum: me Paſiphaëia quondam
Tentatum fruſtra patrium temerare cubile,
Quod voluit, finxit voluiſſe: & crimine verſo,
Indiciine metu magis, offenſáve repulſæ
Arguit, immeritúmque pater projecit ab urbe:
Hoſtilique caput prece deteſtatur euntis.
Pittheiam profugo curru Trœzena petebam:
Jamque Corinthiaci carpebam littora ponti:
Cùm mare ſurrexit: cumuluſque immanis aquarum
In montis ſpeciem curvari, & creſcere viſus,
Et dare mugitus, ſummóque cacumine findi.
Corniger hinc taurus ruptis expellitur undis,
Pectoribúſque tenus molles erectus in auras,
Naribus, & patulo partem maris evomit ore.
Corda pavent comitum, mihi mens interrita manſit,
Exiliis contenta ſuis: tum colla feroces
Ad freta convertunt, arrectíſq; auribus horrent
Quadrupedes: monſtriq; metu turbantur: & altis
Præcipitant currus ſcopulis: ego ducere vana
Fræna manu, ſpumis albentibus oblita luctor:
Et retro lentas tendo reſupinus habenas.
Nec vires tamen has rabies ſuperaſſet equorum,
Ni rota, perpetuum quæ circumvertitur axem,
Stipitis occurſu fracta & dejecta fuiſſet.
Excutior curru: loríſq; tenentibus artus
Viſcera viva trahi, nervos in ſtirpe teneri,
Membra rapi partim, partim reprenſa relinqui:
Oſſa gravem dare fracta ſonum, feßámq; videres
Exhalare animam, nullaſq; in corpore partes,

Noſcere

Noſcere quas poſſes: unumque erat omnia vulnus.
Num potes, aut audes cladi componere noſtræ,
Nympha tuam? vidi quoque luce carentia regna:
Et lacerum fovi Phlegethontide corpus in unda.
Nec, niſi Apollineæ valido medicamine prolis,
Reddita vita foret: quam poſtquam fortibus herbis
Atq; ope Pæonia, Dite indignante, recepi:
Tum mihi ne præſens augerem muneris hujus
Invidiam, denſas objecit Cynthia nubes.
Utque forem tutus, poſſemque impunè videri,
Addidit ætatem: nec cognoſcenda reliquit
Ora mihi, Creténq; diu dubitavit habendam
Traderet, an Delon. Delo Cretáque relictis,
Hic poſuit, noménque ſimul, quod poſſit equorum
Admonuiſſe, jubet deponere: quiq; fuiſti
Hippolytus, dixit, nunc idem Virbius eſto.
Hoc nemus inde colo: de Diiſq; minoribus unus
Numine ſub dominæ lateo, atq; aſſentior illi.
Non tamen Ægeriæ luctus alienæ levare
Damna valent: montiſq; jacens radicibus imis
Liquitur in lacrymas, donec pietate dolentis
Mota ſoror Phœbi, gelidum de corpore fontem
Fecit, & æternas artus tenuavit in undas.
At Nymphas tetigit nova res: & Amazone natus
Haud aliter ſtupuit, quàm cum Tyrrhenus arator
Fatalem glebam motis auſpexit in arvis,
Sponte ſua primum nulloq; agitante moveri:
Sumere mox hominis, terræq; amittere formam;
Oráque venturis aperire recentia fatis.
Indigenæ dixêre Tagen: qui primus Hetruſcam
Edocuit gentem caſus aperire futuros.
Utq; Palatinis hærentem collibus olim,
Cum ſubitò vidit frondeſcere Romulus haſtam,
Quæ radice nova, non ferro ſtabat adacto:
Et jam non telum, ſed lenti viminis arbor,
Non expectatas dabat admirantibus umbras.
Aut ſua fluminea quum vidit Cippus in unda

Cornua: vidit enim falsámque in imagine credens
Esse fidem, digitis ad frontem sæpe relatis
Quæ vidit, retigit: nec jam sua lumina damnans
Restitit, ut victor domito veniebat ab hoste.
Ad cœlumque oculos, & eodem cornua tollens
Quicquid, ait, superi, monstro portenditur isto,
Seu lætum est aliquid patriæ, populóque, Quirini,
Sive minax mihi sit: viridique è cespite factas
Placat odoratis herbosas ignibus aras,
Vinaque dat pateris: mactatarúmque bidentum
Quid sibi significent trepidantia consulit exta.
Quæ simul aspexit Tyrrhenæ gentis aruspex,
Magna quidem rerum molimina vidit in illis:
Non manifesta tamen, cùm verò sustulit acre
A pecudis fibris ad Cippi cornua lumen,
Rex ait, ô salve; tibi enim, tibi Cippe tuisque
Hic locus, & Latiæ parebunt cornibus arces:
Tu modò rumpe moras: portásque intrare patentes
Adpropera: sic fata jubent, namq; urbe receptus
Rex eris: & sceptro tutus potière perenni.
Rettulit ille pedem: torvámque à mœnibus urbis
Avertens faciem, Procul ô procul omnia dixit,
Talia dii pellant: multóque ego justius, ævum
Exul agam; quàm me videant Capitolia regem,
Dixit, & extemplo populúmque gravémq; senatum
Convocat: ante tamen capitis nova cornua fronde
Velat: & aggeribus factis à milite forti
Insistit: priscóque deos de more precatus,
Est, ait, hîc unus, quem vos nisi pellitis urbe
Rex erit: is qui sit, signo, non nomine dicam.
Cornua fronte gerit: quem vobis indicat augur,
Si Romam intrârit, famularia jura daturum.
Ille quidem potuit portas irrumpere apertas,
Sed nos obstitimus: quamvis conjunctior illo
Nemo mihi est: vos urbe virum prohibete Quirites.
Vel, si dignus erit, gravibus vincite catenis;
Aut finite metum fatalis morte tyranni.

Qualia

Qualia ſuccinctis, ubi trux inſibilat Eurus,
Murmura pinetis fiunt: aut qualia fluctus
Æquorei faciunt, ſi quis procul audiat illos:
Tale ſonat populus: ſed per confuſa frementis
Verba tamen vulgi vox eminet una. Quis ille eſt?
Et ſpectant frontes, prædictáque cornua quærunt.
Rurſus ad hos Cippus. Quem poſcitis, inquit, habetis,
Et dempta capiti, populo prohibente, corona,
Exhibuit gemino præſignia tempora cornu.
Demiſere oculos omnes: gemitúmque dedêre:
Atque illud meritis charum (quis credere poſſit?)
Inviti vidêre caput: nec honore carere
Ulteriùs paſſi, feſtam impoſuere coronam.
At proceres, Quoniam muros intrare vetaris,
Ruris honorati tantum tibi Cippe dedêre,
Quantum depreſſo ſubjectis bobus aratro
Complecti poſſes, ad finem lucis ab ortu.
Cornuáque auratis miram referentia formam
Poſtibus inſculpunt, longum manſura per ævum.
Pandite nunc Muſæ: præſentia numine vatum,
(Scitis enim, nec vos fallit ſpecioſa vetuſtas)
Unde Coronidem circumflua Tybridis alti
Inſula Romuleæ ſacris arceſſerit urbis.
Dira lues quondam Latias vitiaverat auras:
Palidáque exangui ſquallebant corpora morbo.
Funeribus feſſi, poſtquam mortalia cernunt
Tentamenta nihil, nihil artes poſſe medentum:
Auxilium cœleſte petunt: mediámque tenentis
Orbis humum Delphos adeunt oracula Phœbi:
Utque ſalutifera miſeris ſuccurrere rebus
Sorte velit, tantæque urbis mala finiat, orant.
Et locus, & laurus, & quas habet ipſe pharetras,
Intremuêre ſimul: cortináque reddidit imo
Hanc adyto vocem, pavefactáque corpora movit:
Quod petis hinc, propiore loco Romane petiſſes:
Et pete nunc propiore loco: nec Apolline vobis,
Qui minuat luctus, opus eſt, ſed Apolline nato:

Ite bonis avibus, prolémq; accersite nostram.
Jussa Dei prudens postquam accepêre Senatus,
Quam colat, explorat juvenis Phœbeïus urbem.
Quiq; petant ventis Epidauria littora, mittunt.
Quæ simul incurva missi tetigêre carina :
Concilium, Graiósq; patres adiêre, daréntque,
Oravêre deum : qui præsens funera gentis
Finiat Ausoniæ : certant addiscere sortes.
Dissidet, & variat sententia; pársq; negandum
Non putat auxilium : multi retinere, suámque
Non emittere opem, nec numina tradere suadent.
Dum dubitant, seram pepulêre crepuscula lucem :
Umbráque telluris tenebras induxerat orbi;
Cùm deus in somnis opifer consistere visus
Ante tuum, Romane, torum : sed qualis in æde
Esse solet, baculúmq; tenens agreste sinistra,
Cæsariem longæ dextra deducere barbæ,
Et placido tales emittere pectore voces :
Pone metus : veniam simulacráq; nostra relinquam.
Hunc modò serpentem, baculum qui nixibus ambit,
Perspice, & usque nota, visum ut cognoscere possis :
Vertar in hunc : sed major ero : tantúsq videbor,
In quantum verti cœlestia corpora possunt.
Extemplò cum voce deus, cum voce deóque
Somnus abit : somníq; fugam lux alma secuta est :
Postera sydereos Aurora fugaverat ignes :
Incerti quid agant proceres, ad templa petiti
Conveniunt operosa Dei : quaq; ipse morari
Sede velit, signis cœlestibus indicet, orant.
Vix benè desierant, cùm cristis aureus altis
In serpente deus prænuntia sibila movit :
Adventúq; suo, signúmque, arásque, forésque,
Marmoreúmq; solum, fastigiáq; aurea movit.
Pectoribúsq; tenus mediâ sublimis in æde,
Constitit : atq; oculos circumtulit igne micantes.
Territa turba pavet : cognovit numina castus
Evinctus vitta crines albente sacerdos,

En

En deus est ! deus est ! animis linguisque favete,
Quisquis adest, dixit: sis, ô pulcherrime, visus
Utiliter, populosque juves tua sacra colentes.
Quisquis adest, visum veneratur numen : & omnes
Verba sacerdotis referunt geminata, piumque
Æneadæ præstant & voce, & mente favorem.
Annuit his, motisq; deus rata pignora cristis,
Et repetita dedit vibratâ sibula linguâ.
Tam gradibus nitidis elabitur : oráque retrò
Flectit : & antiquas abiturus respicit aras :
Assuetáque domos, habitatáque templa salutat :
Inde per injectis adopertam floribus ingens
Serpit humum : flectitq; sinus : mediamque per urbem
Tendit ab incurvo munitos aggere portus.
Restitit hîc : agmenque suum, turbæque sequentis
Officium placido visus dimittere vultu,
Corpus in Ausonia posuit rate : numinis illa
Sensit onus : pressáque dei gravitate carina,
Æneadæ gaudent : cæsoq; in littore tauro,
Tota coronatæ solvunt retinacula navis,
Implêrat levis aura ratem : deus eminet altè,
Impositaque premens puppim cervice recurvam
Cæruleas despectat aquas : modicisque per æquor
Ionium Zephyris, sexto Pallantidos ortu
Italiam tenuit : prætérque Lacinia templa
Nobilitata Dea, Scyllæáq; littora fertur.
Linquit Iapygiam, lævisque Amphrysia remis
Saxa fugit, dextrâ prærupta Ceraunia parte,
Romechiumque legit, Caulonáq; Naritiámque
Evincitque fretum, Siculique angusta Pelori.
Hippotadæque domos regis, Themesésque metalla,
Leucosiámque petit, tepidique rosaria Pæsti.
Inde legit Capreas, Promontoriumque Minervæ,
Et Surrentino generosos palmite colles;
Herculeámque urbem, Stabiásque, & in otia natam
Parthenopen, & ab hac Cumæa templa Sibyllæ,
Hinc calidi fontes, lentisciferumque tenetur

Lin-

Linternum, multámque trahens ſub gurgite arenam
Vulturnus, niveiſque frequens Sinuaſſe colubris
Minturnæque graves, & quam tumulavit alumnus,
Antiphatæque domus Trachâſque obſeſſa palude,
Et tellus Circæa, & ſpiſſi littoris Antium.
Hùc ubi valiferam nautæ advertêre carinam,
(Aſper enim jam pontus erat) deus explicat orbes,
Pérque ſinus crebros & magna volumina labens,
Templa parentis init flavum tangentia littus.
Æquore placato patrias Epidaurius aras
Linquit, & hoſpitio juncti ſibi numinis uſus
Littoream tractu ſquamæ crepitantis arenam
Sulcat, & innixus moderamine navis, in alta
Puppe caput poſuit: donec caſtrúmque ſacráſque
Lavini ſedes, Tiberinaque ad oſtia venit.
Hùc omnes populi paſſim: matrúmque patrúmque
Obvia turba ruit: quæque ignes Troïca ſervat
Veſta tuos: lætóque deum clamore ſalutant.
Quaque per adverſas navis cita ducitur undas,
Thura ſuper ripas, aris ex ordine factis,
Parte ab utraque ſonant: & adorant æra fumis.
Ictáque conjectos incalfacit hoſtia cultros.
Jamque caput rerum Romanam intraverat urbem.
Erigitur ſerpens: ſummoque acclivia malo
Colla movet: ſedeſque ſibi circumſpicit aptas.
Scinditur in geminas partes circumfluus amnis:
Inſula nomen habet: lateríque à parte duorum
Porrigit æquales media tellure lacertos:
Hùc ſe de Latia pinu Phœbeïus anguis
Contulit: & finem, ſpecie cœleſte reſumpta,
Luctibus impoſuit, venítque ſalutifer urbi.
Hic tamen acceſſit delubris advena noſtris:
Cæſar in urbe ſuâ deus eſt: quem Marte togáque
Præcipuum, non bella Magis finita triumphis,
Reſque domi geſtæ, properátque gloria rerum
In ſidus vertêre novum ſtellámque comantem,
Quam ſua progenies: nec enim de Cæſaris actis.

Ullum

Vllum majus opus, quàm quod pater extitit hujus.
Scilicet æquoreos plus est domuisse Britannos:
Perque papyriferi septemflua flumina Nili
Victrices egisse rates: Numidasque rebelles,
Cyniphiúmque Jubam, Mithridatisque tumentem
Nominibus Pontum, populo adjecisse Quirini:
Et multos meruisse, aliquos egisse triumphos:
Quam tantum genuisse virum: quo præside rerum
Humano generi superi favistis abunde.
Ni foret hic igitur mortali semine cretus,
Ille deus faciendus erat: quod ut aurea vidit
Æneæ genitrix, vidit quoque triste parari
Pontifici letum, & conjurata arma moveri:
Palluit, & cunctis, ut cuique erat obvia, divis,
Aspice, dicebat quanta mihi mole parentur
Insidiæ, quantáque caput cum fraude petatur,
Quod de Dardanio solum mihi restat Iulo.
Soláne semper ero injustis exercita curis?
Quam modò Tydidæ Calidonia vulneret hasta;
Nunc malè defensæ confundant mœnia Trojæ:
Quæ videam natum longis erroribus actum,
Fallarique freto, sedésque intrare silentûm,
Belláque cum Turno gerere; aut, si vera fatemur,
Cum Junone magis: quid nunc antiqua recordor
Damna mei generis? timor hic meminisse priorum
Non sinit, in me acui sceleratos cernitis enses,
Quos prohibete, precor, facinúsque repellite, néve
Cæde sacerdotis flammas extinguite Vestæ.
Talia nequicquam toto Venus anxia cœlo
Verba jacit, superósque movet: qui rumpere quanquam
Ferrea non possunt veterum decreta sororum;
Signa tamen luctus dant haud incerta futuri,
Arma ferunt inter nigras crepitantia nubes,
Terribilésque tubas, auditáque cornua cœlo
Præmonuisse nefas: Solis quoque tristis imago
Lurida sollicitis præbebat lumina terris.
Sæpe faces visæ mediis ardere sub astris;

Sæpe

Sæpe inter nimbos guttæ cecidere cruentæ.
Cærulus & vultum ferrugine Lucifer atra
Sparsus erat: sparsi lunares sanguine currus:
Tristia mille locis Stygius dedit omina bubo:
Mille locis lacrymavit ebur: cantúsq; feruntur
Auditi, sanctis & verba minantia lucis.
Victima nulla litat: magnósque instare tumultus
Fibra monet, cæsúmq; caput reperitur in extis,
Inq; foro, circúmq; domos: & templa deorum
Nocturnos ululasse canes: umbráſq; silentum
Erravisse ferunt: motámque tremoribus urbem.
Non tamen Insidias, venturáque vincere fata,
Præmonitus potuêre deûm, strictíque feruntur
In templum gladii, nec enim locus ullus in urbe
Ad facinus, dirámque placet, nisi curia, cædem.
Tum verò Cytherea manu percussit utraque
Pectus, & ætherea molitur condere nube:
Qua prius infesto Paris est ereptus Atridæ,
Et Diomedeos Æneas fugerat enses.
Talibus hanc genitor: Sola insuperabile fatum,
Nata, movere paras? intres licet ipsa sororum
Tecta trium: cernes illic molimine vasto
Ex ære, & solido rerum tabularia ferro:
Quæ neq; concussum cœli, neq; fulminis iram,
Nec metuunt ullas, tuta, atq; æterna ruinas.
Invenies illic incisa adamante perenni
Fata tui generis: legi ipse, animóq; notavi:
Et referam, ne sis jam nunc ignara futuri.
Hic sua complevit, pro quo Cytherea laboras,
Tempora; perfectis, quos terræ debuit, annis:
Ut deus accedat cœlo, templisq; colatur,
Tu facies, natúsq; tuus: qui nominis hæres
Impositum feret unus onus, cæsiq; parentis
Nos in bella suos fortissimus ultor habebit.
Illius auspiciis obsessæ mœnia pacem
Victa petent Mutinæ: Pharsalia sentiet illum:
Emathiiq; iterum mandefient cade Philippi:

Et

Et magnum Siculis nomen ſuperabitur undis :
Romaniq; ducis conjux Ægyptia tedæ
Non bene fiſa cadet : fruſtraq; erat illa minata,
Servitura ſuo Capitolia noſtra Canopo.
Quid tibi barbariem, gentéſq; ab utroq; jacentes
Oceano numerem ? quodcunque habitabile tellus
Suſtinet, hujus erit : pontus quoque ſerviet illi.
Pace data terris, animum ad civilia vertet
Jura ſuum, legéſque feret juſtiſſimus autor :
Exemploque ſuo mores reget : inque futuri
Temporis ætatem venturorúmque nepotum
Proſpiciens, prolem ſancta de conjuge natam,
Ferre ſimul, nomenque ſuum, curáſq; jubebit.
Nec, niſi cum ſenior ſimiles æquaverat annos,
Æthereas ſedes cognátaq; ſydera tanget.
Hanc animam interea de cæſi corpore raptam
Fac jubar, ut ſemper Capitolia noſtra, forumq;
Divus ab excelſa proſpectet Julius æde.
Vix ea fatus erat, media cum ſede ſenatus
Conſtitit alma Venus, nulli cernenda : ſuíq;
Cæſaris eripuit membris, nec in aëra ſolvi
Paſſa recentem animam, cœleſtibus intulit auris.
Dumq; tulit, numen capere, atq; igneſcere ſenſit,
Emiſitque ſimul : ſimul evolat altius illa :
Flammiferúmque trahens ſpatioſo limite crinem,
Stella micat, natiq; videns benefacta, fatetur
Eſſe ſuis majora : & vinci gaudet ab illo :
Hic ſua præferri quanquam vetat acta paternis,
Libera fama tamen, nulliſq; obnoxia juſſis,
Invitum præfert : unáq; in parte repugnat.
Sic magnis cedit titulis Agamemnonis Atreus :
Ægea ſic Theſeus, ſic Pelea vincit Achilles.
Deniq; ut exemplis ipſos æquantibus utar.
Sic & Saturnus minor eſt Jove, Jupiter arces
Temperat æthereas, & mundi regna triformis :
Terra ſub Auguſto : Pater eſt & rector uterque.
Dii, precor, Æneæ comites, quibus enſis, & ignis

Ceſſerunt :

Cesserunt: Diique indigetes, genitórque Quirinæ
Urbis, & invicti genitor Gradive Quirini,
Vestáque Cæsareos inter sacrata penates.
Et cum Cæsarea tu Phœbe domestice Vestæ,
Quique tenes altas Tarpeias Jupiter arces.
Quosque alios vati fas appellare, piúmque est,
Tarda sit illa dies, & nostro serior ævo,
Qua caput Augustum, quem temperat, orbe relicto,
Accedat cœlo, faveátque precantibus absens.

PERORATIO.

Jamque opus exegi, quod nec Jovis ira, nec ignes,
Nec poterit ferrum, nec edax abolere vetustas.
Cùm volet illa dies, quæ nil nisi corporis hujus
Jus habet, incerti spatium mihi finiat ævi:
Parte tamen meliore mei super alta perennis
Astra ferar, nomenque erit indelebile nostrum.
Quaque patet domitis Romana potentia terris,
Ore legar populi: pérque omnia secula famâ,
Si quid habent veri vatum præsagia, vivam.

FINIS.